Programma-begroting 2027

Meerjarenraming 2028 - 2030

gemeente vaals

Inhoudsopgave

Aanbieding Begroting 2027 meerjarenraming 2028-2030 4
Inleiding begroting 2027 meerjarenraming 2028-2030 5
Deel 1 Publieksbegroting 9
Deel 2 Strategische koers 19
Deel 3 Programmaverantwoording 25
Programma Zorg & Voorzieningen 29
Programma Wonen & Leefbaarheid 37
Programma Mobiliteit & Leefomgeving 44
Programma Toerisme & Economie 51
Programma Bestuur & Samenleving 60
Deel 4 Integrale financiële begroting 67
Deel 5 Verplichte paragrafen 79
Paragraaf Bedrijfsvoering 80
Paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing 90
Paragraaf Lokale Heffingen 100
Paragraaf Financiering 111
Paragraaf verbonden partijen 115
Paragraaf Grondbeleid 134
Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen 144
Openbaarheidsparagraaf 153
Deel 6 Bijlagen 155
Begroting BBV Taakvelden 2027 - 2030 156
Bijlage beleidsbegroting 162
Verplichte Beleidsindicatoren BBV 167
Recapitulatie begrotingsevenwicht 2027 - 2030 168
Overzicht incidentele baten en lasten 169
Structurele toevoegingen/onttrekkingen aan reserves 170
Geprognosticeerde meerjarenbalans 171
Overzicht Reserves & Voorzieningen 2027 – 2030 172
Investeringsprogramma 2027 – 2030 174
EMU Saldo 177

Aanbieding Begroting 2027 meerjarenraming 2028-2030

Geachte leden van de Gemeenteraad, geachte Burgercommissieleden, geachte inwoners,

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2027-2030 aan. Deze begroting markeert de start van een nieuwe bestuursperiode. Met het coalitieprogramma "Verantwoord Verder" wordt de koers voor de komende jaren uitgezet. Daarbij bouwen wij voort op de basis die de afgelopen jaren is gelegd, terwijl tegelijkertijd nieuwe accenten worden aangebracht.

Vaals kent meer dan voldoende uitdagingen; op maatschappelijk, sociaaleconomisch en ruimtelijk vlak. Andere gemeenten worstelen met vergelijkbare uitdagingen. In die gemeenten loopt veelal een Nationaal Programma. Van de aanpak in die gemeenten en van de succes- en faalfactoren die daar in beeld zijn gekomen, hebben we geleerd. En die lessen hebben we gebruikt bij het formuleren van de Agenda Brede Leefbaarheid. Met de Agenda Brede Leefbaarheid hebben we focus aangebracht. Zo wordt nadrukkelijk ingezet op een impuls in de leefbaarheid door onder andere te werken aan transformatie van ons eenzijdige woningbestand, door de ruimtelijke en sociale agenda te integreren in de aanpak Regiodeal Vallisveld en de gebiedsgerichte aanpak samen met de provincie. Mede op basis van de resultaten van het veerkrachtonderzoek presenteren we begin 2027 een woonprogramma, met daarin de vertaling naar gedifferentieerde doelgroepen. Die vertaling vormt dan weer de basis voor het Strategisch Afsprakenkader tussen gemeente en Krijtland Wonen, waarin aantallen, termijnen, woontypes én financiële bijdragen concreet vorm moeten krijgen.
Daarnaast blijven wij investeren in een aantrekkelijke en toekomstbestendige leefomgeving. Vergroening van de openbare ruimte en maatregelen ter beperking van hittestress krijgen daarbij nadrukkelijk aandacht. Ook het behoud en het koesteren van ons unieke vijfsterrenlandschap blijven belangrijke uitgangspunten voor het beleid in de komende jaren. Deze begroting vormt de eerste financiële vertaling van deze ambities.

Met gepaste trots kunnen wij constateren dat het opnieuw is gelukt een sluitende meerjarenbegroting aan uw raad aan te bieden. Dat is in deze tijd geen vanzelfsprekendheid. Het vraagt voortdurende afwegingen tussen ambities, investeringen en financiële haalbaarheid. Daarbij hebben wij niet alleen oog voor een sluitende begroting op de korte termijn, maar ook voor de financiële weerbaarheid van onze gemeente op langere termijn. Om die reden blijven wij inzetten op het verder versterken van onze reservepositie. De structurele jaarlijkse toevoegingen aan zowel de Algemene Reserve als het Ontwikkelfonds worden daarom voortgezet, zodat ook toekomstige opgaven en onzekerheden op een verantwoorde wijze kunnen worden opgevangen.

Tegelijkertijd realiseren wij ons dat de wereld om ons heen in beweging blijft. Internationale conflicten, geopolitieke spanningen, economische onzekerheden, ontwikkelingen op de energiemarkt en aanhoudende prijsontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor inwoners, ondernemers en overheden. De afgelopen jaren hebben laten zien dat dergelijke ontwikkelingen zich vaak snel en onverwacht kunnen vertalen in nieuwe maatschappelijke en financiële uitdagingen.

Nog belangrijker is echter de onzekerheid die voortvloeit uit de landelijke besluitvorming. Hoewel het Rijk met de Rijksbegroting een financieel en beleidsmatig perspectief schetst voor de komende jaren, is tegelijkertijd duidelijk dat veel voorstellen en voornemens nog onderwerp zullen zijn van politieke discussie en besluitvorming aangezien het kabinet voor het realiseren van de plannen afhankelijk is van wisselende meerderheden. Daarom zijn de uiteindelijke keuzes en financiële effecten niet altijd voorspelbaar. Voor gemeenten kunnen aanpassingen in rijksbeleid, wetgeving en financiering directe gevolgen hebben. De ervaring leert dat ontwikkelingen in Den Haag vaak een grotere invloed hebben op gemeentelijke taken en de gemeentelijke financiële positie dan internationale gebeurtenissen. Het college volgt deze ontwikkelingen daarom nauwgezet en zal waar nodig tijdig inspelen op nieuwe inzichten en gewijzigde omstandigheden.

Ondanks deze onzekerheden kijken wij met vertrouwen vooruit. Met deze begroting leggen wij een solide financiële basis onder de ambities van het coalitieprogramma "Verantwoord Verder", waarbij een evenwicht tussen ambities en realistische slagkracht het uitgangspunt is. Samen met uw raad blijven wij werken aan een leefbaar, groen en toekomstbestendig Vaals, met een gezonde financiële uitgangspositie en voldoende ruimte om ook in een veranderende omgeving verantwoorde keuzes te maken.

Wij wensen u veel leesplezier bij het lezen van deze begroting

Het college van B&W
van de gemeente Vaals

Inleiding begroting 2027 meerjarenraming 2028-2030

Overzicht begrotingssaldi

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid de begroting structureel in evenwicht vast te stellen. Structureel evenwicht betekent dat structurele lasten gedekt worden door structurele baten. Incidentele lasten mogen worden gedekt door structurele en incidentele baten.

Het inzicht in de structurele begrotingspositie blijft een belangrijk aandachtspunt voor alle gemeenten.

Onderstaand overzicht geeft het vereiste inzicht in het structurele begrotingssaldo van de gemeente in meerjarig perspectief.

Structureel begrotingssaldo *(bedragen x € 1.000)*	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Lasten excl. Mutaties reserves	-48.860	-47.590	-46.382	-46.606
Baten excl. Mutaties reserves	49.489	47.913	47.306	48.224
Geraamd saldo van baten en lasten	**629**	**323**	**924**	**1.618**
Toevoegingen aan reserves	-250	-250	-500	-500
Onttrekkingen aan reserves	83	83	8	200
Geraamd resultaat	**462**	**156**	**432**	**1.318**
Incidentele lasten (excl. Reservestortingen)	-2.127	-1.137	-578	-540
Incidentele baten (excl. reserve-onttrekkingen)	2.044	1.054	570	340
Incidentele toevoegingen reserves	0	0	0	0
Incidentele onttrekkingen reserves	83	83	8	200
Saldo van incidentele baten en lasten	**0**	**0**	**0**	**0**
Structureel begrotingssaldo	**462**	**156**	**432**	**1.318**

Financiële status en weerbaarheid

Het is van belang om inzicht te hebben in de financiële positie (hoe financieel gezond is de gemeente) en de financiële weerbaarheid (welke mogelijkheden zijn er in financieel moeilijke tijden). Voor een beter inzicht in de financiële "gezondheid" van de gemeente Vaals zijn in onderstaand overzicht een aantal indicatoren opgenomen die de financiële status en weerbaarheid van de gemeente weerspiegelen.
Deze methodiek is voor het eerst toegepast bij de begrotingscyclus 2026-2029 en wordt vanaf dat moment structureel gebruikt om de ontwikkeling van de financiële positie en weerbaarheid te volgen.
Dit is uiteraard geen "exacte wetenschap", maar geeft uiteindelijk een indicatie van de financiële status en weerbaarheid. Daarnaast zijn verschillende bronnen beschikbaar, die als "benchmark" gebruikt kunnen worden, zoals bijvoorbeeld landelijk gemiddelde ratio's (CBS) of de BDO-benchmark Nederlandse Gemeenten. Aandachtspunt bij de vergelijking met alle benchmarkuitkomsten is de actualiteit van de benchmarkcijfers.

Risicoprofiel / **Indicator**	**Gunstig**	**Neutraal**	**Ongunstig**
Lokale lasten			
Weerstandsvermogen			
(Netto-) Schuldpositie			
Rentelasten			
Reservepositie – solvabiliteitsratio			
Begroting 2027 - 2030			
Overall score			

Hierna worden de verschillende indicatoren en scores toegelicht:

1. Lokale lasten

De lokale lastendruk is de druk van de lasten van rioolheffing, afvalstoffenheffing en ozb. De gemiddelde lokale lastendruk binnen Limburg over 2026 is € 998 voor een eenpersoonshuishouden, resp. € 1.072 voor een meerpersoonshuishouden (bron: COELO 2026: belastingdruk eigenaar). Hoe hoger de lastendruk, des te "risicovoller" aangezien minder mogelijkheid is tot stijging van de tarieven en dus moeilijker ruimte in de begroting gecreëerd kan worden.
De lokale lastendruk voor eigenaren bedraagt in Vaals € 1.182 voor een eenpersoonshuishouden en € 1.278 voor een meerpersoonshuishouden. Hiermee ligt de lastendruk boven het Limburgse gemiddelde. Daarnaast is de lastendruk toegenomen ten opzichte van de COELO Atlas lokale lasten 2025.
Voor de beoordeling van deze indicator is tevens gekeken naar de positie van Vaals (voor eigenaren) ten opzichte van omliggende gemeenten in Zuid-Limburg. In vergelijking met zeven omliggende gemeenten, waaronder Simpelveld, Gulpen-Wittem, Voerendaal en Eijsden-Margraten, neemt Vaals voor meerpersoonshuishoudens de derde positie in qua hoogte van de belastingdruk. Hoewel de belastingdruk hoger ligt dan het Limburgse gemiddelde, bevindt Vaals zich daarmee in regionaal perspectief in de middenmoot. In tegenstelling tot de voorgaande begrotingscyclus wordt de beoordeling van deze indicator gebaseerd op de positie van Vaals ten opzichte van omliggende Zuid-Limburgse gemeenten. Deze regionale vergelijking sluit beter aan bij de feitelijke referentiegroep van de gemeente en leidt tot een beoordeling die als gemiddeld (neutraal) wordt aangemerkt.
Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Lokale heffingen.

2. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen zonder dat het beleid moet worden aangepast. De ratio voor het weerstandsvermogen van de gemeente Vaals is ruim voldoende en daarmee als gunstig te kwalificeren. Ten opzichte van de vorige begroting is zowel de structurele als de totale weerstandscapaciteit licht verbeterd, waardoor de reeds positieve score opnieuw is versterkt. Daarbij blijft aandacht nodig voor het kunnen blijven opvangen van structurele budgettaire risico's. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar de paragraaf Risicobeheersing en Weerstandsvermogen.

3. (Netto-) Schuldpositie

De (netto-) schuldpositie wordt uitgedrukt in de schuldquote. Deze quote geeft aan welk aandeel van de bezittingen is belast met schulden. De netto schuldquote geeft indirect antwoord op de vraag of met het inkomen blijvend de schuldverplichtingen kunnen worden gedragen. Een hoge netto schuldquote geeft aan dat bij een recessie de druk van de schuldverplichtingen op de exploitatie-uitgaven hoog kan oplopen. Hoe lager de ratio hoe gunstiger dit is. Immers dan wordt meer gefinancierd met eigen vermogen in plaats van met vreemd vermogen.
In de BDO-benchmark Nederlandse Gemeenten 2025 wordt gesteld dat gemeenten met een netto schuldquote < 90% als minst risicovol geacht worden.
De begrote (netto-) schuldquote voor Vaals bedraagt 27,5% in 2027 en loopt af naar 23,5% in 2030 en bevindt zich daarmee wederom ruim binnen de minst risicovolle categorie volgens de BDO-benchmark (<90%). Ten opzichte van de begroting 2026 is sprake van een duidelijke verbetering, aangezien de schuldquote verder is gedaald. Dit wijst op een relatief beperkte schuldenlast in verhouding tot de gemeentelijke inkomsten en onderstreept de gunstige financiële positie van de gemeente.
Op basis van boven genoemde kan gesteld worden dat de score voor Vaals zeer gunstig is.
Een andere mogelijke vergelijking voor de (netto-) schuldpositie is de landelijk gemiddelde debt ratio (eind) 2025. Echter is deze ratio niet eenduidig beschikbaar als één getal, maar kan hiervoor de schuld-bbp (bruto binnenlands product)-ratio van de overheid gebruikt worden (44,7%).
Ook op basis van die vergelijking wordt de gunstige score voor Vaals bevestigt.

4. Rentelasten

Middels deze indicator wordt inzicht verkregen welk deel van de exploitatie gebonden is door de netto rentelasten. Deze indicator is nauw gekoppeld aan de schuldquote en geeft zodoende inzicht in welke mate de rentelasten op de exploitatie drukken. Hoe meer vreemd vermogen, hoe hoger de rentelasten en des te lager de flexibiliteit van de begroting door meer vaste lasten. Voor Vaals betekent dit dat 0,69% van de exploitatie bestaat uit netto rentelasten.
Voor gemeenten in Nederland bestaat er geen landelijke, wettelijk vastgestelde norm specifiek voor het rentelastenpercentage op de exploitatie (oftewel het deel van de exploitatie dat besteed wordt aan rentekosten). Wel zijn er richtlijnen en handvatten vanuit verschillende toezichthouders en vakorganisaties die gemeenten gebruiken om hun financiële positie te beoordelen, waaronder ook de rentelasten.
Gemeentelijke accountants en kredietbeoordelaars (zoals BNG Bank) hanteren vaak interne normen of indicaties, bijvoorbeeld dat rentelasten niet meer dan een bepaald percentage van de totale lasten mogen zijn. Dit percentage kan variëren, vaak worden percentages tussen 3% en 7% van de totale exploitatielasten als indicatie gebruikt, maar dit is niet wettelijk verplicht.

De netto rentelasten bedragen volgens de programmabegroting 2027 ongeveer **0,69% van de exploitatie**. Daarmee is slechts een beperkt deel van de begroting gebonden aan rentelasten, wat duidt op een relatief lage druk van financieringskosten op de exploitatie.
Uitgaande van bovenstaande bandbreedte is de score voor Vaals wederom gunstig, net als in de begrotingscyclus 2026-2029. Het percentage netto rentelasten verbetert van 0,78% in de begroting 2026 naar 0,69% in de begroting 2027. Daarmee neemt de druk van de rentelasten op de exploitatie verder af.

5. Reservepositie - solvabiliteitsratio

Om de financiële positie van een gemeente te bepalen, wordt ook wel gekeken naar de solvabiliteitsratio. De solvabiliteit geeft een goed beeld van de mate waarin een gemeente zijn bezittingen financiert met eigen vermogen of vreemd vermogen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal; hoe lager dit percentage des te hoger de financiële afhankelijkheid (van derden). Volgens het CBS ligt de landelijke solvabiliteit vrij stabiel rond de 39% - 40% op basis van de meest recente landelijke gegevens.
Gemeente Vaals begroot een solvabiliteit van 31,7% voor 2027, oplopend tot 39,7% in 2030 en scoort daarmee ongunstig voor de eerste jaren van deze begrotingscyclus.
Op basis van de BDO Benchmark Nederlandse Gemeenten 2025 bevindt de solvabiliteit van Vaals zich momenteel in de "neutrale categorie" (40% = minst risicovol; 27% = neutraal; 13% = meest risicovol). Daarbij geldt dat de VNG een solvabiliteitsratio van circa 30% reeds als financieel gezond beschouwt. De solvabiliteit ontwikkelt zich de komende jaren echter positief en nadert in 2030 de grens van 40%, die binnen de BDO-benchmark geldt als minst risicovol. Hiermee laat Vaals ten opzichte van de begroting 2026-2029 een duidelijke verbetering zien. Bovendien sluit het verwachte niveau aan bij gemeenten met minder dan 25.000 inwoners, de meest relevante vergelijkingsgroep voor Vaals.
Daarnaast fungeert de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) niet alleen als belangenbehartiger voor gemeenten, maar biedt ook een belangrijk vergelijkingsplatform voor gemeentelijke financiële en operationele gegevens. Het is belangrijk op te merken dat de VNG een solvabiliteit van minimaal 30% als voldoende beschouwt. Gemeenten met een solvabiliteit onder dit percentage kunnen kwetsbaarder zijn voor financiële risico's.
Gebaseerd op de solvabiliteitscriteria van de VNG en BDO kan geconcludeerd worden dat Vaals voor deze indicator een neutrale score heeft voor de eerste jaren van de begrotingscyclus. Positief is dat de jaarlijkse toevoegingen aan zowel de algemene reserve als het ontwikkelfonds worden voortgezet. Deze versterking van de reservepositie is noodzakelijk zodat ook toekomstige opgaven en onzekerheden kunnen worden opgevangen.

6. Begroting 2027 – 2030

Het streven is een sluitende begroting. Door de realisatie van de noodzakelijke ombuigingen en de effecten van de septembercirculaire op de gemeentefondsuitkering laten alle jaren binnen de begrotingscyclus 2027-2030 positieve saldi zien. Dit resulteert wederom, net als in de begrotingscyclus 2026-2029 in een positieve score.

Conclusie

Deze begrotingscyclus is de tweede waarin de financiële positie en weerbaarheid structureel aan de hand van kengetallen inzichtelijk wordt gemaakt. Hoewel de kengetallen ieder jaar een momentopname vormen, laten zij over de gehele linie een positieve ontwikkeling zien. Met name de verbetering van de netto schuldquote en de solvabiliteit onderstreept de versterking van de financiële positie van de gemeente. Structurele versterking van de reservepositie is noodzakelijk om invulling te kunnen geven aan toekomstige opgaven en onzekerheden.
In de volgende begroting zal een meerjarig overzicht worden opgenomen om deze trends nog beter zichtbaar te maken.

Deel 1

Publieksbegroting

Inkomsten - Waar komt het geld vandaan?

35,3 miljoen — Geld van het Rijk

\+

14,3 miljoen — Lokale heffingen en andere inkomstenbronnen

=

49,6 miljoen — Totale inkomsten voor 2027

Hoeveel betaal ik in 2027?

	2027	2026
OZB-belasting:	€ 326,-	€ 296,-
Rioolheffing:	€ 276,-	€ 273,-
Afvalstoffenheffing:	€ 499,-	€ 482,-

Uitgangspunt: meerpersoonshuishouden, WOZ-waarde van € 270.000,- 130m³ waterverbruik en 12 ledigingen restafval.

Uitgaven - Waar gaat het geld naartoe?

- **Sociaal domein** *(jeugd & jongeren en maatschappelijke ondersteuning)* — 8,7 miljoen
- **Inkomensondersteuning** *(o.a. bijstands-uitkeringen en re-integratie)* — 9,7 miljoen
- **Dienstverlening** *(o.a. klantencontactcentrum en kosten reisdocumenten)* — 2,4 miljoen
- **Infrastructuur** *(riool, afval, groen, wegen, verkeer en parkeren)* — 7,6 miljoen

49,6 miljoen

- 2,2 miljoen — **Gezondheidszorg en sport**
- 2,1 miljoen — **Sociale cohesie, onderwijs, vrijwilligers, kunst en cultuur**
- 1,5 miljoen — **Openbare orde en veiligheid**
- 15,4 miljoen — **Overige** *(bijvoorbeeld milieu & duurzaamheid, economie & markten, toerisme, bestuursondersteuning & juridische kosten, ICT)*

Lees de volledige programmabegroting 2027 op www.vaals.nl/begroting

Begroting 2027
Inleiding

gemeente vaals

Samen verder bouwen aan Vaals

De koers van Vaals blijft helder. We blijven werken aan een gemeente waar het prettig wonen, leven, ondernemen en ontmoeten is. Daarbij sluiten we aan bij de strategische visie Vaals Verbind(t) en de ambities uit de Agenda Brede Leefbaarheid. In 2027 zetten we nieuwe stappen om de leefbaarheid in onze kernen te verbeteren, kansenongelijkheid tegen te gaan en Vaals goed voor te bereiden op de toekomst.

Onze inzet richt zich op vijf thema's die inwoners dagelijks raken:

1. **Zorg en voorzieningen**
   We ondersteunen inwoners die dat nodig hebben en zorgen ervoor dat iedereen mee kan doen en zich kan ontwikkelen.
2. **Wonen en leefbaarheid**
   We werken aan aantrekkelijke buurten, woningen voor diverse doelgroepen en het terugdringen van leegstand.
3. **Mobiliteit en leefomgeving**
   We investeren in een veilige, groene en klimaatbestendige omgeving en besteden aandacht aan verkeersveiligheid en de kwaliteit van de openbare ruimte.
4. **Toerisme en economie**
   We versterken het centrum, ondersteunen ondernemers en bouwen verder aan een gezonde vrijetijdseconomie.
5. **Bestuur en samenleving**
   We zetten ons in voor een veilige gemeenschap en een overheid die zichtbaar, betrouwbaar en betrokken is.

Kijken naar wat resultaten opleveren

In 2027 besteden we meer aandacht aan het meten van resultaten. Het gaat namelijk niet om de activiteiten zelf, maar wat ze opleveren voor de inwoners.

Daarom starten we met effectmetingen van verschillende projecten en voorzieningen. De uitkomsten helpen ons om keuzes te maken, waar nodig bij te sturen en beschikbare middelen zo goed mogelijk in te zetten.

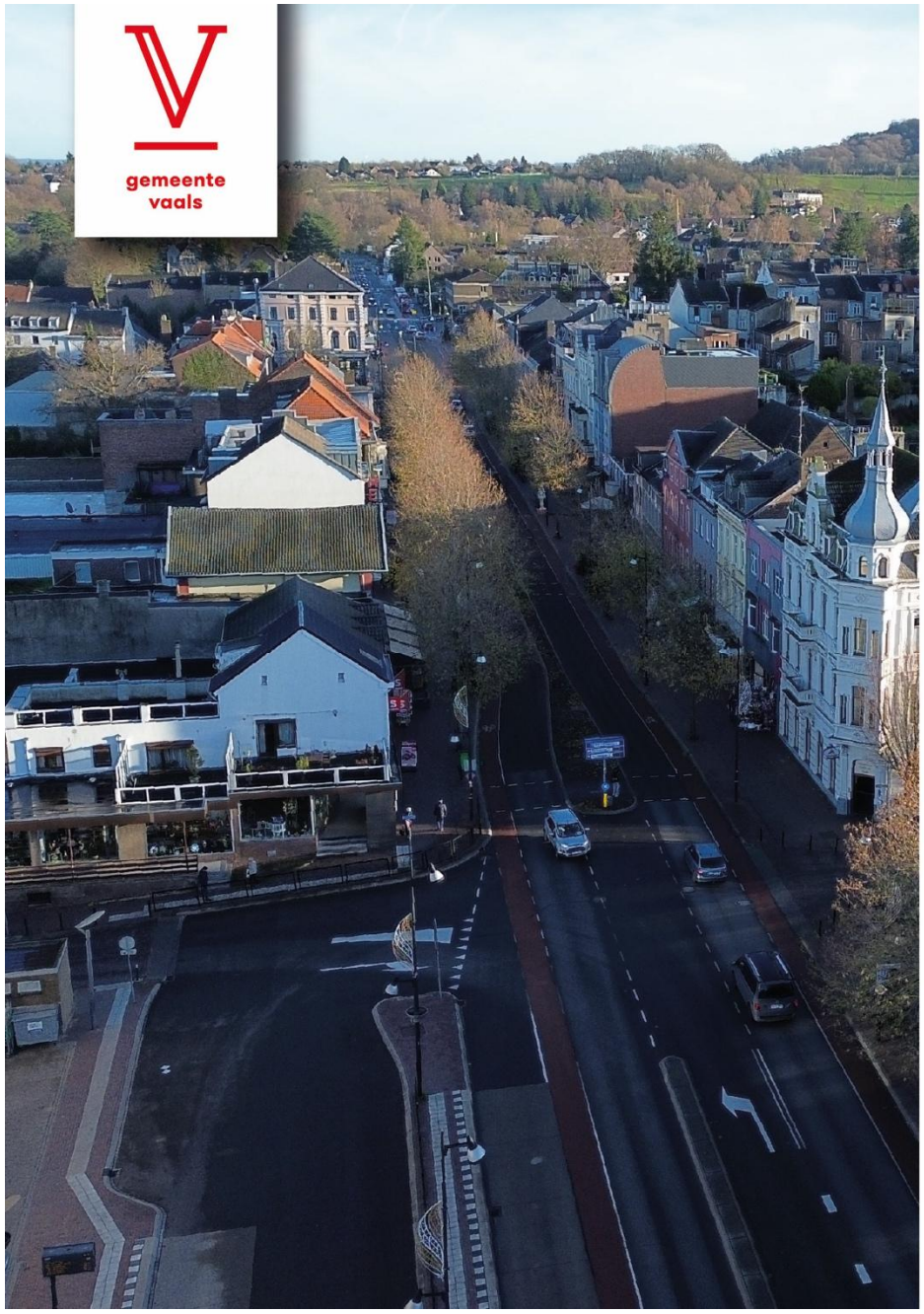
Samenwerking blijft daarbij onmisbaar. We werken samen met inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen, woningcorporaties en zorgpartners. Initiatieven als de Regiodeal Vallisveld, de Dorpendeal, de Agenda Centrumaanpak en de Agenda Vrijetijdseconomie laten zien dat blijvende resultaten alleen samen tot stand komen.

Vooruitkijken

De uitdagingen voor Vaals zijn groot, maar onze ambities zijn dat ook. Daarom investeren we in leefbaarheid, kansen voor jongeren, sterke voorzieningen, aantrekkelijke woonomgevingen en een veilige samenleving. Daarbij staat één vraag centraal: bereiken we met onze inzet wat we voor inwoners willen bereiken? Zo bouwen we stap voor stap aan een sterk, verbonden en veerkrachtig Vaals.

Met deze publieksbegroting laten we zien waar we in 2027 aan werken en wat inwoners daarvan mogen verwachten.

De volledige begroting is te bekijken via www.vaals.nl/begroting

Zorg & voorzieningen

In het kort

Iedereen moet mee kunnen doen. Daarom zorgen we voor goede ondersteuning, kansen voor kinderen en jongeren en hulp voor inwoners die dat nodig hebben. We willen een gemeente zijn waar mensen elkaar ontmoeten, elkaar helpen en terechtkunnen als zij vragen of problemen hebben.

Wat gaan we doen in 2027?

1. **Meer kansen voor kinderen en jongeren**
   Samen met scholen, maatschappelijke organisaties en de Provincie Limburg werken we aan betere onderwijskansen. Op basis van onderzoek uit 2026 nemen we maatregelen om kinderen te helpen het onderwijsniveau te bereiken dat bij hen past.
2. **Jeugdhulp op tijd beschikbaar**
   Jongeren die hulp nodig hebben, moeten snel geholpen worden. Daarom proberen we problemen vroeg te signaleren. Zo kunnen we vaak voorkomen dat later zwaardere hulp nodig is. Ook blijven we letten op de kwaliteit en kosten van de jeugdhulp.
3. **Goede ondersteuning voor inwoners**
   Door de vergrijzing hebben steeds meer inwoners ondersteuning nodig. We zorgen ervoor dat hulp beschikbaar blijft voor mensen die daarop zijn aangewezen. Tegelijkertijd ondersteunen we mantelzorgers en stimuleren we inwoners om zoveel mogelijk zelfstandig te blijven.
4. **Jongeren vooruithelpen**
   We ontwikkelen een aanpak voor jongeren zonder startkwalificatie. Met hulp van de beweegmakelaar begeleiden we hen naar onderwijs, werk, vrijwilligerswerk of andere activiteiten.
5. **Investeren in buurten en dorpen**
   Via projecten uit de Regiodeal Vallisveld en de Dorpendeal investeren we in plekken waar inwoners elkaar kunnen ontmoeten en activiteiten kunnen organiseren. Zo maken we buurten en kernen sterker en aantrekkelijker

Wat merkt u hiervan?

Kinderen krijgen meer kansen om hun talenten te ontwikkelen. Jongeren die hulp nodig hebben, krijgen sneller ondersteuning. Inwoners die zorg of begeleiding nodig hebben, kunnen blijven rekenen op passende hulp. Ook komen er meer mogelijkheden om elkaar te ontmoeten, mee te doen aan activiteiten en betrokken te blijven bij de buurt.

Wonen & Leefbaarheid

In het kort

Goed wonen is belangrijk voor een leefbare gemeente. Daarom werken we aan woningen voor verschillende doelgroepen, het terugdringen van leegstand en duidelijke regels voor de inrichting van onze leefomgeving. Zo houden we Vaals aantrekkelijk voor huidige en toekomstige inwoners.

Wat gaan we doen in 2027?

1. **Een nieuw woonprogramma opstellen**
   We stellen een woonprogramma op voor de komende jaren. Daarin leggen we vast welke woningen nodig zijn, voor wie we bouwen en hoe wonen, welzijn en zorg beter op elkaar kunnen aansluiten.
2. **Leegstand aanpakken**
   We blijven actief in gesprek met eigenaren van leegstaande woningen en bedrijfspanden. Samen zoeken we naar mogelijkheden om panden weer te verkopen, verhuren, renoveren of opnieuw te gebruiken.
3. **Meer grip op de woningmarkt**
   We werken aan een betere balans in de woningvoorraad. Daarbij kijken we onder meer naar koopwoningen, huurwoningen en woningen voor ouderen en andere doelgroepen.
4. **Werken aan een nieuw omgevingsplan**
   We bouwen verder aan het nieuwe omgevingsplan. Hierin komen de regels voor wonen, bouwen, ondernemen en de leefomgeving samen in één duidelijk plan voor de hele gemeente.
5. **Leefbare buurten en dorpen**
   Bij alle plannen kijken we niet alleen naar woningen, maar ook naar de leefbaarheid van buurten en dorpen. Een prettige woonomgeving vraagt om een goede balans tussen wonen, voorzieningen en de kwaliteit van de openbare ruimte.

Wat merkt u hiervan?

Inwoners krijgen meer mogelijkheden om een woning te vinden die past bij hun situatie. Leegstaande panden krijgen vaker een nieuwe bestemming en buurten blijven aantrekkelijk om in te wonen. Ook worden regels voor nieuwe ontwikkelingen duidelijker en beter afgestemd op de toekomst van Vaals.

Mobiliteit & Leefomgeving

In het kort

Een schone, veilige en groene leefomgeving is belangrijk voor iedereen. Daarom werken we aan goed onderhouden straten en pleinen, meer groen in de buurt en een prettige omgeving om te wonen, werken en recreëren. Daarbij kijken we naar verkeer, klimaat, openbare ruimte en duurzaamheid.

Wat gaan we doen in 2027?

1. **Centrum van Vaals verder verbeteren**
   We werken verder aan een groener en aantrekkelijker centrum. Daarbij bereiden we vervolgprojecten voor rond het Von Clermontplein.
2. **Verkeersdruk aanpakken**
   We brengen de verkeersdruk en geluidsoverlast beter in beeld. Samen met andere gemeenten en partners onderzoeken we welke maatregelen het meeste effect hebben.
3. **Meer groen en een klimaatbestendige omgeving**
   We onderzoeken waar extra bomen en groen nodig zijn. Daarbij gebruiken we de 3-30-300-richtlijn: vanuit iedere woning zijn minstens drie grote bomen zichtbaar, ongeveer 30% van de buurt is bedekt met boomkronen en iedereen woont op maximaal 300 meter loopafstand van een openbaar groengebied.
4. **Verder met verduurzaming**
   We helpen inwoners met energiebesparing, werken aan alternatieven voor aardgas en onderzoeken mogelijkheden voor duurzame energie.
5. **Samen werken aan buurten en openbare ruimte**
   Samen met inwoners verbeteren we plekken in de openbare ruimte. Dat doen we bijvoorbeeld door meer groen aan te leggen, ontmoetingsplekken op te knappen en knelpunten in buurten aan te pakken.

Wat merkt u hiervan?

Inwoners zien meer groen in hun omgeving en een centrum dat stap voor stap wordt verbeterd. Ook werken we aan minder verkeersoverlast en prettigere plekken om elkaar te ontmoeten. Zo blijft Vaals een fijne gemeente om in te wonen en te verblijven.

Toerisme & Economie

In het kort

Een gezonde economie zorgt voor werk, winkels en voorzieningen. Toerisme speelt daarbij een belangrijke rol. Daarom werken we aan een levendig centrum, ondersteunen we evenementen en helpen we ondernemers waar mogelijk.

Wat gaan we doen in 2027?

1. **Nieuw evenementenbeleid**
   We voeren een nieuw evenementenbeleid in. Daarmee kunnen we organisatoren beter ondersteunen en ontstaat ruimte voor nieuwe initiatieven.

2. **Vaals beter op de kaart zetten**
   We laten zien wat Vaals bijzonder maakt. Dat doen we via het straatbeeld, websites, evenementen, lessen op basisscholen en wandelroutes.

3. **Werken aan een levendig centrum**
   We ondersteunen ondernemers en zetten ons in om leegstaande panden weer een nieuwe invulling te geven.

4. **Investeren in toeristische projecten**
   Geld uit de reserve Toeristische Ontwikkeling gebruiken we voor projecten die bijdragen aan recreatie en verblijf in Vaals. Denk aan evenementen, recreatieve voorzieningen en verbeteringen in de openbare ruimte.

5. **Investeren in onze organisatie**
   We zorgen dat medewerkers de kennis en vaardigheden hebben die nodig zijn om inwoners en ondernemers goed te blijven ondersteunen.

Wat merkt u hiervan?

Inwoners en bezoekers profiteren van een levendig centrum, aantrekkelijke evenementen en goede recreatieve voorzieningen. Ook ontstaat meer ruimte voor ondernemerschap en nieuwe initiatieven.

Bestuur & Samenleving

In het kort

Een veilige gemeente maken we samen. Daarom werken we met inwoners, politie en andere organisaties aan het voorkomen van criminaliteit en overlast. Ook bereiden we ons voor op noodsituaties, zoals langdurige stroomuitval of digitale storingen.

Wat gaan we doen in 2027?

1. **Criminaliteit aanpakken**
   Samen met de politie, toezichthouders en het ACT!-interventieteam voeren we controles uit en pakken we signalen van criminaliteit aan.

2. **Jongeren op tijd helpen**
   Voor 2027 wordt ingezet op het vroegtijdig signaleren en aanpakken van risicojongeren en jeugdgroepen. We willen problemen bij jongeren zo vroeg mogelijk signaleren. Daarom werken we samen met scholen en andere organisaties, zodat jongeren op tijd de juiste hulp krijgen.

3. **Overlast en diefstal voorkomen**
   We informeren inwoners en ondernemers over hoe zij zichzelf beter kunnen beschermen tegen diefstal, fraude en andere vormen van overlast.

4. **Voorbereid zijn op noodsituaties**
   Samen met de Veiligheidsregio Zuid-Limburg bereiden we ons voor op situaties zoals langdurige stroomuitval, cyberaanvallen en andere crises. Ook zorgen we ervoor dat inwoners weten wat zij in zo'n situatie kunnen doen.

Wat merkt u hiervan?

Inwoners wonen in een veilige omgeving met minder ruimte voor criminaliteit en overlast. Jongeren die hulp nodig hebben, worden eerder in beeld gebracht. Ook is Vaals beter voorbereid op noodsituaties en weten inwoners beter wat zij zelf kunnen doen als zich een crisis voordoet.

Deel 2

Strategische koers

Strategische koers Gemeente Vaals

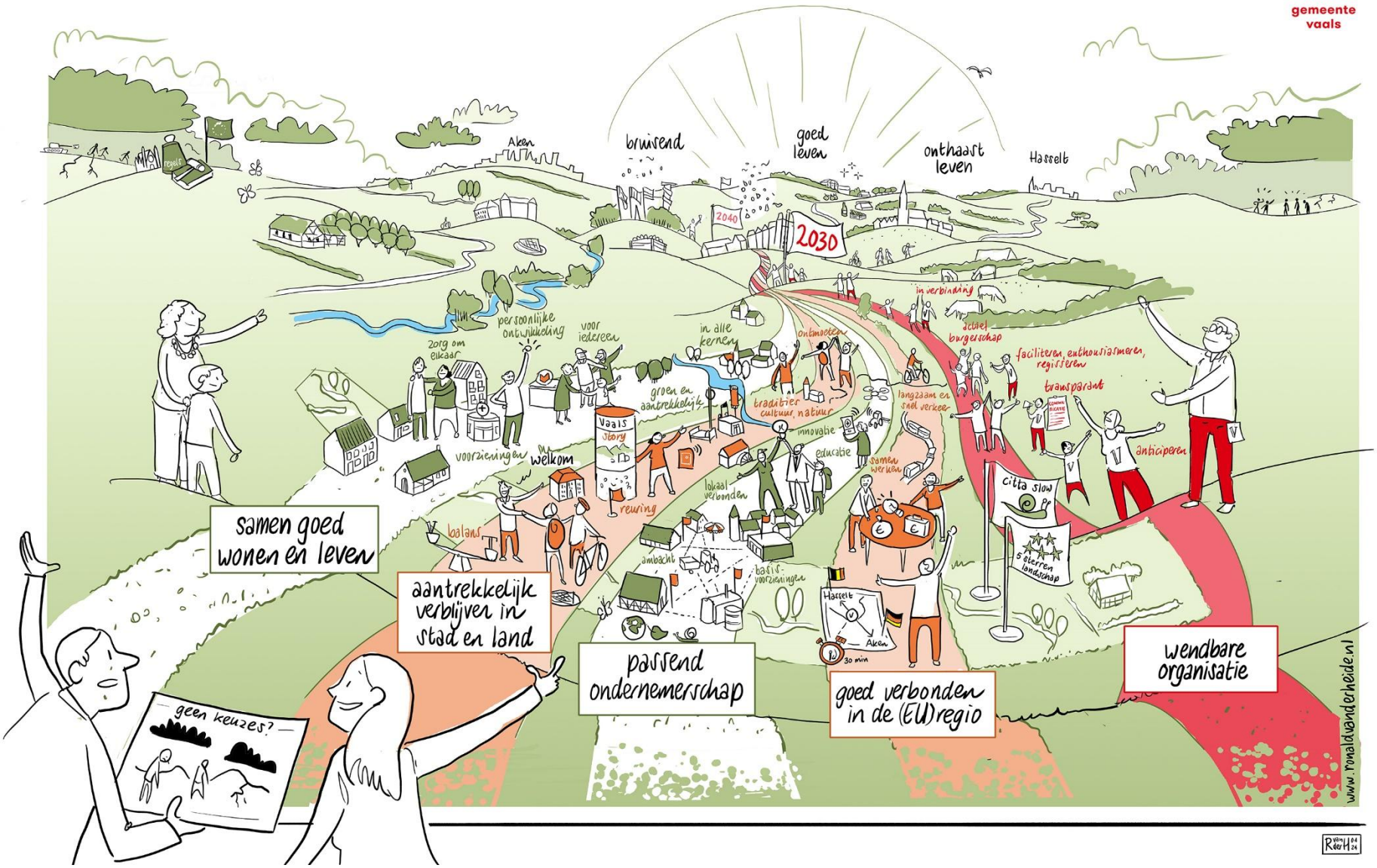
Een stip op de horizon is cruciaal om als gemeente vooruit te komen. In tal van strategische documenten op gemeentelijk en regionaal niveau wordt een toekomstbeeld geschetst. Op korte en lange termijn liggen er voor de gemeente Vaals diverse uitdagingen in het verschiet. Om structuur aan te brengen in de verschillende strategische documenten is één strategische koers ontwikkeld, grafisch weergegeven in onderstaande routekaart.

De strategische koers is tot stand gekomen door het analyseren van bestaande strategische documenten. De inhoud van de koers is niet nieuw, maar wel aangescherpt. Er is gekozen voor vijf paden. Deze paden sluiten aan op de eigenheid van de gemeente Vaals en bevatten waardevolle kansen die samen leiden naar het uiteindelijke doel van de strategische koers. Dit is als volgt geformuleerd:

"In 2030 is de gemeente Vaals een landschap waarin mensen in verbinding staan, elkaar naar nieuwe hoogten tillen en goed en onthaast leven."

De strategische koers is op pagina 21 in één afbeelding weergeven. De inhoud van de paden wordt op pagina 22 en pagina 23 verder uitgelegd.

Vaals Verbindt!

Toelichting strategische toekomst paden
In de routekaart zijn vijf paden te zien die leiden tot het uiteindelijke doel. De eerste vier paden zijn gericht op de buitenwereld. Het vijfde pad is gericht op de gemeentelijke organisatie. Dit is ook te zien aan de onderscheidende kleur ten opzichte van de eerste vier paden. Hieronder wordt per toekomst pad een toelichting gegeven.

Toekomst pad 1: Samen goed wonen en leven
Het pad "samen goed wonen en leven" leidt naar een inclusieve, duurzame en welzijnsgerichte omgeving waar diverse doelgroepen elkaar ontmoeten en van elkaar leren. Waar gezondheid, leefbaarheid en ontwikkelingen worden bevorderd door middel van diverse ondersteuningsdiensten. Het doel voor 2030 luidt:

"Onze inwoners voelen zich thuis in de gemeente Vaals en zijn verbonden met hun leefomgeving."

Hierbij kan onder andere worden gedacht aan het hebben van een woning die past bij de behoeftes van de doelgroep. Ook een schone en groene openbare ruimte speelt hierbij een rol. Om ontmoeting te stimuleren en mensen met elkaar in verbinding te brengen wordt een integrale wijkaanpak toegepast. In bestaand beleid zie je dit bijvoorbeeld door community processing (hulp zoeken binnen het eigen netwerk), inzet op gezond en kansrijk opgroeien voor onze jeugdige inwoners en werken aan bestaanszekerheid en een gezond financieel fundament voor alle inwoners. Belangrijk hierbij zijn de mogelijkheden voor de jeugd om op een goede manier te kunnen opgroeien. Er wordt een balans nagestreefd tussen verschillende functies zoals wonen, ondernemen, ontspannen, zorg, en vrijetijdsbesteding. Dit laatste is niet alleen gericht op inwoners maar ook op bezoekers, en daarmee is de koppeling naar het tweede toekomst pad gemaakt.

Toekomst pad 2: Aantrekkelijk verblijven in stad en land
Het pad "aantrekkelijk verblijven in stad en land" leidt naar eigentijds en kwalitatief cultureel, toeristisch en educatief aanbod in de (EU)regio. Waar rust en levendigheid in balans zijn en op elkaar zijn afgestemd. Waar onze cultuurhistorische waarden, natuur en tradities in ere worden gehouden, en inwoners en bezoekers elkaar ontmoeten en van elkaar leren. Het doel voor 2030 luidt:

"Onze inwoners en bezoekers genieten gezamenlijk van het prachtige landschap en de levensvatbare kernen met al hun historische elementen."

Dit kan onder andere worden bereikt doordat zowel inwoners als bezoekers onze kernwaarden (landschap, grensligging, cultuurhistorie, levenskwaliteit (Cittaslow), fietsen en wandelen) respecteren en hier actief samen in op te trekken om deze te beschermen en te versterken. Wij stellen ons gastvrij op en faciliteren kwalitatief hoogwaardige verblijfslocaties. Ook dragen wij bij aan het beleefbaar maken van zowel het vijfsterrenlandschap alsook de cultuurhistorische kernen. Dit alles gevoed door één centrale communicatieboodschap gericht op de sector vrijetijdseconomie. Andere voorbeelden zijn thematische wandel- en fietsroutes, Music Kids maar ook themadagen voor bijzondere doelgroepen vanuit de issuekalender sociaal domein. Het samenspel tussen de gemeentelijke organisatie, inwoners en ondernemers speelt hierbij een belangrijke rol. Dit is de brug naar het derde toekomst pad.

Toekomst pad 3: Passend ondernemerschap
Het pad "passend ondernemerschap" leidt naar een lokale economie waarbij streekproducten, traditionele ambachten en regeneratieve (natuurinclusieve) landbouw centraal staan, samen met basisvoorzieningen voor zowel bezoeker als inwoner. Het pad leidt naar innovatie op het gebied van gezondheid en technologie, die kan helpen om onze doelen op het gebied van o.a. zorg en energie te bereiken. Mogelijkheden voor jongeren om te leren en ontwikkelen worden door onze ondernemers ondersteund. Het doel voor 2030 luidt:

"Onze inwoners en bezoekers hebben toegang tot basisvoorzieningen naast lokale, duurzame en innovatieve ondernemingen. "

Dit pad wordt gekenmerkt door een samenwerking tussen overheden en ondernemers op het gebied van een brede kenniseconomie. Denk hierbij, naast zorg en energie, aan nieuwe bedrijfsmogelijkheden voor agrariërs in het landelijk gebied. Daarnaast wordt ingezet om onderwijs en arbeidsmarkt op elkaar af te stemmen en voor het aantrekken van duurzaam kapitaal wat hieraan kan bijdragen. Ook bestaand beleid gericht op het op peil houden van het kernwinkelgebied met de agenda centrumaanpak. Vermenging van functies in dit gebied faciliteert goed ondernemerschap. Op gemeentelijk niveau is het belangrijk dat er een kwalitatief en kwantitatief aanbod aan basisvoorzieningen is, dat toegankelijk is voor elke inwoner ongeacht financiële draagkracht. Indien dit niet haalbaar is binnen de eigen gemeente is het belangrijk om goed aangesloten te zijn binnen de (EU)regio.

Toekomst pad 4: Goed verbonden in de (EU)regio
Het pad "goed verbonden in de (EU)regio" leidt naar een goed ontsloten gemeente waar mobiliteit en ontwikkeling verder gaan dan de gemeentelijke en landelijke grenzen. Waar we efficiënt gebruik maken van middelen, kennis en expertise om elkaar aan te vullen en kansen te benutten om een waardevolle en proactieve speler te zijn binnen de (EU)regio. Het doel voor 2030 luidt:

"De gemeente Vaals is een proactieve en betrokken partner voor het delen van kennis, expertise en middelen. Inwoners en bezoekers kunnen feilloos de gemeentegrenzen overschrijden via diverse harde en zachte (vervoers)middelen om zo optimaal gebruik te maken van alle voorzieningen."

Op het gebied van harde mobiliteit en infrastructuur liggen er in de toekomst grote uitdagingen voor zowel de gemeente als de regio. Pilots kunnen bijdragen aan oplossingen voor deze uitdagingen. Ook het hebben van een 'gezond' netwerk aan knooppunten van wandel- en fietsroutes die naadloos overvloeien naar onze buurgemeenten in zowel binnen- als buitenland is hierbij van groot belang. Het regionale karakter van dit toekomstpad vraagt van Vaals dat zij, als onderdeel van dit regionale netwerk, een betrouwbare partner is op het gebied van samenwerking en kennisdeling. Voorbeelden vanuit bestaand beleid zijn onze betrokkenheid bij de Regionale Energie Strategie alsook onze actieve bijdrage in het Strategennetwerk Zuid-Limburg als voorbereiding voor de regionale bestuurlijke besluitentafel. Het in gezamenlijkheid subsidies verwerven voor de regio levert welkome extra middelen op. De toenemende mate van regionale samenwerking en het gezamenlijk optrekken vraagt van de gemeentelijke organisatie dat zij hier op een wendbare manier in kan meebewegen.

Toekomst pad 5: Wendbare organisatie
Het pad "wendbare organisatie" leidt naar een organisatie die noodzakelijke aanpassingen en veranderingen doorvoert om actief burgerschap mogelijk te maken. Waar transparantie en burgerparticipatie centraal staan en constructief gewerkt wordt aan de ontwikkeling van de organisatie. De gemeente is gericht op faciliteren, regisseren en enthousiasmeren. Het doel voor 2030 luidt:

"Als organisatie realiseren wij een duurzame en vertrouwensvolle verbinding met onze inwoners en omgeving, spelen we effectief in op veranderende omstandigheden en zijn we een aantrekkelijke en stabiele werkgever."

Net zoals de opbouw van de routekaart, gericht op het verbinden van de verschillende toekomstpaden, dient de gemeentelijke organisatie in toenemende mate integraal te werk te gaan. Onderling vertrouwen en het hebben van een breed gedragen lange termijn koers zijn belangrijke voorwaarden hierbij. Onze inwoners worden op basis van een bottom-up benadering actief betrokken bij het opstellen van (nieuw) beleid.

Afhankelijkheid
Zoals in de routekaart hierboven is weergegeven is de gemeente onderdeel van een provinciaal, nationaal en ook het Europees systeem (Provincie, Rijk en Europese Unie), en kan dus niet volledig zelfstandig beslissingen nemen. Beleid moet worden afgestemd op richtlijnen, wetten en regels die op deze niveaus zijn vastgesteld. Dit heeft invloed op de keuzes die de gemeente kan /dient te maken en op haar strategische koers. Daarnaast hebben mogelijke toekomstige crisissen zoals oorlogen, recessies en pandemieën invloed op de keuzevrijheid van een gemeente. Hier houden we zo goed mogelijk rekening mee, zonder onze stip op de horizon uit het oog te verliezen.

Leeswijzer:
Bovenstaande koers dient als overkoepelend verhaal voor de begroting 2027 (en later). De paden beschreven in de routekaart zijn nadrukkelijk met elkaar verbonden. Dit is een verschil ten opzichte van de traditionele programmatische benadering van de begroting zoals deze later in dit document wordt behandeld. Het is dan ook niet zo dat één pad in de koers direct gekoppeld is aan één programma in de begroting. Onderdelen uit de begrotingsprogramma's kunnen thuishoren in meerdere koerspaden en vice versa. Deze dynamiek biedt ruimte aan de sectorale begrotingsprogramma's om elkaar op inhoud te 'ontmoeten' in de toekomst paden zoals genoemd in de routekaart.

Deel 3

Programmaverantwoording

Begroting 2027

Inleiding
Met deze inleiding geven we richting aan de begroting voor het jaar 2027. We bouwen verder op de strategische koers zoals vastgelegd in de strategische visie *Vaals Verbind(t)*. Binnen deze koers zijn vijf strategische routepaden geconcretiseerd die richting geven aan onze inzet op het gebied van wonen, werken, leven, ondernemen en organiseren.

Het jaar 2027 staat in het teken van het verder versterken van de verbinding tussen onze ambities, de keuzes die we maken en de resultaten die we voor inwoners willen bereiken. De maatschappelijke opgaven waarvoor Vaals staat zijn onverminderd groot. Ontwikkelingen op het gebied van armoede, arbeidsparticipatie, leefbaarheid en sociale weerbaarheid vragen om een gerichte en samenhangende aanpak. Daarom blijven we werken vanuit de strategische agenda van de gemeente, waarin de Agenda Brede Leefbaarheid, de Centrumaanpak en de Agenda Vrijetijdseconomie richting geven aan onze inzet voor de komende jaren.

De afgelopen jaren hebben we samen met inwoners, maatschappelijke partners en ondernemers geïnvesteerd in tal van initiatieven en voorzieningen. Tegelijkertijd laten verschillende maatschappelijke indicatoren zien dat blijvende aandacht en inzet noodzakelijk zijn. Dit vraagt om een voortdurende afweging of onze inspanningen bijdragen aan de gewenste maatschappelijke effecten. Niet méér van hetzelfde, maar blijven kijken naar wat werkt, waar bijsturing nodig is en hoe we onze middelen en capaciteit zo effectief mogelijk kunnen inzetten.

Doelenboom
De doelenboom vormt het inhoudelijke hart van deze begroting 2027. Het instrument laat in één oogopslag zien wat we in 2027 gaan doen en hoe dat bijdraagt aan de strategische koers die we als gemeente hebben uitgezet. Door onze acties voor het komende jaar te koppelen aan lange termijn ambities, zorgen we voor samenhang, focus en bestuurlijke sturing.

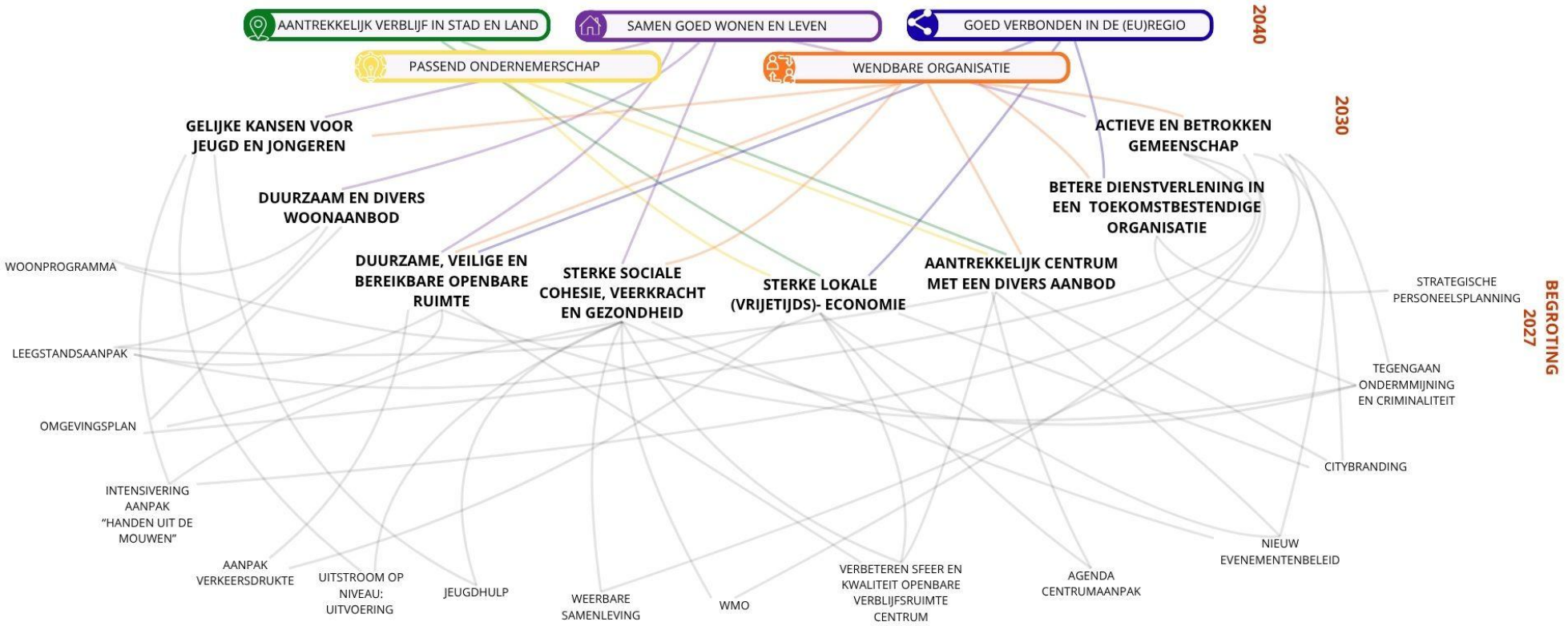
De doelenboom is opgebouwd uit drie lagen. De eerste laag bestaat uit de uitgestippelde visie van de gemeente Vaals: de vijf strategische routepaden gebaseerd op de strategische visie *Vaals Verbind(t)*. Deze geven richting aan onze inzet op thema's als wonen, welzijn, bereikbaarheid, ondernemerschap en organisatieontwikkeling op de lange termijn (2040).

De tweede laag bevat de geclusterde doelen die we op middellange termijn willen realiseren. Deze doelen vormen de brug tussen de strategische routepaden en de uitvoering. Zij sluiten aan bij de ambities uit de Agenda Brede Leefbaarheid en richten zich onder andere op een meer gedifferentieerde woningvoorraad, gelijke kansen voor kinderen en jongeren, een schone, veilige en aantrekkelijke leefomgeving en het versterken van de sociale en economische weerbaarheid van onze inwoners op de middel lange termijn (2030).

De derde laag bestaat uit de acties die we in 2027 uitvoeren. Dit zijn de concrete projecten, beleidsmaatregelen en initiatieven waarmee we richting het realiseren van de doelen (2030) bewegen. Alle acties worden in de bijbehorende programma's verder uitgewerkt als speerpunten.

De doelenboom zorgt voor een overzichtelijke verbinding tussen strategie en uitvoering, te gebruiken door college, raad, organisatie en inwoners. De doelenboom is een hulpmiddel om samenhang in beleid zichtbaar te maken, keuzes te verantwoorden en zichtbaar te maken hoe onze inzet bijdraagt aan de doelen uit de Agenda Brede Leefbaarheid.

Doelenboom Begroting 2027

Effectmeting

Doen we wat we moeten doen en doen we dat goed?

We doen veel, we willen veel, maar vragen we ons voldoende af of al die inspanningen en ambities daadwerkelijk maximaal bijdragen aan het wensbeeld? Met andere woorden, hoe effectief en efficiënt zijn we? Effectmeting in overheidsland staat nog in de kinderschoenen, maar zal de komende jaren wel steeds meer vorm (moeten) krijgen en de basis vormen voor verantwoorde ombuigingen. Bij ombuigingen blijft, in tegenstelling tot bezuinigingen, de ambitie overeind, maar het pad om daar te komen moet anders. Ombuigingen zijn het resultaat van enerzijds effectmeting (bereiken we dat wat we willen?) en anderzijds een reflectie op mogelijke alternatieven (welk pad komt het dichtst uit bij dat wat we willen?). Ombuigingen leveren niet automatisch een positieve bijdrage aan een het begrotingssaldo, want in wezen vervang je huidige maatregelen door nieuwe maatregelen die de ambitie meer en/of beter raken.

Idealiter moeten ombuigingen gezien en gehanteerd worden als een permanent proces, het hele jaar door, als uitvloeisel van objectieve effectmeting, van een permanente afweging tussen ambities, kansen en efficiency. In 2027 maken we een start met een gestructureerd proces om de effectiviteit en efficiency van een aantal activiteiten en maatregelen in kaart te brengen. De resultaten daarvan worden vervolgens betrokken in beleid en uitvoering.

Het effect moet zijn dat we inzicht krijgen in efficiency en effectiviteit om daar waar nodig en mogelijk aanpassingen aan beleid en uitvoering te kunnen doorvoeren.

Activiteiten

Het betreft in 2027 de volgende activiteiten/maatregelen:

- De effecten van de Ruilwinkel
- De verhuurconstructies van gemeentelijk onroerend goed
- De effecten van het budget versterking handhaving openbare ruimte
- De effecten van doelgroepoverstijgende preventiemaatregelen
- De effecten van het aanvullende inburgeringsbudget
- De effecten van een breed scala aan activiteiten onder de noemer “meedoen en arbeid
- De effecten van de Rijke Schooldag

Middelen
Vooralsnog zijn geen additionele middelen nodig.

Programma Zorg & Voorzieningen

Het programma Zorg & Voorzieningen draagt bij aan het versterken van sociale samenhang, participatie en leefbaarheid binnen de gemeente Vaals. Met deze inzet geven we primair invulling aan het routepad 'Samen goed wonen en leven' uit de strategische koers. Het beleid richt zich op het bieden van ondersteuning waar een inwoner het even niet zelf kan, actief burgerschap en de toegankelijkheid van maatschappelijke voorzieningen. We investeren in een toekomstbestendige samenleving waar samenredzaamheid en participatie centraal staan. We versterken de sociale infrastructuur, bieden maatwerk waar nodig en bouwen samen met inwoners en partners aan een veerkrachtige en inclusieve gemeenschap. Daarnaast is passende werkgelegenheid een belangrijke voorwaarde voor inwoners om structurele armoede en isolatie te doorbreken, een inkomen te kunnen vergaren, zelfredzaam te zijn en een sociaal netwerk te bouwen. Krachtig beleid op armoedebestrijding is hiervoor een voorwaarde.

Uit het veerkrachtonderzoek en de leefbaarometer blijkt dat de samenleving in Vaals op sommige aspecten en in sommige delen onder druk staat. Derhalve geven we naast de structurele aanpak extra impulsen aan de leefbaarheid via de regiodeal Vallisveld en de Dorpendeal.

Voortvloeiend uit de vier hoofdambities uit de Agenda Brede Leefbaarheid, zoals beschreven in deel 2 van deze begroting, zijn per programma **concrete en meetbare doelstellingen** geformuleerd die zorgen voor samenhang in de uitvoering:

1. In 2030 is het schooladvies voor Havo, Havo/VWO en VWO gegroeid van 30,7% naar 35% (momenteel 31%)
2. In 2030 is het schooladvies voor VMBO/GT/Havo gegroeid van 17,7% naar 20% (momenteel 18%)
3. In 2035 is het percentage jongeren zonder startkwalificatie in de gemeente Vaals gedaald naar het landelijk gemiddelde van 12% (momenteel 18%).
4. De ervaren ernstige eenzaamheid ligt in 2030 onder het landelijk gemiddelde van 14% (momenteel 18%).
5. Vrijwilligerswerk ligt in 2030 op het landelijk gemiddelde van 24% (momenteel 18%).
6. Natuurlijke en gecreëerde ontmoetingsplekken worden in 2030 met een 8 gewaardeerd door de gebruikers.
7. De arbeidsparticipatie ligt in 2030 voor de kern Vaals boven het gemeentelijk gemiddelde van 60,9% (momenteel 52%). Het landelijk gemiddeld ligt op 73,2%.

Om de ambities in dit programma te realiseren zetten we in 2027 in op de volgende speerpunten:

- Uitstroom op niveau
- Jeugdhulp
- Wmo
- Handen uit de mouwen

Uitstroom op niveau

Situatie
Uit de Agenda Brede Leefbaarheid blijkt dat de uitstroomresultaten van leerlingen in het basisonderwijs in de gemeente Vaals achterblijven bij het landelijk gemiddelde. Eerdere analyses laten zien dat onderwijskansen sterk samenhangen met de sociaaleconomische situatie waarin kinderen opgroeien. Binnen het sociaal domein investeren we daarom in preventie en ondersteuning van gezinnen, terwijl we via het onderwijsbeleid inzetten op het vergroten van ontwikkelkansen voor kinderen en jongeren.

In 2026 zijn twee onderzoeken uitgevoerd. Het eerste onderzoek richt zich op de onderwijsketen en de ontwikkeling van leerlingen vanaf de voorschoolse periode tot en met het voortgezet onderwijs. Daarbij wordt gekeken naar de leerlingpopulatie, onderwijsloopbanen en demografische ontwikkelingen. Het tweede onderzoek richt zich op de effectiviteit van het gemeentelijk onderwijsachterstandenbeleid.
De onderzoeksresultaten bieden inzicht in de factoren die bijdragen aan de relatief lage uitstroomniveaus en vormen de basis voor een gezamenlijke aanpak vanaf 2027. Daarbij wordt nauw samengewerkt met het onderwijsveld en de Provincie Limburg, die zich eveneens inzet voor het vergroten van kansengelijkheid en

ontwikkelkansen voor kinderen in Vaals.
In 2027 verschuift de focus van analyse naar uitvoering. Op basis van de onderzoeksresultaten worden gerichte maatregelen ingezet om onderwijsachterstanden terug te dringen en de uitstroom naar hogere onderwijsniveaus structureel te versterken.

Doel
We ontwikkelen en implementeren in 2027 een gezamenlijke aanpak die bijdraagt aan het vergroten van kansengelijkheid en het verbeteren van de onderwijsuitkomsten van leerlingen in de gemeente Vaals. Daarbij zetten we in op een duurzame verbetering van de uitstroomresultaten en het verminderen van verschillen met het landelijk gemiddelde.

Effecten
1. Verbetering van uitstroom naar passende onderwijsniveaus
We werken toe naar een structurele stijging van het aandeel leerlingen dat uitstroomt naar havo, havo/vwo en vwo-niveau. In 2030 is het schooladvies voor Havo, Havo/VWO en VWO gegroeid van 30,7% naar 35%
Indicatoren
- percentage schooladviezen havo, havo/vwo en vwo.
- ontwikkelingen ten opzichte van het gemeentelijk en landelijk gemiddelde
- ontwikkeling onderwijsloopbaan leerlingen op basis van leerlingvolgsysteem

2. Versterking van doorstroom naar kansrijke onderwijsroutes
We stimuleren dat meer leerlingen een onderwijsadvies ontvangen dat aansluit bij hun capaciteiten en ontwikkelmogeiljkheden.
- percentage schooladviezen VMBO-GT/havo
- percentage leerlingen dat op- of afstroomt in het voorgezet onderwijs
- bereik en effect van interventies gericht op kansgelijkheid (bijvoorbeeld rijke schooldag)

In 2030 is het schooladvies voor VMBO/GT/Havo gegroeid van 17,7% naar 20%.

Activiteiten
1. Vaststellen van een gezamenlijk plan van aanpak met onderwijsinstellingen, maatschappelijke partners en de Provincie Limburg op basis van de onderzoeksresultaten uit 2026.
Uitvoeren van gerichte interventies die bijdragen aan kansengelijkheid, talentontwikkeling en betere onderwijsuitkomsten.
2. Doorontwikkelen en monitoren van initiatieven zoals de Rijke Schooldag en andere onderwijs- en ontwikkelprogramma's.
3. Inrichten van een monitor waarmee de ontwikkeling van onderwijsuitkomsten en kansengelijkheid structureel wordt gevolgd.
4. Evalueren van de ingezette maatregelen en waar nodig bijstellen van de aanpak op basis van resultaten.

Middelen:
Om de analysefase om te zetten in uitvoerbare acties, maken we gebruik van de middelen in het ontwikkelfonds en cofinanciering door de Provincie. Voor de realisatie van de beschreven ambities zijn vooralsnog geen aanvullende middelen noodzakelijk. De lasten voor het bestaande beleid stijgen echter gedurende de begrotingsperiode met jaarlijks € 52.000. Voor een nadere financiële onderbouwing wordt verwezen naar het hoofdstuk *Integrale financiële begroting 2027*.

Jeugdhulp

Situatie
De jeugdhulp staat landelijk onder druk. In veel gemeenten neemt zowel het aantal jeugdigen dat gebruikmaakt van jeugdhulp als de gemiddelde zorgzwaarte en de kosten per jeugdige toe. Om deze ontwikkeling te keren werken het Rijk en gemeenten aan de uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd. Centraal daarin staan preventie, het versterken van voorliggende voorzieningen, stevig gemeentelijk opdrachtgeverschap en een betere beheersing van de toegang tot specialistische jeugdhulp.
De gemeente Vaals werkt al lange tijd (pro)actief aan de implementatie van de Hervormingsagenda Jeugd en de opgaven uit de hervormingsagenda jeugd. In 2027 zetten we deze ontwikkelingen voort. Daarbij wordt steeds duidelijker dat de hervormingen niet alleen gevolgen hebben voor de uitvoering van de Jeugdwet, maar ook voor de inrichting van het sociaal domein als geheel. De wijze waarop gemeenten ondersteuning organiseren, sturen op preventie en regie voeren op complexe situaties verandert hierdoor structureel. Daarnaast neemt de regionale samenwerking verder toe. De regio Zuid-Limburg heeft een belangrijke rol gekregen bij de organisatie van specialistische jeugdhulp en het contractmanagement van aanbieders. Besluiten binnen de regio hebben daardoor in toenemende mate invloed op de uitvoering van de jeugdhulp in Vaals en op de gemeentelijke begroting.
Tegelijkertijd laat Vaals een positieve ontwikkeling zien. Ongeveer één op de tien jeugdigen maakt gebruik van jeugdhulp. Daarmee bevindt de gemeente zich op het landelijke streefniveau van de Hervormingsagenda Jeugd en onder het landelijk gemiddelde. Bovendien is al meerdere jaren sprake van een dalende trend in het aantal jeugdigen dat gebruikmaakt van jeugdhulp.

Doel
We behouden in 2027 de positieve ontwikkeling waarbij circa één op de tien jeugdigen gebruikmaakt van jeugdhulp en zetten in op een verantwoorde implementatie van de Hervormingsagenda Jeugd. Daarbij versterken we de preventieve infrastructuur, voeren we actief regie op complexe casuïstiek en bereiden we ons voor op toekomstige veranderingen in de zorgvraag.

Effecten
1. Behouden van passende inzet van jeugdhulp
Jeugdhulp blijft beschikbaar voor jeugdigen die deze daadwerkelijk nodig hebben, terwijl onnodige instroom naar specialistische voorzieningen wordt voorkomen.
Indicatoren
- percentage jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulp;
- ontwikkelingen van het aantal jeugdigen in specialistische jeugdhulp;
- ontwikkeling van de gemiddelde kosten per cliënt;
- ontwikkelingen van de instroom en uitstroom binnen jeugdhulptrajecten.

De ambitie is dat het aantal jeugdigen dat gebruik maakt van jeugdhulp rond het huidige niveau van circa 10% bljift.

2. Versterken van preventie en het voorliggend veld
Meer ondersteuningsvragen worden vroegtijdig opgepakt waardoor zwaardere zorg waar mogelijk kan worden voorkomen.
- gebruik van voorliggende voorzieningen
- eerste opzet voor effectmeting van voorliggende voorzieningen;
- eerste stappen om maatschappelijke opbrengsten van voorliggende voorzieningen inzichtelijk te maken zijn gezet.

3. Toekomstbestendige uitvoering van de hervormingsagenda jeugd
De gemeentelijke uitvoering sluit aan op landelijke en regionale ontwikkelingen en biedt voldoende mogelijkheden om te sturen op kwaliteit, toegankeljikheid en kosten.
- uitvoeren van een nulmeting over de huidige stand van zaken ten opzichte van de ambities van de hervormingsagenda
- het monitoren van de voortgang aan de hand van de vastgestelde nulmeting.

Activiteiten
1. Voortzetten van de lokale implementatie van de hervormingsagenda Jeugd en vertalen van landelijke ontwikkelingen naar de gemeentelijke opgaven.
2. Blijvend inzetten op stevige casusregie en het actief begeleiden van gezinnen met complexe ondersteuningsvragen.
3. Monitoring van ontwikkelingen in zorgzwaarte, gemiddelde zorgkosten en aantallen binnen jeugd
4. Uitvoeren van een eerste opzet naar effectmeting van voorliggende voorzieningen en stappen zetten om de maatschappelijke opbrengst van voorliggende voorzieningen in beeld te krijgen.

Middelen:
Voor de realisatie van de beschreven ambities zijn vooralsnog geen aanvullende middelen noodzakelijk. De lasten voor het bestaande beleid stijgen jaarlijks echter gedurende de begrotingsperiode met:
2027: € 100.000
2028 – 2029: € 151.000.
Voor een nadere financiële onderbouwing wordt verwezen naar het hoofdstuk *Integrale financiële begroting 2027*.

Wmo

Situatie
Door vergrijzing en demografische ontwikkelingen neemt de druk op de Wmo toe. Daarnaast werkt het kabinet aan een herziening van de Wmo, waarbij de gevolgen voor gemeenten nog onvoldoende duidelijk zijn om hierop concreet vooruit te lopen. Wel is duidelijk dat gemeenten de komende jaren te maken krijgen met een veranderende zorgvraag en een grotere noodzaak om ondersteuning doelmatig en toekomstbestendig te organiseren.

In Vaals ontvangen relatief minder inwoners Wmo-ondersteuning dan gemiddeld in Nederland (45 per 1000 inwoners tegenover 72 landelijk). Tegelijkertijd zien we dat de ondersteuningsvragen complexer worden. Vooral bij begeleiding neemt de zorgzwaarte toe, terwijl het aantal cliënten relatief stabiel blijft. Bij huishoudelijke hulp verwachten we als gevolg van de vergrijzing een geleidelijke stijging van het aantal gebruikers. Ook voorzien we een toename van het aantal aanvragen voor woningaanpassingen. De wachtlijst voor huishoudelijke hulp, die in 2026 nog aanzienlijk was, is inmiddels teruggebracht tot circa tien inwoners.

Deze ontwikkelingen vragen om een verdere versterking van ons succesvolle toegangsmodel, een stevige inzet op voorliggende voorzieningen en een actualisering van het lokale Wmo-beleid.

Doel
We willen dat inwoners van Vaals die daadwerkelijk Wmo-ondersteuning nodig hebben deze tijdig, passend en betaalbaar kunnen blijven ontvangen. Daarbij streven we naar een evenwicht tussen toegankelijkheid, kwaliteit en financiële houdbaarheid.
In 2027 ligt de nadruk daarom op:

- het borgen van tijdige toegang tot noodzakelijke ondersteuning;
- het beheersbaar houden van de groeiende ondersteuningsvraag als gevolg van vergrijzing en toenemende casuscomplexiteit;
- het versterken van eigen regie, mantelzorg en voorliggende voorzieningen;
- het ontwikkelen, vaststellen en implementeren van een nieuw lokaal Wmo-beleidskader dat aansluit bij landelijke ontwikkelingen en de lokale situatie in Vaals.

Effecten
1. Inwoners met een noodzakelijke en geprioriteerde ondersteuningsvraag blijven tijdig toegang houden tot huishoudelijke hulp. De wachttijd van urgenten beogen we te beperken tot maximaal een maand.
Indicatoren:

- aantal inwoners op de wachtlijst
- gemiddelde wachttijd huishoudelijke hulp
- percentage urgente aanvragen opgepakt binnen een maand.

2. Aantoonbare effectieve ondersteuning van mantelzorgers via het mantelzorgplan
Indicatoren:

- bereik van mantelzorgers;
- tevredenheid van mantelzorgers;
- ontwikkeling van ervaren mantelzorgbelasting.

3. Door blijvend te investeren in voorliggende voorzieningen en preventieve ondersteuning beperken we waar mogelijk de instroom in zwaardere maatwerkvoorzieningen. Daarnaast maken we inzichtelijk wat de maatschappelijke waarde en effectiviteit van deze voorzieningen is.
Indicatoren:
- ontwikkeling van Wmo-uitgaven per voorziening;
- ontwikkeling van het aantal maatwerkvoorzieningen;
- eerste effectmeting van voorliggende voorzieningen in opzet;
- eerste stappen om maatschappelijke opbrengsten van voorliggende voorzieningen inzichtelijk te maken zijn gezet.

Activiteiten
1. Opstellen, vaststellen en implementeren van een nieuw lokaal Wmo-beleidsplan, waarbij waar nodig samenwerking met regiogemeenten en buurgemeenten wordt gezocht.
2. Voortzetten van actieve casusregie, met aandacht voor afschaling naar voorliggende voorzieningen waar dit verantwoord mogelijk is.
3. Monitoren van de effecten en maatschappelijke opbrengsten van voorliggende voorzieningen.
4. Doorontwikkelen van het toegangsmodel om ook bij toenemende vergrijzing en complexere zorgvragen tijdige ondersteuning te kunnen blijven bieden.
5. Voorbereiden op mogelijke landelijke wijzigingen in wet- en regelgeving binnen de Wmo.

Middelen:
Voor de realisatie van de beschreven ambities zijn vooralsnog geen aanvullende middelen noodzakelijk. De lasten voor het bestaande beleid stijgen jaarlijks echter gedurende de begrotingsperiode met:
2027: € 157.000
2028: € 186.000
2029: € 211.000.
Voor een nadere financiële onderbouwing wordt verwezen naar het hoofdstuk *Integrale financiële begroting 2027*.

Handen uit de mouwen

Situatie
Het aandeel jongeren van 18 tot 30 jaar zonder startkwalificatie bedraagt in de gemeente Vaals circa 18%. Daarmee ligt Vaals boven het landelijk gemiddelde van 12%. Ook in de kernen Vijlen en Lemiers ligt het percentage met circa 15% boven het landelijke niveau.

Een startkwalificatie vergroot de kansen op duurzame arbeidsparticipatie, financiële zelfstandigheid en maatschappelijke participatie. Jongeren zonder startkwalificatie hebben een grotere kans op werkloosheid, inkomensproblemen en een verminderde maatschappelijke betrokkenheid.

In 2026 zijn de vroegtijdige schoolverlaters in beeld gebracht en actief benaderd via de aanpak van de beweegmakelaar. Daarbij is aanvullende informatie verzameld om beter inzicht te krijgen in de aard en omvang van de doelgroep. De analyse blijkt complexer dan vooraf verwacht, mede vanwege het relatief grote aantal Duitse inwoners en de wijze waarop schoolloopbanen en voortijdig schoolverlaten worden

geregistreerd. Inmiddels beschikken we over een beter beeld van de doelgroep en de onderliggende oorzaken, waardoor in 2027 een gerichte aanpak kan worden ontwikkeld. Daarnaast zijn er landelijke ontwikkelingen in wetgeving zoals de Wet van school naar duurzaam werk die ontwikkelingen van leerplicht vragen en invloed hebben op de aanpak van vroegtijdige schoolverlaters.

Naast het terugdringen van vroegtijdig schoolverlaten zien we kansen om jongeren zonder startkwalificatie actiever te betrekken bij maatschappelijke opgaven binnen de gemeente. Hun ervaringskennis kan bijdragen aan het versterken van ontmoeting, participatie en voorliggende voorzieningen voor andere jongeren.

Doel
We ontwikkelen en implementeren in 2027 een gerichte aanpak voor jongeren zonder startkwalificatie, gebaseerd op de bevindingen uit de analyse van 2026. Daarbij zetten we zowel in op het voorkomen en terugdringen van voortijdig schoolverlaten als op het versterken van maatschappelijke participatie van jongeren die al zonder startkwalificatie zijn uitgestroomd.

Effecten
1. Afname van het aantal jongeren zonder startkwalificatie
We werken toe naar een structurele afname van het aandeel jongeren zonder startkwalificatie in de gemeente Vaals.
Indicatoren
- percentage jongeren (18-27) zonder startkwalificatie;
- ontwikkelingen van het verschil tussen Vaals en het landelijk gemiddelde;
- aantal jongeren dat alsnog een opleiding, leerwerktraject of ontwikkeltraject start.

2. Betere ondersteuning van kwetsbare jongeren
Jongeren zonder startkwalificatie worden beter bereikt en ondersteund richting onderwijs, werk, vrijwilligerswerk of maatschappelijke participatie.
Indicatoren
- aantal jongeren dat actief wordt benaderd;
- aantal jongeren dat deelneemt aan een vervolgtraject;
- aantal jongeren dat uitstroomt naar onderwijs, werk of vrijwilligerswerk.

Activiteiten
1. Opstellen van een integraal plan van aanpak voor vroegtijdige schoolverlaters op basis van de bevindingen uit 2026.
2. Inzetten van de beweegmakelaar als centrale toegang en verbinder naar onderwijs, werk, welzijn, sport en maatschappelijke participatie.
3. Ontwikkelen van gerichte interventies voor verschillende subgroepen binnen de doelgroep, rekening houdend met de specifieke grensregio-context van Vaals.
4. Verkennen hoe jongeren zonder startkwalificatie als ervaringsdeskundige of vrijwilliger kunnen bijdragen aan lokale maatschappelijke initiatieven en voorliggende voorzieningen.
5. Monitoren van bereik, deelname en resultaten van de aanpak en aan het einde van 2027 evalueren en waar nodig bijstellen.

Middelen:
Dit speerpunt valt onder het beleidsveld inkomenszorg (participatie).
Voor de realisatie van de beschreven ambities zijn vooralsnog geen aanvullende middelen noodzakelijk. De lasten voor het bestaande beleid voor participatie (gerelateerd aan alle leeftijdsgroepen) stijgen jaarlijks echter gedurende de begrotingsperiode met:
2027: € 83.000
2028: € 100.000
2029: € 128.000.
Voor een nadere financiële onderbouwing wordt verwezen naar het hoofdstuk *Integrale financiële begroting 2027*.

Baten en lasten Programma Zorg & Voorzieningen

*Bedragen * € 1.000*	***Realisatie 2025***	***Raming 2026 (na wijzig.)***	***Raming 2027***	***Raming 2028***	***Raming 2029***	***Raming 2030***
Totaal lasten:	***-21.287***	***-22.248***	***-22.166***	***-22.298***	***-22.305***	***-22.120***
Totaal baten:	***6.182***	***5.973***	***6.063***	***6.093***	***6.124***	***5.894***
Saldo programma:	***-15.105***	***-16.275***	***-16.103***	***-16.205***	***-16.181***	***-16.226***

Aanwezige reserves portefeuille Zorg & Voorzieningen

Bestemmingsreserves per 01.01.2027		
Naam reserve	**Verwacht saldo per 1.1.2027**	**Doelstelling**
Compensatie tekorten jeugdzorg	€ 515.000	Dekking incidentele tekorten gerelateerd aan jeugdzorg.
Kwetsbare Groepen	€ 100.000	Dekking additionele ondersteuning voor kwetsbare aandachtsgroepen op maatschappelijk vlak en bij huisvesting. Dit gaat verder dan de wettelijke taken waar ook geen rijksmiddelen tegenover staan.
Sociaal ontwikkelbedrijf	€ 314.000	Dekking van kosten ter bevordering re-integratie.
Totaal bestemmingsreserves	**€ 929.000**	

Investeringen portefeuille Zorg & Voorzieningen

Lopende investeringen	**Oorspr. plan jaar van uitvoering**	**Gevoteerd krediet**	**Huidige stand van zaken**			
		Raadsbesluit	**Bedrag**	**Gerealiseerd**	**Restant**	**Gereed**
Sporthal Grenslandhal	2022	2022	16.000	10.704	5.296	2025*
Watertappunten	2023	2023	18.000	13.346	4.654	2025
Muziek oefenruimte Fraiche	2026	Begr. 2026	80.000	0	80.000	2026

**Budget en besteding specifiek voor de Grenslandhal (vanwege verkoopdoelstelling)*

Beleidsindicatoren programma Zorg & Voorzieningen

Beleidsindicator	Eenheid	Peiljaar	Waarde Vaals	Waarde NL
Onderwijs – absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2025	**9,9**	**7,4**
Onderwijs – relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2025	**28**	**28**
Onderwijs – 18 t/m 30-jarigen zonder startkwalificatie	18 t/m 30-jarige zonder startkwalificatie	2025	**18%**	**12%**
Sport, cultuur en recreatie – niet sporters	Percentage	2024	**49,8%**	**42,5%**
Sociaal domein – jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2019	**1%**	**1%**
Sociaal domein – kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2024	**8%**	**6%**
Sociaal domein – jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2025	**11,7**	**13,7**
Sociaal domein – jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2025	**1,1%**	**1,0%**
Sociaal domein – jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2024	**0,7%**	**0,4%**
Sociaal domein – cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	2025	**45**	**72**
Sociaal domein – personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2025	**399,6**	**281,2**

Programma Wonen & Leefbaarheid

De gemeente Vaals staat voor grote uitdagingen op het gebied van leefbaarheid. Uit de Veerkrachtanalyse Vaals en de Agenda Brede Leefbaarheid blijkt dat de kwaliteit van de leefomgeving onder druk staat door een onevenwichtige woningvoorraad, langdurige leegstand en een kwetsbare particuliere huursector. Deze factoren versterken elkaar en leiden tot een stapeling van problemen, variërend van sociaaleconomische kwetsbaarheid tot een verminderde aantrekkelijkheid van de leefomgeving.

Voortvloeiend uit de vier hoofdambities uit de Agenda Brede Leefbaarheid, zoals beschreven in deel 2 van deze begroting, zijn per programma **concrete en meetbare doelstellingen** geformuleerd. Deze doelstellingen maken het mogelijk de voortgang te monitoren en integraal te sturen en waar nodig bij te stellen:

1. In 2035 ligt het percentage koopwoningen in kern Vaals op het gemeentelijk percentage van 45%
2. In 2035 is de verdeling van de gemiddelde huurprijs in de kern Vaals gelijk aan het gemiddelde van Krijtland Wonen
3. In 2026 hebben we de particuliere huursector in de kernen Vaals en Lemiers gedetailleerd in beeld en ontwikkelen we een aanpak om de rotte appels gestructureerd aan te pakken.
4. In 2026 hebben we een huisvestingsverordening die voorrang geeft aan woningzoekenden met een sociale en/of economische binding met de gemeente Vaals
5. In 2030 is de langdurige leegstand van woningen in de gemeente Vaals gehalveerd.

In dit programma worden twee pijlers uitgewerkt die de basis vormen voor een integrale aanpak:

1. **Woning afstemmen op doelgroepen** – het herstellen van de balans in de woningvoorraad door meer ruimte te creëren voor middeninkomens, levensloopbestendige woningen en kwalitatieve verbeteringen in de bestaande voorraad.
2. **Aanpak leegstand en verbetering particuliere huurwoningen** – het tegengaan van langdurige leegstand en problematisch verhuurderschap, gecombineerd met verduurzaming en ondersteuning van kwetsbare huishoudens.

Het doel is niet alleen de huidige problemen te verlichten, maar vooral een stevig fundament te leggen voor een gemeente die aantrekkelijk is om in te wonen en te leven.

Om de ambities in dit programma te realiseren zetten we in 2027 in op de volgende speerpunten:

- Woonprogramma
- Leegstand
- Omgevingswet

Woonprogramma

Situatie
We staan voor een complexe woonopgave waarbij vraagstukken rondom woningvoorraad, leefbaarheid, welzijn en zorg steeds sterker met elkaar verbonden raken. De sociale draagkracht staat onder druk door een onevenwichtige woningvoorraad, een concentratie van goedkope huurwoningen en de instroom van sociaaleconomisch kwetsbare huishoudens. Tegelijkertijd zorgen vergrijzing, een toenemende zorgvraag en veranderende wet- en regelgeving voor nieuwe uitdagingen op het gebied van wonen.

De komende jaren krijgen gemeenten bovendien een grotere regierol binnen de volkshuisvesting. Dit vraagt om duidelijke keuzes, gerichte sturing en een integrale aanpak. Om deze opgaven in samenhang aan te pakken, stellen we een integraal woonprogramma op. Het programma bouwt voort op bestaande beleidskaders, waaronder de Agenda Brede Leefbaarheid en het veerkrachtonderzoek.

Doel
Het woonprogramma vormt het strategische kader voor het woonbeleid van de gemeente voor de komende jaren. Het programma brengt de belangrijkste woonopgaven, beleidskeuzes en ambities samen en vertaalt deze naar een uitvoeringsgerichte aanpak. Daarbij wordt aangesloten op de toekomstige wettelijke eisen voor het volkshuisvestingsprogramma.

Het woonprogramma richt zich op het versterken van de leefbaarheid en draagkracht van wijken, het realiseren van een evenwichtige woningvoorraad en het beter verbinden van wonen, welzijn en zorg.

Effecten
Met het woonprogramma wordt gewerkt aan:

- Veerkrachtige wijken met een evenwichtige bevolkingssamenstelling en een goede leefbaarheid.
- Een woningvoorraad die beter aansluit op de huidige en toekomstige woonbehoefte van inwoners.
- Mogelijkheden voor ouderen en inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag om passend te wonen.
- Sterkere regie op de woningvoorraad, woningkwaliteit en de spreiding van doelgroepen.
- Een duidelijke basis voor (regionale)afspraken, woningbouwinitiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen.
- Een uitvoerbaar en monitorbaar beleidskader waarmee gestuurd en verantwoord kan worden.

Activiteiten
Eind 2026 en begin 2027 wordt het woonprogramma opgesteld. Het proces bestaat uit vier fasen:

1. Wijkgerichte bouwstenennotitie
   Het bundelen van bestaande onderzoeken, beleidsstukken, data en praktijkervaringen tot een analyse van de belangrijkste woonopgaven.
2. Opstellen beleidsdeel woonprogramma
   Het formuleren van ambities, beleidskeuzes en richtinggevende maatregelen binnen de thema's veerkrachtige wijken, evenwichtige woningvoorraad en wonen, welzijn en zorg.
3. Uitvoeringsprogramma
   Vertalen van de beleidskeuzes naar concrete acties, verantwoordelijkheden, planning en

monitoring.

4. Bestuurlijke besluitvorming
   Bespreking met stakeholders, college en gemeenteraad en vaststelling van het woonprogramma.

Middelen
Voor het opstellen van het woonprogramma wordt externe expertise ingezet voor onderzoek, analyse, procesbegeleiding en beleidsontwikkeling. Daarnaast worden ambtelijke capaciteit en bestaande onderzoeken benut. De benodigde middelen zijn reeds opgenomen in de begroting.

Leegstand

Situatie
Leegstand raakt meer dan alleen een pand. Langdurig leegstaande woningen en bedrijfspanden hebben invloed op de leefbaarheid, de uitstraling van buurten, de vitaliteit van het centrum en het beschikbare woningaanbod. Tegelijkertijd blijkt in de praktijk dat achter leegstand vrijwel altijd een persoonlijk verhaal schuilgaat. Eigenaren worden geconfronteerd met renovatiekosten, nalatenschappen of onzekerheid over verhuur, verkoop of herontwikkeling.

De aanpak van leegstand vraagt daarom om meer dan toezicht en handhaving alleen. Het afgelopen jaar is ingezet op een persoonlijke en actieve benadering waarbij het gesprek met de eigenaar centraal staat. De leegstandsverordening ondersteunt deze aanpak door eigenaren te verplichten langdurige leegstand te melden, maar vormt vooral een instrument om in contact te komen en samen te zoeken naar oplossingen. Handhaving blijft beschikbaar als sluitstuk, maar wordt pas ingezet wanneer eigenaren structureel niet meewerken.

Om deze aanpak effectief uit te voeren wordt continu gewerkt aan een actueel en betrouwbaar overzicht van leegstaande panden. Hierdoor kan gericht contact worden gelegd met eigenaren en ontstaat beter inzicht in de oorzaken van leegstand en de mogelijkheden om panden weer in gebruik te nemen.

Doel
Het doel is om langdurige leegstand van woningen en commerciële panden terug te dringen en leegstand in een vroeg stadium te voorkomen. Door actief contact te onderhouden met eigenaren, ondersteuning te bieden bij knelpunten en waar nodig gebruik te maken van de instrumenten uit de leegstandsverordening, wordt gewerkt aan het weer in gebruik nemen van leegstaand vastgoed.

Hiermee wordt bijgedragen aan een aantrekkelijk woon- en leefklimaat, een vitaal centrumgebied, het behoud van de kwaliteit van de gebouwde omgeving en een beter benut woningaanbod. Daarnaast biedt de aanpak kansen om eigenaren te ondersteunen bij verduurzaming, renovatie en herontwikkeling van hun vastgoed.

Effecten
De eerste resultaten laten zien dat deze werkwijze daadwerkelijk beweging creëert. Binnen het pilotgebied zijn 379 particuliere adressen geïnventariseerd. Voor 135 dossiers is inmiddels een uitkomst bekend. Daarvan wordt 18% van de woningen verkocht, 31% verhuurd en bevindt 19% zich in renovatie. Van de overige

adressen is 20% als leegstaand pand geregistreerd op de leegstandslijst voor verdere monitoring. Daarnaast betaalt 12% van de eigenaren forensenbelasting, wat duidt op gebruik als tweede woning.

Ook de werking van de leegstandsverordening laat positieve resultaten zien. Veertien panden ontvingen een vooraankondiging van een leegstandsboete nadat herhaaldelijk geen gehoor werd gegeven aan verzoeken van de gemeente om in contact te treden. Naar aanleiding van deze vooraankondiging namen drie eigenaren, gezamenlijk goed voor twaalf panden, alsnog contact op met de gemeente om afspraken te maken over controle en vervolgstappen. Dit onderstreept dat de leegstandsverordening vooral effectief is als instrument om eigenaren in beweging te krijgen en het gesprek aan te gaan, nog voordat handhaving daadwerkelijk noodzakelijk is.

De aanpak levert daarnaast voordelen op die verder reiken dan het terugdringen van leegstand alleen. Binnen de pilot hebben acht particuliere eigenaren advies ingewonnen over subsidiemogelijkheden en verduurzamingsmaatregelen. Zes van hen hebben vervolgens daadwerkelijk gebruikgemaakt van deze ondersteuning. Daarmee draagt de aanpak niet alleen bij aan het terugdringen van leegstand, maar ook aan energiebesparing en de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad.

Ook binnen het commerciële vastgoed zijn de eerste resultaten zichtbaar. In samenwerking met Streetwise zijn negentien leegstaande commerciële panden in beeld gebracht. Bij vier panden hebben inmiddels bezichtigingen plaatsgevonden en voor drie panden zijn potentiële kopers gevonden. Daarnaast wordt naar verwachting in het najaar een eerste winkelpand opnieuw in gebruik genomen. Daarmee ontstaat ook binnen de commerciële vastgoedvoorraad geleidelijk weer beweging en perspectief op duurzaam hergebruik van leegstaande panden.

Activiteiten
Voorgesteld wordt om de ingezette aanpak verder voort te zetten en uit te bouwen. Daarbij blijft de focus liggen op het actief opsporen, registreren en monitoren van leegstand, het aanschrijven van eigenaren en het voeren van persoonlijke intake- en vervolggesprekken. Eigenaren worden ondersteund bij vraagstukken rondom verhuur, verkoop, renovatie, herontwikkeling en verduurzaming.

Daarnaast wordt de samenwerking met Streetwise voortgezet om leegstand in het kernwinkelgebied verder terug te dringen. Ook wordt ingezet op communicatie en preventie, onder meer door het delen van praktijkvoorbeelden, gerichte informatievoorziening over de meldplicht en het verkennen van een laagdrempelig inloopspreekuur voor eigenaren. Hiermee wordt niet alleen gewerkt aan het oplossen van bestaande leegstand, maar ook aan het voorkomen van nieuwe leegstand.

Middelen:
De eerste resultaten laten zien dat de aanpak werkt. Tegelijkertijd wachten nog 244 particuliere dossiers op behandeling en bevindt de aanpak van commerciële leegstand zich nog in de opbouwfase. Voortzetting van de aanpak maakt het mogelijk de ingezette beweging vast te houden, verdere resultaten te boeken en leegstand structureel terug te dringen.

Voor de uitvoering van de leegstandsaanpak is personele inzet noodzakelijk. Deze capaciteit is nodig voor de registratie en monitoring van leegstand, het uitvoeren van onderzoeken, de behandeling van dossiers, het voeren van gesprekken met eigenaren en de begeleiding van vervolgtrajecten

Voorgesteld wordt daarom voor een periode van twee jaar een budget beschikbaar te stellen van € 140.000 per jaar, in totaal € 280.000, zodat de uitvoering van de leegstandsaanpak kan worden voortgezet en de behaalde resultaten verder kunnen worden uitgebouwd.

Omgevingsplan

Situatie
Met de invoering van de Omgevingswet moet de gemeente Vaals uiterlijk in 2032 beschikken over één gebiedsdekkend omgevingsplan voor het gehele gemeentelijke grondgebied. Het omgevingsplan vervangt de huidige bestemmingsplannen en brengt regels voor de fysieke leefomgeving samen in één integraal juridisch kader.

De opgave gaat verder dan het bundelen van bestaande plannen. Ook gemeentelijke verordeningen, milieuregels, vergunningstelsels, werkingsgebieden, beleid en nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen moeten worden geïntegreerd in een uniforme systematiek. Daarmee ontstaat een samenhangend en toekomstbestendig instrument waarmee de gemeente kan sturen op de kwaliteit van de fysieke leefomgeving.

Om deze omvangrijke transitie beheersbaar uit te voeren, kiezen we voor een gefaseerde aanpak waarbij stapsgewijs wordt toegewerkt naar het definitieve omgevingsplan.

Doel
Het realiseren van één integraal en gebiedsdekkend omgevingsplan dat voldoet aan de eisen van de Omgevingswet en een helder juridisch kader biedt voor inwoners, ondernemers, initiatiefnemers en de gemeente.
Het omgevingsplan moet zorgen voor eenduidige regelgeving, betere aansluiting tussen beleid en uitvoering en meer mogelijkheden om ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving integraal af te wegen.

Effecten
Met het omgevingsplan wordt gewerkt aan:

- Een overzichtelijk en actueel juridisch kader voor de gehele gemeente.
- Een vertaling van gemeentelijke beleidsdoelen naar juridisch uitvoerbare regels.
- Het versterken van duurzaam ruimtegebruik voor opgaven op het gebied van klimaatadaptatie, energietransitie, biodiversiteit en waterbeheer.
- Een toekomstbestendige inrichting van de fysieke leefomgeving die aansluit bij de ambities van de Omgevingsvisie.

Activiteiten
In 2026 is gestart met de opbouw van het nieuwe omgevingsplan. Voordat de gebiedsgerichte uitwerking begint, wordt een gemeentebrede basisstructuur ontwikkeld. Hierin worden de juridische systematiek, begrippen, opbouw en algemene regels vastgelegd die voor de gehele gemeente gaan gelden.

Vervolgens wordt het omgevingsplan gefaseerd opgebouwd:

1. **Kern Vijlen (2026-2027)**
   Uitwerking van het eerste deelgebied en toepassing van de nieuwe systematiek als pilot.
2. **Kern Vaals (2027-2028)**
   Verdere ontwikkeling van het omgevingsplan voor de grootste kern van de gemeente.
3. **Kern Lemiers (2028-2029)**
   Integratie van beleid en regelgeving voor de kern Lemiers.
4. **Buitengebied (2029-2031)**
   Opstellen van het omgevingsplan voor het buitengebied, inclusief landschappelijke en agrarische functies.
5. **Integratie bestaande regelingen (2026-2031)**
   Parallel aan de gebiedsgerichte uitwerking worden TAM-IMRO-plannen, verordeningen, bodemkwaliteitskaarten, bodemfunctieklassenkaarten, besluiten op grond van de Aanvullingswet

bodem en de zogenoemde bruidsschatregels geïntegreerd in het omgevingsplan.

Middelen:
Voor de ontwikkeling van het omgevingsplan wordt, naast de inzet van eigen ambtelijke capaciteit, gebruikgemaakt van externe expertise. Gezien de omvang en juridische complexiteit van de transitie naar één gebiedsdekkend omgevingsplan is specialistische ondersteuning noodzakelijk voor de opbouw van het juridische kader en planologische advisering.

De ambtelijke inzet richt zich op de inhoudelijke voorbereiding, beleidsafstemming, participatie en bestuurlijke besluitvorming. De benodigde middelen worden gefaseerd ingezet gedurende de looptijd van het project en zijn reeds binnen de begroting gereserveerd.

Baten en lasten Programma Wonen & Leefbaarheid

*Bedragen * € 1.000*	***Realisatie 2025***	***Raming 2026 (na wijzig.)***	***Raming 2027***	***Raming 2028***	***Raming 2029***	***Raming 2030***
Totaal lasten:	***-2.060***	***-1.840***	***-1.298***	***-1.268***	***-1.053***	***-1.049***
Totaal baten:	***449***	***35***	***10***	***10***	***10***	***10***
Saldo programma:	***-1.611***	***-1.805***	***-1.288***	***-1.258***	***-1.043***	***-1.039***

Aanwezige reserves portefeuille Wonen & Leefbaarheid

Bestemmingsreserves per 01.01.2027		
Naam reserve	**Verwacht saldo per 1.1.2027**	**Doelstelling**
Uitvoering omgevingsplan	€ 150.000	Tijdelijke bestemmingsreserve ter dekking van lasten in verband met uitvoeren van het omgevingsplan.
Totaal bestemmingsreserves	**€ 150.000**	

Investeringen portefeuille Wonen & Leefbaarheid

Lopende investeringen	Oorspr. planjaar van uitvoering	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken	Lopende investeringen	Oorspr. Plan jaar van uitvoering
		Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd		
Ontwikkeling plangebied Aken	2022	Jaarrek. 2022	11.000	10.640	360	n.t.b.*
Ontwikkeling Selzerbeek gebied	2022	Jaarrek. 2022	250.000	173.666	76.334	n.t.b.*
BP Vijlen Zuid Oost 3e fase	2023	Rb 08.11.2022	346.000	-1.639.116	-1.985.116	2025**
Urnenmuur	2026	Rb. 23.02.2026	100.000	0	100.000	2026

* *Budget en besteding specifiek voor ontwikkelingen plangebieden Aken respectievelijk Selzerbeek zijn na vaststelling jaarstukken 2023 herzien.*

** *Betreft een lopend krediet.*

Beleidsindicatoren programma Wonen & Leefbaarheid

Beleidsindicator	**Eenheid**	**Peiljaar**	**Waarde Vaals**	**Waarde NL**
VHROSV – gemiddelde WOZ-waarde	Duizend Euro	2026	**266**	**439**
VHROSV – nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2024	**0,5**	**8,4**
VHROSV – demografische druk	Percentage	2025	**83,1%**	**71,3%**
VHROSV – gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2026	**1.182**	**993**
VHROSV – gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2025	**1.278**	**1.089**

Programma Mobiliteit & Leefomgeving

De gemeente Vaals staat voor grote uitdagingen op het gebied van leefbaarheid en duurzaamheid. De aanpak van leefbaarheid krijgt vorm via de ambities die in de Agenda brede leefbaarheid staan geformuleerd. Deze ambities richten zich op een integrale aanpak van ruimtelijke, sociaaleconomische en maatschappelijke knelpunten. Juist vanwege de noodzakelijke integrale aanpak sluit de Agenda naadloos aan op onze inspanningen in het kader van de Regiodeal Vallisveld en de gebiedsgerichte aanpak van de dorpendeal: langjarige inspanningen, samen met overheden en stakeholders die het verschil kunnen maken, gericht op een structurele impuls in het ruimtelijke en sociale weefsel van de gemeenschap Vaals.

Het programma Mobiliteit & Leefomgeving raakt aan 3 ambities van de Agenda brede leefbaarheid:

1. In 2035 zijn alle kernen van de gemeente Vaals klimaatbestendig.
2. We weten wat onze inwoners, ondernemers en bezoekers verstaan onder schoon, veilig en aantrekkelijk, en we ontwikkelen gezamenlijk een aanpak hoe dat te bereiken.
3. We gaan verder met de projecten die de overlast als gevolg van verkeersdruk moeten verminderen. Ambitie is om in 2030 een meetbare vermindering te kunnen vaststellen.

Op het gebied van verduurzaming blijven we ook in 2027 werken langs 3 pijlers.
De eerste pijler bestaat uit activiteiten en programma's gericht op het voorkomen c.q. bestrijden van energiearmoede. Deze pijler richt zich op preventie in de vorm van voorlichting via het Energieloket over welke dagdagelijkse maatregelen iedereen kan nemen en daadwerkelijke, concrete ingrepen, zoals bijvoorbeeld middels de witgoedregeling, en activiteiten in het kader van het Nationaal Isolatie Programma. Pijler twee betreft de uitrol van de warmtevisie en heeft een directe relatie met het uitgangspunt van "weg van het gas". In de warmtevisie zijn potentiële warmtebronnen beoordeeld op de vraag welke geschikt zijn voor de gemeente Vaals. In het algemeen zal Vaals over (moeten) gaan op elektriciteit als warmtebron. In het uitvoeringsprogramma en de concrete wijkprogramma's zal onderzocht worden op welke wijze de gekozen alternatieve warmtebron ruimtelijk vorm moet krijgen, zowel bovengrond als ondergronds, zowel in de openbare ruimte als in de private ruimte.
De derde pijler heeft te maken met de zoektocht naar mogelijkheden van opwek van duurzame energiebronnen. Mogelijkheden zijn onderzocht in het kader van de Regionale Energie Strategie (RES); nu is het zaak om die mogelijkheden ruimtelijk, financieel, technisch en planologisch te concretiseren. De samenwerking binnen de regio Maastricht-Heuvelland op het gebied van duurzaamheid is breed, constructief en richt zich hoofdzakelijk op de 2e en 3e pijler.

Binnen het brede begrip duurzaamheid valt ook klimaatbestendigheid. Het klimaatbestendig maken betekent dat we voorzieningen treffen die ervoor zorgen dat zowel uitzonderlijke hitte en droogte als uitzonderlijke wateroverlast voorkomen worden. Aangezien we de bronnen van deze vormen van overlast niet in de hand hebben, richten we ons daarbij op het bestrijden van de (negatieve) effecten. Eén van de instrumenten daarin is vergroening. Metingen tijdens de uitzonderlijke hitte van afgelopen zomer laten zien dat een bomenrijke en groene omgeving een temperatuurverschil tot wel 10 graden laten zien in vergelijking met een versteende omgeving. Voor die vergroening hanteren we de 3-30-300 regel: vanuit elk gebouw moet je tenminste 3 grote bomen kunnen zien, de inrichting van een buurt moet zodanig zijn dat 30% van het grondoppervlak door boomkronen wordt gedekt en iedereen woont op 300 meter een openbaar groengebied. In 2026 zijn we gestart met een analyse van de huidige situatie. In 2027 leggen we een plaatje voor waarin de huidige situatie afgezet wordt tegen de optimale situatie uitgaande van 3-30-300. Op basis van dit plaatje moeten besluiten genomen worden over situering, fasering en financiering. De vergroening in het kader van de klimaatbestendigheid koppelen we ook aan onze inspanningen om de sfeer en kwaliteit van de openbare verblijfsruimten te verbeteren.

Toerisme en recreatie zijn een belangrijke bron van inkomsten voor onze gemeenschap, maar toerisme en recreatie kunnen ook een negatieve invloed hebben op de leefbaarheid. Het meest duidelijk komt dat naar voren in de toeristisch-recreatieve verkeersdruk. Het streven is om beide grootheden, toerisme en recreatie aan de ene kant en leefbaarheid aan de andere kant, met elkaar in evenwicht te houden. De afgelopen jaren hebben we op dat punt al belangrijke besluiten genomen: regulering gemotoriseerde toertochten, positionering stiltegebieden in beleid en regulering, ingrepen in de (digitale) routering, draaiboeken voor piekmomenten en een snelheidsregime overeenkomstig soort weg. Tegelijkertijd constateren we dat de aanpak niet beperkt kan worden tot het grondgebied van de gemeente Vaals. Niet alleen ervaren de omringende landelijke gemeenten in wezen dezelfde problematiek, maar de oplossing ligt ook deels buiten de gemeentegrens. Daarom werken we steeds intenser samen in de regio, met andere overheden, met koepels, met handhavingsorganisaties en kennisnetwerken. In 2027 zetten we de aanpak voort.

Toerisme, recreatie, verkeersdruk, vergroening, klimaatbestendig, kwalitatief en uitnodigend verblijfsklimaat. Stevige opgaven die we als gemeente niet alleen kunnen én die zich nagenoeg allemaal manifesteren in de openbare ruimte. Daarom zoeken we actief naar samenwerking, in welke vorm dan ook, met inwoners, ondernemers en bezoekers. Dat doen we niet met een overkoepelend programma, maar met maatwerkprojecten. Een aantal voorbeelden. Het nieuwe activiteitenplein is een waarachtige coproductie

tussen inwoners, gebruikers en gemeente, en ondanks het feit dat spel, deelname en plezier hierin centraal staan, is er ook veel aandacht uitgegaan naar de (groene) verblijfskwaliteit en een gezamenlijke verantwoordelijkheid voor beheer en onderhoud. Deze aanpak is daarmee de voorloper van het generieke beleid zoals dit naar voren komt in het speelruimtebeleid. De upgrade van de openbare ruimte Vallisveld speelt zich weliswaar af in de openbare ruimte, maar is veeleer een sociaal-maatschappelijke operatie, in die zin dat niet het esthetisch wensbeeld leidend is, maar de sociale en maatschappelijke functie die de openbare ruimte, mits op een bepaalde manier vormgegeven, kan spelen. Ook bij dit maatwerkproject gaan we onderzoeken in hoeverre verantwoordelijkheden in onderhoud en beheer gedeeld kunnen worden. Tot slot de straathoeksessies. Laagdrempelige ontmoetingsmomenten waar klachten, opmerkingen en suggesties gebruikt worden om daar waar mogelijk samen een kwaliteitsverbetering te realiseren. Het gezamenlijk (door gemeente en inwoners) en regelmatig opschonen van de openbare ruimte van zwerfvuil is een perfect voorbeeld van een suggestie die tijdens een straathoeksessie naar voren gekomen is.
Op basis van deze ervaringen gaan we in 2027 door met projecten die per buurt recht doen aan de knelpunten in de openbare ruimte en de aanwezige veerkracht van de gemeenschap in die buurt.

Om de ambities in dit programma te realiseren zetten we in 2027 in op de volgende speerpunten:

- Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimten centrum Vaals
- Aanpak verkeersdruk

Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimten centrum Vaals

Situatie
De leefbaarheid van een gemeenschap is voor een belangrijk deel gebaat bij een levendig centrum, waarin niet alleen voldoende voorzieningen aanwezig zijn, maar ook voldoende sfeer aanwezig is om er te verblijven en mensen te ontmoeten. In de kern Vaals loopt het aanbod aan (winkel-) voorzieningen gestaag terug. Daarnaast mist het centrum gezelligheid, ruimten/pleinen om te verpoozen. Onze strategische koers (en de Agenda Brede Leefbaarheid) geven aan dat een kwaliteitsimpuls absoluut noodzakelijk is om het centrum in de toekomst ten dienste te kunnen laten zijn voor een goede leefbaarheid.

In februari 2026 heeft de gemeenteraad besloten om te investeren in een samenhangende sfeer- en kwaliteitsverbetering van de openbare verblijfsruimte in het centrum middels het zogenaamde Plan Verbeek. De eerste fase, Koningin Julianaplein (KJP) en Tyrellsestraat, is inmiddels in uitvoering.

Doel
Middels investeringen in de openbare ruimte willen we de kwaliteit, sfeer, beleving van het centrum versterken, zodanig dat het inwoners en bezoekers uitnodigt om er langer te verblijven en mensen te ontmoeten. Daartoe is het nodig om pleinen, zoals het Julianaplein, Von Clermontplein en Prins Willem Alexanderplein, te vergroenen en te voorzien van objecten, die het verpozen stimuleren. De ingrepen moeten niet alleen bijdragen aan het versterken van het voorzieningenaanbod (winkels etc.) maar vooral ook aan meer levendigheid en leefbaarheid. Daarnaast zorgen de investeringen in (meer) groen natuurlijk ook voor het verbeteren van de klimaatbestendigheid van de kern Vaals.

Effecten
1. In 2030 zien we dat de pleinen veel meer gebruikt worden door inwoners en bezoekers om andere mensen te ontmoeten.
2. Dat uit zich o.a. in een beperking van de leegstand op het Koningin Julianaplein (direct) en het kernwinkelgebied Vaals (indirect), een terugloop t.o.v. heden met 50%
3. Uit een in 2030 gehouden enquête onder inwoners, bezoekers en ondernemers blijkt een ruime mate van tevredenheid over de sfeer en kwaliteit van het centrum (minimaal cijfer 7).
4. Positief effect op hittestress, waterabsorptie en biodiversiteit, gemeten via het Interreg Project NBS4U (Nature Based Solutions 4 You).

Activiteiten
In 2026 is de ontwikkeling op het KJP en de Tyrellsestraat opgestart, welke begin 2027 afgerond wordt.
In 2027 staan de volgende activiteiten gepland:
1. Landschapsbureau Verbeek werkt samen met ambtenaren en een klankbordgroep van inwoners en externe deskundigen aan het definitieve ontwerp voor het Von Clermontplein, de Geheime Tuin en de Cour von Clermont (Fase 2) in Q2 van 2027.
2. Er volgt een raadsvoorstel met een definitief ontwerp en een aanpak voor fase 2.
3. Eind 2027 starten de werkzaamheden rondom fase 2.

In de jaren 2028, 2029, 2030 wordt een verder vervolg gegeven aan de uitvoering van het ontwerp conform het raadsbesluit.

Middelen:
De benodigde middelen zijn reeds vastgesteld in de begroting 2026 en zullen vanaf 2027 tot kapitaallasten leiden.

Aanpak verkeersdruk

Situatie
In 2026 is het 12-puntenplan voor de aanpak van toeristisch-recreatieve verkeersdruk geïmplementeerd. Om inzicht te verkrijgen in de effectiviteit van de getroffen maatregelen en om te bepalen welke maatregelen het meeste bijdragen aan de beoogde doelen, is structurele monitoring noodzakelijk. De opgedane kennis levert waardevolle inzichten op voor toekomstige toepassingen binnen (en buiten) Vaals. De benodigde specialistische kennis voor het opzetten, uitvoeren en analyseren van een dergelijk monitoringsprogramma is momenteel niet binnen de organisatie aanwezig.

Doel
Het optimaliseren van het maatregelenpakket, zodat de aanpak van toeristisch-recreatieve verkeersdruk maximaal bijdraagt aan de leefbaarheid voor inwoners en aan het behoud en de versterking van de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van de gemeente Vaals. Een balans tussen leefbaarheid en bereikbaarheid is hierbij essentieel.

Effecten
1. In 2035 een halvering van het aantal wegen vaarbij de V85 als structureel te hoog wordt gemeten;
2. Beheersing en vermindering van de verkeersdruk op kwetsbare locaties, met name stiltegebieden en landelijke wegen.

Activiteiten
1. Opstellen van een monitoringsplan voor de evaluatie van het 12-puntenplan.
2. Uitvoeren van metingen en analyses met eigen verkeers- en geluidsmeters.
3. Periodiek rapporteren over de resultaten.
4. Vertalen van de uitkomsten naar optimalisatie en verdere uitwerking van het maatregelenpakket.

Middelen:
Voor de uitvoering van het monitoringsprogramma en de benodigde specialistische ondersteuning wordt eenmalig een budget van **€ 80.000** geraamd voor externe inhuur.

Baten en lasten Programma Mobiliteit & Leefomgeving

*Bedragen * € 1.000*	***Realisatie 2025***	***Raming 2026 (na wijzig.)***	***Raming 2027***	***Raming 2028***	***Raming 2029***	***Raming 2030***
Totaal lasten:	***-8.141***	***-9.652***	***-9.275***	***-8.451***	***-7.894***	***-7.911***
Totaal baten:	***5.826***	***6.120***	***6.553***	***6.067***	***5.379***	***5.502***
Saldo programma:	***-2.315***	***-3.532***	***-2.722***	***-2.384***	***-2.515***	***-2.409***

Aanwezige reserves portefeuille Mobiliteit & Leefomgeving

Bestemmingsreserves per 01.01.2027		
Naam reserve	**Verwacht saldo per 1.1.2027**	**Doelstelling**
Parkeerfonds	€ 48.102	Dekking van kosten aanleggen parkeerplaatsen, die op terrein van een initiatiefnemer aantoonbaar niet mogelijk zijn. Deze initiatiefnemers storten vervolgens een bedrag in het parkeerfonds.
Openbare Ruimte	€ 872.569	Dekking van kosten openbare ruimte (bijvoorbeeld degeneratiekosten).
Ontwikkelfonds Buitengebied	€ 108.000	Dekking van kosten ter bevordering van landschapsbescherming en -ontwikkeling. Het fonds is bedoeld om adequaat in te kunnen spelen op kansen en ontwikkelingen die zich voordoen, met name via het instrument van cofinanciering.
Klimaatadaptatie	€ 151.000	Middelen ten behoeve van projecten voor klimaat en milieu.
Totaal bestemmingsreserves	**€ 1.179.671**	

Investeringen portefeuille Mobiliteit & Leefomgeving

Lopende investeringen	Oorspr. planjaar van uitvoering	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken	Lopende investeringen	Oorspr. Plan jaar van uitvoering
		Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd		
Groenstructuurplan	2010 – 2024	Rb. 17.07.09	475.000	175.000	300.000	n.t.b.**
Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimte 2026	2026	Begr. 2026	250.000	0	250.000	2026
Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimte 2027	2027	Begr. 2026	500.000	0	500.000	2027
Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimte 2028	2028	Begr. 2026	500.000	0	500.000	2028
Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimte 2029	2029	Begr. 2026	500.000	0	500.000	2029
Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimte 2030	2030	Begr. 2026	250.000	0	250.000	2030
Rehabilitatie wegennetwerk	2015 – 2019	Begr. 2015	1.175.000	1.047.369	127.631	2025 afrekening volgt in 2026
Verbet. Beloopbaarheid Clermontplein	2025	Begr. 2025	750.000	927	749.073	2025*
Relinen riolering Viergrenzenweg	2020	Begr. 2018	250.000	0	250.000	2025*
Verkeersveilig-/leefbaarheid Vijlen e.o.	2023	Rb 12.12.2022	358.400	14.700	343.700	2025*
Afwatering rotonde randweg	2023	Begr. 2021	145.000	0	145.000	2025*

Zonnepanelen gebouwen	2018 – 2019	Rb 25.06.2018	275.388	0	275.388	2025*
Nieuw parkeerbeleid (PRISS)	2016 / 2017	Rb. 27.06.2016	50.000	15.000	35.000	n.t.b.
Voorbereidingskrediet verkeerspanel	2019	Begr. 2019	100.000	20.196	79.804	2025*
Aanschaf Goupil G4 2025	2025	Begr. 2022	40.000	38.817	1.183	2025*
Aanschaf Heetwater Unit 2025	2025	Begr. 2022	40.000	21.677	18.323	2025*
Aanschaf voertuig buitendienst	2025	Begr. 2022	40.000	0	40.000	2025*
Aanschaf voertuig buitendienst	2026	Begr. 2022	40.000	0	40.000	2026
Aanschaf voertuig buitendienst	2026	Begr. 2022	50.000	0	50.000	2026
Mercedes Sprinter Kanton Vijlen	2026	Begr. 2026	60.000	0	60.000	2026
Aanschaf voertuig buitendienst	2027	Begr. 2023	50.000	0	50.000	2027
Aanschaf voertuig buitendienst	2027	Begr. 2023	50.000	0	50.000	2027
Vervanging Lichtarmaturen	2023	Rb 10.07.2023	465.000	472.347	-7.347	2025
Veldwegen 2024	2024	Begr. 2025	105.000	0	105.000	2025*
Waterbuffer Noord eo Fase 1	2025	Rb 16.12.2024	1.650.000	51.612	1.598.388	2025**
Wegreconstructie Hilleshagerweg Prioriteit 1	2025	Rb 16.12.2024	1.047.500	61.391	986.109	2025**
Wegreconstructie Schepenbankstraat Prioriteit 2	2025	Rb 16.12.2024	348.500	0	348.500	2026**
Herstraten Tyrellsestraat	2025	Begr. 2025	90.000	0	90.000	2025*
Relinen riolering Von Clermontpark	2025	Najaarsnota 2024	124.000	138.442	-14.442	2025
Voetpad Schurberigseweg	2025	Rb 16.12.2024	35.000	33.579	1.421	2025
Groot Onderhoud Bruggen	2025	Rb 16.12.2024	450.000	291.039	158.961	2026
Parkeerinstallatie Parkeergarage	2024	Begr. 2025	100.000	97.837	2.163	2025*
Afkoppelen Selzerbeeklaan en Irmgardstraat deel 1 voorbereidingskrediet Fase 2	2026	Rb 16.12.2024	170.000	0	170.000	2026**
Afkoppelen Selzerbeeklaan en Irmgardstraat deel 1 Fase 2	2028	Rb 16.12.2024	1.576.000	0	1.576.000	2028**
Afkoppelen Selzerbeeklaan deel 2 voorbereidingskrediet Fase 3	2026	Rb 16.12.2024	150.000	0	150.000	2026**
Afkoppelen Selzerbeeklaan deel 2 Fase 3	2028	Rb 16.12.2024	950.000	0	950.000	2028**
Afkoppelen Aan de Noot voorbereidingskrediet Fase 4	2028	Rb 16.12.2024	150.000	0	150.000	2028**
Afkoppelen Aan de Noot Fase 4	2029	Rb 16.12.2024	500.000	0	500.000	2029**
Vervanging riool Oude Trichterweg en Past. Schleidenstraat voorbereidingskrediet Fase 5	2030	Rb 16.12.2024	176.000	0	176.000	2030**
Vervanging riool Oude Trichterweg en Past. Schleidenstraat Fase 5	2031	Rb 16.12.2024	1.088.000	0	1.088.000	2031**
Reconstructie Ceresstraat voorbereidingskrediet Fase 6	2031	Rb 16.12.2024	176.000	0	176.000	2031**
Reconstructie Ceresstraat Fase 6	2032	Rb 16.12.2024	1.810.000	0	1.810.000	2032**
Wegreconstructie Aan de Weverij Prioriteit 3	2027	Rb 16.12.2024	357.000	0	357.000	2027**

Wegreconstructie Eenbesweg Prioriteit 4	2028	Rb 16.12.2024	115.500	0	115.500	2028**
Wegreconstructie Wolfskersweg Prioriteit 4	2028	Rb 16.12.2024	135.500	0	135.500	2028**
Wegreconstructie Akkerroosweg Prioriteit 4	2028	Rb 16.12.2024	92.500	0	92.500	2028**
Wegreconstructie Bergvlierweg Prioriteit 4	2028	Rb 16.12.2024	70.500	0	70.500	2028**
Wegreconstructie Morettistraat Prioriteit 5	2029	Rb 16.12.2024	198.750	0	198.750	2029**

* *Betreft een lopend krediet.*

** *Deze kredieten vormen een onderdeel van het meerjarig investeringsplan. In 2024 is dit plan verder uitgewerkt en zijn de uitvoeringsjaren conform besluitvorming boven weergegeven. A.d.h.v. uitkomst voorbereidingskrediet kunnen bedragen bijgesteld worden.*

Beleidsindicatoren programma Mobiliteit & Leefomgeving

Beleidsindicator	Eenheid	Peiljaar	Waarde Vaals	Waarde NL
Volksgezondheid en milieu – omvang huishoudelijk restafval	Kilogram/inwoner	2022	**118**	**148**
Volksgezondheid en milieu – hernieuwbare elektriciteit	Percentage	2020	**10,5%**	**22,1%**

Programma Toerisme & Economie

Toerisme en economie zijn cruciale thema's binnen de gemeente Vaals. Een florerende lokale economie draagt bij aan een hoog voorzieningsniveau, een sfeervol winkelgebied en verbinding door sprankelende evenementen.

De situatie in de gemeente Vaals is al jarenlang kritiek. Acties om het tij te keren zijn hoognodig.

Vaals is de gemeente met het hoogste armoedepercentage van Nederland. Het aantal banen en vestigingen in de gemeente ligt ver onder het gemiddelde van Nederland.

De leegstad in Vaals is hoog, waardoor de aantrekkelijkheid van het winkelgebied in Vaals steeds verder afneemt. Centrumverbetering is in vele gemeenten een speerpunt, omdat de invulling van winkelgebieden in de afgelopen jaren – met name door de toename van online verkoop – ingrijpend is veranderd. Ook voor Vaals ligt er een grote opgave rondom de invulling van het winkelgebied, met name om de negatieve gevolgen van leegstand voor de veiligheid en leefbaarheid tegen te gaan.

Conform het amendement van de gemeenteraad met betrekking tot het overschot op de toeristenbelasting is met de vaststelling van de jaarrekening 2025 een reserve "toeristische ontwikkeling" ingesteld. De middelen uit deze reserve worden ingezet voor incidentele projecten en initiatieven die aantoonbaar bijdragen aan de kwaliteit, aantrekkelijkheid en toekomstbestendigheid van Vaals als toeristische bestemming. Bij de beoordeling wordt onder meer gekeken naar de bijdrage aan kwaliteitsverbetering van het toeristisch-recreatieve aanbod, de economische en maatschappelijke meerwaarde voor Vaals, duurzaamheid, spreiding van bezoekers in tijd en plaats, samenwerking binnen de sector, innovatie en onderscheidend vermogen, uitvoerbaarheid en de mogelijkheid van cofinanciering. Uitgangspunt is dat de inzet van de middelen een bredere meerwaarde heeft voor de toeristische bestemming Vaals en in een redelijke verhouding staat tot de gevraagde bijdrage. De reserve is primair bedoeld voor incidentele investeringen en niet voor het structureel financieren van reguliere exploitatiekosten. Aan de hand van deze uitgangspunten zal overleg plaatsvinden met vertegenwoordigers van de toeristische sector over concrete projecten, die ook door ondernemers kunnen worden aangedragen. Hiermee wordt invulling gegeven aan de wens van zowel de raad als de sector om incidentele meeropbrengsten uit de toeristenbelasting gericht te investeren in projecten en initiatieven die bijdragen aan de aantrekkelijkheid, kwaliteit en toekomstbestendigheid van de toeristische bestemming Vaals.

Voortvloeiend uit de vier hoofdambities uit de Agenda Brede Leefbaarheid, zoals beschreven in deel 2 van deze begroting, zijn per programma **concrete en meetbare doelstellingen** geformuleerd. Daarmee leggen we een duidelijke verbinding tussen visie, ambitie en uitvoering:

1. In 2030 is de leegstand van winkelpanden gehalveerd.
2. We koppelen een intensief werkervarings- en toeleidingstraject aan sectoren met kansen: onder andere toerisme, zorg, horeca, energietransitie en onderwijs.

Om de ambities in dit programma te realiseren zetten we in 2027 in op de volgende speerpunten:

- Nieuw evenementenbeleid
- Citybranding
- Agenda centrumaanpak
- Strategische personeelsplanning
- Gemeentefonds

Nieuw evenementenbeleid

Situatie
Evenementen dragen aantoonbaar bij aan cultuur, economie, toerisme, imago en sociale cohesie. De gemeente zet zich al enkele jaren in voor het aanjagen van kwalitatieve evenementen en ziet dat steeds meer initiatieven vanuit de samenleving ontstaan. Door externe factoren, zoals aangescherpte wet- en regelgeving, is het organiseren van evenementen echter complexer geworden. Daarom wil de gemeente deze initiatieven zowel organisatorisch als financieel ondersteunen, zodat waardevolle evenementen kunnen blijven bestaan en zelfs doorgroeien.

Middels een participatieve aanpak is er in de 2e helft van 2026 een start gemaakt met het vernieuwen van het evenementenbeleid.

Doel
Het actief kunnen aantrekken en ondersteunen van huidige en nieuwe evenementen die passen bij de kernwaarden en identiteit van Vaals. En daarbij meer ruimte geven aan lokale initiatieven (zowel financieel als organisatorisch)

Effecten
- In 2030 worden jaarlijks minimaal vier kenmerkende uitblinkers van evenementen georganiseerd die voldoen aan de richtlijnen van het nieuwe evenementenbeleid.
- In 2030 is er een herkenbaar zomer- en winterprogramma met evenementen en activiteiten dat inwoners en bezoekers structuur en houvast biedt.
- Uit een in 2030 gehouden enquête onder organisatoren blijkt een tevredenehidsscore over de ondersteuning door gemeente van minimaal een 7.
- De economische impact van evenementen is in 2030 merkbaar bij ondernemers.

Activiteiten
- Q1 van 2027 wordt het nieuwe evenementenbeleid door de raad vastgesteld.
- Beleid implementeren en de bijbehorende uitvoeringsregels in de organisatie borgen.
- Extra inzetten op het aanjagen van nieuwe of vernieuwende evenementen en bestaande evenementen versterken.
- Versterken van de samenwerking met lokale initiatiefnemers en adviseurs zoals de Stichting Vaals Events en de Evenementen Adviescommissie.

Middelen:
1. Incidenteel (2027) meerlasten om periodiek terugkerende evenementen (bv. Üllemarkt, Kunstmarkt, Adventstreff) in de begroting op te nemen: €25.000
2. Extra incidenteel (2027) meerlasten van €25.000 om het huidige budget voor het aanjagen van (nieuwe) evenementen te verhogen naar jaarlijks € 50.000

Evaluatie van de additionele middelen in 2027 en besluit voor (structureel) handhaven voor begroting 2028
Capaciteit: proces opstellen nieuw beleid past binnen de capaciteit bij de strategen.

Citybranding

Situatie
De vrijetijdseconomie is de grootste economische sector van de gemeente Vaals. In maart 2025 heeft de gemeenteraad de Agenda Vrijetijdseconomie 2025–2030 *Grenzeloos Gastvrij* vastgesteld. In deze agenda zijn actiepunten opgenomen die de sector versterken en bijdragen aan de leefbaarheid in de gehele gemeente.

De afgelopen periode is, voortkomend uit de Toeristische Agenda, gewerkt aan een plan voor een betere Citybranding/vermarkting van het "product (gemeente) Vaals". De branding biedt een sterk fundament, maar vraagt om structurele inzet om de lokale economie te versterken, toeristen te blijven aantrekken en de onderlinge verbinding tussen de kernen beter zichtbaar te maken.

Fase 1 en 2 van de gefaseerde aanpak zijn in 2026 afgerond. Fase 3, welke in 2027 zal worden opgestart, is hierop het logische vervolg waarin de branding zichtbaar en beleefbaar wordt gemaakt in de openbare ruimte, verankerd wordt in communicatie en wordt verbonden met ondernemers.

Dit speerpunt vloeit voort uit de agenda 'Grenzeloos Gastvrij'.

Doel
- De nieuwe Citybranding inzetten om de lokale economie te versterken.
- Vaals aantrekkelijker te maken voor bezoekers en ondernemers met een aantrekkelijk en uniek verhaal.
- Een overkoepelend verhaal dat de samenhang en herkenbaarheid tussen de kernen vergroot.
- Meer bezoekersspreiding over locaties en seizoenen.

Effecten
- Een sterker en herkenbaar profiel van Vaals dat meer bezoekers aantrekt en de lokale economie beter stimuleert. In 2030 zien we dat bezoekers vaker meerdere locaties binnen Vaals bezoeken, wat zich uit in een stijging van kruisbezoeken naar 20%, gemeten via het Dataportaal Toerisme Zuid-Limburg.
- Verbetering van spreiding en sturing van bezoekers om de balans tussen leefbaarheid en toeristische druk te verbeteren gemeten via het *Data portaal toerisme*.
- De verbinding tussen de kernen wordt sterker zichtbaar. In 2030 zijn er minimaal 30% van de ondernemers binnen de gemeente die deelnemen aan citybranding-middelen.

Activiteiten
- Uitrol citybranding fase 3 opstarten in 2027 en actief doorzetten met externe begeleiding
  - Aanjagen door C for Charlie
  - Website verrijken
  - Ontwikkelen visuele identiteit en logo
  - Ondernemers pakket uitbreiden met raamstickers en placemats
  - Fysieke elementen in de openbare ruimte
  - Lessen op basisschool: Een programma aansluitend op de zoektocht, waarin kinderen
  - meegenomen worden in de algemene conclusie van onder andere hun onderzoek.
  - Wandelingen ontwikkelen
  - Verhalen op bankjes en straatmeubilair: Korte regels, citaten of aanwijzingen die het verhaal verspreid door de gemeente laten opduiken.
  - Landmarks plaatsen – tijdelijke of permanente elementen in de openbare ruimte

Middelen:
Er is nog geen budget beschikbaar om de branding duurzaam te implementeren en blijvend aan te jagen. Om fase 3 zorgvuldig uit te voeren zijn de volgende structurele middelen nodig:

2027: €50.000
2028: €50.000
2029: €50.000
2030: €50.000

Capaciteit: met de genoemde externe begeleiding past dit binnen het reguliere takenpakket van de organisatie.

Agenda Centrumaanpak

Situatie
De gemeenteraad heeft halverwege 2025 de Agenda Centrumaanpak vastgesteld voor de periode 2025-2030. Het eerste anderhalfjaar zit er inmiddels op, de eerste stappen zijn gezet en nu is het van belang om door te pakken en keuzes te maken voor 2027 en verdere jaren.

De afgelopen periode kenmerkte zich door in te zetten op korte-, middellange-, en langetermijn doelen. Dit leverde een verscheidenheid aan activiteiten op zoals het plakken van stickers op een leegstaand pand, aanhalen van banden met het Starterscentrum en het Ondernemersklankbord, het plaatsen van sfeerelementen tijdens Warme Winter Vaals, het organiseren van een AI-training met en voor ondernemers, het opnieuw beplanten van de middenberm en het opstellen van stimuleringsregelingen.

Daarnaast is ook opdracht gegeven aan BRO om na de centrumanalyse ook een brancheringsplan op te stellen. Het brancheringsplan geldt als onderlegger voor de stimuleringsregelingen op het gebied van bedrijfsverplaatsing en nieuwvestiging naar en in het kernwinkelgebied.

Vanuit de Agenda Centrumaanpak is tevens opdracht verleend voor een bouwhistorische inventarisatie om karakteristieke en waardevolle gevels en elementen in kaart te brengen. Dit met het oog op de transformatiesubsidie en gevelrenovatiesubsidie zodat waardevolle elementen niet verdwijnen, maar hopelijk behouden en verbeterd worden. De stimuleringsverordening is in de raadsvergadering van oktober aangenomen door de gemeenteraad met een subsidieplafond van €50.000 gefinancierd uit het budget van de centrumaanpak.

De laatste grote activiteit is de samenwerking met Streetwise die sinds 1 mei actief zijn in Vaals. Naast het begeleiden van ondernemers zijn ze ook een belangrijke partner geworden in de uitvoering van de Agenda Centrumaanpak. Ze onderhouden contacten met pandeigenaren en makelaars en nemen een groot netwerk met zich mee dat gewezen wordt op de mogelijkheden in Vaals. Daarnaast hebben ze een actieve rol binnen de leegstandsaanpak. Op het moment van schrijven zijn we nog in afwachting van een evaluatie en een besluit over voortzetting.

Doel
Het doel van de Agenda Centrumaanpak in 2027 is om de vruchten te plukken van de oriëntatie en voorbereiding waarop de eerste perioden gericht zijn geweest. Aan de hand van de stimuleringsregelingen en de ondernemersbegeleiding vinden er kwalitatieve invullingen plaats die aanvullend, passend en onderscheidend zijn. Verder is ons doel dat de eerste fysieke verbeteringen in het kernwinkel- en aanloopgebied zichtbaar worden. En tot slot is het doel dat het subsidieplafond bereikt wordt.

Effecten
De merkbare effecten waarnaar we streven is dat er minder leegstand is in het kernwinkelgebied, een meer divers aanbod en een verbetering van de verblijfskwaliteit in zowel kernwinkel- als aanloopgebied.

Activiteiten
1. Promoten van en uitvoering geven aan de stimuleringsregelingen
2. Inzetten op ondernemersbegeleiding ten behoeve van het terugdringen van de hoge leegstand in het kernwinkelgebied

Middelen:
Bij het vaststellen van de Agenda Centrumaanpak heeft de gemeenteraad een bedrag van €100.000 gereserveerd voor de komende vier jaar.

Daarvan komt in 2027 €50.000 ten goede van de stimuleringsregelingen en de andere €50.000 zijn voor de

inzet van Streetwise bij een positieve evaluatie.

Daarmee wordt het volledige bedrag gebruikt waardoor er geen ruimte meer is voor incidentele activiteiten, zoals bijeenkomsten voor ondernemers en bijdragen aan Warme Winter Vaals.

Strategische personeelsplanning

Situatie
1/3 van het medewerkers bestand zal in de komende 15 jaar de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. Bij ongewijzigd beleid betekent dit dat er een grote hoeveelheid kennis verdwijnt uit de organisatie. Mogelijk gaat dit probleem zich al eerder voordoen als medewerkers besluiten eerder te stoppen dan de AOW gerechtigde leeftijd.
Hiernaast wordt de medewerker van de Gemeente Vaals geconfronteerd met toenemende veranderingen en onzekerheden zoals veranderende wetgeving, het uitvoeren van de strategische agenda's, veranderingen op het gebied van het sociaal domein en de WMO etc. Dit vraagt een andere manier van werken; competenties zoals multi disciplinair samenwerken, omgaan met veranderingen, proactief werken, effectsturing werden al gevraagd maar zullen in de toekomst nog sterker aan bod moeten komen.
Strategische Personeelsplanning (SPP) is een manier om de veranderingen die zich binnen en buiten de organisatie voordoen goed af te stemmen op het huidige en toekomstige personeelsbestand.
In die zin is Strategische Personeelsplanning geen luxe maar een noodzaak.

Doel
Het doel van SPP is om de organisatie zo in te richten dat de talenten/competenties van medewerkers nu en in de toekomst optimaal worden gebruikt en passen binnen de strategische doelen van de Gemeente Vaals. Hierdoor kan de continuïteit in de dienstverlening geborgd worden en beschikt de Gemeente Vaals op het juiste moment over de juiste mensen met de juiste competenties.
SPP levert een bijdrage aan het onderdeel Wendbare Organisatie/Medewerker zoals vastgelegd in de Strategische Koers die gebaseerd is op de Transitievisie van de Gemeente Vaals.

Effecten
- Minder verloop doordat gebruik wordt gemaakt van de kwaliteiten van medewerkers en men voldoende uitdagingen vindt binnen de Gemeente Vaals. In 2026 was er een verloop van 6 medewerkers in 2027 streven we naar maximaal een verloop van 4 medewerkers (meetinstrument personele formatie).
- Kosten besparing doordat er minder extern geworven wordt en minder inwerkkosten plaatsvinden (meetinstrument wervingsbudget).
- Meer betrokkenheid en tevredenheid doordat meer gebruik wordt gemaakt van de ontwikkel mogelijkheden van het personeel (meetinstrument medewerker- tevredenheid-onderzoek).
- De organisatie is voorbereid op toekomstige interne en externe veranderingen (meetinstrument klant/burger-onderzoek).

Activiteiten
Om Strategische Personeel Planning vorm te geven zijn een aantal zaken van belang:

1. De huidige en potentiële competenties van de medewerkers worden inzichtelijk gemaakt (Vlootschouw 2027).
2. De gemeente Vaals wordt ingericht als een lerende organisatie. Dat betekent dat de doelen van de organisatie worden vertaald in de vorm van 'opgaves' en er worden opgave teams geformeerd die op een lerende manier een bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgaves.

3. Er wordt een strategisch opleidingsplan vastgesteld welke de opleidingsbehoefte/noodzaak koppelt aan de ontwikkelrichting van de Gemeente Vaals. Tevens wordt hierin meegenomen hoe de invulling plaats vindt van kritische functies die vacant komen vanwege pensionering.

Het management team wordt ingericht vanuit de principes van een lerende organisatie waarbij de stijl van leidinggeven aangepast wordt aan de behoefte en noodzaak van het ontwikkelen van medewerkers (coachende stijl van leidinggeven).

Middelen:

- Het handhaven van het huidige opleidingsbudget.
- Het uitvoeren van ontwikkelactiviteiten in het kader van de lerende organisatie: organiseren van kennisbijeenkomsten voor medewerkers, het coachen van het Management Team, re- en outplacement activiteiten etc.
- Het uitvoeren van TMA- assessments en coachen van medewerkers.
- Het meten van de medewerker-tevredenheid (MTO)

Gemeentefonds

In het volgende schema is het effect van de septembercirculaire op de begroting 2027 van het gemeentefonds verwerkt:

Bedragen * € 1.000	2027	2028	2029	2030
Totaal Gemeentefonds Begroting	28.984	28.360	28.296	29.411
Verwerking septembercirculaire 2026	367*	796*	840*	848*
Totaal Gemeentefonds na septembercirculaire	**29.350**	**29.155**	**29.137**	**30.259**
Uitkeringsfactor septembercirculaire 2026 (over de uitkeringsbasis)	**1,554**	**1,602**	**1,646**	**1,704**

De septembercirculaire geeft de vertaling van de Miljoenennota van de Rijksoverheid.
Deze circulaire bevat informatie over de actualisatie van de accressen op basis van de Miljoenennota 2027.
De uitkeringsfactor is verhoogd voor alle jaren.
De septembercirculaire bevat voor 2029 en 2030 een relatief hoog accres. Gezien de onzekerheid ten aanzien van de juistheid van deze berekening is uit voorzichtigheid een negatieve stelpost opgenomen van 1,5 punt van de uitkeringsfactor. Dit resulteert in een verlaging van de geraamde gemeentefondsuitkering met circa € 27.000 per jaar.

De septembercirculaire laat de volgende nieuwe (c.q. wijzigingen in) decentralisatie- en integratie-uitkeringen zien voor 2027-20230

- Bibliotheekmiddelen in 2027: € 105.000*
- Problematische schulden (IBO) structureel: € 13.700*
- Jeugdhulp kinderen in een AZC structureel: € 6.600*

Toelichting overige onderwerpen:
Daarnaast is een structurele stelpost vanaf 2028 opgenomen voor Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE) ter hoogte van € 500.00 per jaar. Door de toezichthouder is aangegeven dat gemeenten deze middelen mogen opnemen als structurele baat vanaf 2028. Deze stelpost is budgettair neutraal verwerkt in de begroting.

Op grond van de provinciale toezichtseisen zijn alle componenten van de septembercirculaire 2026 verwerkt in deze begroting. Naast de effecten op de gemeentefondsuitkering betreft dit ook de geactualiseerde prijsindices. De hogere prijsindex leidt in alle jaren tot aanvullende lasten. Deze lasten zijn budgettair neutraal in de begroting verwerkt en daarom in mindering gebracht op de bruto effecten van de septembercirculaire. Dit betreft de volgende bedragen:
2027: € 64.000
2028: € 85.000
2029: € 141.000
2030: € 43.000.

Ten slotte is voor participatie in 2030 een nadelig effect van € 5.100 budgettair neutraal verwerkt. Deze mutatie verlaagt eveneens het bruto effect van de septembercirculaire. Ondanks de beperkte financiële omvang is deze mutatie uit volledigheidsoverwegingen meegenomen.

In de voorliggende begroting zijn de volgende netto bijdragen uit de septembercirculaire verwerkt:
2027: € 177.300 (366.600 -105.000-13.700-6.600-64.000)
2028: € 190.500 (795.800- 13.700-6.600-85.000-500.000)
2029: € 179.000 (840.300-13.700-6.600-141.000-500.000)
2030: € 279.700 (848.100-13.700-6.600-43.000-500.000).

Toelichting korting Wmo (onveranderd sinds stand meicirculaire 2026)
Door het kabinet is besloten vanaf 2029 de huishoudelijke hulp als maatwerkvoorziening binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) te schrappen. Als gevolg hiervan wordt ervan uitgegaan dat gemeenten jaarlijks minder uitgaven zullen hebben. Daarom wordt een uitname uit het gemeentefonds gedaan van jaarlijks in totaal € 1 miljard vanaf 2029 (landelijk). Voor Vaals betekent dit minder inkomsten gemeentefonds van € 807.000 in 2029 en van € 833.000 in 2030. Aangezien het kabinet hiervoor nog geen beleid heeft geformuleerd en de gevolgen voor gemeenten daardoor onduidelijk zijn, is de verwachte terugval in het gemeentefonds vooralsnog als taakstelling in de lasten verwerkt voor 2029 en 2030.

Baten en lasten Programma Toerisme & Economie

*Bedragen * € 1.000*	***Realisatie 2025***	***Raming 2026 (na wijzig.)***	***Raming 2027***	***Raming 2028***	***Raming 2029***	***Raming 2030***
Totaal lasten:	***-8.830***	***-8.586***	***-9.821***	***-9.206***	***-9.015***	***-9.364***
Totaal baten:	***35.584***	***35.232***	***35.748***	***34.784***	***34.859***	***36.268***
Saldo programma:	***26.754***	***26.646***	***25.927***	***25.578***	***25.844***	***26.904***

Aanwezige reserves portefeuille Toerisme & Economie

Bestemmingsreserves per 01.01.2027		
Naam reserve	**Verwacht saldo per 1.1.2027**	**Doelstelling**
Toeristische ontwikkelingen	€ 60.500	Dekking voor toekomstige projecten die bijdragen aan de versterking van toerisme.
Kapitaallastendekking	€ 1.000.000	Dekking van kapitaallasten voor toekomstige projecten.
Overloopposten	€ 547.000	Dekking van kosten van nog niet ingezette budgetten van een afgesloten jaar.
Totaal bestemmingsreserves	**€ 1.607.500**	

Investeringen portefeuille Toerisme & Economie

Er zijn geen aanwezige investeringen voor dit beleidsthema.

Beleidsindicatoren programma Toerisme & Economie

Beleidsindicator	**Eenheid**	**Peiljaar**	**Waarde**
Bestuur en ondersteuning – formatie	FTE per 1.000 inwoners	2026	**10,38**
Bestuur en ondersteuning – bezetting	FTE per 1.000 inwoners	2026	**10,38**
Bestuur en ondersteuning – apparaatskosten	Kosten per inwoner	2026	**€ 1.790,10**
Bestuur en ondersteuning – externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2026	**2,8% - € 336.500**
Bestuur en ondersteuning - overhead	% van totale lasten	2026	**12,8%**

Beleidsindicator	**Eenheid**	**Peiljaar**	**Waarde Vaals**	**Waarde NL**
Economie – functiemenging	Percentage	2025	**29,3%**	**54,6%**
Economie – vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2025	**151,5**	**196,1**
Sociaal domein – arbeidsparticipatie	Arbeidsdeelname van bevolking tussen 15 en 75 jaar	2025	**60,9%**	**70,3%**
Sociaal domein – banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2025	**409,1**	**858,8**
Sociaal domein – werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2024	**2%**	**2%**

Programma Bestuur & Samenleving

De gemeente heeft oog en oor voor wat inwoners bezig houdt en beschikt over een steeds uitgebreider palet van communicatie- en participatiemiddelen. Daarnaast streven we, in lijn met de in 2024 vastgestelde participatievisie, naar zoveel mogelijk betrokkenheid en (pro-)actieve participatie van onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

De integrale werkwijze van onze gemeente wordt ook bij het onderwerp Veiligheid" zichtbaar: veiligheid is onderdeel van de agenda Brede Leefbaarheid en raakt vier paden van onze routekaart. Aangezien de vijf Heuvellandgemeenten voor vergelijkbare veiligheidsuitdagingen staan, is ook voor het thema Veiligheid voor samenwerking gekozen. Door samen te werken en kennis te delen, kan ondermijning en criminaliteit effectiever worden tegengegaan.

De dienstverlening door het KCC kenmerkt zich door een relatief groot aandeel baliebezoeken, minder dan gemiddeld digitale afhandeling en een evenwichtige verdeling tussen vrije inloop en afspraken. Digitale en fysieke kanalen worden naast elkaar ingezet en niet als vervanging van elkaar.

Om de ambities in dit programma te realiseren zetten we in 2027 in op de volgende speerpunten:

- Tegengaan ondermijning en criminaliteit
- Weerbare samenleving

Tegengaan ondermijning en criminaliteit

Situatie
De gemeente Vaals staat voor een blijvende opgave op het gebied van veiligheid, leefbaarheid en het tegengaan van criminaliteit en ondermijning. Door de grensligging, het toeristische karakter en de aanwezigheid van kwetsbare locaties en branches blijft Vaals gevoelig voor verschillende vormen van criminaliteit en ondermijnende activiteiten.
Daarnaast vraagt de ontwikkeling rond risicojongeren en jeugdgroepen blijvende aandacht. Jongeren die te maken hebben met problemen op verschillende leefgebieden kunnen kwetsbaar zijn voor negatieve beïnvloeding en betrokkenheid bij overlast of criminaliteit. Vroegtijdige signalering en samenwerking tussen gemeente, politie, jongerenwerk, zorg- en veiligheidspartners zijn daarom van belang om problematiek tijdig in beeld te krijgen en waar nodig gericht te kunnen interveniëren.
Voor een effectieve aanpak is een sterke informatiepositie van de gemeente noodzakelijk. Signalen vanuit inwoners, ondernemers, gemeentelijke medewerkers en samenwerkingspartners moeten tijdig worden herkend, gedeeld en, waar mogelijk, vertaald naar concrete interventies.
Het ACT! Interventieteam Limburg vervult hierin een belangrijke rol. Binnen ACT! werken gemeenten, toezichthouders, politie en andere partners integraal samen om informatiegestuurd op te treden tegen criminaliteit, ondermijning en misstanden. De inzet van ACT! draagt daarnaast bij aan het verder voldoen aan de Limburgse Norm Weerbare Overheid en versterkt de bestuurlijke aanpak van ondermijning binnen de gemeente Vaals.

Doel
Het vergroten van de veiligheid en leefbaarheid binnen de gemeente Vaals door:

- ondermijnende criminaliteit eerder en beter in beeld te krijgen;
- de informatiepositie van de gemeente verder te versterken;
- signalen van ondermijning door medewerkers, inwoners en ondernemers eerder te herkennen en de meldingsbereidheid te vergroten;
- door middel van ACT! concrete interventies uit te voeren en waar mogelijk te laten leiden tot bestuurlijke, strafrechtelijke of andere vervolgacties;
- risicojongeren en jeugdgroepen vroegtijdig in beeld te krijgen en waar nodig integraal aan te

pakken;
- criminaliteit, waaronder diefstal, verder terug te dringen;
- verder uitvoering te geven aan de Limburgse Norm Weerbare Overheid.

Effecten
In 2027 worden de resultaten van de aanpak gevolgd aan de hand van de volgende concrete indicatoren:

1. Meldingen en signalen van ondermijning
In 2025 zijn 15 meldingen/signalen van mogelijke ondermijning ontvangen via Meld Misdaad Anoniem en/of gemeentelijke meldkanalen. In 2026 bedraagt dit aantal tot en met 22 september al 21 meldingen, waarmee het aantal meldingen nu al hoger ligt dan over heel 2025.
Een stijging van het aantal meldingen wordt niet zonder meer gezien als een toename van ondermijnende criminaliteit. Het aantal meldingen is mede afhankelijk van de bewustwording, signaleringsbereidheid en meldingsbereidheid van inwoners, ondernemers, professionals en gemeentelijke medewerkers.
Voor 2027 wordt daarom ingezet op het verder versterken en bestendigen van de meldings- en signaleringsbereidheid rondom ondermijning. Daarbij wordt niet uitsluitend gekeken naar het aantal ontvangen meldingen, maar nadrukkelijk ook naar de kwaliteit en bruikbaarheid van de signalen en de mate waarin deze aanleiding geven tot nadere duiding, onderzoek of opvolging door de gemeente en/of haar veiligheidspartners.
Hiermee verschuift de focus van alleen een kwantitatieve doelstelling naar een combinatie van kwantiteit en kwaliteit, waardoor beter inzicht ontstaat in de effectiviteit van de aanpak.

2. ACT!-interventies
In 2025 zijn binnen de gemeente Vaals in totaal 56 adressen gecontroleerd, waarbij 64 unieke objecten en 18 ingeschreven ondernemingen betrokken waren. De controles vonden onder andere plaats bij garageboxen, loodsen, horecazaken, woningen en twee vakantieparken.
In 2026 zijn tot en met 22 september 59 adressen gecontroleerd, waarbij 65 unieke objecten en 24 ingeschreven ondernemingen betrokken waren.
In 2027 wordt de deelname aan gerichte ACT!-interventies voortgezet. De aard en omvang van deze interventies worden bepaald op basis van lokale signalen, informatiebeelden en actuele problematiek. Hierbij wordt geen vast aantal interventies als streefwaarde gehanteerd, omdat de inzet informatiegestuurd plaatsvindt. Uitgangspunt is dat de gemeente actief blijft deelnemen aan ACT!-interventies wanneer signalen of informatiebeelden daartoe aanleiding geven.

3. Resultaten ACT!-interventies
In 2025 zijn bij de ACT!-controles op 10 adressen misstanden geconstateerd die aanleiding hebben gegeven tot één of meer vervolgacties, zoals een bestuurlijke maatregel, een handhavingstraject, nader onderzoek of overdracht aan een ketenpartner. In 2026 zijn tot en met 22 september op vier adressen misstanden geconstateerd.
Voor 2027 wordt geen kwantitatieve doelstelling gekoppeld aan het aantal aangetroffen misstanden of daaruit voortvloeiende vervolgacties. Vooraf kan immers niet worden bepaald of een controle daadwerkelijk tot de constatering van een misstand leidt.
Het resultaat van de ACT!-interventies wordt daarom breder beoordeeld. Naast het constateren en opvolgen van misstanden dragen de interventies bij aan het versterken van de informatiepositie, het wegnemen van blinde vlekken, het verkrijgen van inzicht in locaties en branches en de preventieve werking van toezicht en controles. Wanneer tijdens een interventie wel misstanden worden aangetroffen, worden deze waar mogelijk opgevolgd met een passende bestuurlijke, toezichts-, handhavings- of keteninterventie.

4. Diefstal
In 2025 zijn binnen de gemeente Vaals binnen de onderscheiden diefstalcategorieën 128 diefstallen geregistreerd. Het betreft 43 diefstallen van motorvoertuigen, 35 diefstallen uit of vanaf motorvoertuigen, 26 diefstallen van brom-, snor- en fietsen en 24 winkeldiefstallen.
Eerder is als doelstelling opgenomen om op dit terrein een verbetering van 30% te realiseren. Voorgesteld wordt om 2025 als referentiejaar te hanteren en deze ambitie door te vertalen naar 2027. Een afname van circa 30% ten opzichte van 2025 komt indicatief neer op maximaal 89 geregistreerde diefstallen binnen de onderscheiden diefstalcategorieën.
Omdat het kalenderjaar 2026 nog niet is afgerond, kan op dit moment nog geen definitieve vergelijking tussen 2025 en 2026 worden gemaakt. De ontwikkeling wordt gedurende 2026 gemonitord aan de hand van de beschikbare politieregistraties. De politie publiceert cijfers over geregistreerde misdrijven per gemeente via haar openbare dataportaal.
Voor 2027 wordt ingezet op het verder terugdringen van het aantal geregistreerde diefstallen ten opzichte van het referentiejaar 2025. Daarbij wordt gestreefd naar een afname van circa 30%. Naast het terugdringen van het aantal diefstallen ligt de nadruk op preventie, bewustwording en samenwerking met inwoners, ondernemers en veiligheidspartners.
Hiermee wordt gekozen voor een concrete en meetbare ambitie, waarbij tegelijkertijd rekening wordt

gehouden met het feit dat de gemeente slechts gedeeltelijk invloed heeft op het daadwerkelijke aantal diefstallen en op de aangifte- en meldingsbereidheid.
Bron: Politie Open Data, data.politie.nl. De statistieken zijn gebaseerd op bij de politie geregistreerde misdrijven.

5. Risicojongeren en jeugdgroepen

Onderwerp	2025	t/m 17/09/2026
Doorgeven/gecontroleerde kentekens	5	15
Melding overlast hangjeugd	2	4
Melding overlast kattenkwaad	0	0
Meldingen drugsgebruik	2	14
Meldingen van dealen	5	11
Meldingen drankgebruik	0	5
Overlast (vervuiling)	14	7
Vernielingen gebouwen	1	4
Vernielingen openbare ruimte/groen	1	1
Meldingen Ruzie/pestgedrag	1	0
Meldingen vuurwerkoverlast	1	1
Melding steek- of vuurwapen	1	1
Meldingen Graffiti	3	3
Steekincidenten	0	0
Schietincident (met dodelijke afloop)	0	1
Melding overlast vanuit woning	0	1
Melding vechtpartij	1	0
Melding overlast met Fatbikes	1	2
Aantal controles jeugd	42	50
Aantal controles Jeugd JOP (jongeren ontmoetingsplek Selzerbeeklaan)	47	30
Aantal controles jeugd terrein basisscholen	2	22
Aantal controles overlast jeugd buitengebied	1	3
Aantal controles overlast jeugd Katzensprung	1	9
Aantal controles overlast jeugd omgeving lift parkeergarage	110	40
Halt verwijzingen jeugd Vaals	1	5

Voor 2027 wordt ingezet op het vroegtijdig signaleren en aanpakken van risicojongeren en jeugdgroepen. Als doelstelling geldt dat 100% van de bij de gemeente bekende jongeren en jeugdgroepen waarbij sprake is van relevante veiligheidsrisico's wordt beoordeeld. Indien de aard of ernst van de problematiek daartoe aanleiding geeft, wordt een passende integrale aanpak ingezet.
Daarnaast worden ontwikkelingen in jeugdoverlast, drugs- en alcoholgerelateerde meldingen, vernielingen en jeugdgerelateerde incidenten gemonitord. Toezicht en controles worden informatiegestuurd ingezet op locaties en momenten waar jeugdproblematiek wordt gesignaleerd. Het aantal beoordeelde jongeren en jeugdgroepen, uitgevoerde controles en ingezette integrale trajecten wordt jaarlijks geregistreerd.

Activiteiten
ACT! Interventieteam Limburg, bewustwording en signalering
De gemeente Vaals blijft deelnemen aan het ACT! Interventieteam Limburg. Binnen deze samenwerking wordt ingezet op:

- gezamenlijke, informatiegestuurde controles en interventies;
- data-analyses en intelligencebeelden ter ondersteuning van de lokale informatiepositie;
- informatiegestuurd werken;
- ondersteuning bij complexe casuïstiek;
- samenwerking met partners zoals politie, Belastingdienst, Douane, FIOD, Arbeidsinspectie, RIEC en andere relevante partners;
- het vergroten van de bewustwording van gemeentelijke medewerkers ten aanzien van signalen van ondermijning;
- het stimuleren van de meldingsbereidheid binnen de gemeentelijke organisatie;
- het actief onder de aandacht brengen van meldmogelijkheden bij inwoners en ondernemers;

- het registreren, beoordelen en waar mogelijk opvolgen van ontvangen signalen;
- het delen van signalen en informatie binnen de daarvoor geldende wettelijke kaders.

Aanpak risicojongeren en jeugdgroepen
De gemeente zet de integrale samenwerking rondom risicojongeren en jeugdgroepen voort. Hierbij wordt ingezet op:

- vroegtijdige signalering van jongeren die dreigen af te glijden richting overlast of criminaliteit;
- periodieke afstemming met politie, jongerenwerk, zorg- en veiligheidspartners;
- het in beeld brengen en duiden van problematische jeugdgroepen en individuele risicojongeren;
- het inzetten van een persoons-, groeps- of gebiedsgerichte aanpak wanneer de problematiek daarom vraagt;
- het voorkomen dat jongeren verder doorgroeien richting criminaliteit.

Voorkomen van diefstal en criminaliteit
De gemeente zet in op:

- het volgen en analyseren van ontwikkelingen in geregistreerde criminaliteit en in het bijzonder diefstal;
- het onderhouden van contacten met eigenaren en beheerders van locaties waar een verhoogd risico op criminaliteit aanwezig is;
- het voortzetten van gerichte preventieve communicatie over criminaliteitsvormen die binnen Vaals voorkomen;
- het ondersteunen van initiatieven die bijdragen aan een veilige woon-, werk- en leefomgeving;
- het waar nodig treffen of stimuleren van gerichte maatregelen wanneer uit cijfers of signalen blijkt dat op bepaalde locaties of ten aanzien van bepaalde criminaliteitsvormen sprake is van een toename.

Middelen:
ACT! Interventieteam Limburg
De huidige financieringsstructuur via Rijksmiddelen loopt af. Voor de voortzetting van de deelname aan het ACT! Interventieteam is voor 2027 en 2028 een jaarlijks budget van circa € 26.000 noodzakelijk.

Deze investering is noodzakelijk om de deelname van de gemeente Vaals aan het ACT! Interventieteam te continueren en de integrale samenwerking op het gebied van de bestrijding van criminaliteit en ondermijning te waarborgen.
In 2028 vindt een evaluatie plaats, waarna een besluit wordt genomen over eventuele voortzetting.

Benodigde aanvullende begrotingsruimte: circa € 26.000 per jaar voor 2027 en 2028.

Weerbare samenleving

Gemeenten krijgen steeds vaker te maken met maatschappelijke ontwrichting, crises en langdurige verstoringen, zoals langdurige stroomuitval, cyberincidenten, extreem weer en uitval van vitale voorzieningen. Om inwoners, ondernemers en organisaties hier beter op voor te bereiden, werken de Zuid-Limburgse gemeenten binnen de Veiligheidsregio Zuid-Limburg samen aan het versterken van de weerbaarheid van de samenleving.
Binnen deze opgave staan zelfredzaamheid, samenredzaamheid, burgerhulpverlening, operationele continuïteit en de ontwikkeling van noodsteunpunten centraal. De gemeente Vaals sluit aan bij deze

regionale aanpak en geeft hier lokaal invulling aan.

Doel
Het vergroten van de weerbaarheid van inwoners, maatschappelijke partners en de gemeentelijke organisatie, zodat Vaals ook tijdens crises en langdurige verstoringen essentiële dienstverlening kan blijven leveren en inwoners adequaat kan ondersteunen.

Effecten
In 2027 worden de volgende concrete en meetbare resultaten nagestreefd:

1. Regionale publiekscampagne
   De gemeente Vaals neemt in 2027 deel aan minimaal één regionale publiekscampagne gericht op het vergroten van de bewustwording, weerbaarheid en zelfredzaamheid van inwoners.
2. Lokale bewustwordingsactiviteit
   In 2027 wordt minimaal één lokale bewustwordingsactiviteit georganiseerd of ondersteund, gericht op zelfredzaamheid, samenredzaamheid en de voorbereiding van inwoners op noodsituaties en langdurige verstoringen.
3. Crisis- en continuïteitsplannen
   In 2027 worden de voor de gemeentelijke organisatie relevante crisis- en continuïteitsplannen minimaal éénmaal geactualiseerd en waar nodig aangepast aan regionale ontwikkelingen.
4. Oefenen
   De gemeente Vaals neemt in 2027 deel aan minimaal één ambtelijke en/of regionale oefening op het gebied van crisisbeheersing, continuïteit of maatschappelijke weerbaarheid.
5. Noodsteunpunt
   In 2027 wordt één noodsteunpunt voorbereid en verder ontwikkeld overeenkomstig de regionale uitgangspunten, zodat dit bij langdurige verstoringen kan worden ingezet voor onder andere informatievoorziening en ondersteuning van inwoners.
6. Samenwerking maatschappelijke partners
   De samenwerking met maatschappelijke organisaties, zorgpartners en vrijwilligersorganisaties wordt verder uitgebouwd, zodat duidelijk is welke lokale organisaties en netwerken tijdens een langdurige verstoring een rol kunnen vervullen.

Activiteiten
In 2027 wordt ingezet op:

- deelname aan de regionale campagne ‘Blijf 72 uur veilig’;
- het stimuleren van zelfredzaamheid, samenredzaamheid en burgerhulpverlening;
- het vergroten van de bewustwording onder inwoners over de voorbereiding op langdurige verstoringen en noodsituaties;
- het onderhouden en versterken van samenwerkingsverbanden met maatschappelijke organisaties, zorgpartners en vrijwilligersorganisaties;
- het actualiseren van crisisbeheersings- en bedrijfscontinuïteitsplannen;
- deelname aan regionale oefeningen en kennisbijeenkomsten;
- het voorbereiden en verder ontwikkelen van noodsteunpunten overeenkomstig de regionale aanpak;
- het structureel verankeren van weerbaarheid binnen gemeentelijk beleid, processen en de organisatie.

Middelen:
De benodigde capaciteit wordt voor een belangrijk deel geleverd vanuit de Veiligheidsregio Zuid-Limburg. Op dit moment is nog niet duidelijk of en in welke omvang aanvullende financiële bijdragen van gemeenten gevraagd zullen worden.

Indien aanvullende middelen noodzakelijk blijken, worden deze via de reguliere planning- en controlcyclus voorgelegd, bijvoorbeeld via de Voorjaars- of Najaarsnota.

Baten en lasten Programma Bestuur & Samenleving

*Bedragen * € 1.000*	***Realisatie 2025***	***Raming 2026 (na wijzig.)***	***Raming 2027***	***Raming 2028***	***Raming 2029***	***Raming 2030***
Totaal lasten:	***-8.089***	***-7.195***	***-6.551***	***-6.617***	***-6.615***	***-6.663***
Totaal baten:	***2.597***	***1.814***	***1.199***	***1.042***	***942***	***751***
Saldo programma:	***-5.492***	***-5.381***	***-5.352***	***-5.575***	***-5.673***	***-5.912***

Aanwezige reserves portefeuille Bestuur & Samenleving

Bestemmingsreserves per 01.01.2027		
Naam reserve	**Verwacht saldo per 1.1.2027**	**Doelstelling**
Strategisch Ontwikkelfonds	€ 1.468.748*	Impulsen geven aan ontwikkelingen die de fysieke en sociaal-maatschappelijke situatie in een bepaalde buurt of wijk kunnen verbeteren. Bedoeling is tevens dat dit fonds als 'hefboom' werkt, waarbij de gemeentelijke middelen in het fonds worden aangevuld door andere partners of via subsidies. De ontwikkelingsopgaven zijn de hefboom onder nagenoeg alle transitiepaden.
Exploitatie TGO	€ 200.000	Tijdelijke bestemmingsreserve ter dekking van lasten voor het tweede half jaar van 2030 (opvangen met de inkomsten uit 2025 half jaar).
Totaal bestemmingsreserves	**€ 1.668.748**	

***** Met het vaststellen van deze begroting wordt aan de raad gevraagd om in totaal € 900.000 uit het Ontwikkelfonds beschikbaar te stellen voor de vorming van twee nieuwe reserves voor kapitaallastendekking: € 500.000 voor het project openbare ruimte Vallisveld en € 400.000 voor het project openbare ruimte Maastrichterlaan-Heuvel. Na verwerking van deze onttrekking bedraagt de stand van het Ontwikkelfonds per 1 januari 2027 € 568.748.

Investeringen portefeuille Bestuur & Samenleving

Lopende investeringen	Oorspr.. plan jaar van uitvoering	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken	Lopende investeringen	Oorspr. plan jaar van uitvoering
		Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd		
Inbraak- en Toegangsbeveiliging	2025	Najaarsnota 2025	61.000	79.726	-18.726	2025
Cameravolgsysteem	2025	Begr. 2025	150.000	66.932	83.068	2025

Beleidsindicatoren programma Bestuur & Samenleving

Beleidsindicator	**Eenheid**	**Peiljaar**	**Waarde Vaals**	**Waarde NL**
Veiligheid – verwijzingen HALT	Aantal per 1.000 jongeren	2025	**9**	**10**
Veiligheid – winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2025	**2,5**	**2,1**
Veiligheid – geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2025	**3,0**	**4,6**
Veiligheid – diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2025	**1,5**	**1,2**
Veiligheid – vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2025	**4,5**	**5,7**

Deel 4

Integrale financiële begroting

Integrale financiële begroting

Integrale financiële begroting 2027

Financieel gezien kan deze begroting voor het jaar 2027 en de meerjarenraming van de daaropvolgende jaren met onderstaand overzicht in beeld worden gebracht. De begroting laat in deze jaren positieve saldi zien.

Programmabegroting 2027 – 2030 (bedragen x € 1.000)

Programma's	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
Zorg & Voorzieningen	-22.166	6.063	-16.103	-16.205	-16.181	-16.226
Wonen en Leefbaarheid	-1.298	10	-1.288	-1.258	-1.043	-1.039
Mobiliteit & Leefomgeving	-9.275	6.553	-2.722	-2.384	-2.515	-2.409
Toerisme & Economie	-679	2008	1.329	1.420	1.517	1.519
Bestuur & Samenleving	-6.551	1199	-5.352	-5.575	-5.673	-5.912
Subtotaal programma's	**-39.969**	**15.833**	**-24.136**	**-24.002**	**-23.895**	**-24.067**
Financiering/ algemene dekkingsmiddelen	-3.484	33.660	30.176	29.737	29.893	30.938
Overhead	-5.658	80	-5.578	-5.579	-5.566	-5.553
Totalen 2027 – 2030	**-49.111**	**49.573**	**462**	**156**	**432**	**1.318**

Om een breder inzicht te krijgen in de financiële omvang van deze begroting en de positie van de gemeente, zullen hierna een aantal financiële aspecten van deze begroting op hoofdlijnen nader worden belicht.

4.1 Begrotingsruimten 2027-2030
De begrotingsruimte is het positieve resultaat tussen de geraamde baten en de geraamde lasten. Indien er meer inkomsten zijn dan uitgaven is er sprake van begrotingsruimte, andersom van een begrotingstekort.
Uit bovenstaande saldi blijkt dat de begroting meerjarig begrotingsruimte laat zien.
Onderstaand overzicht geeft een inzicht in de begrotingsruimten van deze (meer jaren) begroting en ook de totstandkoming daarvan. Bij alle onderstaande overzichten moeten de cijfers als volgt gelezen worden:

- Cijfers met een minteken betreft ofwel een stijging van de lasten (bijvoorbeeld lasten gemoeid met jeugdzorg) dan wel een daling van de baten;
- Cijfers zonder minteken betreft ofwel een daling van de lasten dan wel een stijging van de baten (bijvoorbeeld uitkering gemeentefonds).
-

Tabel 4.1 Totstandkoming begrotingsruimten 2027 – 2030

Begrotingsruimten	2027	2028	2029	2030
Begrotingssaldi na Amendementen	186.000	479.000	198.000	
Begrotingswijzigingen t.m. raad juni 2026	345.000	229.000	406.000	
A Begrotingssaldi na wijzigingen	**531.000**	**708.000**	**604.000**	
Mutaties als gevolg van voortzetten bestaand beleid en wettelijke ontwikkelingen	198.000	-422.000	-102.000	1.381.000
B "Ruimte voor nieuw beleid"	**729.000**	**286.000**	**502.000**	**1.381.000**
Beleidsvoorstellen Kadernota 2027	-592.000	-462.000	-408.000	-408.000
C Af te dekken begrotingstekorten/ overschotten	**137.000**	**-176.000**	**94.000**	**973.000**
Dekkingsplan begrotingstekort:				
Dekkingsvoorstellen	325.000	332.000	338.000	345.000
D Begrotingsruimten	**462.000**	**156.000**	**432.000**	**1.318.000**

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de begroting 2027 tot en met 2030 overschotten laat zien nadat prioriteiten uit de kadernota 2027 zijn verwerkt. Deze ramingen zijn deels gebaseerd op de kadernota 2027 en daarnaast deels gebaseerd op de Rijksontwikkelingen (gemeentefonds, Jeugdwet, Wmo, Participatiewet). Voorzichtigheid is daarom nog steeds geboden, met name omdat meerdere risico's in de begroting zijn opgenomen. Denk hierbij aan de financiële effecten die kunnen voortvloeien uit toekomstige decentralisatie-

opgaven, open-einde-regelingen en negatieve effecten van Rijksinkomsten en mede de onzekerheden in de samenleving die hun weerslag hebben op onze gemeente.

Daarnaast wordt voor aantal prioriteiten uit de kadernota 2027 komend jaar onderzoek gedaan, waarna voor deze prioriteiten mogelijk vanaf 2028 lasten worden opgenomen (vooralsnog PM-posten).

4.2 Analyse begrotingsruimten
Uit het overzicht in onderdeel 4.1 blijkt dat de omvang van de uiteindelijke begrotingsruimten voor een belangrijk deel wordt beïnvloed door mutaties als gevolg van reeds bestaand beleid en wettelijke ontwikkelingen, door beleidsvoorstellen zoals vastgelegd in de kadernota en investeringsprojecten. Onderstaand worden de diverse aspecten van het bestaande beleid nader toegelicht.

Mutaties bestaand beleid:	**2027**	**2028**	**2029**
Mutaties Programma Zorg & Voorzieningen			
Jeugd en Jongeren	-100.000	-151.000	-151.000
Onderwijsachterstand	-52.000	-52.000	-52.000
Inkomenszorg	-83.000	-100.000	-128.000
Wmo	-157.000	-186.000	-211.000
Inburgering	13.000	13.000	13.000
Gezondheidszorg	30.000	21.000	0
Culturele verenigingsleven	-53.000	-53.000	-53.000
Sport en bewegen	-35.000	-35.000	-18.000
Mutaties Programma Wonen en Leefbaarheid			
Omgevingswet	-62.000	-62.000	-62.000
Mutaties Programma Mobiliteit & Leefomgeving			
Milieu	-22.000	-22.000	-22.000
Afvalverwijdering	168.000	232.000	291.000
Rioleringen en pompgemalen	52.000	-64.000	87.000
Infrastructuur	-43.000	-43.000	-43.000
Verkeer	-24.000	-24.000	-24.000
Parkeren openbare weg	-26.000	-26.000	-26.000
Mutaties Programma Toerisme & Economie			
Toeristenbelasting	-108.000	-113.000	-118.000
Mutaties Programma Bestuur & Samenleving			
Legesafdrachten en Leges Centrale Balie	38.000	20.000	-2.000
Leges omgevingsvergunningen	70.000	0	0
Act! Interventieteam	-26.000	-26.000	0
Opvang van Flexibele doelgroep (Asielzoekers, Vluchtelingen)	100.000	0	-50.000
Mutaties taakveld Financiering en overige effecten			
Gemeentefonds (effect Septembercirculaire)	177.000	191.000	179.000
Stelpost prijsstijgingen	175.000	104.000	120.000
Vervallen stelpost (Suisse)	150.000	150.000	150.000
Overhead	-63.000	-63.000	-63.000
Salarissen	-99.000	-143.000	-28.000
Kapitaallasten	198.000	26.000	138.000
Diverse overige voor- en nadelige effecten:	-20.000	-16.000	-29.000
Totaal mutaties bestaand beleid	**198.000**	**-422.000**	**-102.000**

De belangrijkste mutaties in het bestaande beleid zijn:

Jeugd en Jongeren → nadeel € 100.000
De kosten voor de inzet van jeugdhulp, jeugdzorg en crisiszorg laten meerkosten van € 100.000 zien ten opzichte van de huidige begroting. De enige reden voor de toename van de geraamde budgetten wordt verklaard vanuit de wettelijke verplichting om reële tarieven voor de zorg te betalen (OVA of de Overheidsbijdrage in Arbeidskostenontwikkeling) waardoor een nadeel van € 100.000 ontstaat.

Fraiche. Met ingang van de begroting 2028 is naast het reeds door de raad goedgekeurde investeringskrediet van Fraiche nu ook het exploitatiebudget verhoogd met € 51.000.

Onderwijsachterstand → nadeel € 52.000
De reden voor dit nadeel is de onzekerheid over de specifieke subsidie van het onderwijsachterstandsbeleid. Vanwege deze onzekerheid is rekening gehouden met een voorzichtige raming van de baten waardoor deze achterblijven bij de lasten. Dit leidt tot een nadelige bijstelling van € 52.000.

Inkomenszorg → nadeel € 83.000
Dit nadeel ontstaat met name door:
Gesubsidieerde arbeid. De subsidiebijdrage aan WOZL is gebaseerd op een actuele opgave van WOZL over het aantal arbeidsjaren en de rijksbijdrage per arbeidsjaar. Dit leidt tot een nadeel van € 43.000.
Minimabeleid. De uitgaven voor het minimabeleid nemen toe met € 30.000. Deze bijstelling is verwerkt conform de begroting van SZMH, waarin voor de kosten op de uitkeringsdossiers een stijging van 6,61% is geraamd.
Kwijtscheldingen. De kwijtscheldingen BSGW vanwege de afvalstoffenheffing nemen toe met € 10.000. Dit bedrag is gebaseerd op de voorlopige realisatie over 2026, waarin de kosten hoger uitvielen dan geraamd. Deze hogere uitgaven zijn structureel verwerkt in de meerjarenbegroting.

Wmo → nadeel € 157.000
Huishoudelijke hulp. Dit blijft het grootste aandachtspunt. De kosten stijgen sterker dan voorzien door toenemende vraag, afname van wachtlijsten door nieuwe aanbieders en de effecten van vergrijzing. Hiervoor is in de Voorjaarsnota 2026 reeds een bijstelling van € 150.000 (nadeel) verwerkt, in de begroting wordt dit meerjarig doorgetrokken. Tegelijkertijd nemen de inkomsten uit eigen bijdragen toe, hetgeen leidt tot een structurele aanvullende opbrengst van € 13.000 (voordeel).
Begeleiding. Ook bij begeleiding zien we een aanhoudende stijging van de kosten als gevolg van een toenemende zorgzwaarte van inwoners. Dit is vertaald in een structurele meerjarige verhoging van € 20.000.
Hulpmiddelen. Bij hulpmiddelen is sprake van een structurele kostenstijging door indexeringen en een lichte groei van de vraag. Hiervoor is een meerjarige bijstelling van € 20.000 opgenomen.
Woonvoorzieningen. Deze laten al meerdere jaren een onderschrijding zien. Op basis van de realisatiecijfers lijkt een structurele voordelige bijstelling van € 20.000 reëel.

Inburgering → voordeel € 13.000
Op basis van de laatste beschikking van het rijk voor subsidiëring van inburgering nemen de baten toe met € 13.000.

Gezondheidszorg → voordeel € 30.000
Dit voordeel ontstaat doordat de kosten van personele inzet tijdelijk kunnen worden gedekt door de specifieke subsidie van het Aanvullend Zorg en Welzijnsakkoord (AZWA). Deze subsidie heeft als doel dat de zorg toegankelijk en betaalbaar blijft. Door het vervallen van de subsidieregeling vervalt in 2029 ook dit voordeel.

Cultureel verenigingsleven → nadeel € 53.000
Dit betreft het wegvallen van de (huur)baten voor businesscase Suisse, Auw Sjoel en Beemderlaan (nadeel van € 38.000). Daarnaast is er bij dezelfde locaties een klein voordeel van € 6.000 voor onderhoud, schoonmaak etc. Daarentegen stijgen voor BMA Vijlen en BMA Lemiers de kosten van onderhoud en schoonmaak met € 18.000 vanwege de daar geplande werkzaamheden.

Sport en bewegen → nadeel € 35.000
De raming is gebaseerd op de kosten die voortvloeien uit het huidige dienstverleningscontract voor beweegbeleid dat loopt tot medio 2029. Het nadeel ontstaat doordat het onzeker is of de subsidie voor het beweegbeleid wederom wordt ontvangen. Vanwege deze onzekerheid zijn de baten voorzichtig geraamd.

Omgevingswet → nadeel € 62.000
Aanbesteding omgevingsplan. Door de aanbesteding van het omgevingsplan volgt een jaarlijkse stijging van de kosten met
€ 62.000.

Milieu → nadeel € 22.000
De begroting van de gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst is aangepast waardoor de kosten toenemen en een nadeel van € 22.000 is geraamd.

Afvalverwijdering → voordeel € 168.000
In het beleidsveld afvalverwijdering bedraagt het voordeel in de baten en lasten € 168.000. Met dit overschot worden de kosten van de personele begroting, de kapitaallasten investeringen en de overige beleidsvelden gedekt (overhead, kwijtschelding, BTW). Per saldo zijn de heffingen daardoor kostendekkend (kostenneutraal) zoals opgenomen in de tarieven die nader zijn gespecificeerd in de paragraaf lokale heffingen.

Riolering en pompgemalen → voordeel € 52.000
In het beleidsveld riolen en pompgemalen bedraagt het voordeel in de baten en lasten € 52.000. Met dit overschot worden de kosten van de personele begroting, de kapitaallasten investeringen en de overige beleidsvelden gedekt (overhead, kwijtschelding, BTW). Per saldo zijn de heffingen daardoor kostendekkend (kostenneutraal) zoals opgenomen in de tarieven die nader zijn gespecificeerd in de paragraaf lokale heffingen.
De kostenstijging voor de tarieven is beperkt doordat elk jaar wordt bezien of de investeringskredieten daadwerkelijk tot uitvoering komen in de begrotingsjaren. In de begroting 2027 is daar ook rekening mee gehouden.

Infrastructuur → nadeel € 43.000
Vanwege gestegen olieprijzen die doorwerken in de prijs van asfalt zijn de budgetten van groot onderhoud wegen met € 43.000 verhoogd.

Verkeer → nadeel € 24.000
De begroting van dit budget is verhoogd voor de bijdrage van de gemeente Vaals aan het jaarplan en kennis- en uitvoeringsorganisatie "Zuid Limburg Bereikbaar". De kosten hiervoor bedragen jaarlijks € 11.000. Daarnaast is een toename begroot van de kosten voor bebording en wegmarkeringen als gevolg van de meerjarenplanning reconstructies en onderhoud van de wegen (nadeel € 13.000).

Parkeren openbare weg → nadeel € 26.000
De toename van het thuisladen van de elektrische voertuigen, in plaats van het laden aan de laadpalen langs de openbare weg, is de verklaring van deze bijstelling. De omzet van de laadpalen wordt met € 26.000 bijgesteld.

Toeristenbelasting → nadeel € 108.000
De opbrengsten zijn op basis van de laatste prognose van BsGW bijgewerkt en laten een nadeel zien door minder overnachtingen. Het geringere aantal overnachtingen kan mogelijk worden verklaard door het verhoogde btw-tarief op overnachtingen.

Legesafdrachten en Leges Centrale Balie → voordeel € 38.000
Legesafdrachten Rijk en Leges Centrale Balie en zijn gebaseerd op een meerjarige prognose van het verwachte aantal te vervangen reisdocumenten en rijbewijzen. Wijzigingen in deze aantallen leiden enerzijds tot hogere en daarna lagere legesopbrengsten en anderzijds tot een overeenkomstige aanpassing van de afdrachten aan het Rijk. De verschillen per jaar zijn het gevolg van schommelingen in de vervangingsopgave en hebben daarmee een incidenteel karakter.

Leges omgevingsvergunningen → voordeel € 70.000
De realisatie van het bouwplan Heuvel leidt in 2027 tot het verstrekken van omgevingsvergunningen en daarmee tot een legesopbrengst van € 70.000.

Act! Interventieteam → nadeel € 26.000
Tot nu toe werden de middelen voor het ACT! Interventieteam door het RIEC bekostigd. Vanaf 2027 neemt het RIEC de kosten hiervoor niet meer voor zijn rekening. Met een aantal Heuvellandgemeenten is gekozen voor continuering van het ACT! Interventieteam voor de jaren 2027 en 2028. De additionele lasten voor Vaals zijn op jaarbasis € 26.000.

Opvang van Flexibele doelgroep (Asielzoekers, Vluchtelingen) → voordeel € 100.000
De subsidieregeling voor opvang van Oekraïners is verbreed naar een regeling met een flexibele doelgroep. Deze subsidie biedt in 2027 een dekking voor de indirecte kosten met een geraamd voordeel van € 100.000 ten opzichte van de huidige begroting. De daarna volgende subsidieregeling is nog onzeker en daarom voorzichtig begroot.

Gemeentefonds (effect Septembercirculaire) → voordeel € 177.000
Naar aanleiding van de uitkomsten van de septembercirculaire zijn de netto-inkomsten van alle begrotingsjaren verhoogd.

Stelpost prijsstijgingen → voordeel € 175.000.
De stelpost wordt aangewend ter dekking van de prijsstijgingen. De omvang van de stelpost wordt gebaseerd op de indexpercentages conform de septembercirculaire van het gemeentefonds. Het voordeel is ontstaan door aanpassingen van de percentages.

Vervallen stelpost (Suisse) → voordeel € 150.000
In de kadernota van de begroting 2026 is een stelpost voor Suisse begroot van € 150.000. Deze is vervallen door de herprioritering in de besluitvorming rondom deze locatie. De middelen zijn ingezet voor de huurbepalingen, materiële budgetten en kapitaallasten van de andere locaties die met deze businesscase zijn verbonden (Fraiche, Suisse, Beemderlaan en Auw Sjoël). Zie hiervoor de verklaring bij Cultureel verenigingsleven en Fraiche. Vanaf 2028 is daarnaast sprake van kapitaallasten bij Fraiche in plaats van Suisse (per saldo een nadeel van € 9.000 dat tot uitdrukking komt in de post kapitaallasten). De stelpost is feitelijk verschoven naar de budgetten van de genoemde locaties.

Overhead → nadeel € 63.000
Verhoging van lasten met € 63.000 hoofdzakelijk in verband met het ingaan van de Nederlandse Cyberbeveiligingswet (C.b.w.), die op 15 augustus 2026 in werking is getreden. De wet is bedoeld om de digitale weerbaarheid van organisaties, waaronder gemeenten, te versterken. Deze wet stelt nieuwe verplichtingen in voor organisaties op het gebied van cyberbeveiliging, waaronder een zorgplicht en meldplicht voor incidenten. Met name het aanschaffen en implementeren van de software als gevolg van deze wet leiden tot deze aanvullende kosten.

Salarissen → nadeel € 99.000
In 2027 bedraagt het begrote nadeel op de salariskosten € 99.000. Dit saldo wordt enerzijds veroorzaakt door een voordeel van € 36.000 op de inhuurkosten, doordat nagenoeg alle vacatures zijn ingevuld en daardoor minder externe inhuur benodigd is. Anderzijds ontstaat een nadeel van € 135.000 op de salariskosten. Dit nadeel hangt samen met de hogere inschaling van een aantal functies op basis van de uitgevoerde functiewaarderingen.

Kapitaallasten → voordeel € 198.000
Dit voordeel ontstaat door een actualisatie van de planning van de investeringen. De data waarop de investeringen worden uitgevoerd, zijn realistisch ingeschat waardoor de kapitaallasten later ontstaan. Dit leidt tot het voordeel van € 198.000 in 2027.

4.3 Beleidsvoorstellen/ kadernota
Met het aantreden van de nieuwe coalitie en het bekrachtigen van het coalitieakkoord zijn nieuwe ambities opgenomen in de kadernota voor de begroting 2027. Vervolgens heeft de gemeenteraad deze ambities geprioriteerd. In de voorliggende begroting zijn niet alle geprioriteerde ambities al concreet opgenomen. Dat is een bewuste keuze. Nog niet alle ambities waren zodanig concreet dat een financiële vertaling in de voorliggende begroting mogelijk is. Voor een aantal ambities zal 2027 gebruikt worden om die verder uit te werken en te betrekken bij het opstellen van de begroting 2028 of eerder, voor zover mogelijk, via raadsvoorstellen. Een greep uit deze ambities: meedoen en arbeid, leegstandsmonitor, meer toegankelijke en vindbare website en monumentenbeleid.

In de voorliggende begroting zijn de niet-vrijblijvende prioriteiten uit de kadernota integraal opgenomen. Ook een aantal ambities dat al voldoende concreet is, is opgenomen: de aanpak verkeersdruk buitengebied, een impuls aan het evenementenbeleid en citybranding.

Tot slot zijn er ook al ambities in uitvoering; het actief grondbeleid krijgt momenteel vorm op basis van een afwegingskader en daaruit voortvloeiende prioriteitenlijst. De nagestreefde versterking van de democratische legitimatie is geland in de onlangs gepresenteerde participatieverordening. Kortom, het College is van mening dat met deze begroting en de wijze waarop met de prioriteiten uit de kadernota om wordt gegaan, getuigd van een realistisch en haalbaar programma voor 2027. Met een evenwicht tussen ambitieniveau, financiële middelen en organisatorische slagkracht.

Schematisch kan het nieuwe beleid als volgt worden weergegeven:

Omschrijving	2027	2028	2029	2030
Niet vrijblijvende prioriteiten				
Woonprogramma - structurele uitbreiding 1 FTE *	115.000	115.000	115.000	115.000
Huisvestingsverordening	0	0	0	0
Strategisch afsprakenkader Krijtland Wonen	PM	PM	PM	PM
Openbare Ruimte Vallisveld	0	0	0	0
Openbare ruimte Heuvel	0	0	0	0
Monitor onderwijsbeleid	0	0	0	0
Knelpunten in de capaciteit (Toezichthouder wonen en leegstand 0,5FTE; Adviseur GEO-informatie/Omgevingswet 1 FTE; Gegevensbeheerder basisregistraties 1 FTE; Doelgroepenbeheer 0,5FTE (voor 2 jaar) *	297.000	297.000	243.000	243.000
Beheersbaarheid Sociaal Domein	0	PM	PM	PM
Subtotaal Niet-vrijblijvende prioriteiten	412.000	412.000	412.000	412.000
Overige prioriteiten (top 10)				
Aanpak verkeersdruk	80.000	PM	PM	PM
Meedoen en arbeid *	PM	PM	PM	PM
Investeren in leegstandsmonitor	PM	PM	PM	PM
Betere toegankelijkheid en vindbaarheid gemeentelijke website	PM	PM	PM	PM
Actief grondbeleid	PM	PM	PM	PM
Nieuw evenementenbeleid *	50.000	PM	PM	PM
Versterking democratische legitimatie	PM	PM	PM	PM
Actief monumentenbeleid *	PM	PM	PM	PM
Impuls Citybranding *	50.000	50.000	50.000	50.000
Zorg en Aandacht voor Mantelzorgers	PM	PM	PM	PM
Subtotaal Overige prioriteiten	180.000	50.000	50.000	50.000
Totaal behandeling Kadernota	592.000	462.000	408.000	408.000

Tijdens het begrotingsproces zijn enkele bedragen aangepast. Deze zijn in de omschrijving gekenmerkt met " * "
In de tabel is bij de prioriteiten die geen invloed hebben op de raming van baten en lasten " 0 " ingevuld.

4.4 Dekkingsplan

Met het dekkingsplan kunnen de begrotingssaldi worden gewijzigd, zodat na inbreng van het nieuwe beleid een sluitende begroting kan ontstaan.

	Dekkingsplan begroting 2027	2027	2028	2029	2030
1	OZB-verhoging 2027 eenmalig additioneel	144.000	144.000	144.000	144.000
2	Indexatie over deze OZB-verhoging	-	7.000	13.000	20.000
3	Reserve Masterplan niet aanvullen	50.000	50.000	50.000	50.000
4	Forensenbelasting verhoging	41.000	41.000	41.000	41.000
5	Verlagen innovatiebudget sociaal domein	10.000	10.000	10.000	10.000
6	Verlagen budget binden & belonen	50.000	50.000	50.000	50.000
7	Verlagen budget zoek de noden	25.000	25.000	25.000	25.000
8	Verlagen budget externe representatie	5.000	5.000	5.000	5.000
	Dekkingsplan begroting 2027	**325.000**	**332.000**	**338.000**	**345.000**

1 OZB-verhoging 2027 eenmalig additioneel
Naast de bestaande ambities werken we vanuit nieuwe ambities aan een betere toekomst voor de gemeente. Met de agenda brede leefbaarheid als kompas willen we investeren in - en voor de gemeente.

Dit vraagt financiële ruimte en met deze eenmalige additionele verhoging van de OZB creëren we enige (financiële) ruimte.

2 Indexatie over deze OZB-verhoging
De eenmalige aanpassing van de OZB-opbrengst heeft tevens een doorwerking naar de vervolgjaren, aangezien de jaarlijkse indexering plaatsvindt op basis van het verhoogde opbrengstniveau.

3 Reserve Masterplan niet aanvullen
Degeneratiekosten zijn lasten die samenhangen met het herstel van wegen als gevolg van werkzaamheden door nutsbedrijven. Nutsbedrijven betalen daarvoor een bedrag aan de gemeente. Dat bedrag is vaak hoger dan de werkelijk gemaakte kosten. In het verleden werd het overschot toegevoegd aan de reserve Masterplan.

4 Forensenbelasting verhogen
In het dekkingsplan is rekening gehouden met een verhoging van de opbrengst uit de forensenbelasting door aanpassing van de tarieven vanaf 2027.

5 Verlagen innovatiebudget sociaal domein
Het innovatiebudget is bedoeld om snel in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen. Met blik op ervaringen elders wordt een deel van het budget ingezet om deel te nemen aan regionale innovaties. Gelet op de uitgaven in de afgelopen jaren is het verantwoord het budget structureel met € 10.000 te verlagen.

6 Verlagen budget binden & belonen
Het beleid Binding en Beloning is opgesteld om de aantrekkelijkheid van de gemeente Vaals als werkgever te vergroten, zowel gericht op het aantrekken van nieuwe medewerkers als het vasthouden van huidige medewerkers. In de begroting 2026 is het beschikbare budget incidenteel teruggebracht naar € 200.000. Uit evaluatie is gebleken dat dit budget toereikend is voor het realiseren van de beoogde doelstellingen. Daarom wordt deze verlaging vanaf de begroting 2027 structureel voortgezet.

7 Verlagen budget zoek de noden
Het budget 'Zoek de Noden' is bedoeld voor situaties waarin aanvullende ondersteuning nodig is naast de bestaande regelingen. Uit de gerealiseerde uitgaven in de afgelopen jaren blijkt dat het budget 'Zoek de Noden' niet volledig wordt benut. Daarom is een structurele af-raming van € 25.000 verantwoord.

8 Verlagen budget externe representatie
Het budget voor externe representatie wordt structureel met € 5.000 verlaagd. Hierbij wordt uitgegaan van een bescheiden versobering van representatieve activiteiten, zoals ontvangsten en bijeenkomsten, zonder afbreuk te doen aan het beoogde doel.

4.5 Investeringen
Voor de investeringen als gevolg van de kadernota in het navolgende overzicht, wordt bij het aannemen van de begroting een krediet ingesteld. De lasten van de investeringen nieuwe beleid maken onderdeel uit van de Tabel kadernota.

In de kadernota 2027 worden de volgende nieuwe investeringskredieten voorgesteld:

Investeringen kadernota	Jaar investering	Investering	Termijn afschrijving	Kapitaallasten			
				2027	2028	2029	2030
Openbare Ruimte Vallisveld	2027	500.000	20		25.000	25.000	25.000
Openbare Ruimte Heuvel	2027	400.000	20		20.000	20.000	20.000
Totaal		900.000			45.000	45.000	45.000

Aan de raad wordt voorgesteld om deze kredieten te voteren en voor de dekking voor elk van de kredieten een kapitaallastenreserve in te stellen. De jaarlijkse kapitaallasten worden daarmee gedekt uit de reserve kapitaallasten.

4.6 Begrotingsresultaat vóór en ná reserveringen
Onderstaande tabel geeft inzicht in het begrotingssaldo 2027 vóór en na reserveringen.

Analyse begrotingsresultaat vóór en na reserveringen			
Programma's zonder reserveringen	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027
Zorg & Voorzieningen	-22.165.976	6.062.541	-16.103.435
Wonen en Leefbaarheid	-1.297.578	9.900	-1.287.678
Mobiliteit & Leefomgeving	-9.275.369	6.553.452	-2.721.917
Toerisme & Economie	-679.152	2.007.854	1.328.702
Bestuur & Samenleving	-6.550.798	1.198.821	-5.351.977
Subtotaal programma's	**-39.968.873**	**15.832.568**	**-24.136.305**
Financiering/ Algemene dekkingsmiddelen	-2.334.346	32.677.154	30.342.808
Overhead	-5.657.059	79.500	-5.577.559
Begrotingssaldo 2027 vóór reserveringen	**-47.960.278**	**48.589.222**	**628.945**
Reserveringen per programma	Toevoegingen t.l.v. exploitatie	Onttrekkingen t.g.v. exploitatie	
Programma Wonen & Leefbaarheid			
Zorgwoningen Vallisveld		75.000	
Aanleg kleine landschappelijke elementen		8.000	
Vorming kapitaallastenreserve voor investeringen Openbare Ruimte Vallisveld	-500.000		
Vorming kapitaallastenreserve voor investeringen Openbare Ruimte Heuvel	-400.000		
Programma Toerisme & Economie			
Reguliere toevoeging aan de Algemene reserve (vervallen vanwege dekkingsplan 4.4 sub 9 voor 2027.	-250.000		
Onttrekking Ontwikkelfonds t.g.v. Kapitaallastenreserve investeringen Vallisveld*		500.000	
Onttrekking Ontwikkelfonds t.g.v. Kapitaallastenreserve investeringen Heuvel*		400.000	
Totaal reserveringen	**-1.150.000**	**983.000**	**-167.000**
Begrotingssaldo 2027 na reservering	**-49.110.278**	**49.572.222**	**461.945**

* Deze reserve zal pas worden ingesteld nadat de raad met de vaststelling van deze begroting een besluit heeft genomen over de investeringskredieten zoals vermeld onder 4.5 met de bijbehorende dekking uit deze reserves. Deze kapitaallastenreserves zijn daarom nog niet meegenomen in de staat van reserves en voorzieningen.

Na de reserveringen wijzigt het begrotingssaldo van € 628.945 (positief) naar een begrotingssaldo van € 461.945 (positief). Het verloop van de reserves is weergegeven onder 4.7.

4.7 Reserves en voorzieningen
Naast de uitgaven en ontvangsten, die via de lopende begroting (de zogenaamde exploitatiebegroting) worden verantwoord, beschikken we ook over reserves en voorzieningen. De reserves worden beheerd en bestemd door de gemeenteraad. Alle mutaties in reserves behoeven dan ook goedkeuring van de raad. De reserves bestaan uit de algemene reserve en bestemmingsreserves. De algemene reserve dient als buffer – weerstandsvermogen - om onvoorziene incidentele tegenvallers op te vangen. De bestemmingsreserves daarentegen hebben van de Raad een bestemming gekregen om voor een bepaald doel ingezet te worden. Welke bestemmingsreserves we op dit moment kennen is zichtbaar gemaakt in de bij de begroting behorende staat van reserves en voorzieningen.

Het verloop van de reserves en voorzieningen in 2027 blijkt uit het onderstaande overzicht. De mutaties uit onderstaand overzicht die via de exploitatie lopen zijn reeds toegelicht in het vorige onderdeel 4.6. Kortheidshalve wordt hiernaar verwezen.

Verwachte mutaties reserves/ voorzieningen 2027	Beginsaldo	Toevoegingen	Onttrekkingen	Eindsaldo
Algemene reserve	**6.062.178**			**6.312.178**
Toevoeging aan algemene reserve t.l.v. exploitatie		250.000		
Inzet van algemene reserve t.g.v. exploitatie				
Bestemmingsreserves	5.534.919		-83.000	5.451.919
Voorzieningen	6.703.529			5.389.633
Toevoeging voorziening onderhoud gebouwen en wegeninfrastructuur		786.700		
Onttrekking voorziening onderhoud gebouwen en wegeninfrastructuur			-2.100.595	
Totale omvang reserves/ voorzieningen	**18.300.626**	**1.036.700**	**-2.183.595**	**17.153.730**

Onderstaand overzicht toont de totale ontwikkeling in de reserves en voorzieningen tot eind 2030.

Verloop 2027 – 2030	Begin 2027	Eind 2027	Eind 2028	Eind 2029	Eind 2030
Algemene reserve	6.062.178	6.312.178	6.562.178	6.812.178	7.062.178
Bestemmingsreserves	5.534.919	5.451.919	5.368.919	5.610.919	5.660.919
Totaal reserves	**11.597.097**	**11.764.097**	**11.931.097**	**12.423.097**	**12.723.097**
Totaal voorzieningen	**6.703.529**	**5.389.633**	**4.827.741**	**4.865.059**	**4.787.017**
Totaal reserves/ voorzieningen	**18.300.626**	**17.153.730**	**16.758.838**	**17.288.156**	**17.510.113**

De volledige reserves- en voorzieningenportefeuille daalt van begin 2027 naar eind 2030 met € 790.514.
De daling betreft met name:

- Inzet van de reserve ontwikkelfonds t.b.v. incidentele lasten zorgwoningen Vallisveld (van jaarlijks € 75.000 voor de jaren 2027 en 2028). Tezamen € 150.000.
- Inzet van de reserve buitenfonds t.b.v. het project aanleg kleine landschappelijke elementen (€ 24.000).
- Inzet van de reserve exploitatie TGO ad € 200.000 t.b.v. opvangen lasten tweede helft 2030 met inkomsten uit tweede helft 2025.
- Inzet van de voorziening achterstand groot onderhoud wegen van € 1.093.600 in 2027. Deze onttrekking is nodig om de achterstandsmaatregelen groot onderhoud (categorie D) conform het vastgestelde beheersplan wegen uit te voeren en in 2027 af te ronden (RB 10.06.2024).
- Inzet van de voorziening regulier groot onderhoud wegen voor in totaal € 1.658.263 over de jaren 2027: € 373.749; 2028: € 400.200; 2029: € 450.548; 2030: € 433.765. Deze onttrekkingen zijn nodig om de reguliere maatregelen groot onderhoud (categorie C) conform het vastgestelde beheersplan wegen uit te voeren en af te ronden (RB10.06.2024).
- Inzet voorziening groot onderhoud gebouwen o.b.v. vastgesteld meerjarig onderhoudsplan voor in totaal € 1.697.589 over de jaren 2027: € 538.246; 2028: 590.531; 2029: 213.834; 2030: 354.978.
- Inzet voorziening egalisatie rioolheffing met € 274.000 in 2028.
- Inzet voorziening egalisatie afvalstofheffing voor in totaal € 349.000 over de jaren 2027: € 95.000; 2028: € 93.000; 2029: € 85.000; 2030: € 76.000.

Daarnaast is sprake van toevoegingen aan reserves en voorzieningen:

- Toevoeging algemene reserve ad € 1.000.000 (2027-2030: € 250.000 per jaar).
- Toevoeging reserve strategisch ontwikkelfonds ad € 500.000 (2029-2030: € 250.000 per jaar)
- Toevoeging voorziening onderhoud gebouwen o.b.v. vastgesteld meerjarig onderhoudsplan ad € 1.853.139).
- Toevoeging voorziening wegeninfrastructuur o.b.v. meerjarig onderhoudsplan ad € 1.302.800(€ 325.700 per jaar).

In de meerjarenraming wordt voor alle jaren een begrotingsoverschot verwacht. Conform bestaand beleid wordt jaarlijks € 250.000 in de algemene reserve gestort voor de jaren 2027-2030.

Tegelijkertijd willen wij benadrukken dat dit onder druk komt te staan bij aanvullende ambities die nu nog niet begroot zijn, gekoppeld aan gelijkblijvende inkomsten. Die aanvullende ambities kunnen zich overigens ook manifesteren in (kwaliteits-) aanpassing van bestaande, wel begrote producten en/of ontwikkelingen bij gemeenschappelijke regelingen of Rijksbeleid.

De structurele toevoeging aan de reserve ontwikkelfonds (jaarlijks € 250.000) wordt vanaf het jaar 2029 weer toegepast. Met de vaststelling van de jaarrekening 2023 werd besloten om eenmalig € 1 miljoen uit het jaarresultaat 2023 aan de reserve ontwikkelfonds toe te voegen in plaats van de jaarlijkse storting voor de jaren 2025-2028.

Voor wat betreft het beleid (doelstelling, omvang, e.d.) van de te onderscheiden reserves en voorzieningen wordt in dit verband kortheidshalve verwezen naar de meest recente nota Reserves & Voorzieningen 2026. Eind 2025 is de geactualiseerde nota reserves en voorzieningen vastgesteld in de raadsvergadering van december 2025 (conform de financiële verordening wordt deze nota elke 4 jaar geactualiseerd).

4.8 PM-Posten

De vorige paragrafen geven een goed inzicht in de financiële positie van de gemeente. Er is meerjarig sprake van een sluitende begroting, waarin de meest recente gegevens rondom de meerkosten van het bestaande en nieuwe beleid zijn meegenomen. Ook is een inzicht gegeven in de stand van zaken van de diverse reserves en voorzieningen. Een conclusie omtrent het realiteitsgehalte van deze begroting is echter pas volledig te maken nadat ook inzichtelijk wordt gemaakt welke "PM-posten" aanwezig zijn. Hieronder verstaan we de posten in welke (nog) niet concreet in een geldbedrag zijn uitgedrukt. De reden hiervoor is tweeledig:
- de (exacte) financiële impact op het moment van opstellen van de begroting is nog niet in te schatten;
- de kans bestaat dat bij deze posten uitgaven volgen die nog zodanig onzeker zijn dat, het opnemen van een ramingsbedrag in de begroting een irreële druk legt op de financiële middelen.

Onderstaande tabel is een overzicht van PM posten zonder een verdere uitwerking daarvan. De belangrijkste PM-posten die in deze begroting zijn opgenomen (dus niet concreet zijn geraamd) blijken uit onderstaand overzicht, waarbij een indeling in categorieën van mogelijke financiële omvang wordt aangegeven (voor zover dat mogelijk is).

In de begroting opgenomen PM-posten	Te verwachten vanaf
Kleine financiële impact < € 25.000	
Een regelmatige jaarlijkse cyclus in het onderhoud is in het beheersplan kunstwerken van 2024 niet gedefinieerd. In dit plan zijn enkele investeringen geraamd die inmiddels zijn uitgevoerd (voorbeeld loopbruggen) terwijl een ander deel van het plan nog uitgevoerd moet worden. Het reguliere onderhoud aan bruggen/ kunstwerken en graffitiverwijdering is echter PM geraamd omdat de omvang daarvan niet te bepalen is. Reparaties gebeuren op basis van visueel inspecteren en controleren. De afgelopen jaren schommelden de werkelijke uitgaven op dit onderdeel tussen de € 0 en € 7.000.	Structureel
Gemeenten zijn op grond van art. 21 van de Wet Lijkbezorging verantwoordelijk voor de lijkbezorging van overledenen, indien niemand anders (nabestaanden) daarin voorziet. Of dit voorkomt, in welke mate en de daarmee gemoeide kosten, is vooraf niet te voorspellen. Vandaar dat deze post als PM-post staat geraamd.	Structureel
Financiële impact tussen € 25.000 en € 100.000	
Door het investeren in kapitaalgoederen kunnen additionele kosten ontstaan. Een investering kan na ingebruikname leiden tot een aanpassing van de lopende service- en dienstverleningscontracten. Vanwege de uitvoering van de meerjarige investeringsplanning openbare ruimte kan in de komende jaren sprake zijn van aanvullende kosten die, omdat deze servicekosten nu niet exact te bepalen zijn, nog niet zijn opgenomen in de begroting. Deze lasten van de vervangingsinvesteringen zullen worden begroot en meegenomen in de beheersplannen openbare ruimte (2028 en verder). Indien uit de voorbereidingsfase/ kredieten blijkt dat bijvoorbeeld sprake is van nieuwe systemen of inrichtingen waarvoor direct aanvullend beheer of dienstverlening nodig is, zullen de benodigde lasten samen met de desbetreffende kredietaanvragen worden begroot.	2028 en verder
De volgende speerpunten zijn in dit overzicht conform kadernota (zie 4.3) opgenomen als PM posten: Strategisch afsprakenkader Krijtland wonen, Meedoen en Arbeid, Investeren in de leegstandsmonitor, Betere toegankelijkheid en vindbaarheid, Actief grondbeleid, Versterking democratische legitimatie, Actief monumentenbeleid en Zorg- en aandacht voor Mantelzorgers. Zodra van toepassing te ramen voor 2027 en verder.	2027

De volgende speerpunten zijn in dit overzicht conform kadernota (zie 4.3) opgenomen als PM posten: Beheersbaarheid Sociaal Domein, Aanpak verkeersdruk en nieuw evenementenbeleid. Zodra van toepassing te ramen voor	2028
Grote financiële impact > € 100.000	
N.v.t.	

Deel 5

Verplichte paragrafen

Paragraaf Bedrijfsvoering

Deel 1 - Kaders

1.1 Inhoud paragraaf

De bedrijfsvoering betreft het hele spectrum van taken die nodig zijn om de gemeentelijke dienstverlening en het extern opereren mogelijk te maken. Hieronder vallen de onderdelen management & organisatie, planning & control, personeelszaken, informatisering & automatisering en huisvesting.

1.2 Beleidskaders

Beleidskaders BEDRIJFSVOERING

Lopend beleid

De zelfstandige gemeente Vaals levert vanuit nabijheid bij de burger en diens omgeving een substantiële meerwaarde aan de kwaliteit van leven. Dat doet de gemeente door vanuit de kennis van en aandacht voor de context, het specifieke van de situatie, te handelen.

De manier waarop gemeentebestuur en organisatie hieraan invulling geven wordt bepaald door van buitenaf naar processen te kijken en zich voortdurend af te vragen wat een inwoner nodig heeft en van de gemeente mag verwachten. De context bepaalt of en zo ja welke interventies (via de gemeente) gewenst zijn en wat een inwoner nodig heeft. Hierbij kan (lokaal) maatwerk leidend zijn.

In principe zijn er twee manieren van organiseren, die passen bij de aard van de processen:

- systeemgedreven: van binnen naar buiten, managen van processen, procedures en regels, vooral bij standaardproducten, per definitie geen maatwerk gewenst
- contextgedreven: van buiten naar binnen, minder regels, vooral kaders, creativiteit faciliteren, per definitie maatwerk gewenst.

Een zelfstandig Vaals, dat in staat is om meerwaarde te leveren aan de kwaliteit van leven, moet de kwaliteiten in bestuur en organisatie hebben, om de burgers de voordelen van de kleinschaligheid te laten voelen. Dat betekent ook dat we keuzes moeten maken, ons concentreren op zaken die er toe doen en geen onnodige energie verspillen en risico's lopen op zaken die anderen beter kunnen. Vanuit onze **bedrijfsvoeringfilosofie** vullen we dit als volgt in:

Diensten en processen, waarbij de context van groot belang is, vormen de 'corebusiness' van de gemeente Vaals en blijven per definitie lokaal.

De gemeente kan dit, vanuit kleinschaligheid/nabijheid bij de inwoner, beter dan elke andere instantie. Voor deze processen profiteren we van het schaalniveau Vaals. Op deze processen maakt de gemeente het verschil en levert de kwaliteit, die vooral wordt ingegeven door het verrichten van de juiste ondersteuning vanuit de kennis van en aandacht voor de situatie en de omgeving van de inwoner.

Naarmate de processen steeds minder context- en vooral systeemgedreven zijn, wordt de samenwerking met andere overheden ofwel de zoektocht naar schaalvergroting, op afstand plaatsen en uitbesteden, groter. In deze processen spelen factoren als vakdeskundigheid en efficiency een grote rol.

De organisatie-inrichting en de daarbij geldende uitgangspunten rondom verantwoordelijkheden en dergelijke zijn geregeld in de **Organisatieverordening** Gemeente Vaals.

De verantwoordelijkheden, bevoegdheden, mandaten en dergelijke zijn vastgelegd in het **Mandaatbesluit** Gemeente Vaals 2024. De specifieke verantwoordelijkheden en bevoegdheden van budgethouders en budgetbeheerders zijn vastgelegd in de **Budgetregeling** Gemeente Vaals.

Het gemeentelijk **personeelsbeleid** is vastgelegd in de cao Gemeenten en het Personeelshandboek gemeente Vaals. De gemeentelijke zorgtaken op het gebied van de Arbowetgeving zijn vastgelegd in de Arbowet en in onze nota Arbobeleid en getoetst met de Risico Inventarisatie- en Evaluatie van 2024.

In 2013 heeft de Raad de **I&A visie** vastgesteld. Het uitgangspunt van deze visie, gebaseerd op door de Raad vastgestelde kaders, is dat de gemeente Vaals haar burgers centraal stelt: de dynamiek in de huidige samenleving vraagt dat wij op elke vraag, op elk door de burger gewenst moment via elk kanaal een antwoord hebben. Het uitgangspunt van deze visie is nog steeds actueel. Vanuit dit uitgangspunt wordt onze (digitale) dienstverlening doorontwikkeld.

Het beleid inzake communicatie en voorlichting is vastgelegd in het **Communicatieplan.** Actualisatie van het plan heeft in 2025 plaatsgevonden. Het communicatieplan beschrijft hoe de gemeente haar communicatie

professionaliseert: van het versterken van het imago en het gebruik van begrijpelijke taal, tot het vergroten van communicatiebewustzijn binnen de organisatie. Deze combinatie bepaalt de koers voor de langere termijn: een communicatiestrategie die inspeelt op maatschappelijke en technologische ontwikkelingen, maar die altijd geworteld blijft in de kernwaarden van Vaals – verbinding, authenticiteit, rust, kwaliteit, inclusiviteit en grenzeloosheid.

De huisvesting van de gemeentelijke organisatie en diensten is gebaseerd op het **Huisvestingsplan 2011**. Dit huisvestingsplan is dynamisch waarbij de feitelijke huisvesting bij behoefte wordt aangepast als dit in het belang van de dienstverlening en de organisatie is.

Het beleid rondom het gemeentelijk proces van inkopen (waaronder ook aanbesteden) is vastgelegd in het **Inkoop- en aanbestedingsbeleid**. In dit beleid zijn ook aspecten van duurzaamheid, cittaslow en SocialReturn opgenomen. Actualisatie van de drempelbedragen heeft in 2025 plaatsgevonden.

De onderdelen van de financiële functie hebben hun beslag gekregen in de volgende regelingen:

- Treasurystatuut 2024
- Nota Reserves en Voorzieningen 2025
- Nota Risicomanagement
- Nota Activabeleid 2025
- Verordeningen inzake de financiële functie ex artikel 212 (2023), 213 en 213a Gemeentewet (in 2023 op actualiteit beoordeeld)

Actiepunten 2027

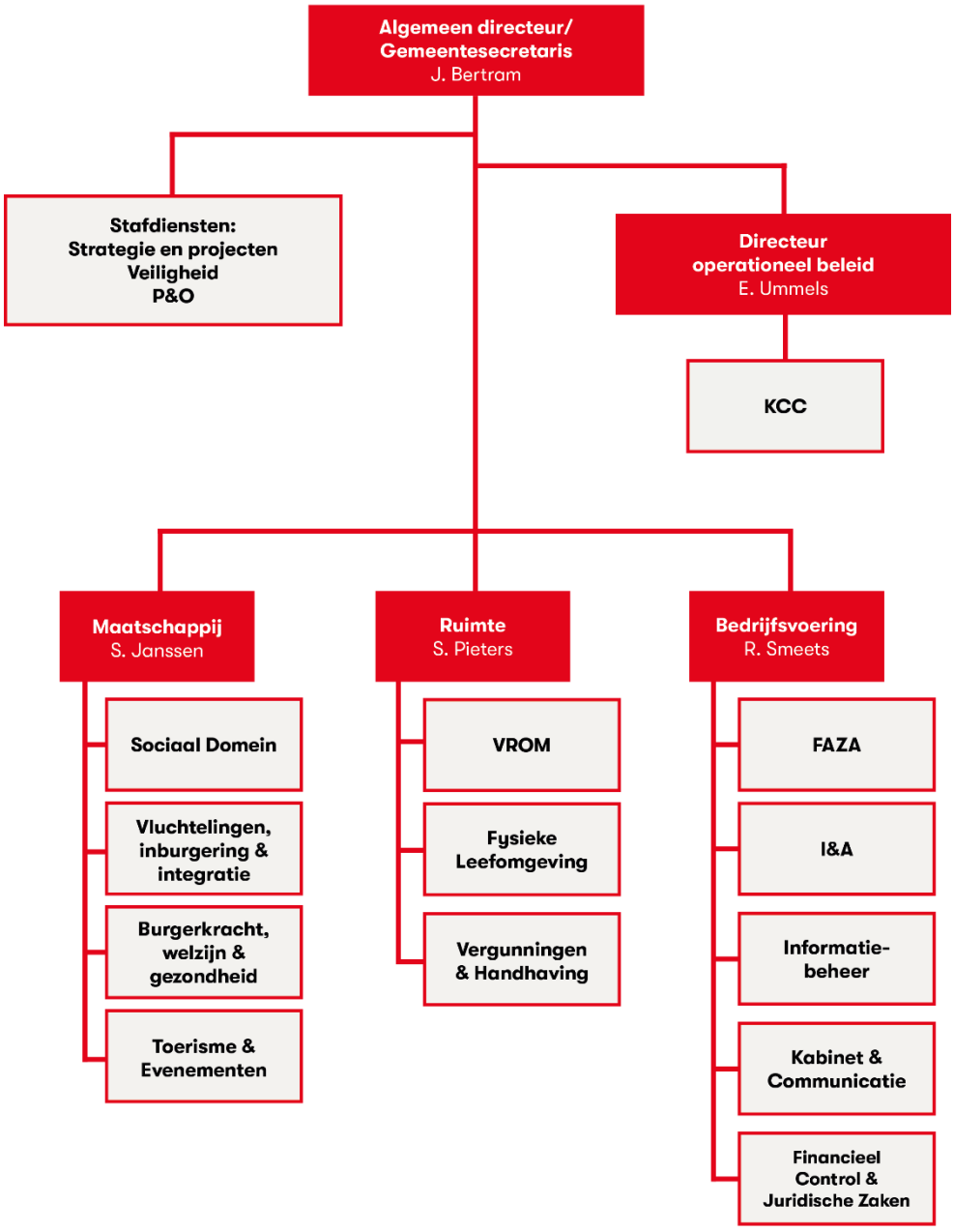
In 2027 worden de verordeningen inzake de financiële functie ex artikel 212 (2023), 213 en 213a Gemeentewet op actualiteit beoordeeld en waar nodig zullen deze geactualiseerd worden.

Tevens wordt de nota Risicomanagement het komende jaar geactualiseerd.

1.3 Personele kaders

In ons bedrijfsvoeringsmodel sturen we op een integrale benadering van elk beleidsveld of opgave. De medewerker van de gemeente Vaals moet in staat zijn een vraag vanuit diverse invalshoeken te kunnen bekijken. Bij de insteek past eigenlijk geen organisatie-plaatje waarin lijntjes en hokjes zijn getekend. Toch is die structuur natuurlijk wel aangebracht, anders is het niet mogelijk een organisatie te sturen. We werken met de volgende organisatiestructuur.

Organogram Gemeente Vaals

SALARISLASTEN
De ambtelijke organisatie heeft in 2027 een totale toegestane omvang van 105,8 fte (full-time-employees), die een totale salarislast van ruim 11,8 miljoen euro vertegenwoordigen.

Onderstaande tabel geeft de totale geraamde salarislasten van de gemeentelijke organisatie weer.

Salarislasten	**2027**	**2028**	**2029**	**2030**
Bestuur (raad, griffie, college)	1.034.200	1.034.200	1.034.200	1.034.200
Ambtelijke organisatie	10.500.185	10.762.465	11.031.301	11.305.561
Overige personele budgetten / Inhuur	336.500	336.500	336.500	336.500
Totale salarislasten	**11.870.885**	**12.133.165**	**12.402.001**	**12.676.261**

Het personeelsbestand ziet als volgt uit:

Personeelsbestand gemeente Vaals	**2027**	
	Medewerkers	**Fte's in 2027 (toegestaan)**
Directie en MT leden	5	5
Stafdiensten	15	14,3
KCC	12	8,6
Openbare ruimte	19	22
Ruimte	12	11,4
Maatschappij	24	19,9
Bedrijfsvoering	26	24,6
TOTAAL ORGANISATIE VAALS	**113**	**105,8**

De werkelijke bezetting bedraagt 101,8 fte. Dit komt doordat voor een aantal functies de vacature nog niet is ingevuld en doordat voor een aantal functies gebruik wordt gemaakt van externe inhuur.

Deel 2 – Doelstellingen en activiteiten
In dit deel wordt per onderdeel in beeld gebracht wat we per speerpunt willen gaan bereiken in de komende periode en wat we daarvoor gaan doen. Tevens wordt aangegeven wanneer een en ander qua tijdpad te verwachten is en, indien mogelijk, hoe het bereikte resultaat meetbaar gemaakt kan worden.

2.1 Management & Organisatie

Het voornaamste inrichtingsprincipe is dat **'de inhoud centraal'** staat. Daarnaast wordt voor een belangrijk deel gewerkt op basis van **integraal management en integrale verantwoordelijkheid**.

De strategisch/tactische aansturing van de organisatie geschiedt door het managementteam. Het managementteam draagt de ambtelijke verantwoordelijkheid voor de realisatie van de producten en taken van de organisatie. De aansturing van de organisatie vindt plaats op basis van onderlinge afstemming en minder vanuit een vaste structuur. Een MT-lid is niet enkel belast met functioneel leidinggevende taken, maar ook voor een belangrijk deel met inhoud op het betreffende vakgebied.

De organisatie zal blijvend de komende jaren een verdere **transitie** ondergaan. Dit past ook nadrukkelijk bij de transitievisie Vaals Verbindt. Vanuit de kracht van de participatie van de samenleving wordt een verdere transitie ingezet in de manier van werken. We kijken heel bewust naar samenwerking met andere partners. De organisatie moet dynamisch en veerkrachtig meebewegen met wat gevraagd wordt. Een stevige doelstelling die past bij een gemeente met ambitie.

De organisatie moet blijvend worden meegenomen in de veranderende rol en positie van de gemeente. De wereld om ons heen is aan blijvende verandering onderhevig, daarmee ook de rol en positie van gemeenten. Dit vraagt een vorm van continue mee-veranderen; een organisatie is daardoor nooit af. De aanpak die daarbij gekozen wordt, sluit aan bij de wijze waarop de gemeente ook de burgers wil benaderen. Daarbij gaat het om aandacht voor het individu. Dat wil zeggen dat vooral vanuit de individuele omstandigheden gekeken wordt naar ontwikkelmogelijkheden. Ingezet wordt op het beter benutten van de sterke kwaliteiten van eenieder. Ondanks de geringe omvang van de organisatie en daarmee de hoeveelheid aan 'eenmans-functies' zal getracht worden mensen blijvend meer het werk te laten doen waar ze goed in zijn en dat ze graag doen, waar ze **talenten** voor hebben. Dat betekent dat mensen flexibeler inzetbaar worden en soms los van bepaalde functies taken vervullen.

2.2 Planning & Control

De gemeente werkt continu aan de verdere professionalisering van de planning- en controlcyclus. Daarbij ligt de focus op het verbeteren van processen, het vergroten van de kwaliteit van managementinformatie en het verder digitaliseren van de totstandkoming en presentatie van planning- en controldocumenten.
Voor de begrotingscyclus 2027 wordt de programma indeling van de planning- en controldocumenten aangepast aan de gewijzigde bestuurlijke en organisatorische inrichting. Hiermee sluiten de documenten goed aan op de actuele verantwoordelijkheidsverdeling binnen het gemeentebestuur.

In 2027 wordt de doorontwikkeling van de planning- en controlcyclus binnen de in 2026 geïmplementeerde softwareomgeving voortgezet. De focus ligt daarbij op het volledig opstellen van de begroting en bestuursrapportages binnen deze omgeving. Hiermee worden processen verder gestandaardiseerd en wordt de samenwerking bij het opstellen van de planning- en controlproducten ondersteund. Een volledige inzet van de software maakt het bovendien mogelijk om de planning- en controldocumenten te publiceren via het online platform. Hierdoor worden deze documenten voor zowel de raad als inwoners op een overzichtelijke, toegankelijke en interactieve wijze beschikbaar gesteld.

Met de in de begroting 2026 geïntroduceerde doelenboom is een belangrijke stap gezet in het toegankelijker en inzichtelijker maken van de relatie tussen ambities, doelstellingen en activiteiten. In 2027 wordt hierop voortgebouwd door een start te maken met het opzetten van effectgericht sturen en verantwoorden. Daarbij wordt meer aandacht besteed aan het inzichtelijk maken van de resultaten en effecten van beleid en de mate waarin de gestelde doelen worden gerealiseerd.

Daarnaast wordt in 2027 de verdere uitrol van i-Finance voortgezet. Met deze moderne financiële applicatie beschikt de organisatie over een toekomstbestendig en gebruiksvriendelijk instrument voor het financieel beheer. Budgethouders worden hiermee beter ondersteund bij het monitoren en sturen op zowel exploitatiebudgetten als ook projecten. Dit draagt bij aan een efficiëntere werkwijze en een verdere verbetering van de financiële informatievoorziening.

2.3 Personeelszaken

In 2027 staat het verder uitwerken van de Strategische Personeelsplanning op de agenda waarbij het functioneren, ontwikkelpotentieel en ontwikkelnoodzaak van de medewerkers in beeld wordt gebracht.

Een van de redenen is dat een groot deel van het personeelsbestand binnen 15 jaar de pensioengerechtigde leeftijd bereikt. Mede gelet op de arbeidsmarkt levert dit een uitdaging op om het juiste gekwalificeerde personeel te verkrijgen.

Hiervoor wordt onder andere het TMA-instrument ingezet. De TMA (Talenten Motivatie Analyse) brengt in beeld wat medewerkers en leidinggevenden motiveert, waar hun talenten liggen en welke ontwikkelmogelijkheden zij hebben. De methode kijkt naar de relatie tussen natuurlijke voorkeuren, vaardigheden en de werkomgeving. In het kader van strategische personeelsplanning helpt TMA om medewerkers op de juiste plek in te zetten, ontwikkelpotentieel zichtbaar te maken, loopbaan- en opvolgingsmogelijkheden te verkennen en de organisatie voor te bereiden op toekomstige personeelsbehoeften.

Daarnaast draagt TMA bij aan het versterken van een lerende organisatie, doordat medewerkers en leidinggevenden meer inzicht krijgen in hun kwaliteiten, ontwikkelmogelijkheden en onderlinge samenwerking. Hierdoor kunnen talenten gerichter worden ingezet en ontwikkeld, wat bijdraagt aan duurzame inzetbaarheid, meer werkplezier, betere prestaties en een organisatie die continu leert, groeit en inspeelt op toekomstige uitdagingen.

Het beleid rondom binden en belonen blijft dynamisch en wordt aangepast aan de vraag & behoeften van het moment. Met de mogelijkheden vanuit binden en belonen wordt geprobeerd mede invulling te geven aan de uitdaging om het juiste gekwalificeerde personeel te verkrijgen en te behouden.

2.4 Informatisering & Automatisering

ICT is een onmisbare component van de gemeentelijke bedrijfsvoering en dienstverlening. De verdere digitalisering van de samenleving stelt steeds hogere eisen aan de beschikbaarheid, betrouwbaarheid, continuïteit en veiligheid van de gemeentelijke informatievoorziening. Het uitgangspunt van de visie Informatievoorziening & Automatisering blijft dat de gemeente Vaals haar inwoners en ondernemers centraal stelt. Dienstverlening moet daarom zoveel mogelijk onafhankelijk van tijd, plaats en kanaal beschikbaar zijn. Om dit mogelijk te maken, beschikt de gemeente Vaals over een moderne en flexibel ingerichte ICT-omgeving, waarin onder meer Virtual Desktop Infrastructure (VDI), cloudoplossingen en Software-as-a-Service (SaaS) worden toegepast. In 2026 is verder geïnvesteerd in het optimaliseren, actualiseren en beveiligen van de technische infrastructuur. Waar dit doelmatig en verantwoord is, kiest de gemeente steeds vaker voor het afnemen van ICT-diensten uit de cloud. Hiermee kan gebruik worden gemaakt van schaalbare en professioneel beheerde voorzieningen en wordt de afhankelijkheid van de eigen technische infrastructuur verder verminderd.

De bestaande visie Informatievoorziening & Automatisering blijft het kader voor de verdere ontwikkeling van de gemeentelijke informatievoorziening. De door de gemeenteraad vastgestelde uitgangspunten blijven daarbij onverminderd van belang:

- Het inzetten van ICT om de gemeentelijke dienstverlening en bereikbaarheid verder te optimaliseren;
- Het behouden en stimuleren van een innovatieve en creatieve ICT-architectuur;
- Het verminderen van de kwetsbaarheid van de gemeentelijke ICT-omgeving;
- Het bevorderen van uniformiteit in het opslaan, verwerken, beheren en archiveren van informatie;
- Het waarborgen van de continuïteit, beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de gemeentelijke informatievoorziening.

De ambitie van team ICT is om de gemeentelijke ICT en informatievoorziening zodanig te organiseren dat deze een moderne, efficiënte, betrouwbare, veilige en integere bedrijfsvoering en dienstverlening ondersteunt. Team ICT vervult hierbij een adviserende en ondersteunende rol en heeft waar nodig een aanjagende rol bij het realiseren van de digitale ambities van de gemeente Vaals. Daarbij wordt gestuurd op een evenwichtige balans tussen innovatie, beheersbaarheid, continuïteit, kosten en informatiebeveiliging.

Informatiebeveiliging en digitale weerbaarheid hebben een steeds prominentere plaats binnen de gemeentelijke bedrijfsvoering. De digitale dreigingen nemen toe, terwijl ook de maatschappelijke en wettelijke verantwoordelijkheid voor het beschermen van gemeentelijke informatie en informatiesystemen groter wordt. De Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO2) vormt het belangrijkste normenkader voor de

gemeentelijke informatiebeveiliging. In 2026 is de BIO2 verder geactualiseerd. De Cyberbeveiligingswet is op 15 augustus 2026 in werking getreden. Gemeenten vallen onder deze wet en hebben daarmee onder meer een wettelijke zorgplicht voor de beveiliging van hun netwerk- en informatiesystemen.
Voor 2027 betekent dit dat informatiebeveiliging nadrukkelijk onderdeel blijft van de reguliere bedrijfsvoering en van de gemeentelijke risicobeheersing. Daarbij gaat het niet alleen om technische maatregelen, maar ook om risicomanagement, incidentmanagement, continuïteit, bewustwording en de beveiliging van de ICT-toeleveringsketen. De gemeente blijft daarom investeren in zowel technische als organisatorische maatregelen om de digitale weerbaarheid verder te versterken.

De IT-beveiliging wordt 24/7 gemonitord door een gespecialiseerde externe securityprovider. Bevindingen uit monitoring, controles, risicoanalyses en audits worden gebruikt om de beveiligingsmaatregelen voortdurend te verbeteren. Daarnaast blijft aandacht nodig voor het tijdig signaleren en beheersen van kwetsbaarheden en voor het kunnen handelen bij cyberincidenten.

Ook in 2027 wordt via ENSIA verantwoording afgelegd over de informatieveiligheid. Hierbij wordt de verbinding gelegd tussen technische beveiligingsmaatregelen, organisatorische processen en de bestuurlijke verantwoordelijkheid voor informatiebeveiliging. De verdere toepassing van de BIO2 en de verplichtingen vanuit de Cyberbeveiligingswet versterken deze integrale aanpak.

De complexiteit van het ICT-beheer neemt jaarlijks verder toe. Tegelijkertijd neemt de afhankelijkheid van digitale systemen en externe ICT-leveranciers toe. Om voldoende aandacht te kunnen houden voor specifieke gemeentelijke vraagstukken, zoals informatiebeveiliging, gegevensbeheer, de Omgevingswet en het sociaal domein, worden een aantal generieke ICT-beheertaken extern uitgevoerd. Het gaat onder andere om monitoring, update- en patchmanagement en onderdelen van het technisch beheer.
De gemeente Vaals houdt hierbij nadrukkelijk zelf de regie en verantwoordelijkheid voor de inrichting, beveiliging, continuïteit en kwaliteit van de informatievoorziening. Bij uitbesteding en samenwerking met externe leveranciers wordt daarom niet alleen gekeken naar kosten en functionaliteit, maar ook naar informatiebeveiliging, privacy, continuïteit, dienstverlening en de beheersing van leveranciersafhankelijkheden.

De gemeente kiest daarnaast steeds vaker voor cloudbased software en SaaS-oplossingen. Deze ontwikkeling biedt mogelijkheden om de ICT-omgeving flexibel en schaalbaar in te richten en specialistische voorzieningen professioneel te laten beheren. Tegelijkertijd vraagt deze ontwikkeling om blijvende aandacht voor informatiebeveiliging, privacy, continuïteit en de afhankelijkheid van leveranciers. Deze aspecten worden daarom nadrukkelijk meegenomen bij de selectie, inrichting en het beheer van dergelijke diensten.

Hybride werken blijft onderdeel van de reguliere bedrijfsvoering. Medewerkers moeten veilig en betrouwbaar kunnen werken, zowel vanuit het gemeentehuis als vanaf andere locaties.
Dit stelt eisen aan de beschikbaarheid van systemen, veilige toegang, authenticatie, endpointbeveiliging en de digitale bewustwording van medewerkers. Voor 2027 ligt de nadruk daarmee niet alleen op verdere digitalisering en innovatie, maar nadrukkelijk ook op digitale weerbaarheid, continuïteit en beheersbaarheid.
De gemeente Vaals blijft de ICT-omgeving ontwikkelen vanuit het uitgangspunt dat inwoners en ondernemers kunnen rekenen op betrouwbare en toegankelijke digitale dienstverlening en dat gemeentelijke informatie zorgvuldig, veilig en integer wordt beheerd.
De inzet voor 2027 is daarmee gericht op een toekomstbestendige informatievoorziening, waarbij de gemeente ruimte houdt voor innovatie, maar tegelijkertijd zorgt voor een solide en beheersbare digitale basis.

Om gecontroleerd de doorontwikkeling te maken richting digitaal werken en een beter informatiebeheer is het uitvoeringsplan “Uitvoering doorontwikkeling 2025 Informatiebeheer” opgesteld. Het uitvoeringsplan vormt de basis waarmee de organisatie aan de slag is.
De archiefinspecteur concludeert in zijn voortgangsverslag 2026 dat de gemeente Vaals voortvarend uitvoering geeft aan het doorontwikkelingsplan. Daarbij wordt vastgesteld dat de uitvoering op hoofdlijnen volgens planning verloopt.

Eén van de belangrijkste actiepunten is het grip krijgen op archief- en informatiebeheer vanuit de diverse taak-specifieke applicaties. Waar eerst centrale opslag van digitale informatie het uitgangspunt was, hebben nieuwe inzichten en oplossingen geleid tot een aanpassing van dit inzicht. In 2026 zijn de voorbereidingen gestart om in 2027 concrete stappen te kunnen zetten. Hiermee zetten we grote stappen op het gebied van de archivering vanuit de taak-specifieke applicaties.
Daarnaast concludeert de archiefinspecteur dat met de aanstelling van een informatiebeheerder een belangrijke stap is gezet in de verdere versterking van het informatie- en archiefbeheer, waardoor de ingezette verbeteringen de komende periode verder kunnen worden gerealiseerd.

In 2027 volgt een nieuwe uitgebreide inspectie door de archiefinspecteur en bijbehorend toezichtverslag. De gemeenteraad wordt hier medio 2027 over geïnformeerd

Per 1 januari treedt de nieuwe archiefwet in werking. Deze wet stelt hogere eisen aan digitaal informatiebeheer, duurzame toegankelijkheid en toezicht. Dit kan van invloed zijn op het gemeentelijk beleid, processen of de informatiehuishouding. In 2027 wordt dit verder uitgewerkt. In ieder geval zal de gemeenteraad een nieuwe archiefverordening moeten vaststellen om aan te sluiten op de gewijzigde wettelijke kaders.

Na een lange en zorgvuldige voorbereiding heeft de gemeenteraad op 30 juni 2025 ingestemd met het toetreden tot de gemeenschappelijke regeling Historisch Centrum Limburg per 1 januari 2026. De eerste actie is het fysiek verhuizen van de overgebrachte archieven uit de periode 1698-2001 naar de archiefdepots van het Historisch Centrum Limburg. Deze verhuizing zal naar verwachting in het najaar van 2026 plaatsvinden. Door toetreding tot de gemeenschappelijke regeling kan de gemeente onder meer gebruik maken van het e-depot van het Historisch Centrum Limburg om digitale dossiers permanent te bewaren. In 2027 zal naar verwachting een eerste pilot plaatsvinden om te ervaren hoe dit in de praktijk gaat functioneren.

Betrouwbare en actuele gegevens vormen een onmisbare basis voor een goed functionerende gemeentelijke organisatie. Daarom blijft de gemeente Vaals investeren in de verdere professionalisering van het gegevensbeheer en de kwaliteit van onze basisregistraties.
Voor het beheer van onze geo-informatie werken wij samen met de gemeenschappelijke regeling Het Gegevenshuis. In 2027 ligt de focus op het verder versterken van de primaire processen, het afronden van de migratie naar de nieuwe beheerapplicaties voor de openbare ruimte en de doorontwikkeling van onze kaartvoorzieningen. Hiermee beschikken we over betrouwbare gegevens die bijdragen aan goed beheer van de openbare ruimte en een solide basis vormen voor beleidsontwikkeling en meerjarige onderhoudsplannen.

Ook op het gebied van de Basisregistratie Ondergrond (BRO) zetten we belangrijke vervolgstappen. De in 2026 gemaakte procesafspraken worden verder verankerd binnen de organisatie en de rol van BRO-coördinator wordt structureel ingevuld. Daarnaast blijft Vaals actief kennis delen met regionale partners en overheden om samen de kwaliteit van gegevens verder te verbeteren.

Samen met onze softwarepartner werken we daarnaast aan een betere en veiligere ontsluiting van gegevens voor de organisatie, passend binnen de geldende privacy- en informatiebeveiligingseisen. Nieuwe ontwikkelingen zoals data-analyses, API-koppelingen en digitale informatievoorziening bieden kansen om processen verder te ondersteunen en dienstverlening verder te verbeteren. Dit zal in 2027 verder worden uitgewerkt.
De toenemende hoeveelheid gegevens, wettelijke verplichtingen en ontwikkelingen binnen het vakgebied vragen blijvend aandacht en voldoende capaciteit of investeringen in ver gaande samenwerkingen met ketenpartners om met name kennis en inzichten te delen alsook processen effectiever in te richten. Door te investeren in een toekomstbestendige gegevensorganisatie zorgen we ervoor dat de gemeente ook de komende jaren kan beschikken over betrouwbare informatie als basis voor een effectieve dienstverlening, goede besluitvorming en een efficiënte bedrijfsvoering

2.5 Huisvesting

De huisvesting van de gemeentelijke organisatie en diensten is gebaseerd op het zogenaamde Huisvestingsplan. Naast het gemeentehuis aan het Von Clermontplein wordt ook gebruik gemaakt van een dependance voor de openbare werken. Dit betreft de zogenaamde gemeentewerf, gelegen aan de Selzerbeeklaan.

Het meerjarig onderhoudsplan (MJOP) is in 2025 geactualiseerd middels een zogenaamde desk-actualisatie. Bij de volgende actualisatie, uiterlijk binnen drie jaar, vindt opnieuw een fysieke inspectie van de gebouwen plaats. Hierin zijn naast reguliere onderhoudsmaatregelen ook energiebesparende maatregelen voor de komende jaren opgenomen.

Voor 2027 zijn op basis van het MJOP diverse grotere onderhoudsvervangingen voorzien.
Het gaat onder meer om de vervanging van stook- en koelinstallaties bij het gemeentehuis, de Kopermolen, café-zaal Bergzicht, Rood-Groen LVC'01, RKVV Vijlen, de Obelisk en café-zaal Oud Lemiers. Bij RKVV Vijlen worden daarnaast de vlakke dakafwerkingen in bitumen, inclusief de randen en opstanden, vervangen.
Ook zijn in 2027 diverse werkzaamheden aan beveiligings- en gebouwbeheer installaties voorzien. Zo wordt bij de Brede School de BMI-installatie vervangen en daarnaast worden de rookmelders, handmelders en het inbraakbeveiliging vervangen. Verder krijgt de Brede School onderhoud aan de buitenzonwering en wordt op basis van de uitkomst van dit onderhoud bepaald of de zonwering in stand kan worden gehouden of vervangen moet worden. Ook in Bergzicht wordt de BMI-installatie vervangen.

2.6 Gegevensbescherming (Privacy)

De bescherming van persoonsgegevens is een vast onderdeel van de bedrijfsvoering van de gemeente Vaals. De verdere digitalisering van gemeentelijke dienstverlening, het toenemende gebruik van cloud- en SaaS-oplossingen en de toepassing van nieuwe technologieën, waaronder kunstmatige intelligentie (AI), brengen nieuwe kansen maar ook nieuwe privacyrisico's met zich mee. In 2027 ligt de nadruk daarom op het verder verankeren van privacy in de dagelijkse processen en op het aantoonbaar beheersen van privacyrisico's.
Het privacyteam, bestaande uit de Functionaris Gegevensbescherming (FG), de Privacy Officer (PO) en de Chief Information Security Officer (CISO), werkt hierbij nauw samen. Vanuit hun eigen verantwoordelijkheden en rollen zorgen zij voor samenhang tussen privacy, informatiebeveiliging en digitale weerbaarheid. De FG houdt onafhankelijk toezicht op de naleving van de privacywet- en regelgeving, de PO ondersteunt de organisatie bij de praktische uitvoering en borging van privacy en de CISO richt zich op de beveiliging van informatie en informatiesystemen.
In 2027 richten we ons op de volgende speerpunten:

- **Structurele borging van Privacy by Design en Privacy by Default**
  Privacy wordt vanaf de start meegenomen bij nieuwe projecten, processen, aanbestedingen en de aanschaf of implementatie van applicaties. Het uitvoeren van een DPIA (Data Protection Impact Assessment) wordt daarbij risicogestuurd ingezet wanneer de aard van de verwerking daartoe aanleiding geeft.
- **Versterken van privacybewustzijn en verantwoordelijkheid in de organisatie**
  Privacy is niet uitsluitend een verantwoordelijkheid van het privacyteam. Ook in 2027 wordt daarom geïnvesteerd in blijvende bewustwording van medewerkers. Via gerichte voorlichting, periodieke communicatie en praktische voorbeelden worden medewerkers ondersteund bij het zorgvuldig omgaan met persoonsgegevens.
- **Risicogestuurd privacybeheer en actualisatie van documentatie**
  Het register van verwerkingsactiviteiten, verwerkersovereenkomsten, privacyprocedures en relevante beleidsdocumenten worden periodiek beoordeeld en waar nodig geactualiseerd. Hierbij wordt nadrukkelijk gekeken naar nieuwe verwerkingen, gewijzigde processen, nieuwe applicaties en wijzigingen in de dienstverlening.
- **Privacy en informatiebeveiliging bij leveranciers en cloudvoorzieningen**
  De gemeente maakt steeds meer gebruik van externe leveranciers, cloudoplossingen en SaaS-diensten. Bij aanschaf en verlenging van systemen blijft daarom aandacht voor privacy, informatiebeveiliging, gegevenslocatie, subverwerkers, bewaartermijnen, continuïteit en de wijze waarop persoonsgegevens worden verwerkt. Privacy- en beveiligingsvereisten worden nadrukkelijk meegenomen in aanbestedingen en contractmanagement.
- **Versterken van incident- en datalekmanagement**
  Meldingen van mogelijke datalekken worden conform de vastgestelde procedures beoordeeld, geregistreerd en opgevolgd. Waar nodig worden verbetermaatregelen doorgevoerd om herhaling te voorkomen.
- **Voorbereiden op nieuwe technologie en regelgeving**
  De ontwikkelingen rond kunstmatige intelligentie, gegevensdeling en nieuwe Europese en nationale regelgeving worden actief gevolgd. In het bijzonder vraagt het gebruik van generatieve AI binnen de gemeentelijke organisatie om duidelijke kaders voor het invoeren, verwerken en delen van persoonsgegevens en vertrouwelijke informatie. Het privacyteam ondersteunt de organisatie bij het verantwoord en rechtmatig toepassen van nieuwe technologie.

In 2027 verschuift de aandacht daarmee verder van het opstellen van privacybeleid naar het aantoonbaar en structureel toepassen daarvan in de organisatie. Het doel is een privacycultuur waarin medewerkers zich bewust zijn van hun verantwoordelijkheid, privacyrisico's tijdig worden gesignaleerd en gegevensverwerkingen zorgvuldig, rechtmatig en veilig worden uitgevoerd.

Het privacyteam blijft hierbij een belangrijke verbindende factor tussen beleid, uitvoering, toezicht en informatiebeveiliging. Door de samenwerking tussen de FG, PO en CISO verder te versterken, wordt toegewerkt naar een integrale aanpak waarbij privacy, informatiebeveiliging en digitale weerbaarheid elkaar versterken.

Deel 3 – Financiën

Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de financiële impact van de onderdelen van het taakveld 'overhead'.

Bedragen x €1.000	**Realisatie 2025**	**Begroting 2026**	**Raming 2027**	**Raming 2028**	**Raming 2029**	**Raming 2030**
Management & Organisatie	1.249	1.262	1.267	1.267	1.267	1.267
Kabinet & communicatie	406	440	456	456	456	456
Planning & Control	503	567	587	587	587	587
Personeelszaken	178	218	227	227	227	227
Automatisering & informatisering	578	646	666	666	666	666
Huisvesting & facilitaire zaken	257	287	298	298	298	298
Totaal	**3.172**	**3.420**	**3.501**	**3.501**	**3.501**	**3.501**

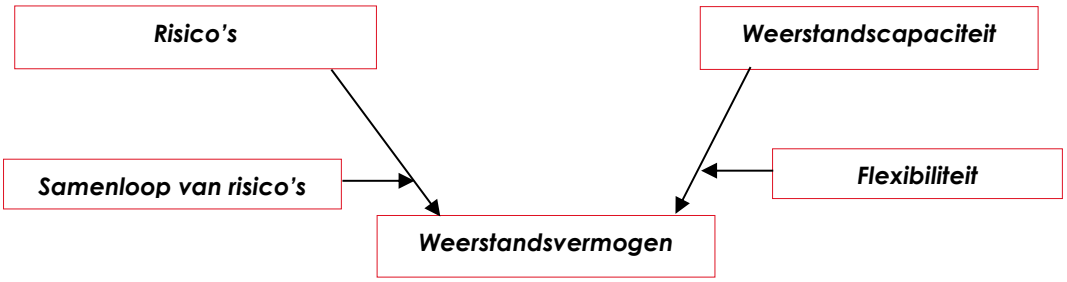
Paragraaf Weerstandsvermogen & Risicobeheersing

1. Inhoud paragraaf

In deel 4 van deze begroting is al uitgebreid ingegaan op de effecten van deze begroting voor de financiële positie van de gemeente Vaals. Een van de belangrijkste aspecten voor het oordeel omtrent deze financiële positie betreft het zogenaamde "weerstandsvermogen". Bij het weerstandsvermogen gaat het om de mate waarin een gemeente in staat is middelen vrij te maken om substantiële tegenvallers op te vangen, zonder dat dit betekent dat het gehele beleid omgegooid moet worden. In andere bewoordingen: de beschikbare financieel ruimte die zonder ingrijpende beleidswijzigingen beschikbaar is.

Het weerstandsvermogen bestaat uit twee belangrijke onderdelen, namelijk de weerstandscapaciteit en de risico's. Het weerstandsvermogen is de weerstandscapaciteit in relatie tot deze risico's.

In onderstaande figuur komt de samenhang tussen de verschillende onderdelen tot uiting.

In de praktijk bestaat er niet een precieze eenduidige definitie van de weerstandscapaciteit. De 'ruimte' in de begroting is hierbij een relatief grijs gebied. Op een aantal punten komen de verschillende meningen echter wel overeen. Het eigen vermogen van een gemeente vormt veruit de belangrijkste buffer tegen optredende risico's. Het eigen vermogen van de gemeente Vaals bestaat met name uit de algemene reserve. Daarnaast kan de gemeente na een onvoorzien incident de algemene reserve weer op peil brengen door bijvoorbeeld de belastingopbrengsten op te voeren. Deze maatregel heeft echter pas effect in het jaar daaropvolgend. De onbenutte belastingcapaciteit wordt daarom ook wel gezien als het dynamische deel van de weerstandscapaciteit.

De paragraaf risicomanagement en weerstandsvermogen geeft aan hoe solide de financiële huishouding van de gemeente is en welke risico's de gemeente loopt. Om financiële tegenvallers te kunnen opvangen, moet de gemeente beschikken over weerstandsvermogen. Het weerstandsvermogen is in artikel 11 van het BBV gedefinieerd:
Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen:

1. de weerstandscapaciteit zijnde een samenstel van middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken en;
2. alle risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

Het minimaal aan te houden weerstandsvermogen is afhankelijk van de grootte van de gemeente, de te onderkennen financiële risico's en het reserve- en voorzieningenbeleid.

2. Beleidskaders

Zoals reeds hierboven aangegeven bestaat het weerstandsvermogen uit de relatie tussen enerzijds de weerstandscapaciteit, zijnde de middelen en mogelijkheden en anderzijds de mate waarin de risico's zijn afgedekt. Het beleid inzake het weerstandsvermogen richt zich dan ook op deze tweedeling.

Voor de weerstandscapaciteit is de omvang van de reserves (vanwege de aanwendbaarheid) van belang. Het beleid en de afwegingen rondom reserves en voorzieningen is vastgelegd in de nota Reserves en voorzieningen 2026, welke door de raad in december 2025 is vastgesteld.

In de Nota Weerstandsvermogen & Risicomanagement zijn de doelstellingen van dit vigerende beleid vastgelegd en luiden als volgt:

- Inzicht krijgen in de risico's die de gemeente loopt. Op basis van dit inzicht kunnen risico's eventueel worden afgedekt;

- Ervoor zorgen dat het optreden van risico's zo weinig mogelijk effect heeft op de uitvoering van het bestaande beleid;
- Verder stimuleren van het risicobewustzijn (van medewerkers) in de organisatie en het treffen van maatregelen ter voorkoming of beperking van de risico's;
- Beoordelen van het weerstandsvermogen en de weerstandscapaciteit inclusief bepaling van de weerstandsfactor.

De benodigde weerstandscapaciteit stelt de gemeente vast aan de hand van een risico-inventarisatie. Alle sectoren inventariseren hun eigen risico's inclusief de kans van optreden en financiële gevolgen.

3. Risico's

3.1 Algemeen

Bij de aard van de mogelijke risico's kan het bijvoorbeeld gaan om (bedrijfs)economische risico's, maar een gemeente kan ook te maken krijgen met juridische of milieutechnische risico's. Bij het maken van een goede risico-inschatting zijn twee aspecten van belang: wat is de kans dat een risico zich voordoet, en welke orde van schade kan ontstaan als dat gebeurt. Alle risico's moeten daarnaast ook in hun totaliteit worden bekeken: wat is met andere woorden het risicoprofiel voor de gemeente? Veel kleinere risico's samen kunnen bijvoorbeeld een schadebeeld opleveren dat vergelijkbaar is aan één groot risico. De kansen op verschillende soorten tegenvallers kunnen ook nog eens afhankelijk van elkaar zijn. Zo kan bijvoorbeeld een terugval van de economische groei leiden tot een lagere algemene uitkering, hogere rente en meer beroep op bijstands-uitgaven.

3.2 Risicoanalyse

Het weerstandsvermogen moet worden afgezet tegen de aanwezige risico's. Het BBV moedigt gemeenten aan tot het systematisch inventariseren en 'waarderen' van de aanwezige risico's.
Wij onderkennen de volgende risico's:

- Financiële risico's: hierbij kan gedacht worden aan risico's voortvloeiend uit eigen beleid of het beleid van de rijksoverheid, samenwerking met andere gemeenten of instanties.
- Risico's op eigendommen: dit betreft zowel risico's door vervreemding of beschadiging van gemeentelijke eigendommen, maar ook de risico's die voortvloeien uit het ontbreken van onderhouds- en/of beheersplannen en risico's rondom het grondbeleid.
- Risico's die samenhangen met de interne bedrijfsvoering: hiermee wordt bedoeld risico's vanuit de informatievoorziening, de administratieve organisatie en de interne controle. Gevolgen kunnen dan liggen in de sfeer van de uitvoering van regelgeving etc.

De rapportagemomenten aan de gemeenteraad zijn als volgt:

- Jaarrekening: inventarisatie risicoprofiel, beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen.
- Begroting: actualisatie risicoprofiel, beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit en het weerstandsvermogen.
- Tussentijds in raadsvoorstellen bij projecten waar relevante risico's worden gelopen.

3.3 Risicoprofiel Gemeente Vaals

Voor de kans van optreden van een risico hanteert de gemeente een driedeling: Laag, Midden en Hoog. Een exacte kans inschatting is meestal niet te maken, maar hiermee wordt een indicatie verkregen op basis van een reële inschatting.

Risico's relevant voor de weerstandscapaciteit dienen van materiële betekenis te zijn voor het balanstotaal of de financiële positie. Wij rekenen met een ondergrens van € 5.000 als minimale tegenvaller. Risico's waarvan de financiële tegenvaller lager dan € 5.000 wordt geschat, achten we object van reguliere bedrijfsvoering. Deze risico's dienen in principe binnen de productenramingen te worden opgevangen. Voor de begroting 2027 kijken we, zoals afgesproken in de nota weerstandsvermogen en risicomanagement, alleen naar de belangrijkste risico's.

	Risico	Kans	Bedrag	Reken-percentage	Rekenbedrag
INCIDENTELE RISICO'S:					
1.	Grondexploitaties	Midden	€ 250.000	50%	€ 125.000
2.	Bijdragen tekorten gemeenschappelijke regelingen	Midden	€ 500.000	50%	€ 250.000
3.	Ontheemden	Laag	€ 250.000	25%	€ 62.500
4.	Energieproblematiek	Midden	€ 125.000	25%	€ 31.250
5.	Lastenstijging als gevolg van brandstofprijzen (dieseltoeslag)	Midden	€ 150.000	50%	€ 75.000
	Subtotaal Incidenteel				**€ 543.750**
6.	Onzekerheid			25%	€ 135.938
	Totaal geïnventariseerde incidentele risico's				**€ 679.688**
STRUCTURELE RISICO'S:					
7.	Maatschappelijke/landelijke ontwikkelingen Jeugdwet en WMO	Hoog	€ 400.000	100%	€ 400.000
8.	ICT-risico's	Laag	€ 50.000	25%	€ 12.500
9.	Renterisico	Laag	€ 100.000	25%	€ 25.000
10.	Afname uitkering gemeentefonds	Midden	€ 500.000	50%	€ 250.000
11.	Vennootschapsbelasting	Laag	€ 50.000	25%	€ 12.500
12.	Indexatie salarissen	Laag	€ 250.000	25%	€ 62.500
13.	Energietransitie	Hoog	€ 200.000	100%	€ 200.000
14.	Handhaving	Hoog	€ 100.000	100%	€ 100.000
15.	Omgevingswet	Laag	€ 100.000	25%	€ 25.000
16.	Kapellervoetpad	Laag	€ 50.000	25%	€ 12.500
17.	Planschade	Hoog	€ 200.000	100%	€ 200.000
18.	Overige risico's	Midden	€ 300.000	50%	€ 150.000
	Subtotaal Structureel				**€ 1.450.000**
19.	Onzekerheid			25%	€ 362.500
	Totaal geïnventariseerde structurele risico's				**€ 1.812.500**
	Totaal geïnventariseerde risico's				**€ 2.492.188**

1. Grondexploitatie
De gemeente Vaals kent een aantal omvangrijke grondprojecten, waaronder het Von Clermontpark en het voormalig Esso-tankstation. Door de omvang, het unieke karakter en de complexiteit van deze projecten blijft sprake van een zekere mate van risico. Daarnaast kunnen economische ontwikkelingen en marktomstandigheden invloed hebben op de uiteindelijke realisatie van de projecten. Er blijft daarom een risico bestaan dat beoogde ontwikkelingen niet volledig of niet volgens verwachting tot stand komen. In dergelijke gevallen kan een restant boekwaarde ontstaan die niet geheel kan worden terugverdiend.
In deze risicoparagraaf wordt primair gekeken naar projecten waarvoor reeds concrete afspraken zijn gemaakt. Voor de lopende grondexploitaties zijn met ontwikkelaars contractuele afspraken overeengekomen, waardoor een deel van de mogelijke risico's bij deze partijen is belegd. Om die reden is de kans dat het risico zich voordoet in eerdere begrotingscycli verlaagd van 100% naar 50%.
Bij de voorbereiding van de begroting 2027 heeft een herbeoordeling van dit risico plaatsgevonden. Daarbij is vastgesteld dat de bestaande inschatting nog steeds passend is. Enerzijds blijft sprake van inherente risico's die samenhangen met grondexploitaties. Anderzijds bevinden meerdere grote grondexploitaties zich inmiddels in een afrondende fase en zijn de risico's door de gemaakte afspraken met ontwikkelaars gedeeltelijk afgedekt. Op basis hiervan is besloten de kans dat dit risico zich voordoet te handhaven op **50%**.
Voor toekomstige projecten, zoals bijvoorbeeld Selzerbeek, is het op dit moment nog te vroeg om de mogelijke risico's en financiële consequenties betrouwbaar in beeld te brengen. Voor een nadere toelichting op de lopende grondexploitaties wordt verwezen naar de paragraaf Grondbeleid.

2. Bijdragen in tekorten van en ontwikkelingen bij Gemeenschappelijke Regelingen (GR's)
De gemeente loopt altijd een risico bij de GR's, in het geval van financiële tekorten. Omdat de gemeente Vaals een kleine speler is bij de GR's, kunnen besluiten door de overige gemeenten van invloed zijn. Daarnaast bestaat ook een structureel risico, in het geval ontwikkelingen zich voordoen bij een GR die leiden tot structureel hogere bijdragen door de gemeenten. Ook hier zal Vaals zich in de meeste gevallen moeten neerleggen bij een besluit door de meerderheid (c.q. grote gemeenten). Bijvoorbeeld een wijziging in de

kostenverdeelsleutels bij gemeenschappelijke regelingen of meer recentelijk gevolgen door hogere inflatie. Een ander voorbeeld zijn mogelijke projecten bij GR's waardoor de bijdrage voor de deelnemende gemeenten binnen een paar jaar significant kan stijgen (voorbeeld voor gemeente Vaals is de structurele verhoging van de bijdrage door een project met ongeveer € 80.000). Derhalve is de kans dat het risico zich voordoet al in de begroting 2025 verhoogd van 25% naar 50% en blijft op dit niveau gehandhaafd.

3. Ontheemden
De Europese status voor ontheemden uit de Oekraïne is verlengd tot 4 maart 2028. Het rijk heeft in 2026 de financiering aangepast, in die zin dat geen normbedrag maar daadwerkelijke kosten en een kleine plus voor overhead worden vergoed. Na afloop van de status worden ontheemden uit de Oekraïne min of meer gelijkgesteld aan de positie van statushouders uit de asielketen, met uitzondering van de gemeentelijke huisvestingsplicht. Op dat moment vervalt ook de gemeentelijke opvangplicht.
Met de realisatie van de TGO Mamelis voldoet Vaals ruim aan de taakstelling vanuit de Spreidingswet. Ook voor deze taakstelling is er geen sprake van een financieel risico.
De taakstelling statushouders is wellicht de meest taaie taakstelling, met name vanwege de gemeentelijke huisvestingsplicht. Momenteel lopen op regionaal, provinciaal en nationaal gesprekken over het aan elkaar koppelen van de taakstellingen spreidingswet en statushouders zodat getalsmatige uitruil wellicht tot de mogelijkheden hoort. Hoewel de taakstelling voor de huisvesting van statushouders nog niet volledig is gerealiseerd, wordt het risico als laag beoordeeld. Daarbij speelt mee dat meerdere gemeenten met dezelfde opgave worden geconfronteerd en dat de voorgenomen mogelijkheid tot koppeling van taakstellingen naar verwachting extra flexibiliteit biedt.

4. Energieproblematiek
De situatie in de energieproblematiek zorgt nog steeds voor heel veel mensen voor onzekere tijden.
Voor gemeente Vaals betreft dit ongeveer 700 huishoudens (door lage inkomens en/of slechte isolatie). Een dergelijke ontwikkeling kan aanleiding geven tot een verhoogd beroep op minimaregelingen en bijzondere bijstand. Daarnaast worden er mogelijk ook landelijke maatregelen genomen waar mogelijk lokaal gevolg aan gegeven moet worden waardoor een reëel risico ontstaat op extra onvoorziene kosten t.a.v. deze regelingen, alsook mogelijk extra capaciteit die gepaard gaat met de uitvoering van deze regelingen.
De kans dat het risico zich voordoet is in de voorgaande begrotingscyclus naar beneden bijgesteld (van 50% naar 25%) aangezien de gemeente additionele middelen van het Rijk ontvangt voor bijvoorbeeld Nationaal isolatieprogramma (SPUK). De looptijd van deze SPUK is door het Rijk verlengd en de beschikbare middelen zijn verhoogd.
Hierdoor, gecombineerd met het feit dat het risico zich recent niet heeft voorgedaan, bestond aanleiding om het risico op energieproblematiek opnieuw te beoordelen. Uit deze herbeoordeling blijkt echter dat geopolitieke ontwikkelingen en de mogelijke effecten daarvan op de energiemarkt nog steeds kunnen leiden tot substantiële prijsstijgingen. Om die reden wordt het risico op energieproblematiek vooralsnog gehandhaafd.

5. Lastenstijgingen als gevolg van brandstofprijzen ("dieseltoeslag")
Internationale ontwikkelingen en geopolitieke spanningen kunnen leiden tot stijgende brandstofprijzen. Deze prijsontwikkelingen werken door in de kosten van onderhoudswerkzaamheden, infrastructurele projecten en diverse gemeentelijke contracten via brandstof- en transporttoeslagen. Hoewel momenteel geen aanvullende middelen in de begroting zijn opgenomen, bestaat het risico dat de uitvoering van werkzaamheden duurder uitvalt dan geraamd. De omvang van de prijsontwikkeling is moeilijk te voorspellen en afhankelijk van externe factoren waarop de gemeente geen invloed heeft.
De kans wordt ingeschat op 50%, omdat sprake is van bestaande prijsdruk op brandstoffen en transport, terwijl de toekomstige prijsontwikkeling en de uiteindelijke financiële doorwerking in gemeentelijke uitgaven onzeker blijven.

6. en 19. Onzekerheid
Het is een utopie om te veronderstellen dat 100% van de risico's in beeld gebracht kunnen worden. Echter door het uitvoeren van een risico-inventarisatie is getracht een zo compleet mogelijk beeld te verkrijgen. Om tegemoet te komen aan deze onzekerheid is besloten om rekening te houden met een factor van 1,25. Met andere woorden: voor het bepalen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt uitgegaan van de geïnventariseerde risico's vermenigvuldigd met een factor van 1,25.

7. Maatschappelijke/landelijke ontwikkelingen Jeugdwet en Wmo
Binnen de Jeugdwet en de Wmo blijven substantiële financiële onzekerheden bestaan. Binnen de jeugdzorg kunnen een beperkt aantal complexe zorg- en verblijfstrajecten leiden tot aanzienlijke budgettaire afwijkingen. In het verleden heeft dit zich ook binnen onze gemeente voorgedaan, waarbij een beperkt aantal jeugdigen in zeer specialistische en intensieve zorgtrajecten verantwoordelijk was voor een aanzienlijk beroep op het beschikbare budget. De instroom in deze vormen van zorg is veelal het gevolg van wettelijke maatregelen, rechterlijke uitspraken of veiligheidsafwegingen en is daardoor slechts beperkt beïnvloedbaar door de gemeente.

Tegelijkertijd bestaan er onzekerheden rondom de verdere uitwerking van de landelijke hervormingen binnen de jeugdzorg en de financiële vertaling daarvan naar gemeenten. De effecten van de Hervormingsagenda Jeugd en de aanvullende landelijke maatregelen zijn nog niet volledig uitgekristalliseerd.
Ook binnen de Wmo, met name bij huishoudelijke hulp, zorgen ontwikkelingen in de zorgvraag, kostprijsstijgingen en onzekerheden rondom toekomstige wet- en regelgeving tot financiële risico's. Hoewel actief wordt gestuurd op preventie, passende ondersteuning en kostenbeheersing, blijft sprake van beperkte beïnvloedbaarheid van de vraag naar maatwerkvoorzieningen.
Ondanks de positieve effecten van preventieve maatregelen blijven de Jeugdwet en de Wmo openeinderegelingen.
Gelet op deze ontwikkelingen wordt de kans dat het risico zich voordoet gehandhaafd op 100% en het risicobedrag verhoogd van € 350.000 naar € 400.000. Dit hogere risicobedrag weerspiegelt de aanhoudende financiële onzekerheden binnen zowel de Jeugdwet als de Wmo, de mogelijke gevolgen van landelijke hervormingen en de blijvende impact van een beperkt aantal complexe en kostbare zorgtrajecten.

8. ICT-risico's
Onder dit kopje worden algemene risico's verstaan zoals risico's rondom fysieke toegangsbeveiliging, wateroverlast, brandpreventie, koeltechniek en risico's rondom procesmatige beveiliging. Hierbij kan gedacht worden aan de gebieden beveiligingsbeheer, het hebben van uitwijk- en recoverymogelijkheden, back-up maatregelen, logische toegangsbeveiliging en het risico van oneigenlijke toegang via de website op publieke delen van het netwerk worden verstaan. In de laatste jaren zijn een aantal stappen gezet om data beter te beveiligen (bijvoorbeeld meerdere externe back-up locaties (fysiek en digitaal). Doordat steeds meer voldaan is aan de aangescherpte informatiebeveiligingsnormen is het risico op oneigenlijk toegang tot de gemeentelijke ICT-infrastructuur duidelijk minder geworden. De ingeschatte kans dat het risico zich voordoet blijft gehandhaafd op 25%.

9. Renterisico
De ontwikkeling van de rente blijft mede afhankelijk van het monetaire beleid van de Europese Centrale Bank (ECB), de inflatieontwikkeling en de bredere economische en geopolitieke omstandigheden. De verwachting is dat de rente zich de komende jaren op een relatief stabiel niveau zal bewegen, waarbij geen sprake is van een breed gedragen verwachting van een sterke rentestijging. Tegelijkertijd blijft onzekerheid bestaan over de ontwikkeling van de geld- en kapitaalmarktrente. Indien de rente hoger uitvalt dan waarmee in de meerjarenraming rekening is gehouden, kan dit leiden tot hogere financieringslasten voor nieuw aan te trekken leningen en daarmee tot druk op de budgettaire ruimte van de gemeente. Gelet op de huidige marktverwachtingen wordt de kans dat dit risico zich voordoet als beperkt ingeschat en gehandhaafd op het niveau van de begroting 2026.

10. Afname uitkering gemeentefonds
Sinds 2023 is de financieringssystematiek van het gemeentefonds gewijzigd. Het gemeentefonds is niet langer gekoppeld aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven ("trap-op-trap-af"), waardoor de omvang van het fonds niet automatisch meebeweegt met veranderingen in de rijksbegroting. De jaarlijkse actualisaties via de circulaires blijven bestaan. Gemeenten hebben, zoals altijd het geval was, geen invloed op de hoogte van het gemeentefonds of op wijzigingen in de verdeel- en bekostigingssystematiek. Hierdoor blijven gemeenten afhankelijk van landelijke besluitvorming en periodieke aanpassingen die door het Rijk worden vastgesteld.
In februari 2026 is het nieuwe kabinet aangetreden. Dit betreft een minderheidskabinet, waardoor landelijke besluitvorming afhankelijk is van wisselende parlementaire meerderheden. Deze politieke situatie vergroot de onzekerheid over de toekomstige koers, bijvoorbeeld rond mogelijke beleidswijzigingen binnen het sociaal domein. De vanaf 2029 voorziene korting van € 1mlrd op het gemeentefonds voor de Wmo is financieel verwerkt in het gemeentefonds. Een inhoudelijke toelichting op de wijze waarop deze maatregel zal doorwerken voor gemeenten ontbreekt echter vooralsnog. Hierdoor bestaat nog onvoldoende inzicht in de concrete gevolgen voor gemeenten, anders dan dat sprake zal zijn van een lagere uitkering uit het gemeentefonds. Daarnaast zijn in de afgelopen jaren taken van het rijk naar de gemeenten overgeheveld waar geen volledige compensatie uit het gemeentefonds tegenover stond. Risico is dat deze trend ook in de komende jaren zal doorgaan. Vanwege de beschreven onzekerheden, hanteren we een vrij hoog bedrag van € 500.000. Ook gezien de effecten die een verlaging van het gemeentefonds kan hebben op het komen tot een sluitende begroting. We handhaven de kans dat het risico zich voordoet als gemiddeld.

11. Vennootschapsbelasting
Wij verwachten een lage kans op dit risico. Dit in overleg met een extern adviesbureau. Dit extern adviesbureau heeft de aangiftes over de afgelopen jaren begeleid.

12. Indexatie salarissen
Voor de salarissen is voor 2027 rekening gehouden met de loonstijging zoals in de CAO vastgelegd. Voor 2028 tot en met 2030 is structureel met een CAO stijging van jaarlijks 2,5% rekening gehouden. We verwachten dat de indexering van (gemiddeld) 2,5% voor die jaren voldoende is, mede door verwachte bezuinigingen door het rijk. Deze veronderstelling is gebaseerd op de huidige economische verwachtingen. Daarom blijft de ingeschatte kans dat het risico zich voordoet gehandhaafd op 25%.

13. Energietransitie
Het realiseren van de klimaatdoelen is nodig om verdere opwarming van de aarde en de gevolgen daarvan te voorkomen. Om aan die afspraken te voldoen moet de overstap gemaakt worden van fossiele brandstoffen op duurzame energiebronnen zoals zon, wind en water. Echter zien we een stagnatie op uitvoering van de nodige stappen; dit is zeer afhankelijk van het landelijke beleid. Tevens groeit het besef dat de gerelateerde kosten veel hoger zullen zijn dan oorspronkelijk verwacht. Ook de systemen (zoals elektriciteitsnetwerk) zijn niet aan de maat. Wij verwachten een hoge kans op dit risico, welk leidt tot structurele kapitaallasten.

14. Handhaving
De consequenties van de Wet Kwaliteitsborging Bouw (Wkb) die gelijk met de Omgevingswet ingevoerd zal worden, worden steeds duidelijker. Leek het in eerste instantie nog erop dat deze wet voor een taakverschuiving van openbaar naar privaat toezicht zou zorgen (en daardoor wellicht wat ruimte in capaciteit zou opleveren), is nu al duidelijk dat het zeker voor de komende jaren een taakverzwaring zal gaan betekenen. De nu al onvoldoende capaciteit op handhaving/bouw- en woningtoezicht én de invoering van de Omgevingswet, die zal leiden tot meer regelvrijheid en dus de noodzaak voor meer handhaving en toezicht aan de achterkant, levert een reëel risico op. Daarom blijft de ingeschatte kans dat het risico zich voordoet gehandhaafd op 100%.

15. Omgevingswet
De invoering van de omgevingswet heeft het karakter van een decentralisatie waarbij de dereguleringsopgave volledig bij de lagere overheid wordt gelegd. Daardoor moeten gedecentraliseerde taken en instrumenten worden geïmplementeerd in het lokaal beleid en gelijktijdig moeten nut, zin en noodzaak van die taken en instrumenten beoordeeld en besloten worden. De omgevingswet kent nieuwe instrumenten, waaronder de omgevingsvisie en het omgevingsplan, waaraan momenteel wordt gewerkt. Het omgevingsplan bevat alle gemeentelijke regels over de fysieke leefomgeving. Voor 2030 moeten gemeenten een nieuw omgevingsplan gemaakt hebben dat voldoet aan de eisen van de omgevingswet. De omzetting van het tijdelijke naar het volwaardige omgevingsplan is een enorme klus die meerdere jaren in beslag zal nemen, vandaar ook de in de wet opgenomen termijn van 2030. Ook de ondersteuning daarvan door ICT is in dit risico begrepen.
Inmiddels zijn belangrijke stappen gezet in de implementatie van de Omgevingswet. Het proces is gevorderd en er wordt voortgang geboekt bij de totstandkoming van de omgevingsvisie. Daarnaast is externe begeleiding voor de verdere invoering aanbesteed. Hiermee is een basis gelegd voor de nieuwe werkwijze en de verdere ontwikkeling van de benodigde instrumenten. Gelet op deze voortgang wordt de kans dat dit risico zich voordoet significant naar beneden bijgesteld van 100% naar 25%.

16. Kappellervoetpad
In het kader van de onteigeningsprocedure Kapellervoetpad zal op enig moment een (wettelijk verplichte) minnelijke schikking aangeboden moeten worden. Gelet op het dossier wordt de mogelijkheid van acceptatie laag ingeschat. Het ingeschatte risico (kans en financieel effect) blijven gehandhaafd.

17. Planschade
Planschade ontstaat, wanneer een belanghebbende waardedaling ervaart van zijn eigendom ten gevolge van een planologische beslissing van de gemeente. In procedures met betrekking tot het wijzigen van bestemmingsplannen kan voor individuele burgers planschade ontstaan. Dit geval heeft zich voor het laatst in 2023 voorgedaan. In een aantal gevallen kunnen de hieruit voortvloeiende kosten worden opgenomen in de exploitatie van het desbetreffende plan. Daar waar mogelijk wordt de planschade afgewenteld op de initiatiefnemer. Het resterende geschatte risico is in deze paragraaf opgenomen en blijft gehandhaafd.

18. Overige risico's
Alle overige risico's zijn te beperkt van omvang om ze apart te berekenen en toe te lichten. Om deze risico's te ondervangen wordt een bedrag van € 150.000 opgenomen.

Verzekeringen
Diverse (financiële) risico's heeft de gemeente afgedekt middels afgesloten verzekeringen. Deze risico's, die niet zijn opgenomen in bovenstaande tabel, betreffen met name:
- (bedrijfs-)ongevallen medewerkers, vrijwilligers, geldlopers, verkeersbrigadiers en stembureauleden;
- aansprakelijkheid (personen- en zaakschade en vermogensschade);
- rechtsbijstand;
- brand-, water- en inbraakschades gemeentelijke eigendommen.

4. Weerstandscapaciteit

In principe is een weerstandscapaciteit die alle gesignaleerde risico's volledig (voor 100%) afdekt, toereikend. Aan deze analyse kleven echter ook enkele kanttekeningen. De belangrijkste daarvan zijn:
- niet alle risico's zullen zich tegelijkertijd en in volle omvang voordoen (neiging tot een neerwaartse correctie is aanwezig);

- de waardering en mogelijke kosten van risico's zijn niet objectief meetbaar (andere inschattingen leiden tot andere beelden);
- het aanspreken van de beschikbare weerstandscapaciteit heeft op termijn consequenties (flexibiliteit van de begroting).

Ter afdekking van de risico's is het nodig te beschikken over voldoende veerkracht in de vorm van structurele dan wel incidentele weerstandscapaciteit.

De **structurele weerstandscapaciteit** wordt afgeleid uit de posten "vrij te besteden budgetruimte en onvoorziene uitgaven" alsmede uit de onbenutte belastingcapaciteit. De beide eerste posten zijn geraamd in de begroting en de meerjarenraming. De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte die nog aanwezig is binnen de mogelijke belastingopbrengsten, doordat de lokale tarieven uitgedrukt in een percentage van de waarde (zie hiervoor verder de paragraaf lokale heffingen) lager liggen dan de wettelijke norm.

Indien ruimte bestaat om belastingen en heffingen te verhogen betekent dit een mogelijkheid om tegenvallers op te vangen. Het verschil tussen de fictieve opbrengsten bij maximale belastingtarieven en de geraamde opbrengsten is dan de onbenutte belastingcapaciteit. In onze gemeente komt hiervoor uitsluitend de onroerende zaakbelasting (OZB) in aanmerking, daar voor de overige heffingen (rioolrechten en afvalstoffenheffing) kostendekkende tarieven worden gehanteerd.

De **incidentele weerstandscapaciteit** heeft een statisch karakter en is niet toe te schrijven aan enig begrotingsjaar. Deze weerstandscapaciteit wordt afgeleid uit de omvang van de algemene reserve en de stille reserves. De *algemene reserve* is in principe volledig beschikbaar tenzij de raad reeds een gedeelte hiervan geoormerkt heeft zonder dit af te zonderen in een bestemmingsreserve. De algemene reserve bedraagt per 1 januari 2027 € 6.062.178. In 2027 is geen sprake van onttrekkingen middels vaststelling van deze begroting, wél van een storting van € 250.000. Het saldo eind 2027 van € 6.312.178 wordt tot de weerstandscapaciteit gerekend.

Van *stille reserves* is sprake indien de reële marktwaarde van de activa (bezittingen) de boekwaarde daarvan overstijgt. Tot de stille reserves behoren (courante) gebouwen, gronden en deelnemingen. Omdat reëel inzicht hierin ontbreekt zijn de stille reserves voorzichtigheidshalve op nihil gesteld bij de vaststelling van de weerstandscapaciteit. Stille reserves mogen alleen maar worden meegenomen als deze op korte termijn, binnen één jaar, courant kunnen worden gemaakt.

Onderstaand wordt de structurele weerstandscapaciteit in meerjarenperspectief in beeld gebracht:

Structurele weerstandscapaciteit				
	2027	**2028**	**2029**	**2030**
Begrotingssaldo (vrij te besteden budgetruimte)	€ 461.945	€ 155.683	€ 431.746	€ 1.317.829
Opgenomen stelpost voor onvoorziene uitgaven	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000	€ 30.000
Onbenutte belastingcapaciteit (OZB)	€ 221.694	€ 221.694	€ 221.694	€ 221.694
Totale structurele weerstandscapaciteit	**€ 713.639**	**€ 407.377**	**€ 683.440**	**€ 1.569.523**
Gemiddelde structurele weerstandscapaciteit	**€ 843.495**			

Onderstaand wordt de **incidentele weerstandscapaciteit** in beeld gebracht:

Incidentele weerstandscapaciteit	
Vrij aanwendbaar deel Algemene Reserve (stand 31-12-2027)	€ 6.312.000
Totale incidentele weerstandscapaciteit	**€ 6.312.000**

5. Beoordeling van het weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is een confrontatie tussen de beschikbare en benodigde weerstandscapaciteit. Dat wil zeggen het totaalbedrag aan risico's afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Confrontatie van de *beschikbare* **structurele** weerstandscapaciteit (gemiddelde van 2027 - 2030) met de structureel *benodigde* weerstandscapaciteit (o.b.v. inschatting risico's) levert een ratio op van **0,5** (€ 843.495 / 1.812.500). Confrontatie van de beschikbare **incidentele** weerstandscapaciteit met de incidenteel benodigde weerstandscapaciteit (o.b.v. inschatting risico's) levert een ratio op van **9,3** (€ 6.312.000 / € 679.688).

Confrontatie van de **totale** benodigde weerstandscapaciteit met de totale beschikbare weerstandscapaciteit levert een ratio op van **2,9** (€ 7.155.495 / € 2.492.188).

De gevonden ratio kan beoordeeld worden met behulp van onderstaande tabel:

Ratio	Beoordeling
> 3,0	Uitstekende weerstandscapaciteit
2,0 – 3,0	Ruim voldoende weerstandscapaciteit
1,0 – 2,0	Voldoende weerstandscapaciteit
< 1,0	Onvoldoende weerstandscapaciteit

De gemeente Vaals hanteert als maximale ratio 3,0 en minimale ratio 1,0. Indien de ratio in enig jaar kleiner is dan de minimale norm, kan de continuïteit van de dienstverlening in gevaar komen. Een ratio kleiner dan 1,0 geeft aan dat de gemeente over te weinig middelen beschikt om de onderkende risico's te dragen. De gemeente is dus kwetsbaar. Bij een ratio van 1,0 is precies genoeg weerstandscapaciteit aanwezig om de onderkende risico's af te dekken. Als de ratio meer dan 3,0 is, heeft de gemeente meer dan twee keer zoveel geld voorradig als benodigd voor risico's die het heeft ingeschat.

In totaliteit is de weerstandscapaciteit van Vaals ten opzichte van de vorige begroting licht gestegen.

De structurele weerstandscapaciteit is licht gestegen van 0,4 (begrotingscyclus 2026-2029) naar 0,5 (begrotingscyclus 2027-2030) door zowel de stijging van de gemiddelde structurele weerstandscapaciteit en door de daling van de gekwantificeerde risico's.
De incidentele weerstandscapaciteit is gedaald van 9,9 (begrotingscyclus 2026-2029) naar 9,3 (begrotingscyclus 2027-2030). Dit wordt met name veroorzaakt door de verhoging van de gekwantificeerde risico's.
Voor de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit valt aan te merken dat de berekening op 2027 gebaseerd is en voor de vervolgjaren ongewijzigd wordt doorgetrokken. Als gevolg van bovenstaande ontwikkelingen is de totale weerstandscapaciteit (2,9) licht verbeterd ten opzichte van de voorgaande begrotingscyclus (2026-2029) en blijft ruim voldoende. Dit komt met name door een voorzichtige en behoudende omgang met de beschikbare middelen en door het gestaag verhogen van de algemene reserve enerzijds door structurele stortingen en anderzijds door het toevoegen van de goede jaarresultaten uit 2022, 2023 en 2025 aan de algemene reserve waardoor de financiële positie van de gemeente versterkt is.

6. Financiële kengetallen

In juli 2015 is een regeling opgenomen in het BBV dat onderstaande kengetallen worden berekend en opgenomen in de begroting en het jaarverslag van gemeenten. De kengetallen maken het de leden van de gemeenteraad gemakkelijker om inzicht te krijgen in de financiële positie van hun gemeente.
De wijze waarop de kengetallen meewegen in de uiteindelijke beoordeling van de financiële positie van de medeoverheid is voorbehouden aan het horizontale controle- en verantwoordingsproces.

De **netto schuldquote** geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.
Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast.

De **solvabiliteitsratio** geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal.

De ratio **grondexploitatie** geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop.

De ratio **structurele exploitatieruimte** is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente of provincie heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Dit kengetal geeft aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid.

De **belastingcapaciteit** geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde.

Kengetallen	Realisatie	Begroting		Meerjarenraming		
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
1a. Netto schuldquote	14,0	44,2	27,5	26,8	25,2	23,5
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	14,0	43,9	27,9	26,8	25,2	23,5
2. Solvabiliteitsratio	27,3	25,2	31,7	33,2	35,7	39,7
3. Grondexploitatie	1,2	6,8	0,7	0,7	0,7	0,7
4. Structurele exploitatieruimte	5,2	0,4	0,9	0,3	0,9	2,7
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	101,7	103,5	104,7	103,9	102,9	103,2

Er worden door de Provincie geen conclusies getrokken op basis van deze kengetallen. Voor het toekennen van de toezichts-vorm (repressief of preventief toezicht) blijven het structureel en reëel sluitend zijn van de (meerjaren)begroting en de tijdige inzending van de begroting en jaarstukken de bepalende criteria, zoals opgenomen is in artikel 203 van de gemeentewet.

De **netto schuldquote** is voor 2027 duidelijk lager ten opzichte van de begroting 2026. De schuldpositie daalt significant in dit jaar ten opzichte van 2026. Daarnaast zijn de baten hoger. De verwachting is dat de schuldquote in de jaren 2028-2030 verder daalt door verdere verlaging van de schuldpositie voor alle jaren. De baten zullen naar verwachting in 2028 en 2029 licht dalen ten opzichte van 2027 en voor 2030 weer stijgen. Verwachting is echter dat de baten voor 2030 niet op het niveau van 2027 terug zullen komen in deze begrotingscyclus.

De **solvabiliteitsratio** 2027 is hoger dan die van de begroting 2026 met name door het hogere eigen vermogen dan in de begroting 2026. Een doorkijk naar de komende jaren laat zien dat op basis van deze begroting en saldi van de geprognotiseerde balans, een jaarlijkse stijging van de solvabiliteitsratio verwacht wordt als gevolg van een verdere verhoging van het eigen vermogen en tegelijkertijd een daling van de schuldpositie.

Het kengetal **grondexploitatie** daalt duidelijk ten opzichte van de begroting 2026, als gevolg van de afronding van een aantal grote(re) grondexploitatie projecten. De (grotere) projecten die mogelijk zullen volgen in de komende jaren zijn nog te premature om financiële effecten te kunnen inschatten.

De structurele **exploitatieruimte** is hoger voor de komende jaren in vergelijking met de begrotingscyclus 2026-2029 en laat na een “kleine dip” in 2028 weer een stijgende lijn zien. Dit komt doordat de begrotingssaldi in deze begrotingscyclus hoger liggen dan in de voorgaande periode. Voor alle jaren (2028-2030) wordt een positief saldo geraamd.

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de provincie of gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde.

7. Conclusie

De huidige totale weerstandscapaciteit is in het licht van bovenstaande risico-inventarisatie ruim voldoende te noemen. De totale weerstandscapaciteit is licht verbeterd in verhouding met de voorgaande begrotingscyclus (2026-2029). Echter gezien de nog steeds vrij lage structurele weerstandscapaciteit (0,5) en onzekerheden in de komende jaren, is het aan te raden zuinig met de beschikbare middelen om te gaan en (indien mogelijk) de geraamde bedragen aan de algemene reserve in de komende jaren toe te voegen, zoals in de begroting 2027-2030 vermeld. Er is geen landelijke norm voor de ratio weerstandsvermogen.

Risicomanagement is en wordt steeds belangrijker. In de planning- en control cyclus wordt periodiek aandacht besteedt aan risicomanagement, zodat het bewustzijn voor risico's bij bestuurders en directie steeds meer gaat leven. Het blijft daarmee een lerend proces voor eenieder.

Het is geen goede zaak als een gemeente over te weinig mogelijkheden beschikt om optredende risico's het hoofd te bieden. Immers, de gemeente beschikt dan niet over voldoende capaciteit om de geïdentificeerde en gewogen risico's af te dekken. Opgemerkt wordt dat een weerstandscapaciteit die boven de 1,0 ligt niet automatisch inhoudt dat een gemeente voor honderd procent is ingedekt tegen alle risico's die zich kunnen voordoen. De ratio weerstandscapaciteit maakt gebruik van een weging van de risico's. Als de gemeente pech heeft, kan het voorkomen dat in één jaar twee grote tegenslagen plaatsvinden, ook al waren beide

kansen ingeschat op 0,01%. Doet zich dat voor, dan kan dat ertoe leiden dat de financiële positie van de gemeente tijdelijk onder druk komt te staan. Het spreekt in dit verband echter voor zich dat hoe hoger de weerstandscapaciteit van een gemeente is, hoe meer (onvoorziene) tegenvallers kunnen worden opgevangen.

Het weerstandsvermogen is geen statisch gegeven, maar wordt periodiek geactualiseerd. Bij de jaarrekening en de begroting worden zowel de omvang als de kans van optreden van risico's opnieuw beoordeeld, zodat wordt aangesloten bij actuele ontwikkelingen. Daarnaast worden, waar nodig, nieuwe risico's toegevoegd, zoals in deze begroting de dieseltoeslag. Tegelijkertijd worden risico's die niet langer relevant zijn afgevoerd Ook worden risicobedragen aangepast wanneer de actuele inzichten daartoe aanleiding geven. Op deze wijze blijft het risicoprofiel actueel en biedt het een reëel beeld van de financiële weerbaarheid van de organisatie.

Paragraaf Lokale Heffingen

1. Inhoud paragraaf

Deze paragraaf heeft betrekking op zowel de heffingen waarvan de besteding is gekoppeld aan een bepaalde specifieke taak van de gemeente (en dus sprake is van kostendekking en/of kostenbestrijding), als op de heffingen waarvan de besteding niet gekoppeld is aan een specifieke taak (en de opbrengsten dus in de algemene middelen vloeien).
De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid.

In deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van:
- De rechtsgronden van de gemeentelijke belastingen, rechten en retributies
- Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen
- De voorgestelde tarieven en geraamde opbrengsten voor belastingjaar 2027
- De ontwikkeling van de lokale lastendruk
- De onbenutte belastingcapaciteit
- Het kwijtscheldingsbeleid
- En een overzicht voorgestelde tarieven lokale belastingen

2. Beleidskader

Rechtsgronden gemeentelijke belastingen
De gemeentelijke belastingen worden geheven op grond van onderstaande verordeningen en op basis van de vermelde heffingsgrondslagen.

I. Niet aan een taak gekoppelde heffingen

Soort belasting	Datum verordening	Heffingsgrondslag
Onroerende zaakbelastingen	14 december 2026	Tarief is een percentage van de vastgestelde WOZ-waarde
Toeristenbelasting	14 december 2026	Per persoon (vanaf 6 jaar) per overnachting gesplitst naar campings, groeps-accommodaties en overige aanbieders van verblijf
Hondenbelasting	14 december 2026	Tarief is een bedrag per hond
Forensenbelasting	14 december 2026	Tarief is een percentage van de vastgestelde (WOZ-)waarde
Reclamebelasting	14 december 2026	Vast tarief per object. Heffingsgebied is de kern Vaals

II. Aan een taak gekoppelde heffingen

Soort belasting	Datum verordening	Heffingsgrondslag
Rioolheffing	14 december 2026	- Eigenaarsheffing: tarief is een percentage van de WOZ-waarde. Afzonderlijke tarieven voor woningen en niet-woningen - Gebruikersheffing: tarief is een gedifferentieerd bedrag per m3 waterverbruik.
Afvalstoffenheffing	14 december 2026	Afzonderlijk vast tarief voor een één- of meerpersoonshuishouden. Daarnaast (een) tarief/tarieven voor het aantal ledigingen (volume-frequentie). Tarieven in aparte tarieventabel
Marktgeld	14 december 2026	Tarief per strekkende meter
Leges	14 december 2026	Tarieven in aparte tarieventabel
Lijkbezorgingsrechten	14 december 2026	Diverse tarieven zoals opgenomen in de verordening
Parkeerbelasting	12 december 2020 (laatste wijziging)	Diverse tarieven zoals opgenomen in de bijbehorende tarieventabel

Gemeentelijk beleid lokale heffingen

Algemeen
De uitvoering van gemeentelijke heffingen en WOZ-werkzaamheden in de gemeente Vaals wordt verzorgd door de Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW) te Roermond, waarin 29 Limburgse gemeenten en het Waterschap Limburg participeren. BsGW streeft naar een optimale prijs / prestatieverhouding tegen zo laag mogelijke kosten.

Per 2025 is de methode voor kostenverdeling herzien. De producten worden voortaan onderverdeeld in drie hoofdgroepen: waarderen, heffen en invorderen. Alleen direct toewijsbare kosten worden aan deze hoofdproducten toegerekend; overige kosten verlopen via interne producten (Klantzaken en Overhead & Ontwikkeling). De verdeelsleutels worden jaarlijks geactualiseerd op basis van productiegegevens (begroting t-2). Onder het hoofdproduct 'heffen' vallen de afvalstoffenheffing, hondenbelasting, OZB-eigenaar en gebruik en de rioolheffing. Verder nemen we de sub-producten diftar (afvalstoffenheffing), reclamebelasting, toeristenbelasting, forensenbelasting af, die zich onderscheiden omdat deze significant meer uitvoeringsinspanning vergen. Voor het toerekenen van de kosten wordt hierbij gebruik gemaakt van een tarief per aanslagregel. Een andere verandering is dat de BsGW de opbrengsten van vervolgingskosten nu rechtstreeks terugbetaalt aan de gemeente. Dit geldt ook voor de rente-inkomsten die mogelijk ontstaan door schatkistbankieren. Daarnaast zorgen de aangepaste wetgeving en de daling van het aantal WOZ-bezwaarschriften voor lagere proceskosten. BsGW heeft de begroting 2027 hierop aangepast.

BsGW kiest voor een beleidsarme koers waarbij vooral ingezet wordt op een stabiele en betrouwbare uitvoering van de belastingtaken tegen vrijwel gelijkblijvende netto kosten, terwijl tegelijkertijd wordt gewerkt aan verdere efficiëntie, digitalisering en verbetering van de dienstverlening. Als belangrijkste acties voor 2027 kunnen genoemd worden het realiseren van het ondernemings- en ontwikkelplan, verhuizing naar het nieuwe kantoor, versterken van informatiebeveiliging, verder digitaliseren en verkennen AI, doorontwikkelen samenwerkingsportaal, beheersbaar houden van de bezwaarkosten.

I. Niet aan een taak gekoppelde heffingen

Onroerende zaakbelastingen
De heffingsgrondslag voor de onroerendezaakbelastingen (OZB) is de WOZ-waarde zoals die door de BsGW bij (WOZ-) beschikking wordt vastgesteld. De verkoopcijfers van woningen vormen de basis voor de taxaties voor de nieuwe WOZ-waarden van de woningen. Voor de niet-woningen wordt de WOZ-waarde berekend op andere kenmerken, zoals verhuurcijfers, omzetcijfers, bezetting, etc.

Helaas is het ten tijde van het opstellen van deze paragraaf voor BsGW nog te vroeg om een betrouwbare WOZ-waarde prognose voor het komende jaar af te geven. Deze volgt op een later moment. In deze paragraaf zoeken we derhalve aansluiting bij de grondslagen zoals deze bekend zijn bij de realisatie van belastingjaar 2026 per 30 juni 2026 (kwartaalrapportage Q2 2026 van BsGW). Verder wordt op basis van voorlopige inschattingen van BsGW uitgegaan van stijgingspercentages van 5,11% voor woningen en een daling van 2,49% voor niet-woningen. Net als voorgaande jaren wordt in de decembervergadering de verordening OZB voorgelegd ter vaststelling, waarbij voor wat betreft de tariefstelling zal worden uitgegaan van de op dat moment bekende WOZ-waarden bij BsGW. In oktober en in november 2026 zullen de laatste gegevens worden aangeleverd en zal een herberekening plaatsvinden. Gezien de ambities is het college genoodzaakt om naast de in 2026 ingezette indexatie van de opbrengst OZB (index 4,3%), voor belastingjaar 2027 een extra verhoging van de opbrengst met 5,7% te bereken zodat de opbrengst van de OZB totaal met 10% stijgt.

Voor het belastingjaar 2027 levert dit de volgende voorlopige tarieven en WOZ-waarden voor de OZB op:

Belastingsoort	Tarief 2026	Geschatte WOZ-waarde	Tarief 2027
Eigenaar woningen	0,1152%	€ 1.701.000.000	0,1206%
Eigenaar niet-woningen	0,3273%	€ 112.000.000	0,3810%
Gebruiker niet-woningen	0,3035%	€ 89.000.000	0,3312%

Toeristenbelasting

Bij de behandeling van de begroting 2026 en de meerjarenraming 2027-2029 heeft de gemeenteraad besloten de tariefstelling van de toeristenbelasting, overeenkomstig het in 2022 aangenomen amendement, voort te zetten. Deze lijn wordt ook in de begroting 2027 en de meerjarenraming doorgetrokken voor het jaar 2030. Op basis van de huidige prognoses verwacht BsGW voor belastingjaar 2027 circa 630.000 overnachtingen binnen de gemeente. Hiermee blijft de toeristische sector een belangrijke bijdrage leveren aan de lokale economie en aan de financiering van voorzieningen die zowel inwoners als bezoekers ten goede komen. Dit levert meerjarig de volgende tarieven op:

Accommodatiesoort	2026	2027	2028	2029	2030
Camping/Groepsaccommodatie	€ 2,15	€ 2,25	€ 2,35	€ 2,45	€ 2,55
Overig	€ 3,05	€ 3,20	€ 3,35	€ 3,50	€ 3,65

Hondenbelasting

De hondenbelasting is juridisch gezien een algemene belasting waarvan de opbrengst in de algemene middelen vloeit. De Gemeenteraad heeft een aantal jaar geleden besloten de opbrengst van de hondenbelasting mede te gebruiken ter financiering van het hondenbeleid. Dat betreft bijvoorbeeld het bekostigen van honden-uitlaatplaatsen, verwijdering van hondenpoep, handhavingstaken en dergelijke. Een aantal jaren geleden is landelijk een discussie gestart over het mogelijk afschaffen van de hondenbelasting. Er zijn op dit moment geen nieuwe ontwikkelingen op dit gebied. De BsGW gaat voor 2027 uit van 760 honden en één hondenkennel, waardoor het tarief per hond voorgesteld wordt op € 45,50.

Forensenbelasting

De forensenbelasting wordt geheven van personen die, zonder in de gemeente hun hoofdverblijf te hebben, voor zichzelf of hun gezin gedurende meer dan 90 dagen per jaar (niet noodzakelijk aaneengesloten) de beschikking hebben over een gemeubileerde woning in de gemeente. Bij de invoering van deze belasting is qua opbrengst aansluiting gezocht bij het bedrag dat de gemeente misloopt uit de Algemene Uitkering van het Rijk. Eigenaren of gebruikers van tweede woningen maken immers wél gebruik van gemeentelijke voorzieningen, zoals het onderhoud van wegen en openbaar groen, terwijl zij niet in de gemeentelijke basisadministratie zijn opgenomen. Hierdoor ontvangt de gemeente Vaals geen compensatie vanuit het gemeentefonds voor deze personen. De forensenbelasting vormt dan ook een verdedigbare bijdrage en is gebaseerd op de bevoegdheden zoals vastgelegd in de gemeentewet. Voor het tarief is gekozen voor een percentage van de WOZ-waarde van de betreffende woning. Deze systematiek is vergelijkbaar met die van de onroerendezaakbelasting (OZB).

In de begroting 2026 is uitgebreid stilgestaan bij de juridische kaders rondom de forensenbelasting naar aanleiding van het arrest inzake de gemeente Gulpen-Wittem. Daarbij is benadrukt dat tariefwijzigingen zorgvuldig moeten worden gemotiveerd en in een redelijke verhouding moeten staan tot het daarmee beoogde doel. Bij de vaststelling van de begroting 2026 is daarom gekozen voor een gefaseerde verhoging van de forensenbelasting. Met deze aanpak werd enerzijds rekening gehouden met de financiële gevolgen voor belastingplichtigen en werd anderzijds toegewerkt naar een opbrengstniveau dat beter zou aansluiten bij de inkomsten die de gemeente via het gemeentefonds misloopt.

Sindsdien zijn de financiële vooruitzichten voor gemeenten verder onder druk komen te staan. Dit vraagt om aanvullende maatregelen om de financiële positie van de gemeente duurzaam op orde te houden. Tegelijkertijd staat de gemeente voor aanzienlijke ambities en opgaven zoals opgenomen in de begroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030. Het betreft onder meer investeringen in leefbaarheid, voorzieningen, openbare ruimte, duurzaamheid en de uitvoering van wettelijke en maatschappelijke taken. Gelet op deze ontwikkelingen wordt voorgesteld af te wijken van de eerder voorziene gefaseerde groei en reeds in 2027 het maximaal verdedigbare tarief toe te passen. Hiermee wordt een structurele bijdrage geleverd aan het opvangen van de gemiste inkomsten uit het gemeentefonds en wordt de financiële ruimte behouden die nodig is om de ambities uit de begroting 2027 en de meerjarenraming 2028-2030 te realiseren. Zonder deze aanvullende opbrengst zouden scherpere keuzes noodzakelijk zijn ten aanzien van bestaande voorzieningen, beleidsvoornemens en investeringen. De door BsGW geprognosticeerde totale WOZ-waarde van de forensenwoningen bedraagt voor 2027 € 24.175.000 hetgeen een tarief oplevert van 0,2458%. Conform de gebruikelijke werkwijze bij de OZB zal BsGW eind oktober dan wel medio november nog een geactualiseerde WOZ-waarde aanleveren, waarna kan worden beoordeeld of het voorgestelde tarief nog aanpassing behoeft. Hoewel hiermee sprake is van een toenemende belastingdruk voor forensen, wordt deze ontwikkeling verantwoord geacht. De gemeente staat voor omvangrijke maatschappelijke opgaven en ziet zich tegelijkertijd geconfronteerd met een afnemende financiële ruimte. Gelet op de waardeontwikkeling van forensenwoningen en het belang van een duurzaam gezonde financiële positie wordt een hogere bijdrage van deze groep dan ook als evenwichtig en verdedigbaar beschouwd. Deze keuze zorgt ervoor dat de forensenbelasting, binnen de geldende juridische kaders, een evenwichtige bijdrage levert aan het behoud van een financieel gezonde gemeente en aan de uitvoering van de bestuurlijke ambities voor de komende jaren.

Reclamebelasting
De reclamebelasting wordt in de (woon)kern Vaals geheven. Hierbij wordt uitgegaan van een vast bedrag van € 200 per object waarvan of waarbij een belastbaar feit aanwezig is. De netto opbrengst, zijnde de bruto-opbrengst minus de perceptiekosten, wordt in het Ondernemersfonds - beheert door de Stichting Ondernemers Vaals/Samen Vaals - gestort. Deze middelen worden door het Ondernemersfonds ingezet voor economisch ondersteunende activiteiten. Voor belastingjaar 2027 wordt uitgegaan van 145 belastingplichtigen hetgeen een bruto-opbrengst vertegenwoordigt van € 29.000.

II. Aan een taak gekoppelde heffingen

De gemeente Vaals hanteert voor riool- en afvalstoffenheffing 100% kostendekkende tarieven. Dit betekent dat alle kosten die gemaakt worden voor het afvoeren / verwerken van het afval en de kosten in verband met de gemeentelijke watertaken, zoals het onderhoud aan en de aanleg van riolering, volledig aan de burgers en bedrijven worden doorbelast.

Afvalstoffenheffing
De gemeente heeft op grond van de wet de verplichting om huishoudelijke afvalstoffen in te zamelen. Voor de bekostiging van deze inzameling hanteert de gemeente Vaals een volume- en frequentiesysteem (Diftar). Binnen dit systeem bestaat de afvalstoffenheffing uit een vast en een variabel tarief. Het vaste tarief is afhankelijk van de omvang van het huishouden, terwijl het variabele tarief wordt bepaald door het aantal keren dat afval wordt aangeboden. Met deze systematiek wordt beoogd afvalscheiding te stimuleren en de kosten zoveel mogelijk toe te rekenen aan degenen die deze veroorzaken, volgens het principe 'de vervuiler betaalt'. De stijgende kosten van afvalinzameling en -verwerking hebben gevolgen voor de hoogte van de tarieven. Om de effecten hiervan voor inwoners te beperken, wordt in 2027 een bedrag van € 95.000 onttrokken aan de voorziening egalisatie afvalstoffenheffing. Hierdoor wordt de noodzakelijke tariefstijging gedeeltelijk gedempt. Tegelijkertijd wordt, passend binnen het uitgangspunt van 'de vervuiler betaalt', voorgesteld ook de ledigingstarieven aan te passen zodat deze beter aansluiten bij de daadwerkelijke kosten van afvalinzameling en -verwerking.

In de begroting 2027 wordt uitgegaan van de volgende tarieven:

Vast tarief:

Omschrijving	2026	2027
Alleenstaande	€ 379,40	€ 389,00
Stijgingspercentage		2,5%
Meerpersoonshuishouden	€ 393,40	€ 403,00
Stijgingspercentage		2,4%

Variabel tarief:

Omschrijving	2026	2027
240 liter container rest	€ 10,00	€ 11,00
Stijgingspercentage		10,0%
140 liter container rest	€ 7,35	€ 8,00
Stijgingspercentage		8,8%
Afvalzak	€ 1,80	€ 2,00
Stijgingspercentage		11,1%

Het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt voor rekening van het daadwerkelijk inzamelen en verwerken van het huishoudelijk afval (€ 1.916.217) Daarnaast begroot de gemeente € 142.866 aan overhead. Dit zijn aan de taak toerekenbare kosten die worden gemaakt door de sturing en ondersteuning van medewerkers in de brede zin. Tenslotte zijn er nog reguliere kosten zoals BTW en kosten van kwijtscheldingen, vermindering en oninbare vorderingen.

Voor wat betreft de inkomsten voor de afvalstoffenheffing mag de gemeente op grond van artikel 15.33 Wet milieubeheer voor de inzameling van het afval van huishoudens een aanslag afvalstoffenheffing opleggen. Voor belastingjaar 2027 verwachten wij een bedrag van € 2.487.315 aan afvalstoffenheffing te ontvangen. Uit onderstaande tabel blijkt dat de totale begrote kosten voor het product afval in 2027 € 2.583.725 bedragen. Met een geraamde totale opbrengst van € 2.487.315 en een inzet van € 95.000 uit de voorziening betekent dit dat de tarieven 100% kostendekkend zijn.

	Afvalstoffenheffing	2027
	Directe kosten taakveld afval (excl. perceptiekosten)	€ 1.916.217
	Inkomsten taakveld afval	-€ 115.061
	Netto kosten taakveld afval	€ 1.801.156
	Perceptiekosten (onderdeel van directe kosten taakveld afval)	€ 51.060
	Toe te rekenen kosten taakveld overhead	€ 142.866
	Dividend Rd4	€ - 14.000
	Toe te rekenen kwijtschelding taakveld inkomensregelingen	€ 250.000
	Compensabele BTW	€ 352.643
	Totale kosten	€ 2.583.725
	Opbrengst heffingen incl. onttrekking voorziening	-€ 2.582.315
	Kostendekkendheid	**100%**

Rioolheffing
De gemeente is wettelijk verplicht om haar zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater na te komen. Dit wordt ook wel aangeduid als de gemeentelijke watertaken. Op grond van artikel 228a van de Gemeentewet mag de gemeente een rioolheffing heffen ter bestrijding van de met de uitvoering van de gemeentelijke watertaken samenhangende kosten. In Vaals kennen wij zowel een heffing voor de eigenaar als een heffing voor de gebruiker van een object waarvoor gemeentelijke watertaken worden uitgevoerd.

De eigenarenheffing heeft een differentiatie voor woningen en niet-woningen in de tariefstelling (op gelijke voet als de onroerende zaakbelastingen) en de gebruikersheffing kent de volgende differentiatie naar waterverbruik, conform de volgende staffel:

1) ≤ 500 m3;
2) 501 t/m 5.000 m3;
3) > 5.000 m3

Voor de gebruikersheffing heeft de Gemeenteraad de volgende onderlinge verhouding van de tarieven afgesproken 1,0:1,5:2,0. De kostenverdeling tussen eigenaren en gebruikers die door de Gemeenteraad in 2019 is bepaald wordt in deze begroting voortgezet. Voor de berekening van de gebruikerstarieven is uitgegaan van een totaal waterverbruik van 533.000 m3 gebaseerd op de realisatie 2026 van BsGW toestand Q2 2026. Voor wat betreft de WOZ-waarden wordt aansluiting gezocht bij het onderdeel onroerende zaakbelastingen.

Omschrijving	2026	2027	Stijging
Eigenaar woningen	0,0688%	0,0660%	-4,07%
Eigenaar niet-woningen	0,1082%	0,1055%	-2,50%
Gebruiker ≤ 500 m3	€ 0,74	€ 0,75	1,35%
Gebruiker 501 t/m 5.000 m3	€ 1,11	€ 1,13	1,80%
Gebruiker > 5.000 m3	€ 1,48	€ 1,50	1,35%

Ondanks een daling van de totale kosten ten opzichte van belastingjaar 2026 laten de gebruikersheffingen een lichte stijging zien. Deze ontwikkeling hangt samen met de verwachting dat het waterverbruik verder afneemt. Omdat de rioolheffing momenteel mede is gebaseerd op het waterverbruik, worden de kosten over een kleiner verbruiksvolume verdeeld, wat resulteert in hogere tarieven per eenheid.
Landelijke ontwikkelingen roepen de vraag op of waterverbruik ook op langere termijn een passende en uitvoerbare heffingsgrondslag blijft voor de rioolheffing. De gemeentelijke watertaken richten zich immers in toenemende mate op de inzameling, afvoer en verwerking van hemelwater, waarbij het verband met het individuele waterverbruik minder direct aanwezig is. Een eventuele wijziging van de heffingsgrondslag kan gevolgen hebben voor de verdeling van de lasten tussen verschillende categorieën inwoners en bedrijven. Ingeval een wijziging van de heffingsgrondslag zou worden overwogen, zou een zorgvuldig en gedegen onderzoek dienen plaats te vinden, waarbij zowel de juridische mogelijkheden als de effecten op de lastendruk inzichtelijk moeten worden gemaakt.

Uit onderstaande tabel blijkt dat veruit het grootste deel van de gemeentelijke kosten komt van het taakveld riolering. De kosten zitten vooral in het daadwerkelijk nakomen van de gemeentelijke watertaken op het gebied van afvalwater, hemelwater en grondwater. Daarnaast begroten wij € 134.629 aan overhead. Dit zijn aan de taak toerekenbare kosten die wij maken door de sturing en ondersteuning van medewerkers in brede zin. Verder is een bedrag van € 72.050 begroot aan onkruidbestrijding. Tenslotte zijn er nog reguliere kosten zoals BTW, kosten van kwijtscheldingen, vermindering en oninbare vorderingen. Voor wat betreft de inkomsten voor de rioolheffing verwachten wij in 2027 een bedrag van € 1.665.055 aan rioolheffing te ontvangen. De

totale begrote kosten voor het product riool bedragen in 2027 € 1.667.921. Dit betekent dat de tarieven 100% kostendekkend zijn.

Rioolheffing		2027
	Directe kosten taakveld riool	€ 752.846
	Inclusief afschrijving	€ 336.767
	Inkomsten taakveld	
	Netto kosten taakveld	€ 1.119.613
	Perceptiekosten (onderdeel van directe kosten taakveld riool)	€ 64.842
	Onkruidbestrijding	€ 72.050
	Toe te rekenen kosten taakveld overhead	€ 134.629
	Toe te rekenen kwijtschelding taakveld inkomensregelingen	€ 25.000
	Compensabele BTW investeringen + exploitatie	€ 251.787
	Totale kosten	€ 1.667.921
	Opbrengst heffingen	€ 1.665.055
Kostendekkendheid		**100%**

Marktgelden
Op grond van artikel 229 van de Gemeentewet is de gemeente bevoegd marktgeld te heffen ter dekking van de kosten die samenhangen met de organisatie van de weekmarkt. Voor 2027 worden deze kosten geraamd op € 54.444. De weekmarkt vervult een belangrijke economische en maatschappelijke functie voor Vaals. Naast het voorzien in een aantrekkelijk en divers aanbod voor inwoners en bezoekers draagt de markt bij aan de levendigheid van het centrum en versterkt zij de aantrekkingskracht van het winkelgebied. De aanwezigheid van een goed functionerende weekmarkt genereert extra bezoekersstromen, waarvan ook lokale ondernemers profiteren. Om deze functie te behouden en de continuïteit van de markt te ondersteunen, wordt vastgehouden aan de ingezette koers waarbij circa 50% van de kosten wordt gedekt via marktgelden. Hiermee wordt een evenwicht gezocht tussen kostendekking enerzijds en het behoud van een aantrekkelijke en toekomstbestendige markt anderzijds. Deze aanpak zou kunnen bijdragen aan het in stand houden van de dynamiek en economische meerwaarde van de weekmarkt voor het centrum van Vaals. Dit leidt voor 2027 tot de volgende tariefstelling

Marktgelden 2027			
Lasten	**Baten**	**Strekkende meters**	**Tarief**
€ 54.444	€ 27.222	301	€ 7,54

Leges
De opbrengsten uit leges zijn opgebouwd uit de verschillende producten en diensten die door de gemeente worden verleend. De geraamde opbrengst wordt bepaald door het verwachte aantal aanvragen en afnames te vermenigvuldigen met de tarieven zoals opgenomen in de tarieventabel 2027. Bij de vaststelling van de legestarieven geldt als uitgangspunt dat de totale geraamde baten van de legesverordening niet hoger mogen zijn dan de totale geraamde kosten van de daarmee samenhangende dienstverlening. Dit betekent dat de kostendekkendheid van de tarieventabel als geheel niet boven de 100% mag uitkomen. Binnen dit wettelijke kader is het toegestaan dat afzonderlijke producten of diensten een hogere of juist lagere kostendekkendheid kennen. In het kader van de actualisatie van de tarieventabel is de kostendekkendheid van alle legesproducten integraal beoordeeld. Daarbij is tevens rekening gehouden met de gevolgen van de Omgevingswet en de daarbij behorende veranderingen in de gemeentelijke dienstverlening. Uit deze beoordeling blijkt dat de totale kostendekkendheid van de legesverordening 40% bedraagt. De geraamde baten voor 2027 zijn als volgt:

Legesverordening 2027	Baten
Algemene dienstverlening	€ 225.500
Dienstverlening en besluiten in het kader van de Omgevingswet	€ 200.000
Totaal	€ 425.500

Kostendekkendheid tarieventabel 2027				
Hoofdstuk	**Omschrijving**	**Lasten**	**Baten**	**Percentage**
1	Algemene diensverlening	€ 423.000	€ 222.000	52%
2	Dienstverlening en besluiten waarvoor leges worden geheven	€ 625.000	€ 200.000	32%
3	Dienstverlening vallend onder dienstenrichtlijn en niet vallend onder hoofdstuk 2	€ 20.000	€ 3.500	18%
Totaal		**€ 1.068.000**	**€ 425.500**	**40%**

Parkeergelden
De opbrengsten bestaan uit de inkomsten van de parkeermeters, parkeergarage en de vaste parkeervergunningen. De totale opbrengst wordt voor 2027 geraamd op € 689.000.

Naheffingsaanslagen parkeren

Het Rijk heeft het maximale tarief voor een naheffingsaanslag parkeerbelasting voor 2027 vastgesteld op € 84,30. Gemeenten zijn bevoegd een lager tarief vast te stellen, waarbij als uitgangspunt geldt dat de opbrengsten niet hoger mogen zijn dan de kosten die samenhangen met het opleggen en verwerken van naheffingsaanslagen. De gemeente Vaals hanteert voor 2027 een tarief van € 41,20 per naheffingsaanslag. Dit tarief ligt ruim onder het landelijk toegestane maximum en sluit aan bij het uitgangspunt van een redelijke en proportionele vergoeding van de gemaakte kosten. Uit de kostentoerekening blijkt dat de met de naheffingen samenhangende uitvoeringskosten hoger zijn dan de geraamde opbrengsten. Er is derhalve geen sprake van een meer dan kostendekkende heffing. Het gehanteerde tarief blijft binnen de geldende wettelijke kaders en de opbrengsten dienen uitsluitend ter gedeeltelijke dekking van de kosten die de gemeente maakt voor het parkeerbeheer, de controle en de afhandeling van naheffingsaanslagen. Onderstaande tabel geeft inzicht in de geraamde kosten en opbrengsten voor 2027.

Naheffingsaanslag parkeerbelasting	**2027**
Personeelskosten	€ 88.013
Overhead	€ 66.010
Interne verwerkingskosten	€ 3.000
Externe verwerkingskosten	€ 6.600
Apparatuur en beheer	€ 11.309
Totale lasten	**€ 174.932**
Begroot aantal naheffingsaanslagen	1.824
Kosten per aanslag	€ 95,91
Opbrengst per aanslag	€ 41,20
Totale opbrengsten	**€ 75.149**
Kostendekkendheidspercentage	43%

3. Gehanteerde tarieven en geraamde opbrengsten 2027

Belastingsoort		Heffingsgrondslag	Tarief	Deelopbrengst	Totale opbrengst begroting
Onroerende zaakbelastingen					
Eigenaar	Woningen	€ 1.701.000.000	0,1206%	€ 2.051.406	
	Niet-woningen	€ 112.000.000	0,3810%	€ 426.720	**€ 2.772.894**
Gebruiker	Niet-woningen	€ 89.000.000	0,3312%	€ 294.768	
Toeristenbelasting					
Overnachtingen	Campings etc.	90.000	€ 2,25	€ 202.500	
	Overig	540.000	€ 3,20	€ 1.728.500	
	Totaal	630.000			**€ 1.930.500**
Forensenbelasting					
Eigenaar		€ 24.175.000	0,2458%		**€ 59.422**
Reclamebelasting					
Aantal reclame uitingen		145	€ 200		**€ 29.000**
Hondenbelasting					
Tarief per hond		760 honden	€ 45,50	€ 34.580,00	**€ 34.808**
Totaal aantal honden		1 Kennel	€ 227,50	€ 227,50	
Rioolheffing					
Eigenaar	Woningen	€ 1.700.000.000	0,0660%	€ 1.122.000	
	Niet-woningen	€ 115.000.000	0,1055%	€ 121.325	
Gebruiker	Waterverbruik ≤ 500 m3	481.000 m3	€ 0,75	€ 360.750	**€ 1.665.055**
	Waterverbruik 501 t/m 5.000m3	46.000 m3	€ 1,13	€ 51.980	
	Waterverbruik > 5.000 m3	6.000 m3	€ 1,50	€ 9.000	
Afvalstoffenheffing		*Vast tarief*	*Tarief per lediging*		
Eenpers.huishouden	2.575	€ 389,00		€ 1.001.675	
Meerpers.huishouden	2.880	€ 403,00		€ 1.160.640	
140 liter restcontainer	10.000		€ 8,00	€ 80.000	**€ 2.488.141**
240 liter restcontainer	11.000		€ 11,00	€ 121.000	
60 liter afvalzak	62.000		€ 2,00	€ 124.000	
Gebruik extra container	225		€ 11,45	€ 2.576	
Korting med.afval				€ 1.750 -/-	
Marktgeld - Vaste plaats		*301 strekkende meter per maand*	€ 7,54	€ 27.234	**€ 27.234**
Leges bouw- en woningtoezicht				€ 225.500	**€ 425.500**
Secretarieleges (centrale balie / KCC)				€ 200.000	
Opbrengst parkeergelden				€ 681.000	**€ 689.000**
Totale opbrengsten gemeentelijke belastingen 2027					**€ 10.121.554**

**Kleine afwijkingen in tellingen worden veroorzaakt door afrondingsverschillen.*

4. Ontwikkeling van de totale lastendruk

Vergelijking lastendruk omringende gemeenten

Bij de vergelijking tussen de verschillende gemeenten is de lastendruk in de gemeente Vaals vergeleken met de tarieven van de omliggende gemeenten over 2026 zoals deze in de "Coelo Atlas lokale lasten 2026" zijn opgenomen.

Vergelijking gemeentelijke belastingdruk eigenaar obv. Coelo Atlas lokale lasten 2026		
Gemeente	**Eenpersoonshuishouden**	**Meerpersoonshuishouden**
Vaals	€ 1.182	€ 1.278
Simpelveld	€ 1.236	€ 1.280
Meerssen	€ 1.319	€ 1.433
Valkenburg a/d Geul	€ 993	€ 1.248
Voerendaal	€ 1.286	€ 1.346
Eijsden – Margraten	€ 1.119	€ 1.238
Gulpen – Wittem	€ 1.134	€ 1.279
Gemiddeld Limburg	€ 998	€ 1.072

Vergelijking gemeentelijke belastingdruk gebruiker (huurder) obv. Coelo Atlas lokale lasten 2026		
Gemeente	**Eenpersoonshuishouden**	**Meerpersoonshuishouden**
Vaals	€ 471	€ 568
Simpelveld	€ 709	€ 753
Meerssen	€ 523	€ 636
Valkenburg a/d Geul	€ 413	€ 669
Voerendaal	€ 720	€ 780
Eijsden – Margraten	€ 260	€ 379
Gulpen – Wittem	€ 278	€ 423
Gemiddeld Limburg	€ 379	€ 451

Bij de bepaling van de lastendruk van de gemeente Vaals (2026 versus 2027) is uitgegaan van:

- een woning met een WOZ-waarde van € 270.000 (zijnde het gemiddelde van de WOZ waarde woningen binnen de gemeente Vaals bron Provinciaal Belastingoverzicht 2026, en uitgaande van de geschatte waardestijging en voorlopige tariefstellingen OZB 2027);
- een waterverbruik van 40 m3 (eenpersoonshuishouden) en 130 m3 (meerpersoonshuishouden);
- 6 ledigingen (voor een eenpersoonshuishouden) en 12 ledigingen inzamelmiddel (voor een meerpersoonshuishouden).

Dit levert het volgende beeld op:

Eigenaar

Soort belasting	2026	2027
OZB-eigenaar grondslag	€ 296,06	€ 325,62
Afvalstoffenheffing (alleenstaande)	€ 423,50	€ 437,00
Rioolheffing (alleenstaande)	€ 206,42	€ 208,20
Totaal	**€ 925,98**	**€ 970,82**
Relatieve wijziging t.o.v. jaar T-1		4,84%

Soort belasting	2026	2027
OZB-eigenaar grondslag	€ 296,06	€ 325,62
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	€ 481,60	€ 499,00
Rioolheffing (meerpersoons)	€ 273,02	€ 275,70
Totaal	**€ 1.050,68**	**€ 1.100,32**
Relatieve wijziging t.o.v. jaar T-1		4,72%

Huurder

Soort belasting	2026	2027
Afvalstoffenheffing (alleenstaande)	€ 423,50	€ 437,00
Rioolheffing (alleenstaande)	€ 29,60	€ 30,00
Totaal	**€ 453,10**	**€ 467,00**
Relatieve wijziging t.o.v. jaar T-1		3,07%

Soort belasting	2026	2027
Afvalstoffenheffing (meerpersoons)	€ 481,60	€ 499,00
Rioolheffing (meerpersoons)	€ 96,20	€ 97,50
Totaal	**€ 577,80**	**€ 596,50**
Relatieve wijziging t.o.v. jaar T-1		3,24%

5. Onbenutte belastingcapaciteit

De onbenutte belastingcapaciteit is de ruimte die nog aanwezig is binnen de mogelijke belastingopbrengsten doordat de lokale tarieven uitgedrukt in een percentage van de waarde lager liggen dan de tarieven die wettelijk als maximum gelden. Dit betreft het zogenaamde artikel 12 tarief, hetgeen voor 202`7, 0,1595% bedraagt (bron meicirculaire 2026). Indien ruimte bestaat om belastingen en heffingen te verhogen, betekent dit een mogelijkheid om tegenvallers op te vangen. Het verschil tussen de fictieve opbrengsten bij maximale belastingtarieven en de geraamde opbrengsten is dan de onbenutte belastingcapaciteit. Deze is voor 2027 – 2030 berekend op € 221.000.

6. Kwijtschelding gemeentelijke belastingen

In de gemeente Vaals bestaat de mogelijkheid om kwijtschelding aan te vragen voor de afvalstoffenheffing, de rioolheffing en de onroerendezaakbelastingen. Voor de overige gemeentelijke belastingen wordt geen kwijtschelding verleend. Bij de voorbereiding van de belastingverordeningen voor 2027 wordt voorgesteld de mogelijkheid tot kwijtschelding voor de onroerendezaakbelastingen en het eigenaarsdeel rioolheffing te beëindigen. Aanleiding hiervoor is dat in de afgelopen vijf jaar geen gebruik is gemaakt van deze regeling. Daarnaast zal BsGW vanaf 2027 voor de beoordeling van deze specifieke kwijtscheldingsverzoeken maatwerkkosten in rekening brengen. Het voorstel sluit bovendien aan bij de praktijk binnen het merendeel van de bij BsGW aangesloten gemeenten, waar voor eigenaarsheffingen geen kwijtscheldingsmogelijkheid bestaat. De beoordeling van kwijtscheldingsverzoeken vindt plaats op basis van de Leidraad Invordering Gemeentelijke Belastingen. De gemeente Vaals hanteert daarbij een ruimhartig sociaal beleid door uit te gaan van een kwijtscheldingsnorm van 100% van de toepasselijke bijstandsnorm, terwijl landelijk een norm van 90% wordt gehanteerd. Hierdoor komen inwoners met een inkomen op bijstandsniveau, en zonder relevant vermogen, in aanmerking voor volledige kwijtschelding. Onder vermogen worden onder meer spaargelden en overige bezittingen verstaan. De uitvoering en beoordeling van de kwijtscheldingsverzoeken zijn belegd bij BsGW. Alle bij BsGW aangesloten gemeenten hanteren eveneens de 100%-norm.
Op advies van BsGW wordt bij de vaststelling van de kwijtscheldingsverordening 2027 tevens voorgesteld om de kosten van kinderopvang mee te nemen bij de beoordeling van de financiële draagkracht. Daarnaast wordt voorgesteld ondernemers niet langer uit te sluiten van kwijtschelding voor het privédeel van een belastingaanslag. Hiermee wordt de regeling verder in lijn gebracht met landelijke ontwikkelingen en de uitvoeringspraktijk binnen de regio. Volgens BsGW zijn de financiële gevolgen van deze aanpassingen naar verwachting zeer beperkt. Deze voorstellen worden nader uitgewerkt in het raadsvoorstel dat in december aan de gemeenteraad wordt voorgelegd.

Belastingjaar	Bedrag kwijtschelding
2027	€ 275.000 (raming)
2026	€ 255.000
2025	€ 272.000
2024	€ 280.000
2023	€ 279.000
2022	€ 290.000

Bron 2022 t/m 2026 stand van zaken Kwartaalrapportage BsGW Q2 2026

7. Overzicht tarieven lokale belastingen 2027-2030

Op basis van de meerjarenbegroting 2027 – 2030 wordt voor zover bekend een doorkijk van de verwachte tariefontwikkeling in de komende vier jaren weergegeven.

Belastingsoort	Tarief 2026	Tarief 2027	Tarief 2028	Tarief 2029	Tarief 2030
Woningen – eigenaar	0,1152%	0,1206%	0,1261%	0,1312%	0,1376%
Niet-woningen eigenaar	0,3273%	0,3810%	0,3986%	0,4146%	0,4349%
Niet-woningen gebruiker	0,3035%	0,3312%	0,3464%	0,3602%	0,3778%
Waterverbruik ≤ 500 m3	€ 0,74	€ 0,75	€ 0,80	€ 0,82	€ 0,85
Waterverbruik 501 t/m 5.000 m3	€ 1,11	€ 1,13	€ 1,20	€ 1,23	€ 1,28
Waterverbruik > 5.000 m3	€ 1,48	€ 1,50	€ 1,60	€ 1,64	€ 1,70
Eigenaar woningen	0,0688%	0,0660%	0,0699%	0,0717%	0,0742%
Eigenaar niet-woningen	0,1082%	0,1055%	0,1118%	0,1147%	0,1188%
Eenpersoonshuishouden	€ 379,40	€ 389,00	€ 400,00	€ 412,00	€ 422,00
Meerpersoonshuishouden	€ 393,40	€ 403,00	€ 414,00	€ 426,00	€ 436,00

Paragraaf Financiering

1. Inhoud paragraaf

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze van financiering van beleid en het beheersen van de financiële risico's die met financiering gelopen worden. Dit taakveld wordt ook wel aangeduid met de naam treasuryfunctie.

De treasuryfunctie ondersteunt de uitvoering van de programma's. De uitvoering ervan vereist snelle beslissingen in een complexer wordende geld- en kapitaalmarkt. Aan de uitvoering van de treasuryfunctie zijn budgettaire consequenties verbonden, onder meer afhankelijk van het risicoprofiel.
Treasury is het **sturen** en **beheersen** van, het **verantwoorden** over, en het **toezicht** houden op de **financiële vermogenswaarden, de geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's**.
Treasury is een belangrijke en complexe activiteit, waarbij het zeer belangrijk is bedachtzaam om te gaan met publieke middelen.

2. Beleidskaders

Het vigerende beleid van Vaals ten aanzien van de treasuryfunctie:

* Treasurystatuut 2024 (Raadsbesluit 16.12.2024)

Dit Treasurystatuut is een afgeleide van de Wet financiering decentrale overheden (wet Fido), welke per 1 januari 2001 is ingesteld. In dit statuut is de beleidsmatige infrastructuur van de treasuryfunctie vastgelegd in de vorm van uitgangspunten, doelstellingen, organisatorische en financiële kaders, de informatievoorziening en de administratieve organisatie. Daarnaast is het treasurystatuut gebaseerd op de aangepaste Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo). De Ruddo beperkt zich tot regelgeving omtrent het uitzetten van gelden. Het Treasury Statuut is aangesloten op de landelijke wet- en regelgeving.

Een belangrijk punt uit het statuut is, dat het aangaan van leningen, uitzetten van middelen, hanteren van derivaten of het verlenen van garanties uitsluitend plaats mag vinden ten behoeve van de uitoefening van de publieke taak. Daarnaast zet de gemeenten enkel gelden uit in de vorm van producten met een hoofdsomgarantie (hoofdsom is aan het einde van de looptijd minimaal intact) en met vastrentende waarden. Bij het uitzetten van middelen moet rekening gehouden worden met het door rijk verplichte schatkistbankieren.

De hoofdtaak van de **Gemeenteraad** op het gebied van treasury is:
- Het vaststellen, evalueren en eventueel bijstellen van treasurydoelstellingen, het treasurybeleid en globale richtlijnen en limieten.

De hoofdtaak van het **College** op het gebied van treasury is:
- Het uitvoeren van het treasurybeleid en het rapporteren aan de Gemeenteraad over de uitvoering van dit beleid.

Het vaststellen, uitvoeren en verantwoorden over treasury vindt plaats in de jaarlijkse begrotings- en rekeningcyclus. De treasury-plannen worden verwoord in de verplichte paragraaf financiering van de begroting en worden door de Gemeenteraad vastgesteld. De in de loop van het boekjaar te verwachten of vastgestelde afwijkingen worden verwerkt in de Bestuursrapportages. Aan het einde van het jaar wordt in de paragraaf financiering van de jaarrekening door het College verantwoording afgelegd over het gevoerde treasurybeleid.

3. Algemene ontwikkelingen

Interne ontwikkelingen
Er worden een aantal werken (verder) uitgevoerd, waartoe reeds in voorgaande jaren is besloten. Naast deze nog uit te voeren projecten is in het investeringsprogramma 2027 – 2030 (opgenomen in deze begroting) aanvullend een aantal nieuwe projecten/ investeringen opgenomen.
Op basis van artikel 11d van de financiële verordening gemeente Vaals verschaft het College in deze paragraaf inzicht in de financieringsfunctie, waarbij wordt ingegaan op de rentevisie.

Externe ontwikkelingen beïnvloeden en zijn bepalend voor het geven van een rentevisie. Ontwikkelingen die de rente bepalen spelen zich voornamelijk buiten Nederland af. Zo heeft de Europese Centrale Bank (ECB) een grote invloed op de financiële markten van de Europese Gemeenschap. Ook de Centrale Bank van de Verenigde Staten (FED) is medebepalend voor Europa. De toekomstige ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt zijn moeilijk in te schatten. De onrust in het Midden-Oosten en de oorlog in Oekraïne zijn allemaal ontwikkelingen die de voorspelbaarheid van de rente bemoeilijken. Het geven van een rentevisie is er niet makkelijk op geworden.

Medio september 2026 is de rente voor een lening van 10 jaar 3,63 % (was in september 2025 2,99 %) en de rente voor een lening van 25 jaar 3,76 % (was 3,47 %). Ter vergelijking: de rente van een maandlening bedraagt 2,45 %.

In de meerjarenbegroting is uitgegaan van een rentepercentage van 3,00 % (2027 - 2030) voor kortlopende geldleningen (geldmarkt) en voor langlopende geldleningen (kapitaalmarkt) een rentepercentage van 4,0 %, Voor het financieringstekort vallende binnen de kasgeldlimiet (rekening-courant) is een percentage van 3,5% aangehouden. Met deze rentepercentages is gekozen voor een redelijk defensief (risicomijdend) rentebeleid.

De kasgeldlimiet geeft de toegestane ruimte aan voor de korte financiering en is een vastgesteld percentage van de omzet/exploitatie van de gemeente. Wij zullen de renteontwikkelingen goed blijven volgen en mochten zich in de loop van het jaar wezenlijke wijzigingen voordoen dan zullen wij dit in de bestuursrapportages melden en financieel verwerken.

4. Treasurybeheer

Risicobeheer
Het risicobeheer geeft een samenvatting van het (verwachte) risicoprofiel van de organisatie en is het kernonderdeel van een paragraaf financiering. Onder risico's wordt onder meer het renterisico op de vlottende schuld en het renterisico op de vaste schuld verstaan.

Renterisico voor de vlottende schuld
In dit onderdeel wordt de werkelijke omvang van de vlottende schuld getoetst aan de wettelijke norm van de Wet Fido. De risico's op de vlottende schuld worden ingeperkt door het hanteren van de zgn. kasgeldlimiet.

In 2027 bedraagt de toegestane kasgeldlimiet voor Vaals:

(a) omvang van de jaarbegroting (exploitatie) per 01.01.2027	€ 49.186.000
(b) bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	8,50%
Toegestane kasgeldlimiet voor 2027	€ 4.180.810

Voor 2026 bedroeg de limiet € 3.922.025

De werkelijke netto vlottende schuld wordt getoetst aan de toegestane omvang van de kasgeldlimiet. Deze toets vindt per kwartaal plaats. Indien de werkelijke omvang van de vlottende schuld lager is dan de toegestane kasgeldlimiet, is er sprake van ruimte. Indien de werkelijke omvang hoger is dan de wettelijke toegestane omvang, is er sprake van overschrijding. Overschrijding is toegestaan voor een periode van drie kwartalen. Na deze periode moet een plan worden opgesteld om tot consolidatie (kort geld omzetten in lang geld) over te gaan.
De uitgaven van de in uitvoering genomen c.q. te nemen werken zullen in eerste instantie met vlottende middelen worden gefinancierd, waarna indien noodzakelijk en afhankelijk van het rentepercentage - overgegaan wordt tot consolidatie. Aangezien momenteel kort geld goedkoper is dan lang geld zal in beginsel zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van de mogelijkheid om kortlopende leningen(kasgeld) af te sluiten, uiteraard binnen de mogelijkheden die de kasgeldlimiet heeft.

Het per kwartaal aan de toezichthouder toezenden van informatie over de kasgeldlimiet is niet langer verplicht. Wel dient in de begroting inzicht te worden verstrekt over de uitputting van de kasgeldlimiet over vier afgelopen kwartalen, waaruit moet blijken dat in elk kwartaal ruimte bestond binnen de kasgeldlimiet.

Toets kasgeldlimiet	3e kw. 2025	4e kw. 2025	1e kw. 2026	2e kw. 2026
Vlottende middelen	10.105.000	11.541.000	7.957.000	7.880.000
Vlottende schuld	0	85.000	397.000	41.000
Gemiddeld netto vlottende middelen (+) / vlottende schuld (-)	10.105.000	11.457.000	7.560.000	7.839.000
Kasgeldlimiet	3.793.000	3.793.000	4.005.000	4.005.000
Ruimte (+) / overschrijding (-) limiet	**13.898.000**	**15.250.000**	**11.565.000**	**11.844.000**

Renterisico van de vaste schuld
De renterisiconorm is bestemd om het renterisico op de vaste schuld inzichtelijk te maken. De opbouw van de leningenportefeuille dient zodanig te zijn dat het renterisico uit hoofde van renteaanpassingen en herfinanciering van leningen in voldoende mate wordt beperkt. Voorkomen moet worden dat in enig jaar een onevenredig groot deel van de leningenportefeuille geherfinancierd moet worden of op basis van de leningsvoorwaarden wordt beïnvloed door een herziening van de rente.

De renterisiconorm kan als volgt worden bepaald:

Rente-risiconorm en rente-risico's van de vaste schuld 2027 – 2030				
*Bedragen * € 1.000*	2027	2028	2029	2030
Renterisico:				
1a. Renteherziening op vaste schuld o/g	0	0	0	0
1b. Renteherziening op vaste schuld u/g	0	0	0	0
2. Netto renteherziening op vaste schuld (1a-1b)	0	0	0	0
3a. Nieuw aan te trekken vaste schuld o/g	2.000	2.000	2.000	2.000
3b. Nieuw aan te trekken vaste schuld u/g	0	0	0	0
4. Netto nieuw aan te trekken vaste schuld (3a-3b)	2.000	2.000	2.000	2.000
5. Betaalde aflossingen	1.600	1.600	1.600	1.600
6. Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	1.600	1.600	1.600	1.600
7. Renterisico op vaste schuld (2+6)	1.600	1.600	1.600	1.600
Rente-risiconorm:				
8. Begrotingstotaal	49.186	47.866	46.909	47.126
9. Bij ministeriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
10. Rente-risiconorm	9.837	9.573	9.382	9.425
Toets rente-risiconorm:				
10. Rente-risiconorm	9.837	9.573	9.382	9.425
7. Renterisico op vaste schuld	1.600	1.600	1.600	1.600
11. Ruimte (+) / Overschrijding (-) (10 - 7)	**8.237**	**7.973**	**7.782**	**7.825**

Met de investeringen voor de komende jaren is bij het aantrekken van vaste geldleningen in de desbetreffende jaarschijven rekening gehouden. Zoals blijkt is op basis van de huidige leningenportefeuille voldoende ruimte aanwezig voor het aantrekken van vaste geldleningen binnen de rente-risiconorm.

Financiering
Bij de aan te trekken (langlopende) leningen als gevolg van investeringen lopen we een renterisico. Om gelijke tred te houden met de afschrijvingstermijnen hebben de geldleningen, die de afgelopen 10 jaar zijn afgesloten een looptijd van 25 jaar. Hierbij is het streven is om toekomstige leningen af te sluiten met een rentepercentage van maximaal 4%. In de begroting en meerjarenramingen is met dit percentage rekening gehouden

Financieringsbehoefte
Voor de jaren 2027 t/m 2030 is de inschatting, dat € 8.000.000 aan nieuwe leningen nodig. Het is zaak om de rente goed in de gaten te houden. Bij het afsluiten van een lening van € 5.000.000 levert c.q. kost een afwijking van 0,5 % in rentepercentage € 25.000 per jaar.

Ook in de toekomst zal bij een dalende kapitaalmarktrente - rekening houdend met de contractuele bepalingen in de overeenkomsten van geldlening - zo optimaal mogelijk gebruik worden gemaakt van conversiemogelijkheden, waardoor hoogrentende leningen zoveel mogelijk worden omgezet in laagrentende. Bij een aantal leningen is vervroegde aflossing contractueel niet mogelijk (het hoogste rentepercentage bedraagt 4,5% en vervroegd aflossen is bij deze lening niet mogelijk).

Voor het EMU-saldo wordt verwezen naar de bijlagen.

Overzicht lopende geldleningen:

Langlopende geldleningen				
Oorspronkelijk bedrag	**Jaar van afsluiten**	**Restantbedrag per 1.1.2027**	**Rentepercentage**	**Jaar van laatste aflossing**
€ 3.000.000	2006	€ 600.000	3,365%	2031
€ 3.000.000	2007	€ 630.000	3,975%	2032
€ 2.500.000	2007	€ 600.000	4,5%	2032
€ 10.000.000	2011	€ 2.250.000	4,25%	2031
€ 10.000.000	2014	€ 5.100.000	1,99%	2039
€ 10.000.000	2019	€ 7.000.000	0,76%	2044

Kortlopende geldleningen / kasgeldleningen			
Hoofdsom	**Datum van afsluiten**	**Looptijd**	**Rentepercentage**
€ 0			

Rentetoerekening
Aan investeringen en grondexploitaties wordt geen rente toegerekend, tenzij de Gemeenteraad anders besluit. Rente aan taakvelden wordt toegerekend op basis van de historische aanschaf van activa, naar het taakveld waarmee de aanschaf gemoeid is. Op basis van een verplicht te volgen berekening vanuit het BBV, bedraagt de rente over de kapitaallasten de komende jaren:
2027 → 1,05%
2028 → 0,80%
2029 → 0,70%
2030 → 0,55%
Voor de rentelasten, doorberekende rente en het renteresultaat wordt verwezen naar taakveld 0.5 van de taakveldenbegroting, die als bijlage is bijgevoegd.

Renteschema commissie BBV
De commissie BBV beveelt aan om het renteschema, zoals opgenomen in de notitie rente 2023, op te nemen in de paragraaf financiering bij de begroting en jaarrekening.

	Renteschema begroting 2027				
		2027	**2028**	**2029**	**2030**
a.	Externe rentelasten over de korte en lange financiering	299.931	254.190	208.238	162.356
b.	Externe rentebaten	-434	-368	-301	-235
	Saldo	299.497	253.822	207.937	162.121
c.	Rente grondexploitatie	-16.737	-3.983	-3.531	-3.089
	Rente projectfinanciering	0	0	0	0
	Aan taakvelden toe te rekenen rente	282.760	249.839	204.406	159.032
d1.	Rente over eigen vermogen	0	0	0	0
d2	Rente voorzieningen	0	0	0	0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	282.760	249.839	204.406	159.032
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag)	284.783	246.485	205.270	160.810
f.	Renteresultaat op taakveld treasury	-2.023	3.354	-864	-1.778

Paragraaf verbonden partijen

1. Inhoud paragraaf

Deze paragraaf behandelt de doelstellingen, activiteiten en de mate van financiële betrokkenheid van de samenwerkingsverbanden waarin onze gemeente participeert en waarop zij bestuurlijke invloed kan uitoefenen: de zogenaamde verbonden partijen. Verbonden partijen zijn organisaties waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft.

Bestuurlijk belang houdt in dat de gemeente invloed kan uitoefenen op de organisatie, bijvoorbeeld door het hebben van een zetel in het bestuur of stemrecht. Financieel belang verwijst naar het feit dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld aan de organisatie, welke zij kan verliezen in het geval van faillissement of waarvoor de gemeente financieel aansprakelijk kan worden gesteld als de verbonden partij in financiële problemen verkeert.

Naast bestuurlijk en financieel belang is het kenmerkend voor een verbonden partij dat zij een publiek belang behartigt. Indien een verbonden partij ophoudt te bestaan of failliet gaat, is de gemeente verplicht een nieuwe instelling te zoeken die dezelfde activiteiten en doelstellingen voortzet.

Verbonden partijen kunnen bestaan uit gemeenschappelijke regelingen of deelnemingen zoals vennootschappen, stichtingen of verenigingen. Naast de verbonden partijen heeft de gemeente ook relaties met andere derden maar deze vallen niet onder de reikwijdte van deze paragraaf.

2. Beleidskaders

Met de invoering van het dualisme ligt het besluit om deel te nemen in een deelneming niet langer bij de gemeenteraad maar is het een bestuurlijke taak voor het college. De raad stelt echter in deze paragraaf de kaders (visie) vast waarbinnen het college deze taak uitvoert. Deze kaders zijn af te leiden uit de criteria die de raad heeft vastgesteld voor samenwerking.

De raad streeft naar een pragmatische benadering van samenwerking waarbij het aangaan van samenwerkingsverbanden alleen wordt overwogen als de volgende doelen haalbaar zijn:
- Een verhoging van de kwaliteit/deskundigheid.
- Een verbetering van de effectiviteit.
- Een verlaging van de kosten (schaalvoordeel).

Daarnaast stelt de raad de volgende specifieke randvoorwaarden voor deelname aan verbonden partijen:
- Deelname aan een verbonden partij is alleen toegestaan als hiermee een publieke (wettelijke) taak wordt uitgevoerd.
- Deelname in een privaatrechtelijke rechtsvorm is alleen toegestaan als is onderzocht en gemotiveerd waarom uitvoering van de beleidsdoelen niet in een publieke rechtsvorm mogelijk is.

Vanuit haar kader stellende en controlerende taak dient de raad te waarborgen dat het beleid van de verbonden partijen in lijn is met de doelstellingen die in de gemeentelijke programma's zijn vastgesteld.

De gemeente Vaals heeft geen aparte nota over verbonden partijen maar geeft haar visie hierop weer in deze paragraaf. Uit het verdiepingsonderzoek van de Provincie Limburg blijkt dat Vaals voldoende voldoet aan de voorschriften die gelden voor de paragraaf verbonden partijen.

Overzicht verbonden partijen:

De gemeente Vaals participeert in de volgende verbonden partijen met behorende bijdragen.

Gemeenschappelijke Regelingen (GR)

	Naam verbonden partij	2027	2028	2029	2030
1.	Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid-Limburg (GGD; Veilig Thuis; JGZ; Producten)	€ 732.200	€ 732.200	€ 732.200	€ 732.200
2.	Inkoop Jeugdzorg regio Zuid-Limburg	€ 118.000	€ 118.000	€ 118.000	€ 118.000
3.	Omnibuzz	€ 312.200	€ 312.200	€ 312.200	€ 312.200
4.	Regionale samenwerking leerplicht en RMC	€ 104.400	€ 104.400	€ 104.400	€ 104.400
5.	Regionale samenwerking leerlingenvervoer	€ 209.400	€ 209.400	€ 209.400	€ 209.400
6.	Reinigingsdiensten Rd4	€ 1.580.000	€ 1.580.000	€ 1.580.000	€ 1.580.000
7.	RUD Zuid-Limburg	€ 195.700	€ 195.700	€ 195.700	€ 195.700
8.	Gezamenlijke uitvoeringsorganisatie sociale dienst Maastricht - Heuvellandgemeenten	€ 1.373.300	€ 1.430.000	€ 1.489.000	€ 1.497.400
9.	Werkvoorzieningsschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL)	€ 1.243.600	€ 1.188.100	€1.099.800	€1.073.300
10.	Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)	€ 274.700	€ 285.500	€ 296.800	€ 308.300
11.	Subsidiëring AntiDiscriminatieVoorziening Limburg	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000	€ 7.000
12.	Veiligheidsregio Zuid-Limburg	€ 1.193.300	€1.238.800	€1.283.900	€1.330.200
13.	Het Gegevenshuis	€ 157.600	€ 162.800	€ 168.200	€ 173.700
14	Historisch Centrum Limburg (HCL)	€ 59.800	€ 61.000	€62.200	€ 63.500
	Vennootschappen en coöperaties				
15.	Enexis Holding NV	-	-	-	-
16.	Rd4 NV	-	-	-	-
17.	WML	-	-	-	-

In onderstaand overzicht volgt verdere informatie aangaande de verbonden partijen:

<table>
<tr><td>NAAM</td><td>1. Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid-Limburg (GGD)</td></tr>
<tr><td>RECHTSVORM</td><td>Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam</td></tr>
<tr><td>VESTIGINGSPLAATS</td><td>Heerlen</td></tr>
<tr><td>DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG</td><td>De GGD Zuid-Limburg zet zich in voor het beschermen, bewaken en bevorderen van de gezondheid van alle inwoners van Zuid-Limburg, met bijzondere aandacht voor mensen in een kwetsbare positie. Door middel van preventie, monitoring, advisering en uitvoering van wettelijke taken draagt de GGD bij aan een gezonde, veilige en veerkrachtige samenleving. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in het bevorderen van gezondheid, het verkleinen van gezondheidsverschillen en het versterken van de maatschappelijke participatie van inwoners.</td></tr>
<tr><td>RELATIE
MET BELEIDSPROGRAMMA</td><td>Programma 1. Zorg & Voorzieningen</td></tr>
<tr><td>DEELNEMENDE PARTIJEN</td><td>De gemeenten Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul en Voerendaal.</td></tr>
<tr><td>BESTUURLIJK BELANG</td><td>Lid algemeen bestuur: Wethouder Jaegers.</td></tr>
<tr><td>FINANCIEEL BELANG</td><td>Er is sprake van een bijdrage van € 732.200 voor 2027. Deze bijdrage is gebaseerd op een verdeelsleutel voor de basisproducten, waarbij de besluitvorming plaatsvindt via het algemeen bestuur. Aanvullende (niet-basis) producten worden afzonderlijk en op contractbasis ingekocht.</td></tr>
<tr><td>VERMOGEN</td><td><table>
<tr><td>X 1.000</td><td>01.01.2027</td><td>31.12.2027</td></tr>
<tr><td>eigen vermogen</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td></tr>
<tr><td>vreemd vermogen</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>FINANCIEEL RESULTAAT</td><td><table>
<tr><td></td><td>2027</td></tr>
<tr><td>financieel resultaat</td><td>€ 0</td></tr>
</table></td></tr>
<tr><td>RISICO'S</td><td>De gemeente Vaals loopt via de GGD Zuid-Limburg risico's die samenhangen met de toenemende druk op de publieke gezondheidszorg. De groeiende zorgvraag, de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt en de toenemende complexiteit van maatschappelijke vraagstukken vragen om extra inzet en capaciteit. Daarnaast brengen ontwikkelingen zoals de dalende vaccinatiegraad, de noodzaak tot versterking van de infectieziektebestrijding en de verdere uitvoering van Veilig Thuis financiële en organisatorische risico's met zich mee. Ook landelijke beleidswijzigingen, onzekerheden rondom toekomstige bekostiging en geopolitieke ontwikkelingen kunnen gevolgen hebben voor de uitvoering van taken en de financiële positie van de GGD. Eventuele financiële tegenvallers kunnen uiteindelijk gevolgen hebben voor de bijdragen van de deelnemende gemeenten.</td></tr>
<tr><td>ONTWIKKELINGEN</td><td>In 2027 werkt de GGD Zuid-Limburg verder aan de uitvoering van het regionale gezondheidsbeleid Gezondheid nu, voor later! (2025-2030) en de trendbreukaanpak, die wordt uitgebreid naar alle levensfasen. Daarbij ligt de nadruk op het versterken van preventie en het verder ontwikkelen van een regionale preventie-infrastructuur waarin publieke gezondheid, zorg en het sociaal domein nauw samenwerken. Ook wordt ingezet op het vergroten van de vaccinatiegraad, het versterken van de infectieziektebestrijding en de voorbereiding op toekomstige gezondheidscrises. Daarnaast investeert de GGD in digitale innovatie, datagedreven werken en een sterke kennisinfrastructuur ter ondersteuning van gemeenten en partners. Binnen Veilig Thuis wordt gewerkt aan uitbreiding van de capaciteit en versterking van de regionale aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Verder blijft de aandacht gericht op mentale gezondheid, een gezonde leefomgeving en het verkleinen van gezondheidsverschillen binnen Zuid-Limburg.</td></tr>
</table>

NAAM	2. Inkoop Jeugdzorg regio Zuid-Limburg
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, gemeente Maastricht is centrumgemeente.
VESTIGINGSPLAATS	Maastricht
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	De samenwerking binnen de Centrumregeling Inkoop Jeugdzorg Zuid-Limburg heeft als doel om jeugdigen en hun ouders tijdig passende ondersteuning te bieden, zoveel mogelijk in de eigen leefomgeving en afgestemd op de individuele hulpvraag. Door de gezamenlijke inkoop van jeugdhulp waarborgen de deelnemende gemeenten de beschikbaarheid, kwaliteit en continuïteit van specialistische zorg. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in het realiseren van toegankelijke en effectieve jeugdhulp, het versterken van de samenwerking tussen betrokken partners en het doelmatig inzetten van publieke middelen. Daarbij wordt gestuurd op passende ondersteuning, duurzame resultaten en het bieden van hulp die aansluit bij de behoeften van jeugdigen en hun gezinnen.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 1. Zorg & Voorzieningen
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal.
BESTUURLIJK BELANG	Geen
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een bijdrage (2027: € 118.000) voor ingekochte zorg op basis van feitelijk gebruik via de centrumgemeente en de uitvoeringskosten van de centrumgemeente. Besluitvorming verloopt via bestuurlijk overleg.
RISICO'S	Voor de gemeente Vaals blijven binnen de centrumregeling Jeugdzorg Zuid-Limburg diverse risico's bestaan. De uitvoering van de Hervormingsagenda Jeugd en de daarmee samenhangende financiële en inhoudelijke opgaven brengen onzekerheden met zich mee. Wanneer de vraag naar jeugdhulp sterker stijgt dan geraamd of de verwachte besparingen niet worden gerealiseerd, kan dit leiden tot extra financiële druk voor gemeenten. Daarnaast blijft de gemeente afhankelijk van regionale en bovenregionale afspraken, waardoor de mogelijkheden voor directe lokale sturing beperkt zijn. Ook kunnen personeelstekorten en capaciteitsproblemen bij zorgaanbieders gevolgen hebben voor de beschikbaarheid, continuïteit en kwaliteit van de jeugdhulp. Ten slotte kunnen wijzigingen in wet- en regelgeving, contractafspraken en verantwoordingseisen leiden tot financiële bijstellingen van de gemeentelijke bijdrage.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 wordt verder uitvoering gegeven aan het Beleidskader Jeugdhulp Zuid-Limburg 2024-2028. De zestien Zuid-Limburgse gemeenten werken gezamenlijk aan de ambitie dat jeugdigen gezond, veilig en kansrijk kunnen opgroeien. Daarbij staat de jeugdige centraal en wordt ondersteuning zoveel mogelijk geboden in de eigen leefomgeving, passend bij de behoeften van het kind en het gezin. De samenwerking met onderwijs, welzijn, de gezondheidszorg en andere partners wordt verder versterkt om hulpvragen eerder te signaleren en passende ondersteuning tijdig in te zetten. Daarnaast blijft de aandacht gericht op het versterken van beschermende factoren, het bevorderen van gelijke kansen en het realiseren van een financieel houdbaar jeugdhulpstelsel. Ook wordt de verbinding met de landelijke Hervormingsagenda Jeugd verder uitgewerkt om te komen tot kwalitatief goede, toegankelijke en toekomstbestendige jeugdhulp.

NAAM	**3. Omnibuzz**
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam
VESTIGINGSPLAATS	Sittard-Geleen
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	Omnibuzz is een gemeenschappelijke regeling die verantwoordelijk is voor de uitvoering en regie van het collectief vraagafhankelijk vervoer in het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) voor 30 Limburgse gemeenten. Daarnaast verzorgt Omnibuzz voor een aantal gemeenten ook leerlingenvervoer en jeugdwetvervoer. Het doel van Omnibuzz is het bieden van goed, veilig, betrouwbaar en betaalbaar doelgroepenvervoer, waarbij inwoners zo zelfstandig mogelijk kunnen blijven deelnemen aan het maatschappelijk leven. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in het waarborgen van toegankelijke mobiliteit voor inwoners die niet zelfstandig kunnen reizen en het doelmatig organiseren van vervoer door regionale samenwerking, schaalvoordelen en professionele regievoering.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 1. Zorg & Voorzieningen
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten Beek, Beekdaelen, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Horst aan de Maas, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Venray, Voerendaal en Weert.
BESTUURLIJK BELANG	Lid algemeen bestuur: Wethouder Jaegers
FINANCIEEL BELANG	Er wordt een bijdrage van € 312.200 in 2027 geleverd op basis van een verdeelsleutel die is afgeleid van het te behartigen belang en de werkzaamheden. Deze bijdrage dekt de kosten voor personeel en beheer. Alle kosten die verband houden met de uitvoering van het vervoer worden echter gedragen door de individuele gemeenten op basis van het daadwerkelijk gebruik door hun inwoners. De besluitvorming over deze regeling valt onder de bevoegdheid van het algemeen bestuur.
VERMOGEN	X 1.000 | 01.01.2027 | 31.12.2027 eigen vermogen | € 763 | € 757 vreemd vermogen | € 104 | € 104
FINANCIEEL RESULTAAT	X 1.000 | 2027 financieel resultaat | € 0
RISICO'S	Voor de gemeente Vaals zijn er binnen de samenwerking met Omnibuzz verschillende risico's relevant. De vraag naar doelgroepenvervoer blijft afhankelijk van maatschappelijke ontwikkelingen en kan zich anders ontwikkelen dan geraamd, waardoor op gemeenteniveau afwijkingen tussen begroting en realisatie kunnen ontstaan. Daarnaast kunnen personeelstekorten en capaciteitsproblemen binnen de vervoerssector gevolgen hebben voor de kwaliteit en continuïteit van het vervoer. Ook loon- en prijsontwikkelingen, waaronder de indexering van vervoerscontracten, kunnen leiden tot hogere uitvoeringskosten en daarmee tot hogere gemeentelijke bijdragen. Verder brengen ontwikkelingen op het gebied van digitalisering, informatiebeveiliging en veranderende wet- en regelgeving aanvullende organisatorische en financiële uitdagingen met zich mee. Omdat Omnibuzz beschikt over een beperkte weerstandscapaciteit kunnen substantiële tegenvallers uiteindelijk leiden tot aanvullende bijdragen van de deelnemende gemeenten.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 zet Omnibuzz verder in op de ontwikkeling van toekomstbestendig en efficiënt doelgroepenvervoer. Daarbij ligt de nadruk op het beter organiseren van vervoer, het stimuleren van zelfredzaamheid en het versterken van de aansluiting tussen doelgroepenvervoer en het openbaar vervoer. Daarnaast wordt verder geïnvesteerd in digitalisering, data-analyse, informatiebeveiliging en de verdere verbetering van de dienstverlening aan reizigers. Ook blijven het leerlingenvervoer en het jeugdwetvervoer onderdeel van de dienstverlening, waardoor kennis, capaciteit en ondersteuning binnen één organisatie kunnen worden gebundeld.

	De gezamenlijke inzet is gericht op kwalitatief goed, betaalbaar en toegankelijk vervoer dat aansluit bij de behoeften van inwoners en gemeenten.

NAAM	**4. Regionale samenwerking leerplicht en RMC**
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, gemeente Maastricht is centrumgemeente.
VESTIGINGSPLAATS	Maastricht
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	De regionale samenwerking op het gebied van leerplicht heeft als doel te waarborgen dat jongeren uit de gemeente Vaals onderwijs volgen en gebruik kunnen maken van hun recht op onderwijs. Door de regionale uitvoering worden kennis en expertise gebundeld en is de continuïteit van de dienstverlening gewaarborgd. Daarnaast draagt de samenwerking bij aan een eenduidige uitvoering van de Leerplichtwet en een effectieve aanpak van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Voor scholen en onderwijsinstellingen is sprake van één aanspreekpunt, waardoor signalen sneller kunnen worden opgepakt en passende ondersteuning kan worden geboden. Hiermee wordt bijgedragen aan de ontwikkelingskansen van jongeren en hun participatie in de samenleving.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 1. Zorg & Voorzieningen
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Maastricht, Meerssen, Vaals en Valkenburg aan de Geul.
BESTUURLIJK BELANG	Geen
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een vergoeding (2027: € 104.400) voor de kosten voor het personeel op basis van een vooraf vastgestelde kostprijs en formatieberekening. Besluitvorming betreft een bevoegdheid van de raden van de deelnemende gemeenten, het portefeuillehouders overleg adviseert hierin.
RISICO'S	Voor de gemeente Vaals zijn aan de regionale samenwerking Leerplicht en RMC risico's verbonden op het gebied van capaciteit, informatievoorziening en veranderende wet- en regelgeving. Een tijdige signalering van schoolverzuim en dreigende schooluitval is mede afhankelijk van de kwaliteit en snelheid van de gegevensuitwisseling tussen gemeenten, onderwijsinstellingen en andere ketenpartners. Wanneer signalen te laat worden opgepakt, kan dit leiden tot zwaardere ondersteuningsvragen en een grotere afstand tot onderwijs of werk. Daarnaast kunnen personeelstekorten en schaarste aan gespecialiseerde medewerkers de uitvoering onder druk zetten. De invoering van de wet van school naar duurzaam werk brengt bovendien nieuwe taken en verantwoordelijkheden met zich mee voor gemeenten, onderwijsinstellingen en doorstroompunten. De verdere uitwerking hiervan kan gevolgen hebben voor de benodigde capaciteit en middelen. Ook blijft de gemeente afhankelijk van landelijke beleidsontwikkelingen en financieringsstromen, terwijl de mogelijkheden voor lokale sturing beperkt zijn wanneer wijzigingen regionaal of landelijk worden doorgevoerd.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 wordt de regionale aanpak van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten verder versterkt. Daarbij wordt uitvoering gegeven aan de wet van school naar duurzaam werk, die sinds 2026 van kracht is. Gemeenten, onderwijsinstellingen en doorstroompunten werken intensief samen om jongeren die risico lopen op schooluitval eerder in beeld te krijgen en beter te begeleiden naar onderwijs, werk of een andere passende vorm van participatie. De aandacht richt zich daarbij niet alleen op het terugdringen van voortijdig schoolverlaten, maar ook op het bevorderen van een duurzame overgang van school naar werk. Daarnaast wordt ingezet op preventie, vroegsignalering en het versterken van de samenwerking tussen onderwijs, zorg en arbeidsmarkt, zodat jongeren tijdig de ondersteuning ontvangen die zij nodig hebben.

NAAM	5. Regionale samenwerking Leerlingenvervoer
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, gemeente Maastricht is centrumgemeente.
VESTIGINGSPLAATS	Maastricht
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	Het leerlingenvervoer heeft als doel om leerlingen die vanwege een beperking of de afstand tot de school niet zelfstandig kunnen reizen, passend vervoer naar en van school te bieden. Hiermee wordt de toegang tot onderwijs gewaarborgd en krijgen leerlingen de mogelijkheid om zich optimaal te ontwikkelen. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in het bevorderen van gelijke onderwijskansen, het ondersteunen van de zelfredzaamheid van leerlingen waar mogelijk en het bieden van een passende voorziening voor kinderen die niet zelfstandig naar school kunnen reizen.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 1. Zorg & Voorzieningen
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten Vaals, Maastricht, Meerssen, Valkenburg a/d Geul, Eijsden-Margraten en Gulpen-Wittem.
BESTUURLIJK BELANG	Geen
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een vergoeding van de kosten voor het personeel waarbij het aantal afgegeven beschikkingen de maatstaf is en een vergoeding voor de praktische uitvoering van het leerlingenvervoer waarbij het aantal aan een vervoersvoorziening deelnemende leerlingen de maatstaf is. De vergoeding is in 2027: € 209.400
RISICO'S	Voor de gemeente Vaals blijven de belangrijkste risico's binnen de regionale samenwerking leerlingenvervoer samenhangen met de krapte op de arbeidsmarkt en de stijgende kosten van vervoer. Een tekort aan chauffeurs of capaciteitsproblemen bij vervoerders kan gevolgen hebben voor de continuïteit en kwaliteit van de dienstverlening. Daarnaast kunnen loon-, prijs- en brandstofontwikkelingen leiden tot extra financiële druk op de deelnemende gemeenten. Ook wijzigingen in wet- en regelgeving of aanpassingen van de verordening leerlingenvervoer kunnen gevolgen hebben voor het aantal leerlingen dat voor vervoer in aanmerking komt. Dit kan leiden tot hogere uitgaven en daarmee tot een hogere gemeentelijke bijdrage.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 wordt verder gewerkt aan de doorontwikkeling van het regionale leerlingenvervoer binnen Maastricht-Heuvelland. Daarbij blijft aandacht bestaan voor een goede aansluiting van de verordening op de praktijk en voor passende vervoersoplossingen die aansluiten bij de mogelijkheden van de leerling. De deelnemende gemeenten zetten daarnaast in op een verdere versterking van de samenwerking en de contractsturing om de kwaliteit, betrouwbaarheid en continuïteit van het vervoer te waarborgen. Ook blijft aandacht bestaan voor de gevolgen van de krappe arbeidsmarkt en de stijgende kosten binnen de vervoerssector. De gezamenlijke inzet is gericht op een toegankelijk, doelmatig en kindgericht vervoerssysteem dat aansluit bij de behoeften van leerlingen en hun ouders.

NAAM	6. Reinigingsdiensten Rd4
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam
VESTIGINGSPLAATS	Heerlen
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	Rd4 verzorgt namens de deelnemende gemeenten de inzameling, verwerking en het beheer van huishoudelijke afval- en grondstoffenstromen. Daarnaast beheert Rd4 de grondstoffenparken, verzorgt zij straatreiniging, gladheidbestrijding en diverse werkzaamheden in de openbare ruimte en stimuleert zij hergebruik via kringloopactiviteiten. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in een doelmatige uitvoering van de wettelijke afvalzorgplicht, het bevorderen van een

	circulaire economie, het beperken van milieubelasting en het realiseren van een schone, veilige en duurzame leefomgeving. Daarbij draagt Rd4 tevens bij aan maatschappelijke participatie door werkgelegenheid te bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 3. Mobiliteit & Leefomgeving
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Vaals en Voerendaal.
BESTUURLIJK BELANG	Lid dagelijks bestuur: Wethouder Winkens
FINANCIEEL BELANG	Bij Rd4 afgenomen diensten worden op contractbasis ingekocht (2027 € 1.580.000). Het algemeen bestuur besluit en informeert de raden van de deelnemende gemeenten.
VERMOGEN	X 1.000 geconsolideerd / 01.01.2027 / 31.12.2027 eigen vermogen / € 5.052 / €5.411 vreemd vermogen / € 48.452 / € 57.492
FINANCIEEL RESULTAAT	X 1.000 geconsolideerd / 2027 financieel resultaat / € 0
RISICO'S	Voor de gemeente Vaals zijn de belangrijkste risico's binnen de samenwerking met Rd4 verbonden aan ontwikkelingen die grotendeels buiten de directe invloedssfeer van de organisatie liggen. Stijgende verwerkingskosten als gevolg van hogere afvalstoffenbelasting, CO_2-heffingen en veranderende marktomstandigheden kunnen leiden tot hogere gemeentelijke bijdragen. Daarnaast blijven loonontwikkelingen, arbeidsmarktkrapte en het aantrekken van voldoende gekwalificeerd personeel belangrijke aandachtspunten. Ook vormt de kwaliteit van ingezamelde grondstoffenstromen, met name PMD, een financieel risico doordat vervuiling kan leiden tot lagere vergoedingen of afkeur van stromen. Verder kunnen continuïteitsrisico's, materiële schade, renteontwikkelingen en veranderingen in wet- en regelgeving gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering en kostenontwikkeling van Rd4. Wanneer deze risico's niet volledig door het beschikbare weerstandsvermogen kunnen worden opgevangen, kan dit leiden tot aanvullende financiële lasten voor de deelnemende gemeenten.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 werkt Rd4 verder aan de transitie naar een circulaire economie en de uitvoering van haar strategische koers. Daarbij wordt aangesloten bij de landelijke ontwikkeling van het Circulair Materialenplan (CMP), waarbij waardebehoud, hoogwaardige recycling en hergebruik centraal staan. Rd4 blijft inzetten op het verbeteren van de kwaliteit van grondstoffenstromen, het verminderen van restafval en het stimuleren van duurzaam gedrag bij inwoners. Daarnaast wordt verder geïnvesteerd in digitalisering, datagedreven werken en de modernisering van de bedrijfsvoering, waaronder de implementatie van een nieuw ERP-systeem. Ook wordt gewerkt aan de verdere ontwikkeling van grondstoffenparken, kringloopactiviteiten en circulaire initiatieven binnen de regio. Tegelijkertijd blijft Rd4 investeren in verduurzaming van materieel en dienstverlening, zodat de organisatie haar maatschappelijke opgaven op het gebied van afvalbeheer, circulariteit en leefomgeving ook in de toekomst kan blijven realiseren.

NAAM	**7. RUD Zuid-Limburg**
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam
VESTIGINGSPLAATS	Maastricht
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	De Omgevingsdienst Zuid-Limburg (ODZL) voert namens de deelnemende gemeenten en de Provincie Limburg wettelijke taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering binnen het fysieke domein. De ODZL draagt daarmee bij aan een veilige, gezonde en duurzame

	leefomgeving voor inwoners, bedrijven en bezoekers. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in een deskundige en efficiënte uitvoering van milieutaken, het beschikken over specialistische kennis die lokaal niet altijd beschikbaar is en het waarborgen van een doeltreffende toepassing van wet- en regelgeving. Daarmee levert de ODZL een belangrijke bijdrage aan de bescherming en verbetering van de fysieke leefomgeving.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 3. Mobiliteit & Leefomgeving
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Voerendaal en de Provincie Limburg.
BESTUURLIJK BELANG	Lid dagelijks en algemeen bestuur : Wethouder Winkens
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een bijdrage (2027: €195.700) aan de kosten op basis van de feitelijke afname. Bij de kostentoerekening worden naast de directe uitvoeringskosten tevens de overheadkosten verdisconteerd. Het algemeen bestuur besluit inzake het financiële en administratieve beheer.
VERMOGEN	X 1.000 | 01.01.2027 | 31.12.2027 eigen vermogen | € 1.155 | € 1.055 vreemd vermogen | € 3.390 | € 3.390
FINANCIEEL RESULTAAT	X 1.000 | 2027 financieel resultaat | €0
RISICO'S	De gemeente Vaals loopt via deelname aan de Omgevingsdienst Zuid-Limburg risico's die samenhangen met de voortdurende ontwikkelingen binnen het fysieke domein en de veranderende wettelijke kaders. De verdere implementatie van de Omgevingswet, nieuwe opgaven op het gebied van zeer zorgwekkende stoffen, waterkwaliteit, energiebesparing en circulaire economie kunnen leiden tot een uitbreiding van taken en een toenemende druk op de organisatie. Daarnaast blijft de arbeidsmarkt voor specialistische functies krap, waardoor het aantrekken en behouden van voldoende deskundige medewerkers een uitdaging vormt. Ook brengen digitalisering, informatiebeheer en cyberveiligheid risico's met zich mee. Financiële risico's ontstaan onder meer door wijzigingen in wet- en regelgeving, de invoering van een aangepaste financieringssystematiek en mogelijke groei van het takenpakket. Indien de beschikbare middelen onvoldoende blijken om de wettelijke taken uit te voeren, kunnen aanvullende bijdragen van de deelnemende gemeenten noodzakelijk zijn.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 richt de Omgevingsdienst Zuid-Limburg zich op het behouden van een robuuste en toekomstbestendige organisatie. De verdere uitvoering van de Omgevingswet blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt, evenals de groeiende opgaven op het gebied van energietransitie, circulaire economie, waterkwaliteit en zeer zorgwekkende stoffen. Daarnaast wordt verder ingezet op digitalisering, automatisering en informatie gestuurd werken om de kwaliteit en efficiëntie van vergunningverlening, toezicht, handhaving en advisering te vergroten. Ook wordt gewerkt aan een nieuwe toekomstvisie voor de periode 2026-2030 en aan een verdere professionalisering van regionale samenwerking en kennisdeling binnen het VTH-domein. Verder krijgt de aangepaste financieringssystematiek vorm, waarbij wordt gestreefd naar een transparantere en beter uitlegbare verdeling van de kosten tussen de deelnemende partijen.

NAAM	**8. Gezamenlijke uitvoeringsorganisatie sociale dienst Maastricht – Heuvellandgemeenten (SZMH)**
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, gemeente Maastricht is centrumgemeente
VESTIGINGSPLAATS	Maastricht
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	SZMH voert voor de deelnemende gemeenten de taken uit die voortvloeien uit de Participatiewet en aanverwante regelingen. Het openbaar belang ligt in het bieden van inkomensondersteuning aan inwoners die dat nodig hebben en het

	stimuleren van maatschappelijke en economische participatie. Door de regionale samenwerking wordt de uitvoering doelmatig georganiseerd en blijft specialistische kennis beschikbaar voor alle deelnemende gemeenten.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 1. Zorg & Voorzieningen
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten Maastricht (centrumgemeente), Gulpen-Wittem, Meerssen, Vaals en Valkenburg aan de Geul.
BESTUURLIJK BELANG	Lid portefeuillehouders overleg SZMH: wethouder Jaegers. De uitvoering vindt plaats via de centrumgemeente Maastricht binnen de gemeenschappelijke regeling Sociale Zaken Maastricht-Heuvellandgemeenten.
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een bijdrage in de kosten (2027: € 1.373.300) voor de uitvoering van het vastgestelde meerjarenplan op basis van een verdeelsleutel. Voor de uitvoering van het lokaal vastgestelde beleid, wordt een afzonderlijke dienstverlenings-overeenkomst gesloten. De financiële zeggenschap ligt bij de afzonderlijke gemeenten.
RISICO'S	De gemeente Vaals loopt via SZMH risico's op het gebied van financiële bijdragen en uitvoeringszekerheid. Door de invoering van nieuwe wet- en regelgeving, waaronder de Participatiewet in Balans en de Wet van School naar Duurzaam Werk, neemt de druk op de uitvoering toe en kunnen extra capaciteit en middelen nodig zijn. Daarnaast vraagt de verdere ontwikkeling van de re-integratieketen en de vorming van het Sociaal Ontwikkelbedrijf om aanzienlijke organisatorische inzet. Hierdoor bestaat het risico dat de focus tijdelijk verschuift van de dagelijkse uitvoering naar veranderopgaven. Ook blijven personele schaarste, stijgende loonkosten en de afhankelijkheid van de centrumgemeente Maastricht aandachtspunten die kunnen leiden tot hogere uitvoeringskosten of vertraging in de dienstverlening.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 staat SZMH in het teken van de verdere doorontwikkeling van een toekomstbestendige uitvoering van de Participatiewet. Daarbij wordt gewerkt aan de implementatie van de Participatiewet in Balans en de Wet van School naar Duurzaam Werk, waarbij meer nadruk komt te liggen op maatwerk, vertrouwen en duurzame participatie. Tegelijkertijd wordt gebouwd aan het nieuwe Sociaal Ontwikkelbedrijf, dat moet bijdragen aan een betere aansluiting tussen inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt en beschikbare ontwikkel- en werktrajecten. Ook zet SZMH verdere stappen op het gebied van datagedreven sturing, monitoring en dienstverlening. Daarnaast wordt toegewerkt naar een nieuwe periode van samenwerkingsafspraken vanaf 2028, waarbij prestatie-indicatoren en sturingsinstrumenten worden herijkt om beter aan te sluiten bij de maatschappelijke opgaven en de steeds complexere ondersteuningsvragen van inwoners.

NAAM	**9. Werkvoorzieningschap Oostelijk Zuid-Limburg (WOZL)**
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam
VESTIGINGSPLAATS	Heerlen
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	De GR WOZL voert namens de deelnemende gemeenten de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) uit en ondersteunt mensen met een arbeidsbeperking bij het verkrijgen en behouden van passend werk. Daarbij wordt ingezet op duurzame participatie, zoveel mogelijk plaatsingen bij reguliere werkgevers en waar nodig beschut werk en begeleiding. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in het bieden van arbeidskansen aan kwetsbare inwoners, het bevorderen van maatschappelijke participatie en het doelmatig uitvoeren van de sociale werkvoorziening. WSP Parkstad ondersteunt deze doelstelling door werkgeversdienstverlening, arbeidsmarktontwikkeling en het realiseren van duurzame matches tussen werkgevers en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Samen dragen WOZL en WSP Parkstad bij aan een inclusieve arbeidsmarkt en het beperken van de maatschappelijke en financiële kosten van werkloosheid.

RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 1. Zorg & voorzieningen
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Vaals, Valkenburg aan de Geul en Voerendaal.
BESTUURLIJK BELANG	Lid algemeen bestuur: wethouder Jaegers
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een bijdrage (2027: € 1.243.600) in de kosten van het Werkvoorzieningsschap op basis van een verdeelsleutel (WSW-middelen). Het algemeen bestuur stelt regels vast met betrekking tot de organisatie van de administratie en van het beheer van de vermogenswaarden van het Werkvoorzieningsschap.
VERMOGEN	WOZL hanteert het uitgangspunt dat zij niet over een eigen weerstandsvermogen hoeft te beschikken. X 1.000 | 01.01.2027 | 31.12.2027 eigen vermogen | € 0 | € 0 vreemd vermogen | € 0 | € 0
FINANCIEEL RESULTAAT	X 1.000 | 2027 financieel resultaat | € 0
RISICO'S	Voor Vaals als deelnemer blijven de belangrijkste risico's verbonden aan ontwikkelingen in de loonkosten, de hoogte van de rijkssubsidie per arbeidsjaar en de omvang van de Sw-populatie. Wijzigingen in cao-afspraken, de loonprijsontwikkeling en toekomstige aanpassingen van de subsidiebedragen kunnen directe gevolgen hebben voor de financiële resultaten van WOZL. Daarnaast blijft de toenemende behoefte aan beschut werk een aandachtspunt, doordat meer medewerkers vanwege fysieke of psychische beperkingen zijn aangewezen op een beschutte werkomgeving. Ook de vergrijzing van het personeelsbestand, de onzekerheid rondom de Regeling Vervroegde Uittreding (RVU) en de uitstroom van medewerkers brengen financiële risico's met zich mee. WOZL heeft geen eigen reservepositie. Daardoor kunnen tegenvallers uiteindelijk leiden tot aanvullende bijdragen van de deelnemende gemeenten.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 zet WOZL de ingezette koers voort waarbij wordt gestuurd op zoveel mogelijk duurzame plaatsingen bij reguliere werkgevers en het beperken van het aantal beschutte werkplekken. Tegelijkertijd neemt het aantal Sw-medewerkers verder af door natuurlijke uitstroom, waardoor de organisatie zich blijft richten op een toekomstbestendige inrichting van de uitvoering. Binnen Beschut 2.0 wordt ingezet op het verwerven van nieuwe opdrachten met een hogere toegevoegde waarde om het operationeel resultaat te verbeteren. Daarnaast blijft aandacht bestaan voor duurzame inzetbaarheid, vitaliteit en het beheersen van ziekteverzuim onder een ouder wordende doelgroep. Samen met WSP Parkstad wordt verder gewerkt aan een sterke arbeidsmarktbenadering, zodat passende werkplekken beschikbaar blijven voor mensen met een arbeidsbeperking en de financiële lasten voor de deelnemende gemeenten zo laag mogelijk blijven.

NAAM	**10. Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)**
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam
VESTIGINGSPLAATS	Roermond
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	BsGW verzorgt voor de deelnemende gemeenten en het Waterschap Limburg de heffing en invordering van lokale belastingen en de uitvoering van de Wet waardering onroerende zaken (WOZ). Door de krachten te bundelen worden schaalvoordelen gerealiseerd, specialistische kennis geborgd en de kwaliteit van dienstverlening verder verbeterd. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in een doelmatige, rechtmatige en efficiënte uitvoering van belastingtaken, waarbij inwoners en bedrijven kunnen rekenen op een betrouwbare en toegankelijke dienstverlening.
RELATIE	Programma 5. Toerisme & Economie

MET BELEIDSPROGRAMMA	
DEELNEMENDE PARTIJEN	Het Waterschap Limburg en de gemeenten Beek, Beekdaelen, Beesel, Bergen, Brunssum, Echt-Susteren, Eijsden-Margraten, Gennep, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Leudal, Maasgouw, Maastricht, Meerssen, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Venlo, Voerendaal, Weert en Mook en Middelaar.
BESTUURLIJK BELANG	Lid algemeen bestuur: Wethouder Kompier
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een bijdrage 2027 €274.700 van Vaals in de kosten overeenkomstig de kostenverdeelsystematiek. Het algemeen bestuur stelt regels vast voor het financieel beheer en de inrichting van de financiële organisatie.
VERMOGEN	

X 1.000	01.01.2027	31.12.2027
eigen vermogen	€ 2.427	€ 2.905
vreemd vermogen	€ 7.516	€ 7.227

FINANCIEEL RESULTAAT	
X 1.000	2027
financieel resultaat	€ 0

RISICO'S	Voor de komende jaren zijn er verschillende risico's die van invloed kunnen zijn op de bedrijfsvoering en de bijdragen van de deelnemers. BsGW blijft sterk afhankelijk van betrouwbare ICT-systemen en digitale gegevensuitwisseling. Ontwikkelingen op het gebied van informatiebeveiliging, privacywetgeving en cyberdreigingen vragen blijvende investeringen in systemen en processen. Daarnaast kunnen wijzigingen in wet- en regelgeving, ontwikkelingen rond bezwaar- en beroepsprocedures en stijgende kosten van leveranciers financiële gevolgen hebben voor de organisatie. Ook de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt vormt een risico voor het tijdig aantrekken en behouden van voldoende gekwalificeerd personeel. Wanneer het weerstandsvermogen van BsGW ontoereikend blijkt om financiële tegenvallers op te vangen, kunnen aanvullende bijdragen van de deelnemende gemeenten noodzakelijk zijn.
ONTWIKKELINGEN	BsGW blijft inzetten op kostenbeheersing, efficiency en verdere digitalisering van de dienstverlening. In 2027 wordt opnieuw een taakstellende kostenreductie gerealiseerd binnen het Ondernemings- en Ontwikkelplan (OOP), met als doel de bijdragen van de deelnemers structureel te beperken. Daarnaast wordt de nieuwe kostenverdeelmethode verder toegepast, waardoor de verdeling van kosten transparanter aansluit op de werkelijke dienstverlening. BsGW investeert verder in de kwaliteit van gegevensbeheer en de doorontwikkeling van het samenwerkingsportaal ter ondersteuning van de samenwerking tussen WOZ-, BAG- en BGT-processen. Ook krijgen informatiebeveiliging, privacybescherming en de implementatie van nieuwe wet- en regelgeving, waaronder NIS2 en BIO2, nadrukkelijk aandacht. Verder onderzoekt BsGW de mogelijkheden van digitalisering, robotisering en kunstmatige intelligentie om de dienstverlening verder te verbeteren en de effecten van de krappe arbeidsmarkt op te vangen. Daarnaast blijft aandacht bestaan voor maatschappelijk verantwoord invorderen, vroegsignalering en ondersteuning van inwoners met betalingsproblemen.

NAAM	**11. Subsidiëring Anti Discriminatie Voorziening Limburg**
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, gemeente Maastricht en Roermond zijn centrumgemeente
VESTIGINGSPLAATS	Maastricht
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	De Anti Discriminatie Voorziening Limburg (ADV Limburg) voert voor de Limburgse gemeenten de wettelijke taken uit die voortvloeien uit de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen. De organisatie ondersteunt inwoners die discriminatie ervaren, registreert en monitort discriminatiemeldingen, verzorgt voorlichting en draagt bij aan bewustwording en preventie. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in het beschikbaar hebben van een

	laagdrempelige, onafhankelijke en deskundige voorziening voor inwoners die met discriminatie worden geconfronteerd en in het bevorderen van gelijke behandeling en inclusie binnen de samenleving.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 4. Bestuur & Samenleving
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten uit Zuid-Limburg: Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg a/d Geul en Voerendaal. De gemeenten uit Noord-Limburg: Beesel, Bergen, Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Nederweert, Peel en Maas, Roerdalen, Roermond, Venlo en Weert.
BESTUURLIJK BELANG	Geen
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een bijdrage van € 7.000 in 2027 ter financiering van de ADV Limburg en de coördinerende taken en werkzaamheden door de centrumgemeente naar rato van het aantal inwoners. ADV factureert jaarlijks in het lopende jaar de werkelijk te betalen bijdrage.
RISICO'S	Voor de gemeente Vaals zijn de risico's die samenhangen met ADV Limburg beperkt, maar niet geheel afwezig. Een toenemende vraag naar ondersteuning en meldingsafhandeling kan leiden tot extra druk op de beschikbare capaciteit. Daarnaast kunnen landelijke wijzigingen in wetgeving, taken en financiering van antidiscriminatievoorzieningen gevolgen hebben voor de toekomstige organisatie en bekostiging van de dienstverlening. Hierdoor kunnen de bijdragen van deelnemende gemeenten in de toekomst wijzigen.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 werkt ADV Limburg verder aan het vergroten van de toegankelijkheid en zichtbaarheid van de dienstverlening. Daarbij blijft de organisatie inzetten op het stimuleren van meldingsbereidheid, het bieden van onafhankelijke ondersteuning en het verzorgen van voorlichting en trainingen aan inwoners, onderwijsinstellingen, organisaties en gemeenten. Ook wordt de samenwerking met maatschappelijke partners verder versterkt om discriminatie tijdig te signaleren en te voorkomen. Daarnaast wordt ingespeeld op de landelijke ontwikkelingen rondom de inrichting, taken en financiering van antidiscriminatievoorzieningen.

NAAM	**12. Veiligheidsregio Zuid-Limburg**
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam
VESTIGINGSPLAATS	Maastricht
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	De Veiligheidsregio Zuid-Limburg (VRZL) is een wettelijke gemeenschappelijke regeling waarin zestien gemeenten samenwerken op het gebied van brandweerzorg, crisisbeheersing, rampenbestrijding en geneeskundige hulpverlening (GHOR). De veiligheidsregio heeft als doel de fysieke veiligheid en maatschappelijke weerbaarheid van de regio te versterken en een effectieve voorbereiding en respons op incidenten, rampen en crises te waarborgen. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in het beschermen van inwoners, bedrijven en instellingen door het bieden van snelle en doeltreffende hulpverlening, een adequate voorbereiding op zowel acute als langdurige crises en het bevorderen van een veilige en veerkrachtige samenleving.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 4. Bestuur & Samenleving
DEELNEMENDE PARTIJEN	Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul en Voerendaal.
BESTUURLIJK BELANG	Lid algemeen bestuur: Burgemeester Leunessen
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een bijdrage (2027: € 1.193.300) op basis van de verdeelsleutel. Het algemeen bestuur stelt financieel beleid, beheer en organisatie vast.

VERMOGEN	X 1.000 | 01.01.2027 | 31.12.2027 eigen vermogen | € 8.252 | € 7.144 vreemd vermogen | € 41.357 | € 53.995
FINANCIEEL RESULTAAT	X 1.000 | 2027 financieel resultaat | € 0
RISICO'S	Als deelnemer aan de Veiligheidsregio Zuid-Limburg loopt de gemeente Vaals risico's als gevolg van de toenemende complexiteit van het veiligheidsdomein. Ontwikkelingen zoals geopolitieke spanningen, langdurige uitval van vitale voorzieningen en nieuwe landelijke opgaven op het gebied van crisisbeheersing vragen om extra inzet en investeringen. Daarnaast kunnen loon- en prijsstijgingen, personele schaarste, informatieveiligheid en technologische ontwikkelingen leiden tot hogere kosten. Omdat de deelnemende gemeenten gezamenlijk verantwoordelijk zijn voor de financiële positie van de veiligheidsregio, kunnen substantiële tegenvallers leiden tot aanvullende bijdragen van de gemeenten.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 werkt de Veiligheidsregio Zuid-Limburg verder aan de uitvoering van het meerjarenbeleid "Een solide basis voor de toekomst". De focus ligt op het versterken van de crisisbeheersing en de maatschappelijke weerbaarheid. Daarbij wordt nadrukkelijk aandacht besteed aan de voorbereiding op langdurige crises en verstoringen van vitale infrastructuur. Samen met de deelnemende gemeenten wordt verder gewerkt aan de ontwikkeling van coördinatiepunten en noodsteunpunten. Daarnaast investeert de veiligheidsregio in een verdere versterking van de informatiepositie, de doorontwikkeling van het dynamisch risicoprofiel en het gebruik van moderne technologieën. Ook wordt de samenwerking met regionale, landelijke en grensoverschrijdende partners verder uitgebouwd. Tot slot blijft aandacht bestaan voor de vakbekwaamheid, mentale veerkracht en duurzame inzetbaarheid van medewerkers en vrijwilligers.

NAAM	**13. Het Gegevenshuis**
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam
VESTIGINGSPLAATS	Landgraaf
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	Het Gegevenshuis ondersteunt deelnemende gemeenten en het Waterschap Limburg bij het beheren van object- en ruimte gerelateerde basisregistraties, geo-data en daaraan gerelateerde informatievoorziening. De organisatie verzorgt onder meer het beheer van de BAG, BGT, geo-informatie, rioolgegevens en gegevens voor beheer van de openbare ruimte. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in het beschikken over betrouwbare, actuele en hoogwaardige gegevens die noodzakelijk zijn voor een doelmatige uitvoering van wettelijke taken, beleidsontwikkeling, vergunningverlening, beheer van de openbare ruimte en dienstverlening aan inwoners. Daarnaast draagt Het Gegevenshuis bij aan innovatie en datagedreven werken binnen het publieke domein.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 5. Toerisme & Economie
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Sittard-Geleen, Vaals en Voerendaal en het Waterschap Limburg.
BESTUURLIJK BELANG	Lid algemeen bestuur: Wethouder Kompier
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een jaarlijkse bijdrage (2027: € 157.600) op basis van een jaarlijks overeen te komen dienstverleningsovereenkomst.
VERMOGEN	X 1.000 | 01.01.2027 | 31.12.2027 eigen vermogen | € 0 | € 0 vreemd vermogen | € 727 | € 727
FINANCIEEL RESULTAAT	X 1.000 | 2027 financieel resultaat | € 0

RISICO'S	Het risicoprofiel van Het Gegevenshuis blijft beperkt doordat de dienstverlening plaatsvindt op basis van dienstverleningsovereenkomsten waarin producten, kwaliteit, aantallen en bijdragen vooraf zijn vastgelegd. Eventuele financiële afwijkingen worden in beginsel toegerekend aan de afnemers van de betreffende producten of diensten. Voor de komende jaren liggen de belangrijkste risico's bij de uitvoering van het organisatie ontwikkel- en innovatieprogramma, de verdere ontwikkeling van de huisvesting en de daarmee samenhangende investeringen. Daarnaast blijven de beschikbaarheid van voldoende specialistische medewerkers en de voortdurende ontwikkelingen op het gebied van informatievoorziening, digitalisering en basisregistraties belangrijke aandachtspunten. Omdat Het Gegevenshuis geen algemene reserve aanhoudt, worden eventuele structurele financiële gevolgen uiteindelijk via de deelnemende organisaties opgevangen.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 werkt Het Gegevenshuis verder aan de ontwikkeling van een moderne en innovatieve uitvoeringsorganisatie voor geo-data en basisregistraties. Daarbij staan de strategische pijlers groei en innovatie centraal. Het Gegevenshuis ontwikkelt een innovatieprogramma waarmee nieuwe technologieën, datagedreven werken en vernieuwende toepassingen binnen het publieke domein kunnen worden ingezet. Daarnaast wordt verder gewerkt aan Het Gegevenshuis 2.0, waarbij innovatie structureel in de organisatie wordt verankerd. Ook krijgt de doorontwikkeling van de huisvesting aandacht, zodat de werkomgeving beter aansluit bij de ambities rondom samenwerking, kennisontwikkeling en innovatie. Verder blijft de organisatie inzetten op kwalitatief hoogwaardige dienstverlening, digitalisering en het ondersteunen van deelnemers bij een efficiënt en toekomstbestendig beheer van basisregistraties en geo-informatie.

NAAM	**14. Historisch Centrum Limburg (HCL)**
RECHTSVORM	Gemeenschappelijke regeling, openbaar lichaam
VESTIGINGSPLAATS	Maastricht
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	Het Historisch Centrum Limburg (HCL) behartigt de belangen van de aangesloten overheden op het gebied van archiefbeheer, toezicht en advisering op grond van de Archiefwet. Het HCL draagt zorg voor het verwerven, beheren, bewaren en beschikbaar stellen van archieven en collecties en ondersteunt deelnemers bij duurzaam digitaal informatie- en archiefbeheer. Daarnaast maakt het HCL het cultuurhistorisch erfgoed van de aangesloten organisaties toegankelijk voor een breed publiek. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in het waarborgen van een duurzame, betrouwbare en toegankelijke informatiehuishouding, het voldoen aan wettelijke verplichtingen op grond van de Archiefwet en het behouden en ontsluiten van het Limburgse culturele en historische erfaoed.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 5. Toerisme & Economie
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten Beek, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Vaals, Valkenburg aan de Geul en Voerendaal, alsmede het Waterschap Limburg.
BESTUURLIJK BELANG	Lid algemeen bestuur: Wethouder Jean-Paul Kompier
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een jaarlijkse bijdrage (2027: € 59.800) op basis van een jaarlijks overeen te komen dienstverleningsovereenkomst.
VERMOGEN	X 1.000 | 01.01.2027 | 31.12.2027 eigen vermogen | € 2.331 | € 2.040 vreemd vermogen | €6.455 | € 6.860
FINANCIEEL RESULTAAT	X 1.000 | 2027 financieel resultaat | € 0

RISICO'S	Voor de gemeente Vaals liggen de belangrijkste risico's bij het Historisch Centrum Limburg op het gebied van digitalisering, informatiebeheer en de uitvoering van nieuwe wettelijke verplichtingen. De overgang naar een steeds meer digitale archiefomgeving vraagt om voortdurende investeringen in systemen, informatiebeveiliging en duurzame toegankelijkheid van digitale informatie. Daarnaast kunnen wijzigingen in wet- en regelgeving, waaronder de nieuwe Archiefwet, gevolgen hebben voor de uitvoering van de wettelijke taken en de daarmee samenhangende kosten. Ook blijft het HCL afhankelijk van voldoende specialistische kennis en capaciteit om de groeiende omvang van digitale informatiestromen te kunnen beheren. Omdat het HCL een gezamenlijke regeling is, kunnen financiële tegenvallers uiteindelijk gevolgen hebben voor de bijdragen van de deelnemende partijen.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 geeft het Historisch Centrum Limburg uitvoering aan het nieuwe Meerjarenbeleidsplan 2027-2030. Daarbij ligt de nadruk op de verdere ontwikkeling van de digitale dienstverlening, het versterken van toezicht en advisering op informatie- en archiefbeheer en het vergroten van de toegankelijkheid van archieven en collecties voor inwoners en organisaties. Daarnaast werkt het HCL aan een robuuste organisatie die inspeelt op de groeiende vraag naar digitale archivering en duurzame informatiehuishouding. Ook wordt ingezet op samenwerking met overheden en maatschappelijke partners om het Limburgse erfgoed beter toegankelijk te maken en de verbinding met de samenleving verder te versterken. De toetreding van nieuwe deelnemers en de voorbereiding op de gewijzigde Archiefwet vragen daarbij extra aandacht voor de inrichting en doorontwikkeling van de organisatie.

NAAM	**15. Enexis Holding NV**
RECHTSVORM	Naamloze Vennootschap (NV)
VESTIGINGSPLAATS	's-Hertogenbosch
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	Enexis Holding N.V. is de regionale netbeheerder voor elektriciteit en gas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland, waaronder Limburg. Enexis heeft als wettelijke taak het beheren, onderhouden en uitbreiden van de energie-infrastructuur en speelt een belangrijke rol bij de uitvoering van de energietransitie. De gemeente Vaals neemt via VEGAL (Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders in Limburg binnen Enexis Holding N.V.) deel in het aandelenkapitaal van Enexis. Het openbaar belang is gelegen in het waarborgen van een betrouwbare, veilige, betaalbare en toekomstbestendige energievoorziening voor inwoners en bedrijven. Daarnaast levert Enexis een belangrijke bijdrage aan maatschappelijke opgaven zoals de energietransitie, verduurzaming, netverzwaring en de aanpak van netcongestie. Als aandeelhouder behoudt de gemeente, via VEGAL, invloed op de strategische koers van de onderneming. Enexis opereert als wettelijke netbeheerder onder toezicht van de Autoriteit Consument en Markt (ACM).
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 5. Toerisme & Economie
DEELNEMENDE PARTIJEN	Provincie Limburg plus tal van gemeenten; de gemeente Vaals is aangesloten bij VEGAL (Vereniging Gemeenten Aandeelhouders in Limburg binnen Enexis Holding).
BESTUURLIJK BELANG	Aandeelhouder: Wethouder Kompier
FINANCIEEL BELANG	Het betreft een deelneming in het aandelenkapitaal. Het nominale aandelenpakket bedraagt € 180.900 (180.900 aandelen van nominaal € 1). De boekwaarde van de aandelen bedraagt € 60.805. Aandeelhouders ontvangen jaarlijks dividend. Daarnaast ontvangen de aandeelhoudende gemeenten een inconveniëntentoeslag.

VERMOGEN	€ miljoen | 01.01.2026 | 30.06.2026 eigen vermogen | € 5.811 | € 5.896 vreemd vermogen | €7.627 | € 8.191 *per 30/06/2026
FINANCIEEL RESULTAAT	€ miljoen | 2026 financieel resultaat | €185 *per 30/06/2026
RISICO'S	De deelname van Vaals als aandeelhouder in Enexis Holding N.V. blijft gepaard gaan met risico's. De energietransitie vraagt de komende jaren om omvangrijke investeringen in de elektriciteits- en gasnetten, waardoor de financieringsbehoefte en schuldenlast verder toenemen. Dit kan gevolgen hebben voor de financiële positie van Enexis en voor het dividend dat aan aandeelhouders wordt uitgekeerd. Daarnaast blijven netcongestie, vertragingen bij uitbreidingen van de energie-infrastructuur en een tekort aan technisch personeel belangrijke risico's voor de realisatie van de investeringsopgave. Ook kunnen wijzigingen in wet- en regelgeving en de regulering door de ACM invloed hebben op de toekomstige resultaten en investeringsmogelijkheden van Enexis.
ONTWIKKELINGEN	Enexis staat de komende jaren voor een grote investeringsopgave als gevolg van de energietransitie, de groeiende vraag naar elektriciteit en de toenemende netcongestie. De organisatie investeert fors in de uitbreiding en verzwaring van het elektriciteitsnet en zet daarnaast in op congestiemanagement en andere flexibiliteitsmaatregelen om de beschikbare netcapaciteit beter te benutten. Voor de reguleringsperiode 2027-2031 is een nieuwe reguleringssystematiek van de ACM van kracht. Deze moet netbeheerders voldoende ruimte bieden om de noodzakelijke investeringen in de energie-infrastructuur uit te voeren, terwijl toezicht wordt gehouden op doelmatigheid en kostenontwikkeling. Voor de gemeente Vaals blijft Enexis een belangrijke verbonden partij vanwege haar rol in de energievoorziening, verduurzaming en maatschappelijke opgaven. Tegelijkertijd blijven de omvangrijke investeringsopgave en de mogelijke gevolgen voor het dividendbeleid aandachtspunten voor aandeelhouders.

NAAM	**16. Reinigingsdiensten Rd4 NV**
RECHTSVORM	Naamloze Vennootschap (NV)
VESTIGINGSPLAATS	Heerlen
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	Reinigingsdiensten Rd4 voert voor de deelnemende gemeenten taken uit op het gebied van afval- en grondstoffenbeheer en ondersteunt gemeenten bij de uitvoering van hun wettelijke afvalzorgplicht. De organisatie verzorgt onder meer de inzameling van huishoudelijke afval- en grondstoffenstromen, het beheer van grondstoffenparken, kringloopactiviteiten en werkzaamheden in de openbare ruimte. Voor de gemeente Vaals ligt het openbaar belang in het bevorderen van een schone, veilige en duurzame leefomgeving, het stimuleren van hergebruik en hoogwaardige recycling en het bijdragen aan de transitie naar een circulaire economie. Daarnaast levert Rd4 een maatschappelijke bijdrage door werkgelegenheid te bieden aan mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 3. Mobiliteit en leefomgeving
DEELNEMENDE PARTIJEN	De gemeenten Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Vaals en Voerendaal.
BESTUURLIJK BELANG	Aandeelhouder (Wethouder Winkens)
FINANCIEEL BELANG	Er is sprake van een bijdrage (2027: €1.580.000) aan de kosten op basis van de feitelijke afname. Bij de kostentoerekening worden naast de directe uitvoeringskosten tevens de overheadkosten verdisconteerd. Het algemeen bestuur besluit inzake het financiële en administratieve beheer.

VERMOGEN	<table><tr><td>X 1.000 geconsolideerd</td><td>01.01.2027</td><td>31.12.2027</td></tr><tr><td>eigen vermogen</td><td>€ 6.257</td><td>€ 6.687</td></tr><tr><td>vreemd vermogen</td><td>€ 45.442</td><td>€ 46.310</td></tr></table>
FINANCIEEL RESULTAAT	<table><tr><td>X1.000</td><td>2027</td></tr><tr><td>financieel resultaat</td><td>€ 0</td></tr></table>
RISICO'S	Voor de gemeente Vaals zijn de belangrijkste risico's binnen de samenwerking met Rd4 verbonden aan ontwikkelingen op de afval- en grondstoffenmarkt, stijgende verwerkingskosten en veranderende wet- en regelgeving. De verdere verhoging van de afvalstoffenbelasting en de CO_2-heffing leiden tot toenemende kosten voor restafvalverwerking. Daarnaast kunnen schommelingen in brandstofprijzen, loonontwikkelingen en de krapte op de arbeidsmarkt gevolgen hebben voor de bedrijfsvoering en de gemeentelijke bijdrage. Ook blijft de kwaliteit van ingezamelde grondstoffenstromen, met name PMD, een aandachtspunt omdat vervuiling kan leiden tot lagere vergoedingen of afkeur van materialen. Verder vormen continuïteitsrisico's, materiële schade, renteontwikkelingen en de gevolgen van nieuwe producentenverantwoordelijkheden relevante onzekerheden. Hoewel Rd4 beschikt over een weerstandsvermogen dat als ruim voldoende wordt beoordeeld, kunnen structurele tegenvallers uiteindelijk leiden tot hogere lasten voor de deelnemende gemeenten.
ONTWIKKELINGEN	In 2027 werkt Rd4 verder aan de uitvoering van het grondstoffenplan en de transitie naar een circulaire economie. Daarbij wordt aangesloten bij de landelijke ontwikkeling van het Circulair Materialenplan (CMP), waarin waardebehoud, hoogwaardige recycling en hergebruik centraal staan. De organisatie blijft inzetten op het verbeteren van afvalscheiding en de kwaliteit van grondstoffenstromen, zodat minder restafval ontstaat en meer materialen kunnen worden hergebruikt. Daarnaast wordt verder gewerkt aan de ontwikkeling van circulaire activiteiten, de versterking van regionale samenwerking en de harmonisatie van beleid en dienstverlening binnen de deelnemende gemeenten. Ook blijven digitalisering, verbetering van de informatiehuishouding, cybersecurity en datagedreven werken belangrijke aandachtspunten. Tegelijkertijd wordt geanticipeerd op landelijke ontwikkelingen rond producentenverantwoordelijkheid, die steeds meer invloed hebben op de gemeentelijke afval- en grondstoffenketen.

NAAM	**17. WML**
RECHTSVORM	Naamloze Vennootschap (NV)
VESTIGINGSPLAATS	Maastricht
DOELSTELLING EN OPENBAAR BELANG	WML voorziet in een betrouwbare, betaalbare en duurzame drinkwatervoorziening voor de Provincie Limburg.
RELATIE MET BELEIDSPROGRAMMA	Programma 3. Mobiliteit & Leefomgeving
DEELNEMENDE PARTIJEN	De Provincie Limburg en de 33 Limburgse gemeenten.
BESTUURLIJK BELANG	Aandeelhouder (Wethouder Winkens)
FINANCIEEL BELANG	Alleen de provincie Limburg en de in Limburg gelegen gemeenten kunnen aandeelhouder zijn. De gemeente Vaals heeft in deze vennootschap een deelneming in het aandelenkapitaal. Het nominale aandelenpakket bedraagt € 18.152, en betreft 4 aandelen van nominaal groot € 4.538. Dit aandelenkapitaal is volledig afgeschreven.
VERMOGEN	<table><tr><td>X 1.000</td><td>01.01.2027</td><td>31.12.2027</td></tr><tr><td>eigen vermogen</td><td>€ 0</td><td>€ 0</td></tr><tr><td>vreemd vermogen</td><td>€ N.B.</td><td>€ N.B.</td></tr></table>

FINANCIEEL RESULTAAT	X 1.000 | 2027 financieel resultaat | € 0
RISICO'S	Doordat in het verleden reeds een afwaardering van het aandelenpakket heeft plaatsgevonden en geen dividend wordt uitgekeerd, blijft het directe financiële risico voor de gemeente beperkt. Wel bestaat het risico dat bij tegenvallende bedrijfsresultaten, aanvullende financieringsbehoeften of omvangrijke investeringen in de drinkwaterinfrastructuur een beroep wordt gedaan op de aandeelhouders. Daarnaast kunnen klimaatverandering, toenemende watervraag en strengere eisen aan waterkwaliteit leiden tot hogere investeringen en exploitatiekosten.
ONTWIKKELINGEN	WML werkt de komende jaren verder aan het waarborgen van een betrouwbare, betaalbare en duurzame drinkwatervoorziening voor Limburg. De belangrijkste opgaven zijn het opvangen van de toenemende drinkwatervraag, het aanpakken van de gevolgen van klimaatverandering en droogte, het beschermen van drinkwaterbronnen en het uitbreiden en moderniseren van de drinkwaterinfrastructuur. Voor de korte termijn is de drinkwatervoorziening in Limburg voldoende geborgd, mits de geplande investeringen en maatregelen tijdig kunnen worden uitgevoerd. Voor de periode na 2030 onderzoeken WML en de Provincie Limburg aanvullende bronnen en maatregelen om de toekomstige leveringszekerheid veilig te stellen. Daarbij wordt nadrukkelijk ingezet op duurzaamheid, samenwerking binnen de waterketen en bewust watergebruik.

Paragraaf Grondbeleid

De gemeente wenst te sturen op het lokale woningaanbod. Indirect doet de gemeente dat in samenspraak met haar partner Krijtland Wonen, die het grootste deel van de sociale huurwoningen in de gemeente in eigendom heeft. Direct kan de gemeente dat doen middels haar eigendom in onroerend goed. De gemeente heeft in principe geen woningen (structureel) in eigendom, maar wel gronden. Gronden in eigendom worden gezien als 'voorraad', een bedrijfsmiddel waarmee op een gewenste toekomstige ontwikkeling gestuurd kan worden. De ontwikkelingsrichting van deze gronden wordt geënt op de ambitie op het gebied van wonen, zoals genoemd in het Programma Wonen & Leefomgeving. Derhalve spreken we bij deze gronden over strategische ontwikkellocaties.

Momenteel wordt een nieuw Woonprogramma ontwikkeld, dat in Q1 2027 ter besluitvorming aan de gemeenteraad zal voorliggen. Dit Woonprogramma moet de basis vormen voor de invulling van zowel onze eigen strategische ontwikkellocaties als voor particuliere initiatieven. We zetten daarbij in om meer differentiatie in het woningaanbod, zowel in het algemeen (over de hele gemeente gezien), als per wijk/project. Gemeentebreed hebben we, vergeleken met regionale en landelijke gemiddelden, namelijk een vrij fors aandeel aan sociale huurwoningen, aan goedkope woningen, maar ook aan particuliere huurwoningen. De verhouding tussen koop en huur is erg scheef.
Derhalve streven we op gemeentelijk niveau naar:

- het toevoegen van duurdere woningen (midden- en hoogsegment), zowel koop als huur
- in het koopsegment vooral ruimte voor grondgebonden woningen voor jongeren/jonge gezinnen
- in het huursegment vooral inzetten op het toevoegen van meer midden- en duurdere huur, in de vorm appartementen voor senioren en 1-persoons huishoudens
- waardoor ook de doorstroming op de woningmarkt meer bevorderd kan worden.

Op wijk- en projectniveau willen we:

- een gevarieerd aanbod van woningtypen en doelgroepen
- waardoor de sociale veerkracht in het betreffende gebied wordt versterkt.

Conform dit beleid kiezen we voor de volgende ontwikkelingsrichting per strategische locatie:

Ontwikkellocatie	Starters	Gezinnen	Senioren	Laag/Mid.	Midden	Mid./Hoog
Von Clermontpark		v	v		v	v
Hekkert-terrein	v	v			v	
Vijlen Zuid-Oost fase 3	v	v	v		v	v
Esso-locatie Maastr.laan	v		v	v		
Selzerbeekgebied	v	v	v		v	v
Locaties Lemiers	v	v	v	v		v

In 2026 zijn een 3-tal ontwikkellocaties gereed gekomen:

- Pastoerswei: 18 levensloopbestendige koopwoningen voor senioren, middensegment, gerealiseerd
- Von Clermontpark: 16 stadswoningen en 27 appartementen, alle koopwoningen in het middensegment gerealiseerd
- Esso-locatie: 37 huurwoningen gerealiseerd, sociale middenhuur.

In deze drie projecten zijn geen goedkope koop- dan wel huurwoningen gerealiseerd. De middenhuur en middensegment koop waren zeer snel verkocht dan wel verhuurd, met een behoorlijk aandeel aan nieuwe inwoners van buitenaf.
De verkoop van de 6 bouwkavels (vrije sector) in het Von Clermontpark verloopt moeizaam, net als in het project Vijlen Zuid-Oost, waar er na lang wachten uiteindelijk toch 3 zijn verkocht (niet verkocht aan huidige inwoners van de gemeente).

Zo zorgen de strategische ontwikkellocaties niet alleen per locatie maar zeker ook gezamenlijk, voor een meer gedifferentieerd woningaanbod binnen de gemeente.

In deze paragraaf Grondbeleid wordt een overzicht gegeven van de grondpositie, bestaande uit financiële situatie per ontwikkeling (grondexploitaties). Daarnaast geven we ook nader in op de gekozen ontwikkelingsrichting.

Grondbeleid heeft een grote financiële impact. In het nieuwe Coalitieprogramma 2026-2030 is gekozen voor een actief grondbeleid. Dat betekent dat, anders dan tot op heden het geval was (passiever grondbeleid) de gemeente nu zelf actief gaat ontwikkelen dan wel partners/ontwikkelaars gaat zoeken. En dat ontwikkelingen worden ingestoken op basis van een door de gemeente gewenst ontwikkelprofiel (doelgroep, typen woningen, prijssegment) en niet op basis van het aanbod van een ontwikkelaar. Aanbod van ontwikkelaars was tot nu toe vooral gebaseerd op de vraagprijs van de gemeente voor het grondstuk

(meestal de boekwaarde). Actief grondbeleid kan echter inhouden dat we concessies zullen moeten doen met betrekking tot grondprijzen als we per se bepaalde ontwikkelingen willen, die voor partners/ontwikkelaars minder rendabel zijn. Dan kan het 'zakken' met de grondprijs wel helpen bij de haalbaarheid van onze ambities per locatie. Dat kan betekenen dat moet worden afgewaardeerd en dat een verlies ten laste van de algemene reserve wordt genomen.

Niet alleen eventuele opbrengsten uit grondverkoop terecht, maar ook financiële risico's (afwaardering, tekorten) terecht. Daarmee heeft het grondbeleid grote invloed op de algemene financiële positie van de gemeente. Hoewel bij planontwikkelingen en exploitatieberekeningen getracht wordt de risico's zoveel mogelijk te minimaliseren, is het noodzakelijk een algemene buffer achter de hand te houden. Zie hiervoor de paragraaf Risicomanagement en Weerstandsvermogen. Conform de BBV-voorschriften moeten mogelijk te verwachten tekorten op een grondexploitatie direct als 'verlies' worden genomen (ten laste van de algemene reserve). Daarentegen mogen te verwachten overschotten op een grondexploitatie pas als 'winst' worden genomen op het moment dat ook daadwerkelijk zeker is dat ze gerealiseerd zullen worden (ten gunste van de algemene reserve). Als de ontwikkeling is afgerond, is geen sprake meer van een grondexploitatie. De eventueel resterende eigendom wordt dan als maatschappelijk actief op de balans opgenomen.

Grondpositie

De grondpositie bestaat in financiële zin uit de volgende actuele grondexploitaties. In onderstaande tabel worden de geraamde vermeerderingen (te maken kosten) als verminderingen (te ontvangen bedragen) inzichtelijk gemaakt. Daarnaast wordt een doorkijk gegeven naar het uiteindelijk te verwachten resultaat (overschot/tekort) op de betreffende ontwikkellocatie.

Grondexploitaties	Boekw. begin 2027	Vermeerd. 2027	Vermind. 2027	Boekw. eind 2027	Verwacht. Toekomst	Te verw. resultaat
Von Clermontpark woningbouw	488.000			488.000		**BW 488.000**
Locatie Beemderlaan Parkeerterrein	388.000			388.000	65.000	**BW 453.000**
Hekkert-terrein woningbouw	715.000	35.000	-750.000	0		**BW 0**
Esso-locatie Maastr.laan woningbouw	153.000		-153.000	0		**BW 0**
Vijlen Zuid-Oost fase 3 woningbouw	-1.036.000	366.000		-670.000		**W 670.000**
Selzerbeekgebied gebiedsvisie	208.000			208.000		**BW 208.000**
Locaties Lemiers woningbouw	0			0		**BW 0**

Onderstaand wordt per locatie nader ingegaan op zowel de financiële aspecten van de grondexploitatie als de planontwikkeling.

Von Clermontpark

Situatie
Op de locatie waar in het verleden industrie, o.a. de naaldenfabriek MUVA stond, is middels een herstructurering in de jaren '90 een omvangrijk terrein beschikbaar gekomen voor een stukje 'stadsvernieuwing'. Een mooie, centraal gelegen locatie voor woningbouw. Na realisatie van onder andere het appartementengebouw de Drapenier, de invulling van de commerciële plint, de parkeergarage en de WoZoCo resteert nog voor ontwikkeling een langgerekte strook grond achter de vijver, vanaf de Beemderlaan tot aan de WoZoCo, groot ca. 6.500 m2. Dit grondstuk is verkocht aan Laudy Vastgoedontwikkeling. De geplande woningbouw is inmiddels nagenoeg afgerond.

Doel
De ontwikkeling moet bijdragen aan het realiseren van meer differentiatie in het woningaanbod gemeentebreed. Daarnaast wordt een mix van woningtypen en doelgroepen op deze locatie beoogd ter bevordering van de sociale veerkracht.

Effecten
In dit project worden gerealiseerd:

- 27 appartementen van ca. 100 m2 met een gemiddelde koopprijs € 420.000 (vooral gericht op senioren)
- 16 grondgebonden woningen van ca. 140 m2 met een gemiddelde koopprijs van € 385.000 (vooral gericht op jongeren/gezinnen)
- 6 bouwkavels van ca. 400 m2 met een gemiddelde koopprijs van € 175.000 (vooral gericht op gezinnen)

De verkoop van zowel appartementen als grondgebonden woningen is zeer voortvarend verlopen. Dat betekent dat er een duidelijke markt is, ook voor het midden en midden-hoge koopsegment. De meeste kopers (ca. 75%) zijn afkomstig van buiten de gemeente Vaals, ook wat betreft de appartementen, waarin vooral senioren worden verwacht. Dat betekent dat de nagestreefde doorstroming op de lokale woningmarkt minder uit de verf komt.

Activiteiten
De 2 appartementencomplexen en de grondgebonden woningen zijn medio 2026 opgeleverd. Medio 2025 is ook gestart met de verkoop van de bouwkavels. Echter loopt dit allesbehalve voortvarend. Momenteel is slechts één bouwkavel verkocht en de interesse uit de markt voor bouwen in eigen regie blijft achter bij de verwachtingen. Er is een heroverweging nodig, waarbij de resterende kavels mogelijk als projectwoningen (gebouwd door een aannemer) in de markt zullen worden gezet. College treedt daarover in overleg met de eigenaar van de kavels (Laudy). Pas na realisatie van dit onderdeel kan het deels nieuw ingerichte openbaar gebied definitief worden opgeleverd.

Middelen:
Dit project kent vanaf het begin een forse boekwaarde, met name veroorzaakt door hoge saneringskosten, welke de gemeente in de loop der jaren voor haar rekening heeft moeten nemen. De gronden zijn voor een totaalbedrag van € 2.000.000 verkocht aan Laudy Vastgoedontwikkeling. Deze verkoopopbrengst is in 2024 en 2025 gerealiseerd en verminderd op de boekwaarde. Financieel verwachten we het volgende beeld:

Boekwaarde begin en eind 2027: € 488.000.

Na afronding van het project dient een actuele taxatie (marktwaarde) van de resterende gronden in het plan Von Clermontpark plaats te vinden. Op grond daarvan zal bekeken worden of de actuele marktwaarde van de gronden een boekwaarde van € 488.000 rechtvaardigt. Mocht dat niet zijn, dan zal een gedeelte moeten worden afgewaardeerd (t.l.v. de algemene reserve).

Locatie Beemderlaan

Situatie
Op het gemeentelijk grondstuk aan de Beemderlaan staat het voormalige Van Houten gebouw, dat jarenlang in gebruik is geweest als bedrijfsverzamelgebouw. Hoewel het gebouw al sinds de jaren '90 op de nominatie staat om te slopen, is het tot heden steeds gevuld met diverse sociaal-maatschappelijke initiatieven. Met de herontwikkeling van gebouw Fraiche tot cultureel centrum voor meerdere maatschappelijke initiatieven in de kern Vaals, zullen de huidige gebruikers daar naartoe verplaatst worden en zal het gebouw daarna worden gesloopt en worden getransformeerd naar parkeerterrein. Dit in combinatie met de uitbreiding, welke Lidl op deze locatie van plan is.
Eerder is een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar het realiseren van een gebouw, deels voor woningen en deels voor maatschappelijke doeleinden op deze locatie. De maatschappelijke invulling zou enerzijds vanuit de gemeente komen in de vorm van een centrale maatschappelijke accommodatie en anderzijds als locatie voor de gezamenlijke huisartsen. M.b.t. het eerste zijn inmiddels andere besluiten genomen, het tweede mocht niet rekenen op concrete interesse vanuit de huisartsen. Reden waarom gekozen is voor een parkeerterrein. Inmiddels echter hebben de huisartsen uit Vaals weer interesse getoond in een mogelijke nieuwbouw voor een gezamenlijke huisartsenpost op deze locatie. We zijn in gesprek om eventuele consequenties/haalbaarheid in beeld te brengen. Vooralsnog koersen we echter op een parkeerterrein, conform de keuzes in de vorige begroting.

Doel
Na sloop van het gebouw zal het terrein voor een groot deel worden ingezet als openbaar parkeerterrein, als 1 van de voorzieningen om de parkeerdruk in het centrum van Vaals te verminderen.

Effecten
Met dit project wordt beoogd om :
- 35 extra openbare parkeerplaatsen toe te voegen (door gemeente)
- 25 extra parkeerplaatsen voor klanten van Lidl (door Lidl) toe te voegen, welke buiten openingstijden ook gebruikt kunnen worden als openbare parkeerplaatsen; dus in totaal een toevoeging van 60 openbare parkeerplaatsen.

Activiteiten
De naastgelegen Lidl heeft al enkele jaren de wens om uit te breiden. Een definitieve stap heeft Lidl nog niet kunnen zetten, omdat de gemeente eerder nog geen duidelijkheid kon geven over de toekomst van het huidige gebouw (overgang van de gebruikers naar een nieuwe maatschappelijke voorziening). Inmiddels heeft de gemeenteraad besloten tot uitbreiding van het gebouw Fraiche, hetgeen naar verwachting in het voorjaar van 2028 gerealiseerd zal zijn. Dat zou betekenen dat medio 2028 de sloop van het gebouw en de ontwikkeling van Lidl ingezet zou kunnen worden. De directie van Lidl zal met deze kennis een go/no-go besluit moeten nemen. Insteek daarbij is dat Lidl een deel van het gemeentelijk grondstuk wenst te kopen voor uitbreiding van het gebouw en aanleg van extra parkeerplaatsen. Aanvullend aan de aanleg van parkeerplaatsen door Lidl t.b.v. hun klanten zal de gemeente op het overige deel van het terrein nog extra openbare parkeerplaatsen kunnen realiseren. Met de uitbreiding en aanleg zal echter gewacht worden tot het moment dat het Van Houten gebouw leeg is. Daarna zal eerst gesloopt worden (door de gemeente) en vervolgens zal gestart worden met de uitbreiding van Lidl en de aanleg van parkeerplaatsen. Dit alles zal naar verwachting begin 2029 worden afgerond.

Middelen:
Omdat het gebouw al vele jaren op de nominatie staat om te slopen is jarenlang niet meer afgeschreven op de boekwaarde. Indien het grondstuk verkocht zou worden voor woningbouw of iets dergelijks is een dergelijke boekwaarde nog wel te realiseren. Maar als de gemeente het grootste deel gaat transformeren naar parkeerplaatsen is dat een ander verhaal. Financieel verwachten we het volgende beeld:

Boekwaarde begin 2027: € 388.000

Toekomst/2028: geraamd wordt ca. € 215.000 aan kosten voor sloop en aanleg van parkeerplaatsen en na sloop verkoop van een gedeelte van het grondstuk aan Lidl voor € 150.000, per saldo dus € 65.000.

Boekwaarde eind 2027: € 453.000.

Na afronding van het project zal een taxatie worden uitgevoerd om de actuele marktwaarde te bepalen van het terrein. Gerelateerd aan de boekwaarde zou dit deels tot een mogelijke afwaardering t.l.v. de algemene reserve kunnen leiden.

Hekkert-terrein

Situatie
Het Hekkert-terrein aan de Sneeuwberglaan dankt zijn naam aan het voormalige bedrijfsterrein van de Opel-garage Hekkert. Het grondstuk zal worden ingezet voor het realiseren van woningbouw. Het betreft een grondstuk van ca. 2.700 m2 dat een aantal jaren geleden volledig opgeschoond en gesaneerd is door de gemeente. Dit heeft geleid tot een redelijk forse boekwaarde van € 1.000.000. Deze zou gerealiseerd kunnen worden als er een flink bouwvolume op dit terrein wordt toegestaan. Beleid is echter om hier vooral aan te sluiten bij de bouwhoogtes van de achtergelegen nieuwe wijk (Burg. Rhoenstraat/Prof. Von Karmannstraat). Aangrenzend aan het terrein ligt in westelijke richting nog een grote lange groenstrook, waarop nu allerlei struikgewas is gesitueerd.

Doel
De ontwikkeling moet bijdragen aan het realiseren van meer differentiatie in het woningaanbod gemeentebreed. Daarnaast wordt een mix van woningtypen en doelgroepen op deze locatie beoogd ter bevordering van de sociale veerkracht.

Effecten
Als ontwikkelingsrichting streven we hier naar toevoeging van woningen en/of appartementen voor met name starters en jonge gezinnen. De naastgelegen groenstrook met veel talud leent zich bij uitstek voor atelierwoningen, ofwel wonen en werken op één locatie. Dit is met name interessant voor jonge mensen. Hoewel sprake is van enige interesse vanuit ontwikkelaars, is er nog geen planontwikkeling en hebben we ook nog geen zicht op concrete aantallen te realiseren woningen.

Activiteiten
De gemeente heeft tot op heden niet actief gezocht naar mogelijke ontwikkelpartijen. Het terrein vormt onderdeel van de Gebiedsvisie Selzerbeek. Mogelijk dat in de loop van 2027 een tender moet worden uitgeschreven, waarin criteria worden opgenomen op basis waarvan het perceel openbaar wordt verkocht.

Middelen:
Zoals aangegeven is de boekwaarde momenteel relatief hoog. Dat kan een reden zijn waarom ontwikkelaars vooralsnog weinig interesse tonen. Het is vrijwel zeker dat we deze waarde bij een verkoop niet gaan realiseren, tenzij we een groot bouwvolume op dit terrein toestaan. Om die reden is in de jaarrekening 2025 een afwaardering van € 285.000 opgenomen.

Boekwaarde begin 2027: € 715.000
Vermeerderingen 2027: € 35.000 kosten van onderzoek en begeleiding
Verminderingen 2027: € 750.000 (minimale prijs) vanwege verkoop van het terrein
Boekwaarde eind 2027: nihil.

Esso-locatie Maastrichterlaan

Situatie
In 2017 kreeg de gemeente de kans om het destijds nog actieve tankstation Esso aan de Maastrichterlaan inclusief aangrenzende objecten te kopen. Daarmee konden we niet alleen een voortdurend veiligheidsrisico en een regelmatig ongewenste verkeersituatie wegnemen, maar ook een ruimtelijke kwaliteitsslag maken. Woningstichting Vanhier Wonen uit Voerendaal kocht de eigendommen in 2021 van ons over, behalve het pand Maastrichterlaan 83 (voormalige bloemenzaak), onderdeel van het voormalige klooster. Vanhier Wonen realiseert hier appartementen in de sociale huur. Er ligt voor de gemeente wel nog een forse uitdaging met betrekking tot bodemsanering en sloop (vanwege belendingen van omliggende panden). De Provincie Limburg ondersteunt de gemeente op dit gebied.

Doel
De ontwikkeling moet bijdragen aan het realiseren van meer differentiatie in het woningaanbod.

Effecten
Op deze locatie wordt specifiek ingezet op de lokale behoefte aan meer sociale huurwoningen, vooral voor senioren. Vanhier Wonen realiseert derhalve:

- 37 appartementen in de sociale huur aan de bovenkant van de sociale huurgrens op de Esso-locatie
- 10 gelijksoortige appartementen op de locatie Maastrichterlaan 83.

Activiteiten
De bouwwerkzaamheden zijn inmiddels nagenoeg volledig uitgevoerd. Eind 2026 worden de 37 appartementen en de grote parkeerplaats opgeleverd. Daarna volgt ook de afronding van de nieuwe verbindingsweg vanaf de Jos Francotteweg richting de ingang van het parkeerterrein en de Clarissenstraat. Vanhier Wonen heeft in 2025 ook het resterende pand Maastrichterlaan 83 aangekocht en wenst dit te ontwikkelen tot tien appartementen. De sloop van het pand vormt een complexe opgave. Vanhier Wonen is deze aan het voorbereiden om in 2027 de omgevingsprocedure te kunnen doorlopen en aansluitend te kunnen starten met de realisatie.

Middelen:
Oorspronkelijk heeft de gemeente de locatie gekocht voor € 600.000 en heeft dit vervolgens voor eenzelfde bedrag weer verkocht aan Vanhier Wonen. Voorwaarde bij de verkoop was dat de gemeente het bouwterrein op zou leveren vrij van opstallen en vrij van obstakels in de bodem. Dat betekent dat de gemeente verantwoordelijk is voor zowel sloop, het verwijderen van fundamenten als de bodemsanering. Ter gedeeltelijke dekking van de kosten voor sloop en sanering is een Provinciaal subsidie van € 267.500 toegezegd in het kader van de zogenaamde KLC-Agenda. Verder is een Rijkssubsidie Startbouwimpuls ontvangen van € 462.500, welke conform voorwaarden bij realisatie wordt overgedragen aan Vanhier Wonen. De afgelopen jaren hebben zich forse tegenvallers voorgedaan met name op het gebied van sloopkosten. Dit maakt dat de boekwaarde hoog is, hetgeen leidt tot een fors verlies op dit project. Voor dit verlies is via diverse jaarrekeningen in de afgelopen jaren een voorziening gevormd ad € 735.000.

Financieel verwachten we het volgende beeld:
Boekwaarde begin 2027: € 153.000
Verminderingen 2027: Voor het verwachte verlies op deze ontwikkeling is in voorgaande jaren reeds een voorziening gevormd van € 735.000. De resterende boekwaarde bedraagt per 1 januari 2027 € 153.000 en zal naar verwachting in 2027 volledig worden afgewikkeld, waardoor de boekwaarde ultimo 2027 nihil bedraagt.

Vijlen Zuid-Oost fase 3

Situatie
In het uitbreidingsplan Vijlen Zuid-Oost zijn in het verleden 2 fasen van woningbouw gerealiseerd. Er resteerden nog enkele gemeentelijke gronden (ca. 6.000 m2) en een grondstuk (idem ca. 6.000 m2), dat eigendom is van VOC Vastgoedontwikkelingscentrum. Beide eigenaren zijn een samenwerking aangegaan om het uitbreidingsplan in de 3e en laatste fase te brengen en woningen toe te voegen. Met de afronding van de woningbouw grijpt de gemeente ook de kans om de woonwijk qua openbaar groen uitnodigend te maken en beter te laten aansluiten bij het prachtige buitengebied, dat zich vanaf de rand van dit plan o.a. uitstrekt richting de Vijlenerbossen.

Doel
De ontwikkeling moet bijdragen aan het realiseren van meer differentiatie in het woningaanbod gemeentebreed. Daarnaast wordt een mix van woningtypen en doelgroepen op deze locatie beoogd ter bevordering van de sociale veerkracht.

Effecten
In dit project worden gerealiseerd:
- 7 grote ('niveau'-) gezinswoningen (woonkamer/keuken op 1e etage), koopprijs gemiddeld € 489.000
- 4 patiowoningen voor met name senioren, koopprijs gemiddeld € 369.000
- 6 starterswoningen (2x 3 onder 1 kap), koopprijs gemiddeld € 419.000
- 2 tweekappers voor gezinnen, koopprijs gemiddeld € 535.000
- 3 vrije-sector kavels voor gezinnen, koopprijs gemiddeld € 275.000
- In totaal dus 22 nieuwe woningen.

Eind 2024 zijn de woningen in de verkoop gegaan en medio 2025 waren alle woningen verkocht. Slechts 3 van de 19 (16%) woningen zijn gekocht door inwoners van onze gemeente. Dat betrof met name de duurdere woningen, niet de starterswoningen. De overige 84% van de kopers komt voor de helft uit de regio Zuid-Limburg en voor de helft uit overige delen van Nederland. Geen kopers uit de buurlanden. Dit is min of meer vergelijkbaar met de verkoopcijfers van de Pastoerswei en het Von Clermontpark. De verkoop van de bouwkavels viel in eerste instantie tegen, maar uiteindelijk zijn ook deze medio 2025 definitief verkocht. Ook hier geen kopers uit de eigen gemeente. Dat betekent dat de nagestreefde doorstroming op de lokale woningmarkt hierdoor minder uit de verf komt.

Activiteiten
De bouwwerkzaamheden zijn vanaf september 2025 gestart en zullen doorlopen tot en met het voorjaar van 2027. In opdracht van gemeente en VOC zal dit najaar ook gestart worden met aanpassingen aan en aanleg van de infrastructuur. Ook aan het versterken van het openbaar groen is, conform verzoek van de gemeenteraad, aandacht besteed. Middels een participatief traject hebben bewoners en omwonenden hun ideeën kenbaar gemaakt. Een en ander zal conform plan in het voorjaar van 2027 worden gerealiseerd.

Middelen:
De gemeente en VOC voeren een gezamenlijke grondexploitatie, waarbij de kosten worden verdeeld op basis van het aandeel in de grondpositie (in dit geval ongeveer gelijk). In 2025 zijn de woningen verkocht, waardoor er zodanig hoge opbrengsten zijn ontvangen (ca. € 2.200.000) dat er momenteel sprake is van een negatieve boekwaarde. In 2027 zullen, net als in 2026, nog kosten worden gemaakt voor de aanleg van de infrastructuur, nutsvoorzieningen en het groen. Financieel verwachten we het volgende beeld:

Boekwaarde begin 2027: -/- € 1.036.000
Vermeerderingen 2027: € 366.000 zijnde de kosten voor de aanleg infrastructuur en voorzieningen ca. € 316.000 en een deel van het openbaar groen ad € 50.000 (schatting)
Boekwaarde eind 2027: -/- € 670.000

Dat betekent dat we uiteindelijk een positief resultaat (winst) verwachten op dit project van (zoals het er nu naar uit ziet) € 670.000. Deze zal ten gunste komen van de Algemene Reserve.

Selzerbeekgebied

Situatie
Het gebied aan de Selzerbeek en Sneeuwberglaan, tussen outdoor-kartingbaan en jongerencentrum Fraiche, kenmerkt zich tweeledig. Aan de noordkant is sprake van teruglopende industrie, tegen een prachtige natuur/achtergrond, de Sneeuwberg. De zuidkant wordt getypeerd als een stevig versteend gebied met een enigszins desolate uitstraling, met name de Grenslandhal en de Jardon-locatie. De gemeenteraad heeft in december 2025 een Gebiedsvisie vastgesteld, welke de kaders bevat voor de ontwikkeling van de in dit gebied gelegen (meestal particuliere) percelen. We willen een nieuw woongebeid creëren, waarbij kwaliteit en natuurbeleving de boventoon voeren. Voor een belangrijk deel ligt hier ook een kans om meer inwoners met sterkere financiële schouders aan te trekken. De gebiedsvisie zal de komende jaren opgenomen moeten worden in het gebiedsdekkend Omgevingsplan. In het gebied liggen, naast industrie, ook nog diverse woonhuizen die we niet per definitie willen amoveren. Derhalve zien we niet een totaal-ontwikkeling (in één operatie) voor ons, maar waar mogelijk een partiële ontwikkeling van de diverse percelen, weliswaar binnen de gezamenlijke kaders van de Gebiedsvisie en het Omgevingsplan. Om die reden zal de gemeente ook per definitie niet met de Wet Voorkeursrecht Gemeenten werken. Initiatief ligt bij de eigenaren zelf. Dit kan inhouden dat er, vooruitlopend op het nog op te stellen Omgevingsplan, al plannen voor ontwikkeling worden aangedragen.

Doel
De ontwikkeling moet bijdragen aan het realiseren van meer differentiatie in het woningaanbod gemeentebreed. Specifiek sturen we hier op het toevoegen van meer kwaliteit in de woningvoorraad aan de noordkant van het gebied, waarbij verbinding met de natuur van belang is en tevens ook nieuwe gezamenlijke woonvormen een pré krijgen (conform een door de raad bij de begroting 2024 aangenomen motie). Daarbij denken we o.a. ook aan concept van woon-/zorg, jongeren en senioren die in vernieuwende woonvormen bijeen wonen en voor een deel voor elkaar zorgen. Aan de zuidkant streven we naar het waar mogelijk wegnemen van ruimtelijke verpaupering. In het hele gebied wordt een mix van woningtypen en doelgroepen beoogd ter bevordering van de sociale veerkracht.

Effecten
Hoewel in de Gebiedsvisie inzichtelijk is gemaakt welke bouwvolumes per 'koffer' mogelijk kunnen zijn, wensen we niet op voorhand te sturen op een minimaal of maximaal aantal wooneenheden per type. In ieder geval staat de 'mix' voorop, waarbij aan de noordkant vooral het midden- en hoogsegment wordt beoogd en aan de zuidkant het laag-/middensegment.

Activiteiten
In 2027 wordt gestart met het opstellen van een gebiedsdekkend Omgevingsplan (gemeentebreed). Het Selzerbeekgebied zal daarin worden opgenomen. Dit omgevingsplan zal de ruimtelijke kaders gaan vormen voor de ontwikkeling van de diverse percelen.
Verder verwachten we dat de realisatie van de voorziene 20 tot 24 koopappartementen voor starters door Holland Steen in de Grenslandhal en het (ondergelegen) voormalige sportcentrum in 2027 in een concretere fase gaat komen. Dit najaar zijn namelijk de stukken ingediend om het ruimtelijke planningsproces in gang te zetten. Naar verwachting zal de raad in het eerste kwartaal hiertoe een besluit moeten nemen over het ontwerp Omgevingsplan.

Middelen:
Vooralsnog is op basis van een raadsbesluit uit juli 2023 een grondexploitatie opgestart met een voorbereidingskrediet van € 250.000, bedoeld voor het opstellen van een visie en allerlei vooronderzoeken. Tot nu toe is daartoe € 208.000 uitgegeven (zie boekwaarde begin 2027). Bij de concrete realisatie van projecten zullen ontwikkelaars bijdragen moeten leveren ter dekking van kosten die de gemeente zal moeten maken (ten aanzien van infrastructuur, openbaar groen, grondverbetering etc.). Uitgangspunt is namelijk dat alle kosten die de gemeente heeft gemaakt of nog moet maken minimaal budgettair neutraal verlopen (via de grondexploitatie).

Woningbouwlocaties Lemiers

Situatie
In het Provinciaal woningbouwbeleid is meer ruimte gecreëerd, met name door flexibilisering van woningbouw aan dorpsranden. Hierdoor zien we mogelijkheden om, naast de kernen Vaals en Vijlen, vooral ook in de kern Lemiers het woningaanbod te vergroten. De gemeenteraad heeft bij de begroting 2024 via een motie het college opgedragen om nadere mogelijkheden te onderzoeken, met name ook wat betreft de locatie Klaasvelderweg. In september 2025 heeft de raad besloten een 4-tal locaties als potentiële ontwikkellocaties in Lemiers te bestempelen, te weten:

a. het gemeentelijk grondstuk (deels appelgaard) en directe omgeving aan de Klaasvelderweg (oppervlakte perceel ca. 16.300 m2)
b. de locatie van de BMA in Lemiers, inclusief de aanliggende volkstuinen (oppervlakte perceel ca. 2.700 m2)
c. de locatie café/zaal Oud Lemiers en omliggende gemeentelijke woningen aan de Rijksweg (oppervlakte perceel ca. 1.000 m2), geheel afhankelijk van de keuze m.b.t. de Gemeenschapsvoorziening Lemiers (derhalve mogelijk geen ontwikkellocatie)
d. het perceel Koster in Oud Lemiers (oppervlakte perceel ca. 7.200 m2), echter met het besluit hier geen prioriteit aan te geven, met name ook omdat de Provincie daar destijds niet positief tegenover stond.

In 2026 is veel tijd gestoken in het onderzoek naar de mogelijkheden voor ontwikkeling van de locatie Klaasvelderweg. Inmiddels wordt een concept bebouwings-/verkavelingsplan uitgewerkt, waarbij de natuurwaarden worden gerespecteerd en ook het huidige Voedselbos nagenoeg op deze locatie behouden kan worden. Hoewel met name spuitzones de planontwikkeling nog enigszins beperken, kan er wellicht toch een mooi plan worden ontwikkeld. Afstemming met de regiogemeenten en de Provincie loopt inmiddels. Gelet op de kosten gemoeid met ontwikkeling en infrastructuur lijkt op deze locatie vooral het aanbod aan iets duurdere en ruimere woningen noodzakelijk voor de haalbaarheid.
Een haalbare ontwikkeling op de locatie BMA lijkt minder voor de hand te liggen. Het huidige beleid inzake spuitzones belemmert ons hier zodanig dat mogelijk slechts een bebouwing van het huidige bouwvlak van de BMA zelf mogelijk is (en niet van de volkstuinen), waardoor maar een beperkt aantal woningen kunnen worden gerealiseerd.
De locatie café/zaal Oud Lemiers is vooralsnog geen ontwikkellocatie, gezien de richting die gekozen is om de huidige gemeenschapsvoorziening te behouden.
Dat betekent dat locatie d in Oud Lemiers, hoewel door de raad getypeerd als 'vooralsnog geen prioriteit', interessant wordt. Met name om hier juist de betaalbare kleinere woningen voor (onze eigen) starters te kunnen realiseren. Overleg met de Provincie hierover loopt.

Doel
De ontwikkeling moet bijdragen aan het realiseren van meer differentiatie in het woningaanbod met name in de kern Lemiers, maar ook gemeentebreed. Daarnaast wordt een mix van woningtypen en doelgroepen op de twee meest kansrijke locaties (a en d) beoogd ter bevordering van de sociale veerkracht.

Effecten
Op de diverse locaties worden vooralsnog (plannen moeten nog worden gemaakt) beoogd:

- Klaasvelderweg: 8 woningen (2-kappers) middensegment voor gezinnen, 5 vrijstaande woningen midden-hoogsegment voor gezinnen, 6 starterswoningen (rij) voor jongeren dan wel alternatief 10 seniorenwoningen (in hofje), verwachte verkoopprijzen tussen € 390.000 en € 520.000 (globaal)
- Oud Lemiers: 15 (tijdelijke) woningen voor starters (lage segment)

Op deze manier voegen we in de kern Lemiers vooral woningen toe voor de doelgroepen starters/jongeren en senioren (met name lokaal) en daarnaast ook voor gezinnen (wellicht meer van buiten onze gemeente).

Activiteiten
De onderzoeken en afstemming in 2026 moeten in 2027 tot concrete planuitwerking op beide genoemde locaties gaan leiden. We verwachten (moeilijk in te schatten, afhankelijk van externe partijen) de gemeenteraad in Q2 2027 besluiten te kunnen laten nemen om dergelijke ontwikkelingen ook concreet te starten. Na een positieve raadsbesluit kan 2027 dan verder in het teken worden gezet van het vervolgen van de ruimtelijke procedures en wellicht (als alles meezit) in 2028 starten met verkoop en realisatie.
Vooralsnog steken we bij de locatie Klaasvelderweg in op actief grondbeleid, dat wil zeggen dat we zelf (gemeente) ontwikkelen en verkopen, wellicht met ondersteuning van externe deskundigheid.

Middelen:
Indien in de loop van 2027 blijkt dat ontwikkeling van een of meerdere locaties haalbaar is en de raad besluit een dergelijke ontwikkeling te starten, dan zal voor die betreffende locaties een grondexploitatie gestart worden. Uitgangspunt is dat elke grondexploitatie minimaal kostendekkend of budgettair neutraal is. In die grondexploitaties zullen dan o.a. de actuele boekwaarden van de betreffende gronden worden ingebracht.

Voor de beeldvorming, de huidige boekwaarden betreffen:
- a. grondstuk Klaasvelderweg: nihil (landbouwgronden niet geactiveerd)
- b. locatie BMA en volkstuinen: € 465.000
- c. locatie Oud Lemiers/Rijksweg: € 964.000.

Sociale huursector
Het overgrote deel van de woningvoorraad in de sociale huursector is in eigendom van Krijtland Wonen. Met deze partner worden periodiek (meerjarige) prestatie-afspraken gemaakt over de invulling en realisatie van het lokale woonprogramma. Speerpunten voor Krijtland Wonen zijn momenteel de gebieden Vallisveld en de Heuvel/Maastrichterlaan. Het woningaanbod in het gebied Vallisveld kenmerkt zich momenteel door een grote homogeniteit, ca. 500 woningen in de lage sociale huurklasse. Krijtland Wonen streeft hier naar meer differentiatie door een deel van de lage klasse de komende jaren (t/m 2035) te transformeren naar het middensegment sociale huur. In de buurt Heuvel/Maastrichterlaan 37 woningen gesloopt; daarvoor worden 46 nieuwe woningen gerealiseerd, waarvan er ook een aantal in het middenhuursegment zullen worden aangeboden. De transformatie van de woningvoorraad in Vallisveld is alleen (financieel) haalbaar als Krijtland en gemeente ook mogelijkheden zien voor alternatieve ontwikkeling/aanvulling op andere locaties. Daartoe werken we samen met Krijtland Wonen aan een zogenaamd Strategisch Afsprakenkader, gekoppeld aan het Woningbouwprogramma, waarin over een weer afspraken over diverse ontwikkellocaties worden gemaakt. Dat afsprakenkader zal in Q1 2027 aan de gemeenteraad voorliggen.

Zorg
In het Woonprogramma/-beleid wordt gekeken naar een aanbod dat aansluit bij de (ontwikkeling van de) vraag naar zorgwoningen. In het plangebied Selzerbeek sturen we o.a. op de realisatie van vernieuwende woonconcepten, waarin ook het aspect zorg aan de orde komt. Daarnaast wordt in de wijk Vallisveld door Envida en Krijtland gezorgd voor transformatie van diverse reguliere woonappartementen naar woon-/zorgappartementen. De doelstelling spreekt hier over minimaal 20 appartementen. Tevens zal een wijkpoli worden ingericht, met oog op het leveren van zorg zo dicht mogelijk bij de thuissituatie van de bewoners. Tevens zijn er plannen om het voormalig politiebureau te ontwikkelen tot een woonlocatie voor zorgbehoevenden. Eigenaar Jupieter/Grouwels ontwikkelt plannen voor circa 50 appartementen, inclusief enkele reguliere seniorenwoningen.

Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen

1. Inhoud paragraaf

Deze paragraaf geeft inzicht in de onderhoudstoestand, de beheeropgaven en de financiële gevolgen van de gemeentelijke kapitaalgoederen. Het betreft de onderdelen wegen, riolering, openbaar groen, openbare verlichting en gemeentelijke gebouwen. Deze kapitaalgoederen vormen een belangrijk onderdeel van de fysieke leefomgeving en dragen bij aan de veiligheid, bereikbaarheid, leefbaarheid en kwaliteit van de gemeente Vaals.

De gemeente Vaals beheert onder andere circa 35.000 meter wegen binnen de bebouwde kom, 47.000 meter wegen buiten de bebouwde kom, 72.000 strekkende meter riolering en circa 156.000 m² openbaar groen. Daarnaast is de gemeente verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van diverse gemeentelijke gebouwen. De kwaliteit van deze kapitaalgoederen en het bijbehorende onderhoudsniveau zijn bepalend voor de staat van de openbare ruimte, de gebruikskwaliteit van gemeentelijke eigendommen en de hoogte van de beheerlasten.

Op grond van artikel 24 van de financiële verordening gemeente Vaals 2024 wordt in deze paragraaf inzicht gegeven in het beleid, de actuele onderhoudstoestand, de geplande onderhoudsmaatregelen en de financiële gevolgen daarvan. De informatie is gebaseerd op de geldende beheer- en onderhoudsplannen voor wegen, riolering, openbaar groen, openbare verlichting en gebouwen. Voor het onderdeel water zijn binnen de gemeente Vaals geen afzonderlijke gemeentelijke kapitaalgoederen aanwezig waarvoor op grond van het BBV een aparte toelichting noodzakelijk is.

De in deze paragraaf genoemde risico's hebben betrekking op het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen. Indien sprake is van financiële risico's van materiële omvang die gevolgen kunnen hebben voor de financiële positie van de gemeente, worden deze betrokken bij de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing.

In de begroting 2027 worden de reguliere jaarlijks terugkerende onderhoudskosten en de kosten van klein onderhoud ten laste van de exploitatie gebracht. De lasten van planmatig groot onderhoud aan wegen en gebouwen worden gedekt uit de daarvoor gevormde onderhoudsvoorzieningen. Hiervoor zijn middelen gereserveerd voor het groot onderhoud van gebouwen en voor het groot onderhoud van wegen, inclusief de aanpak van eerder geconstateerde onderhoudsachterstanden. De benodigde jaarlijkse stortingen worden bepaald op basis van de meerjarige beheer- en onderhoudsplannen en worden periodiek herijkt aan de hand van actuele onderhoudsbehoeften en kostenontwikkelingen.

2. Ontwikkelingen

Het beheer en onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen blijft een belangrijke kerntaak van de gemeente Vaals. Een goed onderhouden openbare ruimte en gemeentelijke vastgoedportefeuille dragen bij aan veiligheid, bereikbaarheid, leefbaarheid, duurzaamheid en een kwalitatief hoogwaardige woon- en leefomgeving. Het onderhoud wordt uitgevoerd op basis van de vastgestelde beheer- en onderhoudsplannen, wettelijke zorgplichten en de daarin opgenomen kwaliteitsdoelstellingen.

De komende jaren zet de gemeente verder in op planmatig beheer, onderhoud en vervanging van haar kapitaalgoederen. Hierbij ligt de nadruk op het behouden van het gewenste kwaliteitsniveau, het wegwerken van resterende onderhoudsachterstanden en het tijdig vervangen van kapitaalgoederen die het einde van hun technische levensduur bereiken. Waar mogelijk worden werkzaamheden integraal afgestemd met projecten uit het Meerjarig Investeringsplan Openbare Ruimte (MIP), zodat efficiënt met beschikbare middelen kan worden omgegaan en werkzaamheden zoveel mogelijk gecombineerd kunnen worden uitgevoerd.

Klimaatadaptatie, duurzaamheid en een toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte spelen hierbij een steeds belangrijkere rol. Bij onderhouds- en vervangingsmaatregelen wordt nadrukkelijk rekening gehouden met thema's zoals wateroverlast, droogte, hittestress, biodiversiteit, energiebesparing en duurzaam materiaalgebruik. Hierdoor dragen onderhoudsmaatregelen niet alleen bij aan instandhouding van bestaande kapitaalgoederen, maar ook aan de realisatie van bredere gemeentelijke beleidsdoelstellingen.

Daarnaast blijft de gemeente investeren in het verbeteren van de kwaliteit en actualiteit van beheergegevens, inspecties en onderhoudsplannen. Hiermee ontstaat een steeds beter inzicht in de technische staat van de kapitaalgoederen, de toekomstige vervangingsopgaven en de daarvoor benodigde financiële middelen. Dit stelt de gemeente in staat om tijdig te sturen op onderhoudsmaatregelen, risico's en budgetten.

De uitvoering van beheer en onderhoud blijft daarbij gevoelig voor externe ontwikkelingen. Stijgende prijzen van materialen, energie, materieel en aannemersdiensten kunnen invloed hebben op de uitvoerbaarheid

van onderhoudsprogramma's en de benodigde budgetten. Ook ontwikkelingen op het gebied van klimaatverandering, wet- en regelgeving en personele capaciteit vragen blijvende aandacht. Indien deze ontwikkelingen aanleiding geven tot aanvullende maatregelen of budgetaanpassingen, worden de financiële consequenties verwerkt via de reguliere planning- en controlcyclus.

In onderstaande tabel is een overzicht opgenomen van de actuele beheer- en onderhoudsplannen die ten grondslag liggen aan deze paragraaf.

Overzicht beheer- en onderhoudsplan	Vastgesteld	Looptijd t/m (Jaar)
Wegen	2024	2028
Riolering	2024	2028
Groen	2024	2028
Openbare verlichting	2026	2030
Gebouwen	2025	2028

3. Riolering

Beleidskader
In 2027 geeft de gemeente Vaals verder uitvoering aan het planmatig en toekomstbestendig beheer van het gemeentelijke rioolstelsel. Het Beheer- en onderhoudsplan rioleringen 2024–2028 vormt hiervoor de basis, met als doel de continuïteit van het rioolstelsel en een veilige en gezonde leefomgeving te waarborgen. Daarbij wordt uitvoering gegeven aan de doelstellingen op het gebied van inspectie, onderhoud, herstel en vervanging.

Eind 2025 is op basis van de uitgevoerde nulinspectie een maatregelenplan (MRP) opgesteld. Hieruit blijkt dat met name bij de oudere DWA-riolering, daterend van vóór circa 1980, sprake is van achterstallig onderhoud. In 2026 is via de geldende raamovereenkomst 'Relining en rioolreparatie' gestart met het prioriteren van herstelmaatregelen. Deze maatregelen betreffen onder andere het relinen van delen van de riolering in de Dr. Schaepmanstraat, Vijlenberg, Viergrenzenweg en Benedictijnenstraat en een putreparatie ter hoogte van de Sneeuwberglaan-Beemderlaan. De uitvoering van herstelwerkzaamheden wordt in de periode 2027–2030 voortgezet. Bij de programmering hiervan wordt rekening gehouden met geplande projecten en onderhoud vanuit andere disciplines, zodat waar mogelijk werk met werk wordt gemaakt.

Daarnaast blijft correctief onderhoud plaatsvinden, met name aan kolken en huis- en kolkaansluitingen. Volledige periodieke camera inspecties van deze assets zijn vanwege de verhouding tussen kosten en baten niet doelmatig. Gebreken worden daarom hersteld zodra deze worden geconstateerd. Op basis van het correctieve onderhoud in 2026 en de leeftijdsopbouw van deze assets wordt voor de komende jaren een beperkte toename van met name het onderhoud aan kolken verwacht. Naar verwachting zijn de beschikbare budgetten hiervoor toereikend.

Vanaf 2027 wordt tevens toegewerkt naar een nieuwe structurele inspectiecyclus. De afgelopen jaren lag de nadruk op het in relatief korte tijd verkrijgen van inzicht in de technische staat van het stelsel, waarbij een groot deel van het riool ongereinigd is geïnspecteerd. De nieuwe cyclus wordt over een langere periode gespreid, waardoor inspecties na reiniging worden uitgevoerd en een betrouwbaarder beeld van de technische staat ontstaat. De prioritering wordt gebaseerd op de resultaten uit de nulinspectie en het MRP, het geplande onderhoud vanuit andere disciplines en de projecten zoals opgenomen in het Meerjareninvesteringsplan (MIP).
In 2026 is de regenwaterbuffer aan de Vijlenstraat definitief technisch opgeleverd en overgedragen aan de gemeente Vaals. Vanaf 2027 maakt dit kapitaalgoed daarmee onderdeel uit van het reguliere beheer en onderhoud. Voor het aanvullende beheer en onderhoud van dit kapitaalgoed wordt vanaf 2027 een structureel extra budget van € 8.500 aangevraagd. In de omgeving van het Von Clermontpark is een waterbergend Aquaflowpakket onder de rijbaan gesitueerd. Om de bergende werking van deze voorziening te behouden en wateroverlast te voorkomen, is periodiek beheer en onderhoud noodzakelijk. De ontwikkelingen van de afgelopen periode, waaronder de realisatie van het nieuwbouwproject, hebben mede bijgedragen aan de onderhoudsbehoefte. Voor het benodigde beheer en onderhoud wordt € 10.000 aanvullend budget aangevraagd in 2027. Op basis van de huidige inzichten zijn, met inachtneming van voorgaande beschreven verhogingen, de beschikbare middelen toereikend.

In de omgeving van het Von Clermontpark is een waterbergend Aquaflowpakket onder de rijbaan gesitueerd. Om de bergende werking van deze voorziening te behouden en wateroverlast te voorkomen, is periodiek beheer en onderhoud noodzakelijk. De ontwikkelingen van de afgelopen periode, waaronder de realisatie van het nieuwbouwproject, hebben mede bijgedragen aan de onderhoudsbehoefte. Voor het benodigde beheer en onderhoud wordt € 10.000 aanvullend budget aangevraagd in 2027. Op basis van de huidige inzichten zijn, met inachtneming van voorgaande beschreven verhogingen, de beschikbare middelen toereikend.

Uit het MRP zijn geen grote gebreken naar voren gekomen die aanleiding geven om te verwachten dat de beschikbare budgetten onvoldoende zijn. De herstelopgave kan na beoordeling en prioritering over meerdere jaren worden gespreid. Marktontwikkelingen en onverwachte gebreken blijven financiële risico's. Daarbij wordt er rekening mee gehouden dat door het ongereinigd inspecteren mogelijk niet alle schadebeelden volledig in beeld zijn gebracht. Op basis van de huidige inzichten worden echter geen omvangrijke of urgente gebreken verwacht die tot een wezenlijk hogere herstelopgave leiden.

De komende jaren ligt de nadruk daarmee op het uitvoeren van de herstelmaatregelen uit het MRP, het invoeren van de structurele inspectiecyclus en het verder op orde brengen van de beheerdata. Grotere wateropgaven, waaronder het terugdringen van overstorten, de waterproblematiek bij Oud-Lemiers en de rotonde Maastrichterlaan-Randweg, worden binnen projecten uit het MIP aangepakt. Kleinschalige knelpunten worden waar mogelijk binnen het reguliere rioolbeheer verholpen.

De toename van de hoeveelheid HWA-riolering, als gevolg van de uitvoering van de afkoppelstrategie en het MIP, wordt meegenomen in toekomstige beheerplannen en financiële ramingen. Hiermee wordt toegewerkt naar een rioolstelsel waarvan de technische staat steeds beter inzichtelijk is en achterstanden planmatig worden ingelopen.

Financiële consequenties
De rioolheffing in de gemeente Vaals moet 100% kostendekkend zijn. De opbrengsten moeten daarom gelijk zijn aan de kosten van het taakveld riolering inclusief overhead, kwijtschelding en BTW. Wanneer bij het opstellen van de jaarrekening blijkt dat dit percentage boven de 100% uitkomt wordt het positieve saldo toegevoegd aan de voorziening gebonden heffingen. Dit saldo wordt meegenomen in het tarief van het volgende begrotingsjaar.

De tweede voorziening betreft de voorziening riolering. Deze voorziening dient als buffer om grote onvoorziene uitgaven op te vangen. Indien de gemeente Vaals subsidies dient uit te keren die betrekking hebben op het afkoppelen van regenwater dan komt dit ook ten laste van deze voorziening. Op basis van de huidige meerjarenraming worden de beschikbare middelen en de voorziening riolering toereikend geacht om de voorziene onderhouds-, herstel- en vervangingsopgaven uit te voeren.

De beheeropgave neemt de komende jaren toe door de ingebruikname van nieuwe kapitaalgoederen, waaronder de regenwaterbuffer aan de Vijlenstraat en het Aquaflowpakket in het Von Clermontpark. De hiermee samenhangende beheer- en onderhoudskosten zijn betrokken bij de financiële ramingen van het rioolbeheer.

In onderstaande tabel zijn de onderhoudslasten en kapitaallasten weergegeven.

Riolering	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Onderhoudslasten	€ 394.000	€ 330.700	€ 330.700	€ 330.700
Kapitaallasten	€ 523.400	€528.500	€609.100	€609.100
Totaal	€ 917.400	€859.200	€939.800	€939.800

4. Groen

Beleidskader
Het beheer en onderhoud van het openbaar groen wordt uitgevoerd op basis van het beheerplan groen 2024-2028 en het Integraal Beheerplan Openbare Ruimte (IBOR). Het beheer richt zich op de onderdelen beplanting, grassen, bomen en onkruidbeheersing. Voor het openbaar groen wordt kwaliteitsniveau B nagestreefd. Dit niveau biedt een goede balans tussen beeldkwaliteit, duurzaamheid en beschikbare middelen. Voor de periode na 2028 zal tijdig een opvolgend beheerplan worden opgesteld, zodat de beheerkwaliteit en benodigde middelen ook voor de daaropvolgende jaren planmatig kunnen worden geborgd. Hiermee blijft de gemeente beschikken over een actueel beleids- en uitvoeringskader voor het beheer van het openbaar groen.

Het groenbeheer levert daarnaast een bijdrage aan gemeentelijke opgaven op het gebied van biodiversiteit en klimaatadaptatie. Door toepassing van extensief maaibeheer, gevarieerde beplanting en het behoud en de uitbreiding van het bomenbestand wordt gewerkt aan een klimaatrobuuste en aantrekkelijke leefomgeving. Deze maatregelen dragen bij aan biodiversiteit, het beperken van hittestress en het vergroten van het waterbergend vermogen van de openbare ruimte.

De kwaliteit van het openbaar groen wordt door middel van periodieke inspecties, schouwrondes en de dagelijkse beheerpraktijk gemonitord. Hieruit blijkt dat het grootste deel van het areaal voldoet aan de beoogde kwaliteitsdoelstelling van niveau B. Waar afwijkingen worden geconstateerd, worden passende beheer- en onderhoudsmaatregelen getroffen.

Door gerichte investeringen in renovatie van plantvakken, vervanging van bomen en planmatig maaibeheer zijn de afgelopen jaren kwaliteitsverbeteringen gerealiseerd. Op onderdelen, met name bij verouderde plantvakken en delen van het bomenbestand, resteert echter nog een onderhouds- en vervangingsopgave die de komende jaren planmatig wordt aangepakt. De onderhouds- en vervangingsopgave is momenteel nog niet volledig gekwantificeerd. De omvang hiervan wordt de komende jaren nader in beeld gebracht via de opstelling en verdere uitwerking van het bomenbeheerplan. Dit plan biedt inzicht in de vervangingsopgave, de benodigde prioritering en de financiële consequenties. Op basis hiervan kunnen beheer- en investeringsmaatregelen doelgericht worden geprioriteerd en uitgevoerd. Indien noodzakelijke maatregelen worden uitgesteld, bestaat het risico op kwaliteitsverlies, verminderde vitaliteit en veiligheid van het groenareaal en oplopende beheer- en vervangingskosten.

Beheer beplanting
In de periode 2027-2030 wordt ingezet op het planmatig onderhouden en vernieuwen van beplantingsvakken. Versleten plantvakken worden gefaseerd gerenoveerd en aangevuld, waarbij het GreentoColour-concept een belangrijk uitgangspunt blijft. Hiermee wordt gewerkt aan een duurzaam, aantrekkelijk en onderhoudsarm straatbeeld dat aansluit bij de gewenste beeldkwaliteit.

Beheer grassen
Binnen het grasbeheer wordt het onderscheid tussen intensief en extensief maaibeheer voortgezet. Hierdoor kan biodiversiteit worden versterkt zonder afbreuk te doen aan de gebruiksfunctie van de openbare ruimte. Ook de grassportvelden maken onderdeel uit van deze beheeropgave en worden onderhouden conform de uitkomsten van periodieke kwaliteitsinspecties en de daaruit voortvloeiende onderhoudsadviezen. Aandachtspunt hierbij blijft het waarborgen van voldoende kennis en deskundigheid ten aanzien van sportveldbeheer. Indien uit toekomstige inspecties, evaluaties of praktijkervaringen blijkt dat aanvullende specialistische begeleiding noodzakelijk is, kan dit leiden tot een aanvullende beheer- en onderhoudsopgave.

Beheer bomen
Een belangrijk aandachtspunt voor de komende jaren is het bomenbeheer. De bomenadministratie is de afgelopen jaren verder geactualiseerd en vormt de basis voor het op te stellen bomenbeheerplan. Voor het onderdeel bomen wordt het bestaande beheerplan groen aangevuld met een specifiek bomenbeheerplan, waarin de onderhouds- en vervangingsopgave nader wordt uitgewerkt. Met dit beheerplan wordt inzicht verkregen in de onderhoudsopgave, vervangingsbehoefte, eventuele achterstanden en de daarbij behorende financiële consequenties. Op basis hiervan kan het bomenbeheer verder planmatig en risicogestuurd worden uitgevoerd. Daarnaast wordt uitvoering gegeven aan herplant- en inboetverplichtingen om het bomenbestand duurzaam op peil te houden. Een deel van de specialistische werkzaamheden wordt uitgevoerd door externe aannemers, terwijl de buitendienst verantwoordelijk blijft voor het dagelijks beheer en onderhoud.

Onkruidbeheersing
De onkruidbeheersing wordt voortgezet met niet-chemische methoden. Deze aanpak sluit aan bij de duurzaamheidsdoelstellingen van de gemeente en draagt bij aan een verzorgd beeld van de openbare ruimte.

Risico's en aandachtspunten
De komende jaren blijven de gevolgen van klimaatverandering een belangrijk aandachtspunt. Langdurige droogte, hitteperioden en extreme neerslag kunnen leiden tot extra druk op de kwaliteit van het groen en hogere onderhoudskosten. Daarnaast blijven de beschikbaarheid van gespecialiseerd personeel en de ontwikkeling van marktprijzen voor uitvoering en onderhoud aandacht vragen. Dit kan leiden tot uitstel van onderhoudswerkzaamheden of hogere kosten door inzet van externe partijen. Voor de sportvelden vormt het borgen van voldoende vakkennis en deskundige begeleiding een aandachtspunt om de gewenste kwaliteit en bespeelbaarheid duurzaam te kunnen waarborgen. Het op te stellen bomenbeheerplan moet daarnaast verder inzicht geven in de omvang van de onderhouds- en vervangingsopgave van het bomenbestand en de daarmee samenhangende risico's.

Financiële consequenties
Op basis van de huidige inzichten worden de beschikbare middelen voor de planperiode 2027-2030 als toereikend beschouwd voor de uitvoering van het reguliere groenonderhoud zoals opgenomen in het beheerplan groen 2024-2028. Deze inschatting is gebaseerd op de huidige omvang van het areaal, de bekende beheeropgaven en de ervaringen uit de afgelopen beheerperiode.

De uitwerking van het bomenbeheerplan kan echter leiden tot nieuwe inzichten in de omvang van de onderhouds- en vervangingsopgave van het bomenbestand. Op dit moment kan nog niet worden vastgesteld of de bestaande budgetten hiervoor volledig toereikend zijn. Eventuele aanvullende financiële consequenties worden na vaststelling van het bomenbeheerplan betrokken bij de begroting en meerjarenraming.

Ook eventuele aanvullende inzet van specialistische begeleiding, advisering of externe expertise voor het beheer van de sportvelden kan gevolgen hebben voor de toekomstige onderhoudsbudgetten. Ontwikkelingen in loon-, materiaal- en aannemerskosten blijven daarnaast een financieel risico. Indien deze kosten sterker stijgen dan geraamd, kan bijsturing via de reguliere planning- en controlcyclus noodzakelijk zijn.

De komende jaren wordt een uitbreiding van het gemeentelijke beheerareaal verwacht als gevolg van de aanleg en overdracht van openbare groenvoorzieningen bij de nieuwbouwlocaties Lange Akker, Pastoerswei en Clarissenstraat in Vaals en de toekomstige groenvoorzieningen binnen de gebiedsontwikkeling Vijlen Zuid-Oost. Deze areaaluitbreiding leidt tot een structurele toename van de beheer- en onderhoudsopgave. Indien nodig worden de hieruit voortvloeiende budgettaire consequenties verwerkt in de reguliere planning- en controlcyclus.

Het beheer en onderhoud van regulier groen betreft de categorieën beplanting, grassen, bomen en onkruidbestrijding. In 2027 is voor dit onderhoud een bedrag van € 528.250 begroot.

In onderstaande tabel zijn de onderhoudslasten en voor de volledigheid ook de kapitaallasten weergegeven.

Groen	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Onderhoudslasten	€528.250	€528.250	€528.250	€528.250
Kapitaallasten	€ 73.600	€79.200	€76.500	€76.500

5. Gebouwen

Beleidskader
De gemeentelijke gebouwenportefeuille bestaat uit gebouwen met verschillende functies en onderhoudsstrategieën. Een aantal panden verkeert in goede staat en wordt regulier onderhouden, waaronder het gemeentehuis, Bergzicht, de Brede School, de Kopermolen, BMA Vijlen en de Raadskelder. Voor andere panden geldt dat uitsluitend instandhoudingswerkzaamheden worden uitgevoerd. Voor de Auw Sjoeël, BMA Lemiers en de Beemderlaan is in 2022 een instandhoudingsplan opgesteld dat loopt tot en met 2026. Dit plan wordt in 2027 geactualiseerd. De werkzaamheden richten zich voornamelijk op het waarborgen van de veiligheid en het voorkomen van ernstige gebreken, zonder investeringen in vernieuwing of verduurzaming. Voor enkele panden die zijn aangewezen voor verkoop of sloop wordt geen regulier onderhoud meer uitgevoerd.

Voor 2027 zijn op basis van het MJOP diverse grotere onderhoudsvervangingen voorzien.
Het gaat onder meer om de vervanging van stook- en koelinstallaties bij het gemeentehuis, de Kopermolen, café-zaal Bergzicht, Rood-Groen LVC'01, RKVV Vijlen, de Obelisk en café-zaal Oud Lemiers. Bij RKVV Vijlen worden daarnaast de vlakke dakafwerkingen in bitumen, inclusief de randen en opstanden, vervangen.
Ook zijn in 2027 diverse werkzaamheden aan beveiligings- en gebouwbeheer installaties voorzien. Zo wordt bij de Brede School de BMI-installatie vervangen en daarnaast worden de rookmelders, handmelders en het inbraakbeveiliging vervangen. Verder krijgt de Brede School onderhoud aan de buitenzonwering en wordt op basis van de uitkomst van dit onderhoud bepaald of de zonwering in stand kan worden gehouden of vervangen moet worden. Ook in Bergzicht wordt ook de BMI-installatie vervangen.

Risico's en aandachtspunten
De komende jaren blijven prijsontwikkelingen van bouwmaterialen, installaties en onderhoudsdiensten een aandachtspunt. Daarnaast vragen de veroudering van installaties, verduurzamingsopgaven en eventuele wijzigingen in wet- en regelgeving voortdurende aandacht. Indien deze ontwikkelingen leiden tot aanvullende onderhoudsmaatregelen of hogere kosten, worden de financiële consequenties betrokken bij de reguliere planning- en controlcyclus.

Financiële consequenties
Het in 2025 vastgestelde Meerjarenonderhoudsplan (MJOP) vormt de basis voor het planmatig onderhoud van de gemeentelijke gebouwen. Op basis van dit plan is de jaarlijkse dotatie aan de voorziening groot onderhoud herrekend en vastgesteld op € 461.000. De kosten van regulier dagelijks onderhoud worden rechtstreeks ten laste van de exploitatie gebracht.

De beschikbare middelen zijn afgestemd op de onderhoudsmaatregelen zoals opgenomen in het huidige MJOP. Bij actualisatie van het meerjarig onderhoudsplan wordt beoordeeld of de omvang van de voorziening nog aansluit op de verwachte onderhoudsuitgaven binnen de planperiode. Eventuele financiële gevolgen van gewijzigde onderhoudsbehoeften, prijsontwikkelingen of aanvullende wettelijke eisen worden verwerkt via de reguliere planning- en controlcyclus.

In onderstaande tabel zijn de onderhoudslasten en mutatie aan de voorziening onderhoud weergegeven.

Gebouwen	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Reguliere onderhoudslasten	€224.700	€206.400	€230.200	€177.400
Mutatie voorziening groot onderhoud	€ 461.000	€461.000	€461.000	€461.000
Totaal	€ 685.700	€667.400	€691.200	€638.400

6. Wegen

Beleidskader
De gemeente Vaals hanteert voor het beheer en onderhoud van de wegen het kwaliteitsniveau zoals omschreven in de landelijke richtlijnen van het CROW (kwaliteitsstandaarden voor de openbare ruimte). Binnen dit systeem staat A-niveau voor een hoog, representatief kwaliteitsbeeld, B-niveau voor een landelijk gebruikelijk basisniveau en C/D-niveau voor een lager kwaliteitsbeeld waarbij sprake is van achterstallig onderhoud.

Het gemeentelijk areaal omvat in totaal circa 620.000 m² verharding, waarvan 393.838 m² asfalt en 225.170 m² elementenverhardingen. Uit de meest recente inspecties (2023–2024) kwam naar voren dat een deel van de verhardingen achterstallig onderhoud kende en zich op kwaliteitsniveau D bevond. Deze achterstanden zijn opgenomen in het Meerjarig Beheer- en Onderhoudsprogramma (MBOP, 2024-2028). De gemeente bevindt zich momenteel in de laatste twee jaar van het MBOP, waarbij in 2027 de resterende onderhoudsachterstanden volgens planning van het MBOP worden weggewerkt. Voor de periode na 2028 wordt een nieuw MBOP opgesteld, gebaseerd op de uitkomsten van de meest recente inspectieronde. De ambitie blijft om minimaal 90% van alle verhardingen op het basisniveau (B) te brengen. Na de laatste inspectieronde is 84% van alle verhardingen op basisniveau (B of hoger) bevonden, hetgeen overeenkomt met circa 521.000 m² verharding. Om de gemeentelijke ambitie van 90% te realiseren dient nog circa 37.000 m² verharding naar kwaliteitsniveau B of hoger te worden gebracht. In het kader van het MBOP resteert ultimo 2025 nog circa 42.500 m² aan wegvakken met een onderhoudsachterstand, die in de resterende looptijd van het beheerprogramma planmatig wordt aangepakt.

Het wegbeheer wordt uitgevoerd op basis van cyclische inspecties en aanvullende onderzoeken zoals visuele controles, maatregeltoetsen en asfaltonderzoeken. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen klein onderhoud, groot onderhoud en reconstructies. Klein onderhoud bestaat uit kleinschalige maatregelen die gericht zijn op het voorkomen van onveilige situaties, terwijl groot onderhoud planmatig wordt uitgevoerd en bijdraagt aan het behoud van kwaliteit en levensduur. Reconstructies zijn grootschalige vervangingsprojecten waarbij weg, riool en groen integraal worden vernieuwd. Laatstgenoemde wordt daarom als investering opgenomen in het Meerjaren Investeringsplan (MIP).

In 2026 heeft de nieuwe inspectie plaatsgevonden. De resultaten worden geanalyseerd waarna, indien nodig, de planning zoals opgenomen in het MBOP wordt bijgesteld. Op basis van de beschikbare informatie worden de onderhoudsbudgetten voor 2027 toereikend geacht om de staat van de wegen op het gewenste kwaliteitsniveau te behouden en waar nodig verdere achterstanden weg te werken. De uitvoering van het MBOP 2024-2028 verloopt vooralsnog conform de gestelde doelstellingen. Uit de evaluatie van het beheerjaar 2025 blijkt dat het achterstandsonderhoud nagenoeg volledig volgens planning is uitgevoerd. Bij het regulier groot onderhoud is een deel van de werkzaamheden doorgeschoven naar latere jaren binnen de planperiode vanwege technische, ecologische en uitvoeringsgerichte omstandigheden. Deze verschuiving leidt op dit moment niet tot een toename van de onderhoudsachterstand en wordt meegenomen in de verdere programmering van het MBOP. De definitieve beoordeling vindt plaats na verwerking van de inspectieresultaten 2026. Eventuele aanvullende onderhoudsmaatregelen en de daarmee samenhangende financiële consequenties worden verwerkt via de reguliere planning- en controlcyclus.

Reconstructies worden niet als onderhoud beschouwd, maar als investeringen. Deze projecten zijn opgenomen in het Meerjarig Investeringsplan (MIP) en zijn gericht op het verlengen van de technische levensduur van de infrastructuur en het realiseren van duurzame kwaliteitsverbeteringen. Daarbij wordt tevens invulling gegeven aan beleidsdoelstellingen op het gebied van klimaatadaptatie, duurzaamheid, circulair materiaalgebruik, verkeersveiligheid en een toekomstbestendige inrichting van de openbare ruimte.

Binnen deze categorie vallen ook de reconstructies van de Gemmenicherweg en de Epenerbaan. Dit zijn twee omvangrijke reconstructieprojecten die de komende jaren zullen worden uitgevoerd. Naast het vernieuwen van de infrastructuur bieden deze projecten de mogelijkheid om de openbare ruimte toekomstbestendig in te richten en de verkeersveiligheid verder te verbeteren.

Conform het MIP is in 2025 gestart met de voorbereiding van de reconstructie van Waterbuffer Noord en omgeving. Het voorbereidingskrediet is toereikend om de bestekvoorbereiding en de benodigde

onderzoeken uit te voeren. Na afronding hiervan wordt een definitieve raming opgesteld en wordt de gemeenteraad betrokken bij de besluitvorming over het uitvoeringsbudget en de realisatie. Deze aanpak sluit aan bij het gemeentelijk beleid om kapitaalgoederen planmatig te onderhouden, de levensduur te verlengen en de veiligheid en kwaliteit van de openbare ruimte te waarborgen.

Daarnaast betalen nutsbedrijven zogenoemde degeneratiekosten ter compensatie van beschadigingen die ontstaan bij werkzaamheden aan de ondergrondse infrastructuur zoals het plaatsen van kabels en leidingen. Met deze financiële bijdrage wordt tijdelijke bestrating hersteld en later vervangen door definitief asfalt. In de jaarrekening worden de aangetoonde gerealiseerde overschotten aan de reserve Masterplan toegevoegd.

Financiële consequenties
De kosten voor regulier onderhoud aan de wegen zijn opgenomen in de exploitatie en in de voorziening groot onderhoud conform het in 2024 vastgestelde beheerplan (MBOP 2024–2028). Op basis van het huidige MBOP 2024-2028 wordt de voorziening als toereikend beschouwd om de geplande onderhoudsmaatregelen in de planperiode uit te voeren. Bij actualisatie van het meerjarig onderhoudsplan wordt beoordeeld of de omvang van de voorziening nog aansluit bij de verwachte onderhoudsuitgaven gedurende de planperiode.

Net als bij andere kapitaalgoederen vormen de ontwikkeling van grondstofprijzen, materialen en materieel een risico voor de uitvoering. Indien deze kosten sterker stijgen dan geraamd kan dit gevolgen hebben voor de onderhoudsplanning en de dekking uit de voorziening. Eventuele afwijkingen worden conform de gebruikelijke werkwijze in één van de P&C-producten voorgelegd aan de Raad.

Nutsbedrijven betalen de zogenoemde degeneratiekosten ter compensatie van beschadigingen door werkzaamheden aan kabels en leidingen. Deze middelen worden ingezet voor herstel en latere vervanging door definitief asfalt.

Dankzij deze mix van structurele onderhoudsbudgetten, de voorziening en de bijdrage van nutsbedrijven kan de gemeente uitvoering geven aan haar wettelijke taken, voldoen aan de CROW-richtlijnen en werken aan een veilige, kwalitatieve en toekomstbestendige openbare ruimte.

In onderstaande tabel zijn de lasten voor klein onderhoud en beheer van wegen samen met de voeding uit de voorziening groot onderhoud en de kapitaallasten weergegeven. Hiermee ontstaat een overzicht van de financiële lasten die samenhangen met het beheer en onderhoud van het kapitaalgoed wegen.

Wegen	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Reguliere onderhoudslasten	€ 122.000	€ 122.000	€ 122.000	€ 122.000
Voorziening groot onderhoud	€ 294.700	€ 294.700	€ 294.700	€ 294.700
Kapitaallasten	€ 677.300	€ 675.400	€ 642.100	€ 642.100
Totaal	€ 1.094.000	€ 1.092.100	€ 1.058.800	€ 1.058.800

7. Openbare verlichting

De gemeente Vaals streeft naar een duurzame en doelmatige openbare verlichting die bijdraagt aan sociale veiligheid, verkeersveiligheid en leefbaarheid. De technische conditie van het openbare verlichtingsareaal is goed. Inmiddels is het merendeel van de aanwezige verlichting vervangen door energiezuinige ledarmaturen. Hierdoor is al een belangrijke stap gezet in het verduurzamen van de openbare verlichting. Tegelijkertijd geeft dit inzicht in de resterende opgave om het areaal verder te moderniseren en volledig toekomstbestendig te maken. Belangrijke thema's hierbij zijn energie-efficiëntie, comfort, sfeer en het reduceren van CO_2-uitstoot.

In 2026 is een nieuw onderhoudscontract in werking getreden met een maximale looptijd van vier jaar. Hiermee beschikt de gemeente over een actueel kader voor het beheer en onderhoud van de openbare verlichting. De staat van het areaal geeft geen aanleiding tot bijzondere zorgen; er zijn geen noemenswaardige onderhoudsachterstanden of beheerrisico's geconstateerd. Wel resteert een beperkte vervangingsopgave voor de laatste conventionele armaturen. Vervanging hiervan is noodzakelijk, omdat onderdelen voor deze armaturen vanaf 2027 niet meer leverbaar zijn. Met de uitvoering van deze vervangingsopgave blijft de openbare verlichting betrouwbaar, veilig en toekomstbestendig.

De afgelopen jaren zijn al veel conventionele PL/TL-armaturen vervangen door ledverlichting waaronder in 2025 de antieke masten in de Kerkstraat, Bergstraat en Akenerstraat. Voor de Maastrichterlaan is budget gereserveerd voor vervanging die na de aanbesteding wordt opgepakt. Dit levert aanzienlijke besparingen op in energieverbruik en onderhoudskosten en draagt bij aan duurzaamheidsdoelen. Prijsontwikkelingen van materialen en armaturen blijven een aandachtspunt binnen toekomstige vervangingsprojecten.

Met de in 2026 vastgestelde onderhoudsaanpak wordt dit traject voortgezet en afgerond. De laatste vervangingen naar ledarmaturen kunnen naar verwachting begin 2027 worden afgerond. Daarmee blijft de gemeente gericht op het behalen van de landelijke doelstelling om in 2030 ten minste 50% energie te besparen ten opzichte van 2013. Zo draagt de openbare verlichting bij aan een veilige, betrouwbare en energiezuinige leefomgeving, passend bij de duurzame ambities van Vaals. Naast de afronding van de resterende ledvervanging zijn voor de periode 2027-2030 geen omvangrijke aanvullende vervangingsmaatregelen voorzien. Door middel van planmatig beheer en tijdige vervanging blijft de kwaliteit van dit gemeentelijke kapitaalgoed op het gewenste niveau.

Financiële consequenties
De kosten voor beheer, onderhoud en vervanging van de openbare verlichting zijn opgenomen in de exploitatie en gebaseerd op het geldende onderhoudscontract en de meerjarige onderhoudsprogrammering. De beschikbare budgetten zijn afgestemd op het beoogde kwaliteitsniveau van de openbare verlichting en de verdere verduurzaming van het areaal.

Ontwikkelingen op de energiemarkt en prijsstijgingen van armaturen, materialen en onderhoudswerkzaamheden kunnen leiden tot hogere lasten dan geraamd. Indien deze ontwikkelingen zich voordoen, worden de financiële consequenties betrokken bij de reguliere planning- en controlcyclus en, indien noodzakelijk, verwerkt in een van de P&C-documenten.

Op basis van de huidige inzichten zijn de beschikbare middelen toereikend voor de uitvoering van het geplande beheer en onderhoud in de periode 2027-2030. Er zijn geen aanwijzingen voor achterstallig onderhoud of financiële tekorten binnen het onderhoudsprogramma.

In 2027 zijn de onderhoudslasten van de openbare verlichting begroot op € 94.500. De kapitaallasten zijn in 2027 begroot op €33.400. De beheerskosten zijn begroot op €103.000.

In onderstaande tabel zijn de onderhoudslasten, beheerskosten en voor de volledigheid ook de kapitaallasten weergegeven.

Openbare verlichting	Begroot 2027	Begroot 2028	Begroot 2029	Begroot 2030
Onderhoudslasten	€ 94.500	€ 94.500	€ 94.500	€ 94.500
Beheerskosten	€103.000	€103.000	€103.000	€103.000
Kapitaallasten	€ 33.400	€32.900	€31.800	€31.800
Totaal	€ 230.900	€230.400	€229.300	€229.300

8. Conclusie

Met de actuele beheer- en onderhoudsplannen voor wegen, riolering, openbaar groen, gebouwen en openbare verlichting beschikt de gemeente Vaals over een actueel en integraal kader voor het beheer van haar kapitaalgoederen. Deze plannen geven inzicht in de staat van de kapitaalgoederen, de voorgenomen onderhouds- en vervangingsmaatregelen, de beschikbare financiële middelen en de risico's die zich de komende jaren kunnen voordoen.

Op basis van de huidige inzichten bevinden de gemeentelijke kapitaalgoederen zich overwegend op het beoogde kwaliteitsniveau of wordt hier planmatig naartoe gewerkt. Geconstateerde onderhoudsachterstanden, waaronder bij delen van de wegen- en rioleringsinfrastructuur, zijn opgenomen in de meerjarige onderhoudsprogramma's en worden gefaseerd aangepakt. Voor enkele onderdelen, zoals het bomenbeheer, wordt de onderhouds- en vervangingsopgave de komende jaren verder in beeld gebracht.

De beschikbare onderhoudsbudgetten en voorzieningen worden op basis van de huidige inzichten overwegend als toereikend beschouwd voor de uitvoering van de geplande beheer- en onderhoudsmaatregelen. De omvang van de voorzieningen en budgetten wordt periodiek beoordeeld aan de hand van inspecties, actualisaties van beheerplannen en ontwikkelingen in de onderhoudsopgave. Eventuele financiële consequenties worden verwerkt via de reguliere planning- en controlcyclus.

De komende jaren blijven klimaatverandering, prijsontwikkelingen, areaaluitbreidingen, marktontwikkelingen en veranderende wet- en regelgeving belangrijke aandachtspunten binnen het beheer van de kapitaalgoederen. Waar mogelijk worden onderhouds- en investeringsmaatregelen integraal uitgevoerd en afgestemd op ontwikkelingen binnen het Meerjarig Investeringsplan Openbare Ruimte (MIP), zodat doelmatig gebruik wordt gemaakt van beschikbare middelen en werkzaamheden efficiënt kunnen worden gecombineerd.

Hiermee werkt de gemeente Vaals aan een veilige, duurzame, aantrekkelijke en toekomstbestendige openbare ruimte en gemeentelijke vastgoedportefeuille, waarbij het behoud van kapitaalgoederen en een verantwoord gebruik van publieke middelen centraal staan.

Openbaarheidsparagraaf

1. Inhoud paragraaf

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) gedeeltelijk in werking getreden. Deze wet heeft als doel de transparantie van de overheid te vergroten door overheidsinformatie beter toegankelijk te maken. De Woo kent drie hoofdverplichtingen: actieve openbaarmaking van informatie uit eigen beweging, passieve openbaarmaking op verzoek van burgers en organisaties, en het op orde brengen en duurzaam toegankelijk houden van de informatiehuishouding. De regeling voor openbaarmaking op verzoek is grotendeels overgenomen uit de voormalige Wet openbaarheid van bestuur (Wob).

Deze openbaarheidsparagraaf geeft inzicht in de wijze waarop de gemeente Vaals uitvoering geeft aan de verplichtingen die voortvloeien uit de Woo en welke ontwikkelingen en activiteiten voor 2027 zijn voorzien.

2. Implementatie van de Woo

In 2027 zetten wij de verdere implementatie van de Woo voort. Daarbij richten wij ons op het versterken van zowel de actieve als de passieve openbaarmaking van overheidsinformatie en op het verder verankeren van de Woo binnen de organisatie.

Ter ondersteuning hiervan maken wij gebruik van een anonimiseringsprogramma en is het bestaande systeem uitgebreid met aanvullende functionaliteiten. Deze voorzieningen ondersteunen medewerkers bij het zorgvuldig en efficiënt verwerken, anonimiseren en openbaar maken van informatie. Daarmee wordt zowel de actieve openbaarmaking als de afhandeling van Woo-verzoeken ondersteund.

3. Actieve openbaarmaking

Een belangrijk onderdeel van de Woo is het actief openbaar maken van aangewezen informatiecategorieën. In 2027 zetten wij de voorbereidingen en werkzaamheden voort die nodig zijn om deze informatie op een zorgvuldige, toegankelijke en overzichtelijke wijze openbaar te maken.

Een van de ontwikkelingen die hieraan bijdraagt, is de realisatie van een afzonderlijke gemeentelijke website voor Woo-informatie. Op deze website worden de daarvoor aangewezen informatiecategorieën gepubliceerd en centraal beschikbaar gesteld. Hiermee creëren wij één herkenbare plek waar inwoners, organisaties en andere belangstellenden openbare overheidsinformatie eenvoudig kunnen vinden en raadplegen.

Met de verdere inrichting van deze website bereiden wij ons voor op de verplichtingen rondom actieve openbaarmaking en dragen wij tegelijkertijd bij aan een transparante en toegankelijke informatievoorziening.

De wettelijke verplichting tot actieve openbaarmaking wordt gefaseerd ingevoerd. Voor een groot deel van de aangewezen informatiecategorieën is nog niet definitief bekend wanneer deze verplichting in werking treedt. In 2027 blijven wij daarom de landelijke ontwikkelingen en planning volgen en gaan wij door met de voorbereidingen binnen onze organisatie. Op deze manier kunnen wij tijdig inspelen op nieuwe verplichtingen.

4. Passieve openbaarmaking

Ook in 2027 blijft de gemeente Vaals werken aan een zorgvuldige en tijdige afhandeling van Woo-verzoeken. Bij de behandeling van deze verzoeken streven wij naar een zo groot mogelijke openbaarheid van overheidsinformatie, waarbij tegelijkertijd rekening wordt gehouden met de wettelijke uitzonderingsgronden en de noodzakelijke bescherming van persoonsgegevens.

5. Bewustwording en organisatie

In 2027 krijgt bewustwording rondom de Woo extra aandacht. De bewustwordingsactiviteiten worden verder opgepakt en geïntensiveerd, waarbij de nadruk ligt op openheid en transparantie. Hiermee vergroten wij het bewustzijn binnen de organisatie en zorgen wij ervoor dat de uitgangspunten van de Woo steeds meer onderdeel worden van de dagelijkse werkzaamheden.

6. Financiële consequenties

De implementatie van de Woo brengt structurele kosten met zich mee, waaronder jaarlijkse softwarekosten. Voor 2027 zijn deze kosten begroot op € 10.000,00.

Deel 6

Bijlagen

Begroting BBV Taakvelden 2027 - 2030

TAAKVELDENBEGROTING GEMEENTE VAALS 2027 - 2030

		2027	2028	2029	2030
0 - Bestuur en ondersteuning		**-22.836.121**	**-23.087.634**	**-22.781.605**	**-22.064.391**
0.1 - Bestuur		**1.304.630**	**1.304.030**	**1.303.730**	**1.303.475**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	1.034.200	1.034.200	1.034.200	1.034.200
3.8	Overige goederen diensten	163.110	163.110	163.110	163.110
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten	20.000	20.000	20.000	20.000
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	56.000	56.000	56.000	56.000
7.3	Afschrijvingen	30.000	30.000	30.000	30.000
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	1.320	720	420	165
0.2 - Burgerzaken		**1.168.008**	**1.186.658**	**1.208.219**	**1.205.655**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	805.054	805.054	805.054	805.054
3.8	Overige goederen diensten	338.775	338.775	338.775	338.775
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk	92.095	73.745	45.306	51.742
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	157.584	157.584	157.584	157.584
7.3	Afschrijvingen	0	0	0	0
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	0	0	0	0
Baten					
3.7	Leges en andere rechten	-225.500	-188.500	-138.500	-147.500
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden		**0**	**0**	**0**	**0**
0.4 - Overhead		**6.260.452**	**6.255.350**	**6.241.956**	**6.228.920**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	3.921.201	3.921.201	3.921.201	3.921.201
2.1	Belastingen	6.270	6.270	6.270	6.270
3.5.1	Ingeleend personeel	0	0	0	0
3.8	Overige goederen diensten	2.209.525	2.204.542	2.200.440	2.200.441
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk	6.000	6.000	6.000	6.000
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	2.500	2.500	2.500	2.500
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	69.000	72.000	74.000	76.000
4.3.8.	Bijdrage overige instellingen	9.250	9.250	9.250	9.250
7.2	Mutatie voorzieningen	101.291	101.291	101.291	101.291
7.3	Afschrijvingen	70.651	70.651	60.634	46.995
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	9.364	6.245	4.970	3.572
Baten					
3.5.2	Verhuur personeel aan derden	-100	-100	-100	-100
3.6	Huren	-12.000	-12.000	-12.000	-12.000
3.8	Overige goederen diensten	-71.800	-71.800	-71.800	-71.800
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk	-15.700	-15.700	-15.700	-15.700
4.3.2	Bijdragen gemeente	-45.000	-45.000	-45.000	-45.000
0.5 - Treasury		**-153.982**	**-113.095**	**-121.873**	**-115.992**
Lasten					
5.1	Rente	299.931	254.190	208.238	162.000
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	428	311	272	214
Baten					
5.2	Dividenden en winsten	-115.000	-115.000	-115.000	-115.000
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	-339.341	-252.596	-215.383	-163.206
0.61 - OZB woningen		**-1.901.433**	**-1.987.396**	**-2.072.175**	**-2.181.073**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	32.100	32.100	32.100	32.100
3.8	Overige goederen diensten	12.925	12.925	12.925	12.925
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	97.250	105.973	107.044	107.044
4.5.8	Kijtscheldingen	8.622	8.622	8.622	8.622
Baten					
2.2.1	belastingen op producenten	-2.052.330	-2.147.016	-2.232.866	-2.341.764
0.62 - OZB niet-woningen		**-699.654**	**-732.750**	**-761.362**	**-799.751**
Lasten					
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	21.041	21.322	22.975	22.975
4.5.8	Kijtscheldingen	2.790	2.790	2.790	2.790
Baten					
2.2.1	belastingen op producenten	-723.485	-756.862	-787.127	-825.516
0.63 - Parkeerbelasting		**-675.000**	**-675.000**	**-675.000**	**-675.000**
Lasten					
3.8	Overige goederen diensten	6.000	6.000	6.000	6.000
Baten					
3.7	Leges en andere rechten	-677.000	-677.000	-677.000	-677.000
3.8	Overige goederen diensten	-4.000	-4.000	-4.000	-4.000

0.64 - Belasting overig		**-1.724.770**	**-1.814.433**	**-1.911.172**	**-1.911.172**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	10.700	10.700	10.700	10.700
3.8	Overige goederen diensten	140.360	140.360	140.360	140.360
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	35.100	35.569	38.326	38.326
4.3.8	Bijdrage overige instellingen	133.225	133.225	133.225	133.225
4.5.8	Kijtscheldingen	432	432	432	432
7.3	Afschrijvingen	9.421	9.421	0	0
7.4	Rente	207	75	0	0
Baten					
2.2.1	belastingen op producenten	-1.960.000	-2.050.000	-2.140.000	-2.140.000
2.2.2	belastingen op huishoudens	-94.215	-94.215	-94.215	-94.215
0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds		**-29.225.012**	**-28.635.178**	**-28.616.443**	**-29.733.316**
Lasten					
4.3.8	Bijdrage overige instellingen	125.272	520.272	520.272	525.403
Baten					
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk	-29.350.284	-29.155.450	-29.136.715	-30.258.719
0.8 - Overige baten en lasten		**2.131.698**	**1.751.498**	**1.648.768**	**2.946.038**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	612.000	874.280	1.089.116	1.363.377
3.8	Overige goederen diensten	1.528.274	886.675	569.440	1.592.873
7.1	Onttrekking reserve	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
7.2	Mutatie voorzieningen	0	0	0	0
7.3	Afschrijvingen	11.016	11.016	11.016	11.016
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	2.908	2.027	1.696	1.272
Baten					
3.8	Bijdrage aan derden	27.500	27.500	27.500	27.500
0.9 - Vennootschapsbelasting		**0**	**0**	**0**	**0**
0.10 - Mutaties reserves		**217.000**	**217.000**	**542.000**	**350.000**
Lasten					
7.1	Mutatie reserves	1.200.000	300.000	550.000	550.000
Baten					
7.1	Mutatie reserves	-983.000	-83.000	-8.000	-200.000
0.11 - Resultaat van de rekening van baten en lasten		**461.942**	**155.682**	**431.747**	**1.317.825**

1 - Veiligheid		**2.388.882**	**2.434.183**	**2.460.816**	**2.499.983**
1.1 - Crisisbeheersing en brandweer		**1.432.920**	**1.478.307**	**1.523.379**	**1.569.546**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	34.500	34.500	34.500	34.500
3.8	Overige goederen diensten	19.720	19.720	19.720	19.720
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	1.378.331	1.423.819	1.468.924	1.515.141
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	369	268	235	185
1.2 - Openbare orde en veiligheid		**955.962**	**955.876**	**937.437**	**930.437**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	754.450	754.450	754.450	754.450
3.8	Overige goederen diensten	175.978	175.978	157.278	150.278
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten	7.000	7.000	7.000	7.000
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	18.534	18.448	18.709	18.709
Baten					
3.8	Overige goederen diensten				
2 - Verkeer, vervoer en waterstaat		**2.772.543**	**2.798.556**	**2.742.297**	**2.723.877**
2.1 - Verkeer en vervoer		**2.160.664**	**2.187.358**	**2.131.527**	**2.113.607**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	405.835	405.835	405.835	405.835
2.1	Belastingen	2.943	2.943	2.943	2.943
3.5.1	Ingeleend personeel	0	0	0	0
3.8	Overige goederen diensten	750.432	761.241	699.135	699.138
7.2	Mutatie voorzieningen	347.204	347.204	347.204	347.204
7.3	Afschrijvingen	691.382	723.081	689.025	684.043
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	71.468	55.654	45.985	33.044
Baten					
3.8	Overige goederen diensten	-108.600	-108.600	-58.600	-58.600

2.2 - Parkeren		**611.879**	**611.198**	**610.770**	**610.270**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	86.500	86.500	86.500	86.500
2.1	Belastingen	3.350	3.350	3.350	3.350
3.5.1	Ingeleend personeel	45.000	45.000	45.000	45.000
3.8	Overige goederen diensten	452.353	452.353	452.353	452.353
7.3	Afschrijvingen	21.791	21.791	21.791	21.791
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	2.885	2.204	1.776	1.276
2.3 - Recreatieve havens		**0**	**0**	**0**	**0**
2.4 - Economische havens en waterwegen		**0**	**0**	**0**	**0**
2.5 - Openbaar vervoer		**0**	**0**	**0**	**0**
3 - Economie		**19.111**	**19.111**	**19.048**	**18.891**
3.1 - Economische ontwikkeling		**15.540**	**15.540**	**15.540**	**15.540**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	0	0	0	0
3.8	Overige goederen diensten	15.540	15.540	15.540	15.540
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur		**0**	**0**	**0**	**0**
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen		**-12.429**	**-12.429**	**-12.492**	**-12.649**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	26.440	26.440	26.440	26.440
2.1	Belastingen	109	109	109	109
3.8	Overige goederen diensten	35.889	35.855	35.845	35.845
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	0	0	0	0
4.5.8	Kwijtscheldingen	240	240	240	240
7.2	Mutatie voorzieningen	698	698	698	698
7.3	Afschrijvingen	1.503	1.553	1.507	1.358
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	46	30	23	15
Baten					
3.6	Huren	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
3.7	Leges en andere rechten	-54.054	-54.054	-54.054	-54.054
3.8	Overige goederen diensten	-3.300	-3.300	-3.300	-3.300
3.4 - Economische promotie		**16.000**	**16.000**	**16.000**	**16.000**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	0	0	0	0
3.8	Overige goederen diensten	16.000	16.000	16.000	16.000
Baten					
2.2.1	belastingen op producenten	0	0	0	0
2.2.2	belastingen op huishoudens	0	0	0	0

4 - Onderwijs		**860.612**	**853.326**	**845.036**	**838.986**
4.1 - Openbaar onderwijs		**0**	**0**	**0**	**0**
4.2 - Onderwijshuisvesting		**84.960**	**81.725**	**80.685**	**78.836**
Lasten					
2.1	Belastingen	145	145	145	145
3.8	Overige goederen diensten	5.479	6.129	6.593	6.593
7.2	Mutatie voorzieningen	4.260	4.260	4.260	4.260
7.3	Afschrijvingen	62.668	62.668	62.668	62.668
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	12.408	8.523	7.019	5.170
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken		**775.652**	**771.601**	**764.351**	**760.150**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten				
2.1	Belastingen	36.015	36.015	36.015	36.015
3.8	Overige goederen diensten	265.606	270.406	266.606	266.606
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten	104.424	104.424	104.424	104.424
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	223.902	223.902	223.902	223.902
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	149.772	149.772	149.772	149.772
7.2	Mutatie voorzieningen	44.004	44.004	44.004	44.004
7.3	Afschrijvingen	150.026	150.026	150.026	150.026
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	28.055	19.203	15.753	11.552
Baten					
3.6	Huren	-44.512	-44.512	-44.512	-44.512
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk	-181.640	-181.639	-181.639	-181.639
7.5	Overige verrekeningen				

5 - Sport, cultuur en recreatie		**3.870.049**	**3.874.752**	**3.845.137**	**3.835.502**
5.1 - Sportbeleid en activering		**319.650**	**319.584**	**302.017**	**289.451**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	86.993	86.993	86.993	86.993
3.8	Overige goederen diensten	127.170	127.170	109.670	97.170
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	123.053	123.053	123.053	123.053
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	434	368	301	235
Baten					
3.8	Overige goederen diensten	-18.000	-18.000	-18.000	-18.000
5.2 - Sportaccommodaties		**738.490**	**742.100**	**736.990**	**735.950**
Lasten					
2.1	Belastingen	10.532	10.532	10.532	10.532
3.8	Overige goederen diensten	623.454	629.299	625.040	625.047
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	43.210	43.210	43.210	43.210
7.2	Mutatie voorzieningen	61.661	61.661	61.661	61.661
7.3	Afschrijvingen	35.581	35.546	35.546	35.546
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	7.022	4.822	3.971	2.924
Baten					
3.3	Pachten	-20.720	-20.720	-20.720	-20.720
3.6	Huren	-4.250	-4.250	-4.250	-4.250
3.8	Overige goederen diensten	-18.000	-18.000	-18.000	-18.000
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en culturrparticipatie		**854.820**	**830.179**	**811.062**	**805.685**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	133.365	133.365	133.365	133.365
2.1	Belastingen	15.759	15.759	15.759	15.759
3.8	Overige goederen diensten	293.727	295.874	280.866	280.866
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	130.457	130.457	130.457	130.457
7.2	Mutatie voorzieningen	184.798	184.798	184.798	184.798
7.3	Afschrijvingen	190.370	173.839	173.652	173.057
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	32.144	21.887	17.965	13.183
Baten					
3.6	Huren	-113.600	-113.600	-113.600	-113.600
3.8	Overige goederen diensten	-12.200	-12.200	-12.200	-12.200
7.5	Overige verrekeningen				
5.4 - Musea		**70.408**	**72.610**	**70.186**	**69.989**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	5.350	5.350	5.350	5.350
2.1	Belastingen	1.985	1.985	1.985	1.985
3.8	Overige goederen diensten	15.392	18.010	15.749	15.749
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	33.376	33.376	33.376	33.376
7.2	Mutatie voorzieningen	13.837	13.837	13.837	13.837
7.3	Afschrijvingen	7.462	7.462	7.462	7.462
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	1.306	890	727	530
Baten					
3.6	Huren	-5.800	-5.800	-5.800	-5.800
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
5.5 - Cultureel erfgoed		**47.143**	**47.812**	**47.142**	**47.014**
Lasten					
2.1	Belastingen	181	181	181	181
3.8	Overige goederen diensten	4.490	5.440	4.890	4.890
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	30.082	30.082	30.082	30.082
7.2	Mutatie voorzieningen	5.480	5.480	5.480	5.480
7.3	Afschrijvingen	8.016	8.016	8.016	8.016
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	794	513	393	265
Baten					
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk	-1.900	-1.900	-1.900	-1.900
5.6 - Media		**203.017**	**203.017**	**203.017**	**203.017**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	21.625	21.625	21.625	21.625
2.1	Belastingen	1.750	1.750	1.750	1.750
3.8	Overige goederen diensten	12.642	12.642	12.642	12.642
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	167.000	167.000	167.000	167.000
7.5	Overige verrekeningen				
Baten					
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	0	0	0	0
5.7 - Openbaar groen en (openlucht)recreatie		**1.636.521**	**1.659.450**	**1.674.723**	**1.684.396**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	666.723	666.723	666.723	666.723
2.1	Belastingen	23.569	23.569	23.569	23.569
3.5.1	Ingeleend personeel	75.000	75.000	75.000	75.000
3.8	Overige goederen diensten	727.374	725.975	725.542	717.542
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	4.070	4.070	4.070	4.070
7.2	Mutatie voorzieningen	28.635	28.635	28.635	28.635
7.3	Afschrijvingen	114.256	138.033	152.279	171.183
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	10.544	11.095	12.555	11.324
Baten					
3.6	Huren	-8.000	-8.000	-8.000	-8.000
3.8	Overige goederen diensten	-5.650	-5.650	-5.650	-5.650

6 - Sociaal domein		12.138.356	12.357.435	12.438.007	12.459.647
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie		**1.934.031**	**2.141.656**	**2.217.402**	**2.214.041**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	1.511.066	1.511.066	1.511.066	1.511.066
2.1	Belastingen	5.061	5.061	5.061	5.061
3.5.1	Ingeleend personeel	60.000	60.000	60.000	60.000
3.8	Overige goederen diensten	269.187	401.050	460.537	246.742
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	14.000	14.000	14.000	0
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten	168.865	168.865	168.865	168.865
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	379.321	382.034	384.921	384.921
7.2	Mutatie voorzieningen	19.339	19.339	19.339	19.339
7.3	Afschrijvingen	361.128	420.878	420.878	420.878
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	25.461	22.528	16.849	10.990
Baten					
3.6	Huren	-3.000	-3.000	-3.000	-3.000
3.8	Overige goederen diensten	-400.000	-400.000	-400.000	-400.000
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk	-423.897	-407.665	-388.614	-158.321
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
7.5	Overige verrekeningen	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
6.21	**Toegang en eerstelijnsvoorziening WMO**	**210.207**	**211.332**	**212.490**	**212.490**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten				
3.8	Overige goederen diensten	87.653	87.653	87.653	87.653
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten				
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	24.000	24.000	24.000	24.000
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	38.030	38.030	38.030	38.030
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	60.524	61.649	62.807	62.807
Baten					
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten	0	0	0	0
6.3 - Inkomensregelingen		**2.700.904**	**2.758.654**	**2.818.853**	**2.818.854**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	240.671	240.671	240.671	240.671
2.1	Belastingen	1.346	1.346	1.346	1.346
3.4.1	Specifieke uitkeringen in natura	35.000	35.000	35.000	35.000
3.8	Overige goederen diensten	109.623	109.623	109.623	109.623
4.1.1	Sociale uitkeringen in geld	5.752.500	5.752.500	5.752.500	5.752.500
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	1.389.764	1.447.514	1.507.713	1.507.714
4.3.8	Bijdrage overige instellingen	215.000	215.000	215.000	215.000
4.5.8	Kwijtscheldingen	275.000	275.000	275.000	275.000
Baten					
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk	-5.318.000	-5.318.000	-5.318.000	-5.318.000
6.4 - WSW en Beschut werk		**1.378.875**	**1.278.319**	**1.163.665**	**1.163.665**
Lasten					
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	1.358.295	1.257.739	1.143.085	1.143.085
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	20.580	20.580	20.580	20.580
6.5 - Arbeidsparticipatie		**346.162**	**346.162**	**346.162**	**346.162**
Lasten					
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	305.144	305.144	305.144	305.144
4.3.8	Inkomensoverdrachten - overige instellingen en personen	41.018	41.018	41.018	41.018
6.6 - Hulpmiddelen en diensten (WMO)		**485.977**	**498.312**	**506.435**	**506.435**
Lasten					
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	327.221	336.308	344.431	344.431
3.4.1	Specifieke uitkeringen in natura	190.000	190.000	190.000	190.000
Baten					
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	-31.244	-27.996	-27.996	-27.996
6.711- huishoudelijke hulp WMO		**1.360.000**	**1.385.000**	**1.410.000**	**1.435.000**
Lasten					
3.4.1	Specifieke uitkeringen in natura	1.375.000	1.400.000	1.425.000	1.450.000
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	35.000	35.000	35.000	35.000
Baten					
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
6.712- Begeleiding WMO		**690.000**	**700.000**	**720.000**	**720.000**
Lasten					
3.4.1	Specifieke uitkeringen in natura	600.000	610.000	630.000	630.000
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	140.000	140.000	140.000	140.000
Baten					
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
6.713- Dagbesteding WMO		**205.000**	**210.000**	**215.000**	**215.000**
Lasten					
3.4.1	Specifieke uitkeringen in natura	205.000	210.000	215.000	215.000

6.751 - Jeugdhulp ambulant lokaal		**0**	**0**	**0**	**0**
Lasten					
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten	0			
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	0			
6.752 - jeugdhulp ambulant regionaal		**1.400.000**	**1.400.000**	**1.400.000**	**1.400.000**
Lasten					
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten				
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	1.400.000	1.400.000	1.400.000	1.400.000
6.762 - jeugdhulp met verblijf regionaal		**950.000**	**950.000**	**950.000**	**950.000**
Lasten					
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten				
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	950.000	950.000	950.000	950.000
6.821- Jeugdbescherming		**200.000**	**200.000**	**200.000**	**200.000**
Lasten					
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	200.000	200.000	200.000	200.000
6.822- Jeugdreclassering		**50.000**	**50.000**	**50.000**	**50.000**
Lasten					
4.3.6	Inkomensoverdrachten - overige overheden	50.000	50.000	50.000	50.000
6.92 - Coördinatie en beleid jeugd		**227.200**	**228.000**	**228.000**	**228.000**
Lasten					
3.8	Bijdrage overige	63.200	63.200	63.200	63.200
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten	171.000	171.800	171.800	171.800
Baten					
4.3.2	Inkomensoverdrachten - gemeenten	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
7 - Volksgezondheid en milieu		**-207.753**	**-585.038**	**-414.385**	**-512.664**
7.1 - Volksgezondheid		**716.849**	**725.549**	**725.549**	**725.549**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	96.996	96.996	96.996	96.996
3.8	Overige goederen diensten	44.220	52.920	52.920	52.920
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	575.633	575.633	575.633	575.633
Baten					
4.3.1	Inkomensoverdrachten - Rijk				
7.2 - Riolering		**-479.528**	**-869.461**	**-644.770**	**-684.382**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	179.220	179.220	179.220	179.220
2.1	Belastingen	1.308	1.308	1.308	1.308
3.8	Overige goederen diensten	466.485	403.185	403.185	403.185
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	64.842	66.138	69.857	69.857
4.5.8	Kwijtscheldingen	6.277	6.277	6.277	6.277
7.2	Mutatie voorzieningen	12.919	12.919	12.919	12.919
7.3	Afschrijvingen	366.767	433.745	433.184	470.801
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	91.175	69.335	63.239	51.708
Baten					
2.2.1	Belastingen op producenten	-1.667.921	-1.766.988	-1.813.359	-1.879.057
3.8	Overige goederen diensten	-600	-600	-600	-600
7.2	Mutatie voorzieningen		-274.000		
7.3 - Afval		**-731.509**	**-791.811**	**-845.721**	**-904.222**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	190.184	190.184	190.184	190.184
2.1	Belastingen	1.199	1.199	1.199	1.199
3.8	Overige goederen diensten	1.677.348	1.676.973	1.676.856	1.676.856
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	51.060	51.475	53.916	53.916
4.5.8	Kwijtscheldingen	8.879	8.879	8.879	8.879
7.2	Mutatie voorzieningen	7.683	7.683	7.683	7.683
7.3	Afschrijvingen	26.351	26.904	26.390	24.755
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	2.667	1.821	1.488	1.088
Baten					
3.7	Leges en andere rechten	-2.488.725	-2.550.774	-2.614.161	-2.679.627
3.8	Overige goederen diensten	-113.155	-113.155	-113.155	-113.155
7.2	Mutatie voorzieningen	-95.000	-93.000	-85.000	-76.000

7.4 - Milieubeheer		**270.501**	**330.501**	**330.501**	**330.501**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	100.453	100.450	100.453	100.453
3.5.1	Ingeleend personeel	0	0	0	0
3.8	Overige goederen diensten	1.064.850	205.105	34.048	34.048
4.3.2	Inkomensoverdracht gemeente				
4.3.3	Inkomensoverdrachten - gemeenschappelijke regelingen	490.049	490.049	196.000	196.000
7.5	Overige verrekeningen				
Baten					
3.8	Overige goederen diensten	-60.000	0	0	0
7.5	Overige verrekeningen	-1.324.851	-465.103		
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria		**15.934**	**20.184**	**20.056**	**19.890**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	6.271	6.271	6.271	6.271
3.8	Overige goederen diensten	15.113	15.113	15.113	15.113
7.3	Afschrijvingen	0	4.000	4.000	4.000
7.4	Rente	550	800	672	506
Baten					
3.8	Overige goederen diensten	-6.000	-6.000	-6.000	-6.000
8 - Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing		**1.472.412**	**1.507.644**	**1.293.545**	**1.289.143**
8.1 - Ruimtelijke ordening		**1.203.708**	**1.187.425**	**974.231**	**970.989**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	594.490	594.490	594.490	594.490
2.1	Belastingen	2.546	2.546	2.546	2.546
3.5.1	Ingeleend personeel	171.000	171.000	35.000	35.000
3.8	Overige goederen diensten	361.285	352.486	277.446	277.446
7.3	Afschrijvingen	50.991	51.192	51.005	50.410
7.2	Mutatie voorzieningen	2.794	2.794	2.794	2.794
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	20.802	13.117	11.150	8.503
Baten					
3.6	Huren	-200	-200	-200	-200
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)		**0**	**0**	**0**	**0**
8.3 - Wonen en bouwen		**268.704**	**320.219**	**319.314**	**318.154**
Lasten					
1.1	Salarissen en sociale lasten	295.000	295.000	295.000	295.000
2.1	Belastingen	260	260	260	260
3.5.1	Ingeleend personeel				
3.8	Overige goederen diensten	118.840	115.615	115.615	115.615
7.3	Afschrijvingen	44.115	33.528	33.585	33.649
7.4	Toegerekende reële en bespaarde rente	10.489	5.816	4.854	3.630
Baten					
3.6	Huren				
3.7	Leges en andere rechten	-200.000	-130.000	-130.000	-130.000
	Totale lasten	**49.572.222**	**47.995.597**	**47.314.365**	**48.424.350**
	Totale baten	**-49.572.222**	**-47.995.597**	**-47.314.365**	**-48.424.350**
	Saldo	**0**	**0**	**0**	**0**

Bijlage beleidsbegroting

Gemeentefonds

De uitkering uit het gemeentefonds vormt de voornaamste inkomstenbron van de gemeente. Meer dan de helft van alle lasten wordt hieruit gedekt.

In de meicirculaire 2026 zijn diverse taakmutaties verwerkt. Het uitstel van de vervanging van het abonnementstarief Wmo met één jaar heeft daarbij het grootste positieve effect en leidt in 2027 tot een incidenteel voordeel van € 183.000.

Daarnaast zijn in de meicirculaire de kabinetsplannen bekendgemaakt om huishoudelijke hulp niet langer als maatwerkvoorziening binnen de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo) aan te merken. Als gevolg hiervan wordt verondersteld dat gemeenten structureel minder uitgaven zullen hebben. Daarom wordt vanaf 2029 landelijk jaarlijks € 1 miljard aan het gemeentefonds onttrokken. Voor Vaals resulteert dit in een lagere algemene uitkering van € 807.000 in 2029 en € 833.000 in 2030. Omdat het kabinet hiervoor nog geen concreet beleid heeft vastgesteld en de gevolgen voor gemeenten daardoor onzeker zijn, is de verwachte terugval in het gemeentefonds vooralsnog als taakstelling in de begroting opgenomen voor 2029 en 2030.

De ramingen van de Algemene Uitkering in deze begroting zijn gebaseerd op de meest recente circulaire, de septembercirculaire 2026.
Op basis van de huidige inzichten ramen we voor 2027 een totale omvang van de uitkering gemeentefonds van circa € 29 miljoen.
De septembercirculaire laat voor 2027 en de daaropvolgende jaren een gunstiger beeld zien dan de meicirculaire. Dit wordt met name veroorzaakt door hogere accressen en een verhoging van de uitkeringsfactor voor alle jaren.
Daarnaast is vanaf 2028 een structurele stelpost opgenomen voor Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE) van € 500.000 per jaar. De toezichthouder heeft aangegeven dat gemeenten deze middelen vanaf 2028 als structurele bate mogen ramen, mits deze budgettair neutraal in de begroting worden verwerkt. In deze begroting zijn de CDOKE-middelen dan ook budgettair neutraal verwerkt door hieraan een gelijkwaardige lastenraming te koppelen.
Omdat de septembercirculaire geen nieuwe informatie bevat over de voorgenomen hervorming van de huishoudelijke hulp binnen de Wmo, is de hiervoor beschreven begrotingsaanpak gehandhaafd. Hiermee blijft een belangrijke onzekerheid voor de jaren 2029 en 2030 bestaan, waarbij nadere besluitvorming vanuit het Rijk bepalend zal zijn voor de uiteindelijke financiële effecten voor gemeenten.
Tot slot zijn de wijzigingen uit de septembercirculaire met betrekking tot prijsindexaties budgettair neutraal in de begroting verwerkt.

Onderstaand overzicht geeft de onderdelen van de uitkering 2027 weer, in vergelijking met de raming voor begrotingsjaar 2026 zoals opgenomen in de primaire begroting 2026.

Uitkering gemeentefonds 2026	*Begroting 2027*	*Begroting 2026*	*Verschil*
Basisuitkering:			
Uitkeringsfactor (gerelateerd aan accres gemeentefonds)	***1,554***	***1,457***	***0,10***
Algemene uitkering	28.245.000	26.284.000	1.961.000
Suppletie uitkering nieuw verdeelmodel	-1.168.000	-1.168.000	0
Totaal Algemene uitkering	***27.077.000***	***25.116.000***	***1.961.000***
Integratie- & Decentralisatie uitkeringen:			
Integratie-uitkering participatie	1.485.000	1.601.000	-116.000
Decentralisatie uitkering voorschoolse voorziening peuters	18.000	18.000	0
Decentralisatie uitkering vergunningverlening, toezicht, handhaving	29.000	29.000	0
Decentralisatie uitkering armoedebestrijding kinderen	41.000	39.000	2.000
Decentralisatie uitkering versterking omgevingsveiligheidsdiensten	1.000	1.000	0
Decentralisatie uitkering extra capaciteit BOA's	30.000	30.000	0
Decentralisatie uitkering Wet kwaliteitsborging bouw		9.000	-9.000
Decentralisatie uitkering Impulsgelden weerbaar bestuur		7.000	-7.000
Decentralisatie uitkering Antidiscriminatie	1.000	1.000	0
Decentralisatie uitkering Wet betaalbare huur	17.000	29.000	-12.000
Decentralisatie uitkering Wet zorgplicht openbare bibliotheekstelsel	105.000	100.000	5.000
Decentralisatie uitkering Register Externe Veiligheidsrisico's		3.000	-3.000
Decentralisatie uitkering Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)	511.000	491.000	20.000
Decentralisatie uitkering Overheidsbrede dienstverlening (IDO)	10.000	9.000	1.000
Decentralisatie uitkering Jeugdhulp kinderen in een AZC	7.000		7.000
Decentralisatie uitkering Problematische schulden (IBO)	14.000		14.000
Decentralisatie uitkering Re-integratiedienstverlening gericht op jongeren	4.000		4.000
Totaal Integratie- & Decentralisatie uitkeringen	***2.273.000***	***2.367.000***	***-94.000***
Raming Stelpost BTW Compensatiefonds (BCF)	***0***	***200.000***	***-200.000***
Totaal Uitkering gemeentefonds	***29.350.000***	***27.683.000***	***1.667.000***

Integratie-uitkeringen.
Met ingang van 2023 zijn een 3-tal Integratie-uitkeringen (Inburgering, Verhoging raadsledenvergoeding, Voogdij\18+) overgeheveld naar de Algemene uitkering. "Participatie" is de enige Integratie-uitkering, die voor Vaals nog steeds van toepassing is.

Decentralisatie-uitkeringen.
In de septembercirculaire zijn een aantal nieuwe decentralisatie-uitkeringen voor Vaals opgenomen, waarvan 2 met een materieel effect:

- Openbare bibliotheken (verlengd voor 2027)
- Problematische schulden (IBO.

De decentralisatie-uitkering Openbare bibliotheken ondersteunt gemeenten bij het versterken en toekomstbestendig maken van de lokale bibliotheekvoorzieningen. De regeling zou oorspronkelijk aflopen, maar is in de septembercirculaire verlengd voor 2027, waardoor de hiervoor beschikbare middelen ook komend jaar beschikbaar blijven.
De decentralisatie-uitkering Problematische schulden (IBO) vloeit voort uit het Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) naar problematische schulden. Het Rijk stelt hiermee extra middelen beschikbaar om gemeenten beter in staat te stellen problematische schulden vroegtijdig te signaleren en inwoners waar nodig te ondersteunen bij schuldhulpverlening. Hiermee wordt ingezet op het voorkomen van escalatie van schulden en het versterken van de financiële bestaanszekerheid van inwoners.

Door het opnemen van lasten van gelijke omvang is de verwerking van deze middelen budgettair neutraal. Dit geldt eveneens voor de reeds beschikbare middelen voor Jeugdhulp aan kinderen in AZC's, die vanaf 2027 geoormerkt in de begroting zijn opgenomen.

Raming Stelpost BTW Compensatiefonds (BCF).
Het hier normaliter opgenomen bedrag betreft een berekening op grond van de verwachte lagere uitname uit het Gemeentefonds voor het BTW compensatiefonds (BCF) in 2026. Jaarlijks wordt bij de septembercirculaire een voorschot verstrekt op de verwachte onderschrijding van dat kalenderjaar. In de meicirculaire volgend op het kalenderjaar volgt dan de afrekening.
Sinds de meicirculaire zijn de verwachtingen ten aanzien van de onderschrijding van het BCF echter neerwaarts bijgesteld. Hierdoor wordt geen voordelig effect meer verwacht en is de stelpost in deze begroting op € 0 gesteld.

Verplichte tabellen behorend bij de Programmabegroting 2027 - 2030

Tabel 1 Programma Overzicht van Baten en lasten art 8 BBV lid 1, 5 en 6

Programma's	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
Zorg & Voorzieningen	-22.166	6.063	-16.103	-16.205	-16.181	-16.226
Wonen en Leefbaarheid	-1.298	10	-1.288	-1.258	-1.043	-1.039
Mobiliteit & Leefomgeving	-9.275	6.553	-2.722	-2.384	-2.515	-2.409
Toerisme & Economie	-679	2008	1.329	1.420	1.517	1.519
Bestuur & Samenleving	-6.551	1199	-5.352	-5.575	-5.673	-5.912
Subtotaal programma's	**-39.969**	**15.833**	**-24.136**	**-24.002**	**-23.895**	**-24.067**
Financiering/ algemene dekkingsmiddelen	-3.484	33.660	30.176	29.737	29.893	30.938
Overhead	-5.658	80	-5.578	-5.579	-5.566	-5.553
Totalen 2027 – 2030	**-49.111**	**49.573**	**462**	**156**	**432**	**1.318**

Tabel 2 Opbouw Algemene dekkingsmiddelen art. 8 BBV lid 5 op basis van taakvelden

(Bedragen x €1.000)	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
Algemene dekkingsmiddelen:						
Lokale heffingen	-216	2.900	2.684	2.802	2.915	3.062
Algemene uitkering	0	29.350	29.350	29.155	29.137	30.259
Dividend	0	115	115	115	115	115
Saldo financieringsfunctie (rente)	-300	339	39	-2	7	1
Overige algemene dekkingsmiddelen (Stelposten Kadernota) **	-2.688	873	-1.815	-2.136	-1.757	-2.168
Subtotaal Algemene dekkingsmiddelen opgenomen in Beleidsveld Financiering/ algemene dekkingsmiddelen *	**-3.204**	**33.577**	**30.373**	**29.935**	**30.417**	**31.269**
Programma mobiliteit & Leefomgeving (Parkeeropbrengsten)	-6	681	675	675	675	675
Beleidsveld Toerisme (Toeristenbelasting)	-304	1.930	1.626	1.716	1.814	1814
Totaal Algemene dekkingsmiddelen	**-3.514**	**36.507**	**32.188**	**32.326**	**32.905**	**33.758**

* Opbouw van de algemene dekkingsmiddelen in het Programma Toerisme & Economie

** Stelposten Kadernota zijn inclusief de vorming kapitaallastenreserves.

Tabel 3 Opbouw beleidsveld Financiering/ algemene dekkingsmiddelen

(Bedragen x €1.000)	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
Algemene dekkingsmiddelen (aansluiting met tabel 2)	**-3.204**	**33.577**	**30.373**	**29.934**	**30.415**	**31.268**
Mutaties reserves	-250	83	-167	-167	-492	-300
Onvoorzien	-30	0	-30	-30	-30	-30
Totaal beleidsveld Financiering	**-3.484**	**33.660**	**30.176**	**29.737**	**29.893**	**30.938**

Tabel 4 Onvoorzien, Overhead, Vennootschapsbelasting

(Bedragen x €1.000)	Lasten 2027	Baten 2027	Saldo 2027	Saldo 2028	Saldo 2029	Saldo 2030
Onvoorzien	-30	0	-30	-30	-30	-30
Overhead op beleidsveld overhead	-5.658	80	-5.578	-5.579	-5.566	-5.553
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0	0
Totaal beleidsveld	**-5.688**	**80**	**-5.608**	**-5.609**	**-5.596**	**-5.583**

Verplichte Beleidsindicatoren BBV

Beleidsindicator	Eenheid	Peiljaar	Waarde
Bestuur en ondersteuning – formatie	FTE per 1.000 inwoners	2026	**10,38**
Bestuur en ondersteuning – bezetting	FTE per 1.000 inwoners	2026	**10,38**
Bestuur en ondersteuning – apparaatskosten	Kosten per inwoner	2026	**€ 1.790,10**
Bestuur en ondersteuning – externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	2026	**2,8% - € 336.500**
Bestuur en ondersteuning - overhead	% van totale lasten	2026	**12,8%**

Bron: eigen gegevens

Beleidsindicator	Eenheid	Peiljaar	Waarde Vaals	Waarde NL
Veiligheid – verwijzingen HALT	Aantal per 1.000 jongeren	2025	**9**	**10**
Veiligheid – winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2025	**2,5**	**2,1**
Veiligheid – geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2025	**3,0**	**4,6**
Veiligheid – diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2025	**1,5**	**1,2**
Veiligheid – vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	2025	**4,5**	**5,7**
Economie – functiemenging	Percentage	2025	**29,3%**	**54,6%**
Economie – vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2025	**151,5**	**196,1**
Onderwijs – absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2025	**9,9**	**7,4**
Onderwijs – relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2025	**28**	**28**
Onderwijs – 18 t/m 30-jarigen zonder startkwalificatie	18 t/m 30-jarige zonder startkwalificatie	2025	**18%**	**12%**
Sport, cultuur en recreatie – niet sporters	Percentage	2024	**49,8%**	**42,5%**
Sociaal domein – banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	2025	**409,1**	**858,8**
Sociaal domein – jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	2019	**1%**	**1%**
Sociaal domein – kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	2024	**8%**	**6%**
Sociaal domein – arbeidsparticipatie	Arbeidsdeelname van bevolking tussen 15 en 75 jaar	2025	**60,9%**	**70,3%**
Sociaal domein – werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	2024	**2%**	**2%**
Sociaal domein – personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	2025	**399,6**	**281,2**
Sociaal domein – lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	2025	**353,5**	**217,8**
Sociaal domein – jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2025	**11,7**	**13,7**
Sociaal domein – jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2025	**1,1%**	**1,0%**
Sociaal domein – jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2024	**0,7%**	**0,4%**
Sociaal domein – cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 1.000 inwoners	2025	**45**	**72**
Volksgezondheid en milieu – omvang huishoudelijk restafval	Kilogram/inwoner	2022	**118**	**148**
Volksgezondheid en milieu – hernieuwbare elektriciteit	Percentage	2022	**10,5%**	**22,1%**
VHROSV – gemiddelde WOZ-waarde	Duizend Euro	2026	**266**	**439**
VHROSV – nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2024	**0,5**	**8,4**
VHROSV – demografische druk	Percentage	2025	**83,1%**	**71,3%**
VHROSV – gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	2026	**1.182**	**993**
VHROSV – gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	2025	**1.278**	**1.089**

Bron: www.waarstaatjegemeente.nl

Recapitulatie begrotingsevenwicht 2027 - 2030

Recapitulatie begrotingsevenwicht	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
	totaal	waarvan: incidenteel	structureel	totaal	waarvan: incidenteel	structureel	totaal	waarvan: incidenteel	structureel	totaal	waarvan: incidenteel	structureel
Lasten programma Zorg & Voorzieningen	-22.165.976	-347.216	-21.818.760	-22.297.614	-380.984	-21.916.630	-22.305.231	-411.933	-21.893.298	-22.119.759	-181.640	-21.938.119
Lasten programma Wonen & Leefbaarheid	-1.297.578	-75.000	-1.222.578	-1.267.914	-75.000	-1.192.914	-1.053.334	0	-1.053.334	-1.049.354	0	-1.049.354
Lasten programma Mobiliteit & Leefomgeving	-9.275.369	-1.341.851	-7.933.518	-8.451.068	-473.106	-7.977.962	-7.894.897	-8.000	-7.886.897	-7.910.479	0	-7.910.479
Lasten programma Toerisme & Economie	-1.297.627	-105.000	-1.192.627	-722.968	0	-722.968	-421.640	0	-421.640	465.806	0	465.806
Lasten programma Bestuur & Samenleving	-6.550.799	-258.321	-6.292.478	-6.616.505	-208.321	-6.408.184	-6.615.174	-158.321	-6.456.853	-6.662.457	-358.321	-6.304.136
Totaal lasten thema's	-40.587.349	-2.127.388	-38.459.961	-39.356.069	-1.137.411	-38.218.658	-38.290.276	-578.254	-37.712.022	-37.276.243	-539.961	-36.736.282
Baten programma Zorg & Voorzieningen	6.062.541	347.216	5.715.325	6.093.060	380.984	5.712.076	6.124.009	411.933	5.712.076	5.893.716	181.640	5.712.076
Baten programma Wonen & Leefbaarheid	9.900	0	9.900	9.900	0	9.900	9.900	0	9.900	9.900	0	9.900
Baten programma Mobiliteit & Leefomgeving	5.872.452	1.333.851	4.538.601	5.385.823	465.106	4.920.717	4.698.475	0	4.698.475	4.820.639	0	4.820.639
Baten programma Toerisme & Economie	950.354	105.000	845.354	50.663		50.663	50.355	0	50.355	50.354	0	50.354
Baten programma Bestuur & Samenleving	1.198.821	258.321	940.500	1.041.821	208.321	833.500	941.821	158.321	783.500	750.821	158.321	592.500
Totaal baten thema's	14.094.068	2.044.388	12.049.680	12.581.267	1.054.411	11.526.856	11.824.560	570.254	11.254.306	11.525.430	339.961	11.185.469
Saldo van baten en lasten thema's	-26.493.281	-83.000	-26.410.281	-26.774.802	-83.000	-26.691.802	-26.465.716	-8.000	-26.457.716	-25.750.813	-200.000	-25.550.813
Lasten algemeen dekkingsmiddel	-2.585.869	0	-2.585.869	-2.544.888	0	-2.544.888	-2.416.777	0	-2.416.777	-3.667.751	0	-3.667.751
Lasten overhead	-5.657.059	0	-5.657.059	-5.658.957	0	-5.658.957	-5.645.563	0	-5.645.563	-5.632.527	0	-5.632.527
Lasten vennootschapbelasting	0	0	0		0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	-30.000	0	-30.000	-30.000	0	-30.000	-30.000	0	-30.000	-30.000	0	-30.000
Totaal lasten diverse	-8.272.928	0	-8.272.928	-8.233.845	0	-8.233.845	-8.092.340	0	-8.092.340	-9.330.278	0	-9.330.278
Baten algemeen dekkingsmiddel	35.315.654	0	35.315.654	35.251.830	0	35.251.830	35.402.305	0	35.402.304	36.619.420	0	36.619.420
Baten overhead	79.500	0	79.500	79.500	0	79.500	79.500	0	79.500	79.500	0	79.500
Baten vennootschapbelasting	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal baten diverse	35.395.154	0	35.395.154	35.331.330	0	35.331.330	35.481.805	0	35.481.804	36.698.920	0	36.698.920
Saldo van diverse	27.122.226	0	27.122.226	27.097.485	0	27.097.485	27.389.465	0	27.389.464	27.368.642	0	27.368.642
Totale saldo van baten en lasten van de thema's en diverse	628.945	-83.000	711.945	322.683	-83.000	405.683	923.749	-8.000	931.748	1.617.829	-200.000	1.817.829
Stortingen in reserves	-250.000	0	-250.000	-250.000	0	-250.000	-500.000	0	-500.000	-500.000	0	-500.000
Onttrekkingen aan reserves	83.000	83.000	0	83.000	83.000	0	8.000	8.000	0	200.000	200.000	0
Geraamd resultaat	461.945	0	461.945	155.683	0	155.683	431.749	0	431.748	1.317.829	0	1.317.829
Totaal structurele lasten			-46.982.889			-46.702.503			-46.304.362			-46.566.560
Totaal structurele baten			47.444.834			46.858.186			46.736.110			47.884.389
Structurele baten - structurele lasten			461.945			155.683			431.748			1.317.829

Overzicht incidentele baten en lasten

Overzicht van geraamde incidentele lasten en baten begroting 2027

	2027		2028		2029		2030		TOELICHTING
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	
Programma 1 - Zorg & Voorzieningen									
D01.22 - Vroegschoolse educatie	181.640	181.640	181.640	181.640	181.640	181.640	181.640	181.640	incidentele lasten die gedekt worden uit Spuk gelden
D01.55 - Gezond en actief leven akkoord	165.576	165.576	199.344	199.344	230.293	230.293	-	-	incidentele lasten die gedekt worden uit Spuk gelden
Totaal	***347.216***	***347.216***	***380.984***	***380.984***	***411.933***	***411.933***	***181.640***	***181.640***	
Programma 2 - Wonen & Leefbaarheid									
D02.40 - Project Vallisveld	75.000	-	75.000	-	-	-	-	-	Lasten gedekt met reserve
Totaal	***75.000***	***-***	***75.000***	***-***	***-***	***-***	***-***	***-***	
Programma 3 - Mobiliteit & Leefomgeving									
D03.20 - Landschapselementen	8.000	-	8.000	-	8.000	-			Lasten gedekt met reserve
D03.41 - Aanpak energiearmoede	120.821	120.821	-	-					
D03.41 - CDOKE	543.363	543.363	-	-					incidentele lasten die gedekt worden uit Spuk gelden
D03.41 - NIP	465.106	465.106	465.106	465.106					incidentele lasten die gedekt worden uit Spuk gelden
D03.41 - NPLW	120.287	120.287	-	-					incidentele lasten die gedekt worden uit Spuk gelden
D03.41 - Isolatieopgave	84.274	84.274	-	-					incidentele lasten die gedekt worden uit Spuk gelden
Totaal	***1.341.851***	***1.333.851***	***473.106***	***465.106***	***8.000***	***-***	-	-	
Programma 4 - Bestuur & Samenleving									
D04.50 - Opvang vluchtelingen	100.000	100.000	50.000	50.000	-	-	-	-	incidentele lasten die gedekt worden uit Spuk gelden
D04.50 - Inburgering	158.321	158.321	158.321	158.321	158.321	158.321	158.321	158.321	incidentele lasten die gedekt worden uit Spuk gelden
D04.50- Asielzoekers	-	-	-	-	-	-	200.000	-	Lasten gedekt met reserve
Totaal	***258.321***	***258.321***	***208.321***	***208.321***	***158.321***	***158.321***	***358.321***	***158.321***	
		-							
Programma 5 - Toerisme & Economie									
D04.54 - Versterking openbare bibliotheken	105.000	-							Incidentele middelen uit gemeentefonds
D04.50 - Incidentele baten gemeentefonds	-	105.000	-	-	-	-	-	-	Incidentele middelen uit gemeentefonds
D04.55 - Reserves	-	83.000	-	83.000	-	8.000	-	200.000	Incidentele onttrekkingen uit Reserves ter dekking van incidentele lasten
Totaal	***105.000***	***188.000***	***-***	***83.000***	***-***	***8.000***	-	***200.000***	
Totaal	**2.127.388**	**2.127.388**	**1.137.411**	**1.137.411**	**578.254**	**578.254**	**539.961**	**539.961**	

Structurele toevoegingen/onttrekkingen aan reserves

Overzicht van geraamde structurele toevoegingen en onttrekkingen aan reserves en voorzieningen

	2027		2028		2029		2030	
	Toevoeging	Onttrekking	Toevoeging	Onttrekking	Toevoeging	Onttrekking	Toevoeging	Onttrekking
Structurele toevoeging Algemene Reserve	250.000		250.000		250.000		250.000	
Structurele toevoeging Bestemmingsreserves					250.000		250.000	
Totaal	**250.000**	**0**	**250.000**	**0**	**500.000**	**0**	**500.000**	**0**

Geprognosticeerde meerjarenbalans

Prognose meerjarenbalans	Realisatie					
	2025	2026	2027	2028	2029	2030
Activa						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	0	78	70	62	54	46
Materiële vaste activa	24.482	24.239	30.711	29.225	29.138	29.689
Financiële vaste activa - excl. verstrekte leningen > 1 jaar	0	0	0	0	0	0
Financiële vaste activa - verstrekte leningen > 1 jaar	133	129	99	99	99	99
Totaal vaste activa	**24.615**	**24.446**	**30.880**	**29.386**	**29.291**	**29.834**
Vlottende activa						
Voorraden	5.983	4.059	351	315	315	315
Uitzettingen in 's Rijks schatkist	0	0	0	0	0	0
Liquide middelen	7	259	0	0	0	0
Kortlopende vorderingen	11.986	14.694	5.831	5.014	4.792	3.585
Overlopende activa	865	1.845	1.500	1.500	1.500	1.500
Totaal vlottende activa	**18.841**	**20.857**	**7.682**	**6.829**	**6.607**	**5.400**
Totaal activa	**43.456**	**45.303**	**38.562**	**36.215**	**35.898**	**35.234**
Passiva						
Vaste passiva						
Resultaat boekjaar	2.241	0	462	155	432	1.317
Reserves	10.310	11.597	11.764	11.931	12.423	12.723
Voorzieningen	3.434	6.703	5.389	4.827	4.865	4.787
Opgenomen leningen > 1 jaar	19.472	17.832	16.192	14.552	12.912	11.272
Totaal vaste passiva	**35.457**	**36.132**	**33.807**	**31.465**	**30.632**	**30.099**
Vlottende passiva						
Kasgeldleningen	0	0	0	0	0	0
Bankschulden	392	0	0	0	0	0
Kortlopende schulden	3.945	3.343	1.255	1.250	1.766	1.635
Overlopende passiva	3.662	5.828	3.500	3.500	3.500	3.500
Totaal vlottende passiva	**7.999**	**9.171**	**4.755**	**4.750**	**5.266**	**5.135**
Totaal passiva	**43.456**	**45.303**	**38.562**	**36.215**	**35.898**	**35.234**

Overzicht Reserves & Voorzieningen 2027 – 2030

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN BEGROTING 2027

Reserve/voorziening	Saldo per 01.01.2027	Vermeerderingen in 2027			Verminderingen in 2027				Saldo per 31.12.2027
		toevoegingen tlv. exploitatie	toevoegingen tlv. andere reserves/ voorzieningen	overige toevoegingen en ontvangsten van derden	onttrekkingen tgv. exploitatie	onttrekkingen tgv. andere reserves/ voorzieningen	onttrekkingen tgv. balansposten vaste activa/ investeringen	overige aanwendingen	
Algemene reserve	**6.062.178**	**250.000**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**6.312.178**
Bestemmingsreserves:									
Overloopposten	547.000	0	0	0	0	0	0	0	547.000
Strategisch Ontwikkelfonds	1.468.748	0	0	0	-75.000	0	0	0	1.393.748
Ontwikkelfonds Buitengebied	108.000	0	0	0	-8.000	0	0	0	100.000
Kwetsbare Groepen	100.000	0	0	0	0	0	0	0	100.000
Parkeerfonds	48.102	0	0	0	0	0	0	0	48.102
Openbare Ruimte	872.569	0	0	0	0	0	0	0	872.569
Compensatie tekorten jeugdzorg	515.000	0	0	0	0	0	0	0	515.000
Exploitatie TGO	200.000	0	0	0	0	0	0	0	200.000
Sociaal ontwikkelbedrijf	314.000	0	0	0	0	0	0	0	314.000
Uitvoering omgevingsplan	150.000	0	0	0	0	0	0	0	150.000
Kapitaallastendekking	1.000.000	0	0	0	0	0	0	0	1.000.000
Klimaatadaptiatie	151.000	0	0	0	0	0	0	0	151.000
Toeristische ontwikkelingen	60.500	0	0	0	0	0	0	0	60.500
Subtotaal bestemmingsreserves	**5.534.919**	**0**	**0**	**0**	**-83.000**	**0**	**0**	**0**	**5.451.919**
TOTAAL RESERVES	***11.597.097***	***250.000***	***0***	***0***	***-83.000***	***0***	***0***	***0***	***11.764.097***
Voorzieningen:									
Dubieuze debiteuren	74.985	0	0	0	0	0	0	0	74.985
Egalisatie Rioolheffing	277.579	0	0	0	0	0	0	0	277.579
Egalisatie Afvalstofheffing	554.612	0	0	0	-95.000	0	0	0	459.612
Pensioenen gewezen wethouders	1.990.371	0	0	0	0	0	0	0	1.990.371
Verlofsparen	99.084	0	0	0	0	0	0	0	99.084
Uitkering gewezen wethouders	184.000	0	0	0	0	0	0	0	184.000
Voormalig personeel	27.779	0	0	0	0	0	0	0	27.779
Achterstand groot onderhoud wegen	1.093.600	0	0	0	-1.093.600	0	0	0	0
Verliezen bestemmingsplannen Hekkert	285.000	0	0	0	0	0	0	0	285.000
Verliezen bestemmingsplannen (Esso)	735.000	0	0	0	0	0	0	0	735.000
Riolering	108.426	0	0	0	0	0	0	0	108.426
Onderhoud gemeentelijke gebouwen eigendom	900.872	461.000	0	0	-538.246	0	0	0	823.626
Kwaliteitsfonds	16.758	0	0	0	0	0	0	0	16.758
Wegeninfrastructuur	355.463	325.700	0	0	-373.749	0	0	0	307.413
TOTAAL VOORZIENINGEN	***6.703.529***	***786.700***	***0***	***0***	***-2.100.595***	***0***	***0***	***0***	***5.389.634***
TOTAAL RESERVES/VOORZIENINGEN	***18.300.626***	***1.036.700***	***0***	***0***	***-2.183.595***	***0***	***0***	***0***	***17.153.730***

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN MEERJARIG 2028 - 2030

Reserve/voorziening	Saldo per 01.01.2028	Mutaties in 2028 vermeer-deringen	Mutaties in 2028 vermin-deringen	Saldo per 31.12.2028	Mutaties in 2029 vermeer-deringen	Mutaties in 2029 vermin-deringen	Saldo per 31.12.2029	Mutaties in 2030 vermeer-deringen	Mutaties in 2030 vermin-deringen	Saldo per 31.12.2030
Algemene reserve	**6.312.178**	**250.000**	**0**	**6.562.178**	**250.000**	**0**	**6.812.178**	**250.000**	**0**	**7.062.178**
Bestemmingsreserves:										
Overloopposten	547.000	0	0	547.000	0	0	547.000	0	0	547.000
Strategisch Ontwikkelfonds	1.393.748	0	-75.000	1.318.748	250.000	0	1.568.748	250.000	0	1.818.748
Ontwikkelfonds Buitengebied	100.000	0	-8.000	92.000	0	-8.000	84.000	0	0	84.000
Kwetsbare Groepen	100.000	0	0	100.000	0	0	100.000	0	0	100.000
Parkeerfonds	48.102	0	0	48.102	0	0	48.102	0	0	48.102
Openbare Ruimte	872.569	0	0	872.569	0	0	872.569	0	0	872.569
Compensatie tekorten jeugdzorg	515.000	0	0	515.000	0	0	515.000	0	0	515.000
Exploitatie TGO	200.000	0	0	200.000	0	0	200.000	0	-200.000	0
Sociaal ontwikkelbedrijf	314.000	0	0	314.000	0	0	314.000	0	0	314.000
Uitvoering omgevingsplan	150.000	0	0	150.000	0	0	150.000	0	0	150.000
Kapitaallastendekking	1.000.000	0	0	1.000.000	0	0	1.000.000	0	0	1.000.000
Klimaatadaptiatie	151.000	0	0	151.000	0	0	151.000	0	0	151.000
Toeristische ontwikkelingen	60.500	0	0	60.500	0	0	60.500	0	0	60.500
Subtotaal bestemmingsreserves	**5.451.919**	**0**	**-83.000**	**5.368.919**	**250.000**	**-8.000**	**5.610.919**	**250.000**	**-200.000**	**5.660.919**
TOTAAL RESERVES	***11.764.097***	***250.000***	***-83.000***	***11.931.097***	***500.000***	***-8.000***	***12.423.097***	***500.000***	***-200.000***	***12.723.097***
Voorzieningen:										
Dubieuze debiteuren	74.985	0	0	74.985	0	0	74.985	0	0	74.985
Egalisatie Rioolheffing	277.579	0	-274.000	3.579	0	0	3.579	0	0	3.579
Egalisatie Afvalstofheffing	459.612	0	-93.000	366.612	0	-85.000	281.612	0	-76.000	205.612
Pensionen gewezen wethouders	1.990.371	0	0	1.990.371	0	0	1.990.371	0	0	1.990.371
Verlofsparen	99.084	0	0	99.084	0	0	99.084	0	0	99.084
Uitkering gewezen wethouders	184.000	0	0	184.000	0	0	184.000	0	0	184.000
Voormalig personeel	27.779	0	0	27.779	0	0	27.779	0	0	27.779
Achterstand groot onderhoud wegen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Verliezen bestemmingsplannen Hekkert	285.000	0	0	285.000	0	0	285.000	0	0	285.000
Verliezen bestemmingsplannen (Esso)	735.000	0	0	735.000	0	0	735.000	0	0	735.000
Riolering	108.426	0	0	108.426	0	0	108.426	0	0	108.426
Onderhoud gemeentelijke gebouwen eigendom	823.626	470.139	-590.531	703.234	461.000	-213.834	950.400	461.000	-354.978	1.056.422
Kwaliteitsfonds	16.758	0	0	16.758	0	0	16.758	0	0	16.758
Wegeninfrastructuur	307.413	325.700	-400.200	232.913	325.700	-450.548	108.065	325.700	-433.765	0
TOTAAL VOORZIENINGEN	***5.389.634***	***795.839***	***-1.357.731***	***4.827.742***	***786.700***	***-749.382***	***4.865.060***	***786.700***	***-864.743***	***4.787.017***
TOTAAL RESERVES/VOORZIENINGEN	***17.153.730***	***1.045.839***	***-1.440.731***	***16.758.838***	***1.286.700***	***-757.382***	***17.288.156***	***1.286.700***	***-1.064.743***	***17.510.113***

Investeringsprogramma 2027 – 2030

Investeringen portefeuille Zorg & Voorzieningen

Lopende investeringen	Oorspr. plan jaar van uitvoering	Gevoteerd krediet	Huidige stand van zaken			
		Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd	Restant	Gereed
Sporthal Grenslandhal	2022	2022	16.000	10.704	5.296	2025*
Watertappunten	2023	2023	18.000	13.346	4.654	2025
Muziek oefenruimte Fraiche	2026	Begr. 2026	80.000	0	80.000	2026

**Budget en besteding specifiek voor de Grenslandhal (vanwege verkoopdoelstelling)*

Investeringen portefeuille Wonen & Leefbaarheid

Lopende investeringen	Oorspr. planjaar van uitvoering	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken	Lopende investeringen	Oorspr. Plan jaar van uitvoering
		Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd		
Ontwikkeling plangebied Aken	2022	Jaarrek. 2022	11.000	10.640	360	n.t.b.*
Ontwikkeling Selzerbeek gebied	2022	Jaarrek. 2022	250.000	173.666	76.334	n.t.b.*
BP Vijlen Zuid Oost 3e fase	2023	Rb 08.11.2022	346.000	-1.639.116	-1.985.116	2025**
Urnenmuur	2026	Rb. 23.02.2026	100.000	0	100.000	2026

* *Budget en besteding specifiek voor ontwikkelingen plangebieden Aken respectievelijk Selzerbeek zijn na vaststelling jaarstukken 2023 herzien.*
** *Betreft een lopend krediet*

Investeringen portefeuille Mobiliteit & Leefomgeving

Lopende investeringen	Oorspr. planjaar van uitvoering	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken	Lopende investeringen	Oorspr. Plan jaar van uitvoering
		Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd		
Groenstructuurplan	2010 – 2024	Rb. 17.07.09	475.000	175.000	300.000	n.t.b.**
Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimte 2026	2026	Begr. 2026	250.000	0	250.000	2026
Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimte 2027	2027	Begr. 2026	500.000	0	500.000	2027
Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimte 2028	2028	Begr. 2026	500.000	0	500.000	2028
Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimte 2029	2029	Begr. 2026	500.000	0	500.000	2029
Verbeteren sfeer en kwaliteit openbare verblijfsruimte 2030	2030	Begr. 2026	250.000	0	250.000	2030
Rehabilitatie wegennetwerk	2015 – 2019	Begr. 2015	1.175.000	1.047.369	127.631	2025 afrekening volgt in 2026
Verbet. Beloopbaarheid Clermontplein	2025	Begr. 2025	750.000	927	749.073	2025*
Relinen riolering Viergrenzenweg	2020	Begr. 2018	250.000	0	250.000	2025*
Verkeersveilig-/leefbaarheid Vijlen e.o.	2023	Rb 12.12.2022	358.400	14.700	343.700	2025*
Afwatering rotonde randweg	2023	Begr. 2021	145.000	0	145.000	2025*
Zonnepanelen gebouwen	2018 –	Rb 25.06.2018	275.388	0	275.388	2025*

	2019					
Nieuw parkeerbeleid (PRISS)	2016 / 2017	Rb. 27.06.2016	50.000	15.000	35.000	n.t.b.
Voorbereidingskrediet verkeerspanel	2019	Begr. 2019	100.000	20.196	79.804	2025*
Aanschaf Goupil G4 2025	2025	Begr. 2022	40.000	38.817	1.183	2025*
Aanschaf Heetwater Unit 2025	2025	Begr. 2022	40.000	21.677	18.323	2025*
Aanschaf voertuig buitendienst	2025	Begr. 2022	40.000	0	40.000	2025*
Aanschaf voertuig buitendienst	2026	Begr. 2022	40.000	0	40.000	2026
Aanschaf voertuig buitendienst	2026	Begr. 2022	50.000	0	50.000	2026
Mercedes Sprinter Kanton Vijlen	2026	Begr. 2026	60.000	0	60.000	2026
Aanschaf voertuig buitendienst	2027	Begr. 2023	50.000	0	50.000	2027
Aanschaf voertuig buitendienst	2027	Begr. 2023	50.000	0	50.000	2027
Vervanging Lichtarmaturen	2023	Rb 10.07.2023	465.000	472.347	-7.347	2025
Veldwegen 2024	2024	Begr. 2025	105.000	0	105.000	2025*
Waterbuffer Noord eo Fase 1	2025	Rb 16.12.2024	1.650.000	51.612	1.598.388	2025**
Wegreconstructie Hilleshagerweg Prioriteit 1	2025	Rb 16.12.2024	1.047.500	61.391	986.109	2025**
Wegreconstructie Schepenbankstraat Prioriteit 2	2025	Rb 16.12.2024	348.500	0	348.500	2026**
Herstraten Tyrellsestraat	2025	Begr. 2025	90.000	0	90.000	2025*
Relinen riolering Von Clermontpark	2025	Najaarsnota 2024	124.000	138.442	-14.442	2025
Voetpad Schurberigseweg	2025	Rb 16.12.2024	35.000	33.579	1.421	2025
Groot Onderhoud Bruggen	2025	Rb 16.12.2024	450.000	291.039	158.961	2026
Parkeerinstallatie Parkeergarage	2024	Begr. 2025	100.000	97.837	2.163	2025*
Afkoppelen Selzerbeeklaan en Irmgardstraat deel 1 voorbereidingskrediet Fase 2	2026	Rb 16.12.2024	170.000	0	170.000	2026**
Afkoppelen Selzerbeeklaan en Irmgardstraat deel 1 Fase 2	2028	Rb 16.12.2024	1.576.000	0	1.576.000	2028**
Afkoppelen Selzerbeeklaan deel 2 voorbereidingskrediet Fase 3	2026	Rb 16.12.2024	150.000	0	150.000	2026**
Afkoppelen Selzerbeeklaan deel 2 Fase 3	2028	Rb 16.12.2024	950.000	0	950.000	2028**
Afkoppelen Aan de Noot voorbereidingskrediet Fase 4	2028	Rb 16.12.2024	150.000	0	150.000	2028**
Afkoppelen Aan de Noot Fase 4	2029	Rb 16.12.2024	500.000	0	500.000	2029**
Vervanging riool Oude Trichterweg en Past. Schleidenstraat voorbereidingskrediet Fase 5	2030	Rb 16.12.2024	176.000	0	176.000	2030**
Vervanging riool Oude Trichterweg en Past. Schleidenstraat Fase 5	2031	Rb 16.12.2024	1.088.000	0	1.088.000	2031**
Reconstructie Ceresstraat voorbereidingskrediet Fase 6	2031	Rb 16.12.2024	176.000	0	176.000	2031**
Reconstructie Ceresstraat Fase 6	2032	Rb 16.12.2024	1.810.000	0	1.810.000	2032**
Wegreconstructie Aan de Weverij Prioriteit 3	2027	Rb 16.12.2024	357.000	0	357.000	2027**
Wegreconstructie	2028	Rb 16.12.2024	115.500	0	115.500	2028**

Eenbesweg Prioriteit 4						
Wegreconstructie Wolfskersweg Prioriteit 4	2028	Rb 16.12.2024	135.500	0	135.500	2028**
Wegreconstructie Akkerroosweg Prioriteit 4	2028	Rb 16.12.2024	92.500	0	92.500	2028**
Wegreconstructie Bergvlierweg Prioriteit 4	2028	Rb 16.12.2024	70.500	0	70.500	2028**
Wegreconstructie Morettistraat Prioriteit 5	2029	Rb 16.12.2024	198.750	0	198.750	2029**

* *Betreft een lopend krediet.*

** *Deze kredieten vormen een onderdeel van het meerjarig investeringsplan. In 2024 is dit plan verder uitgewerkt en zijn de uitvoeringsjaren conform besluitvorming boven weergegeven. A.d.h.v. uitkomst voorbereidingskrediet kunnen bedragen bijgesteld worden.*

Investeringen portefeuille Bestuur & Samenleving

Lopende investeringen	Oorspr.. plan jaar van uitvoering	Gevoteerd krediet		Huidige stand van zaken	Lopende investeringen	Oorspr. plan jaar van uitvoering
		Raadsbesluit	Bedrag	Gerealiseerd		
Inbraak- en Toegangsbeveiliging	2025	Najaarsnota 2025	61.000	79.726	-18.726	2025
Cameravolgsysteem	2025	Begr. 2025	150.000	66.932	83.068	2025

EMU Saldo

EMU Saldo			2026	2027	2028	2029	2030
1.	(+)	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c).	225	462	156	432	1.318
2.	(+)	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie.	1.947	2.247	2.397	2.358	2.392
3.	(+)	Bruto dotatie aan voorzieningen ten laste van de exploitatie.	987	787	796	787	787
4.	(-)	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd.	3.270	6.122	914	2.275	250
5.	(+)	Ontvangen bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen in mindering gebracht op de onder post 4 bedoelde investeringen.	0	0	0	0	0
6.	(+)	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Opbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs).	0	0	0	0	0
7.	(-)	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	1.531	2.042	0	0	0
8.	(+)	Grondverkopen: Verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs).	1.842	1.010	0	0	0
9.	(-)	Betalingen ten laste van de voorzieningen.	2.205	2.101	1.358	749	865
10.	(-)	Betalingen die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten.	0	0	0	0	0
11.		Verkoop van aandelen:					
11a.		Gaat u deelnemingen en aandelen verkopen? (ja/nee)	nee	nee	nee	nee	nee
11b.	(-)	Zo ja wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst?	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo			**-2.005**	**-5.759**	**1.077**	**553**	**3.382**